

“La vida dels catalans és un acte d’afirmació continuada: és el sí, no el si. Per això el primer ressort de la psicologia catalana no és la raó, com en els francesos; la metafísica, com en els alemanys; l’empirisme, com en els anglesos; la intel·ligència, com en els italians; o la mística, com en els castellans. A Catalunya el mòbil primari és la voluntat d’èsser.”

J. VICENS VIVES
Notícia de Catalunya

ÍNDIX

PART 1: EXPOSICIÓ DE FETS I MOTIUS

1. INTRODUCCIÓ	
1.1 Hipòtesi.....	5
1.2 Antecedents històrics, polítics, econòmics i socials de Catalunya.....	7
1.3 La voluntat de ser.....	71
2. REALITAT ACTUAL.....	81
2.1 Resposta de Catalunya.....	85
- No fer res	
- Federalisme	
- Estat Català	
2.2 Resposta d'Espanya al procés independentista.....	93

PART 2: FULL DE RUTA

3. PROCÉS SOBIRANISTA.....	109
3.1 Àmbit polític.....	117
3.2 Àmbit cultural i social.....	125
3.2.1 Grans manifestacions.....	127
- 1977	
- 10 de juliol del 2010	
- 11 de setembre del 2012	
3.2.2 Plataformes i actuacions socials.....	135
- Concert per la Llibertat	
- Via Catalana per la Independència	
3.2.3 Opinió sobre aquest procés per part de:.....	153
- Estrangers.....	154
- Catalans.....	160
- Espanyols.....	167
3.3 Viabilitat	
3.3.1 Econòmica.....	173
3.3.2 Política.....	201

PART 3: ALEA IACTA EST

4. L'ENDEMÀ.....	213
4.1 Assolit l'Estat català.....	215
4.2 Continuació sota la sobirania espanyola.....	233
5. CONCLUSIONS.....	235
6. GLOSSARI.....	239
7. AGRAÏMENTS.....	245
8. BIBLIOGRAFIA.....	247

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Hipòtesi

Actualment, la societat catalana està experimentant un dels moments històrics més transcendents de la seva història, que marcarà, no només el seu futur –ja sigui com a país, Comunitat Autònoma, Estat federal, Estat independent, entre d'altres–, sinó també un abans i un després en les nacions sense estat actuals i singularment les nacions sense estat europees.

Ja sigui al carrer, a casa, a Internet o en els diversos mitjans de comunicació, el neguit, la il·lusió i la incertesa del procés independentista que estem vivint està monopolitzant tota la vida pública i social catalana, esdevenint molt present en el nostre dia a dia de forma transversal. No és cap secret, doncs, que a Catalunya hi trobem un sector considerable de catalans que demana la sobirania nacional del poble català, el que popularment s'anomena "la independència de Catalunya" o, si més no, que reclama el dret que tot poble té, que no és cap altre que el de decidir sobre el seu futur. Tot i així, la novetat i el que fa que sigui determinant no és el procés en sí mateix, sinó el fet d'haver sorgit des de la societat civil.

D'altra banda, m'agradaria raonar un dels motius que m'ha empès a escollir aquest tema. Massa sovint m'he vist obligada a defensar i justificar el *per què* em sento catalana i *per què* parlo en català, havent de respondre i justificar així a aquest tipus de preguntes aparentment inofensives, sense ni tan sols haver-me mogut de Catalunya estant. He discutit i m'he sentit ofesa al tractar aquest tema amb companys i amics, i sovint sense saber amb exactitud com argumentar el què pensava. He defensat tantes vegades com ha calgut una Catalunya independent sense saber gairebé res de la nostra història ni de dades actuals referents a l'economia del país, la situació de la llengua, etc.

Això m'ha portat a pensar que probablement molts independentistes, siguin catalans d'origen o d'adopció, estrangers o castellanoparlants, defensen un Estat català sense tenir clar com hem arribat fins aquí, a què es deu, com s'entén la situació actual, com acabarà tot això, i un llarg etcètera de preguntes sense respostes. Sense saber el *per què*, moltes vegades defensem una ideologia tot i no haver-nos-en informat degudament o no tenir una formació sòlida que permeti d'establir arguments que legitimin la idea i ens donin la seguretat necessària.

És per això que el meu Treball de Recerca sobre el procés sobiranista em serveix com a pretext per poder indagar i aprofundir en aquest nou procés, que no només em permetrà conèixer millor les meves arrels i per extensió la meva identitat, sinó que de retruc també m'ajudarà a entendre millor el que està passant ara, donant-me eines per formar-me una consciència amb bases sòlides i poder-me explicar amb criteri i arguments vàlids. Per tant, un dels objectius d'aquest treball és buscar les explicacions a la situació actual i analitzar els canvis que ha experimentat la societat catalana des dels seus inicis fins ara.

La hipòtesi del meu treball és que una Catalunya independent -per tant, un Estat català-, ja sigui dins o fora de la Unió Europea, seria un país ric i perfectament viable, tant social com cultural i econòmicament. A grans trets, el fet de tenir un estat propi farà que puguem administrar els nostres recursos, evitarà l'espoli

sistemàtic aliè, la nostra llengua gaudirà de la protecció i respecte necessaris (tot i que el fet de tenir un estat no n'assegura per si mateix la pervivència d'una llengua), la cultura catalana serà més reconeguda internacionalment, els esports gaudiran de les seves respectives Seleccions Catalanes, normalitzarem les relacions internacionals perquè tindrem les nostres representacions diplomàtiques, serem presents als estaments internacionals com qualsevol altre poble, entre d'altres conseqüències. Es tracta d'un llistat de lleis i funcionament institucional que dóna compte dels drets i també les obligacions d'un Estat normal, com la resta d'Estats, pobles o nacions, als quals no se'ls està qüestionant, dia sí dia també, ni humiliant, ni negant la seva existència. La situació actual de no-estat ens obliga permanentment a auto-afirmar-nos com a poble, i això suposa un desgast social impressionant que podríem aplicar a projectes realment importants per a Catalunya.

Vull deixar constància que en el procés sobiranista que ocupa l'actualitat política del país, i que és descrit i analitzat en el meu TR, es pot incorporar també la concepció de "Països Catalans", com a idea de nació que comparteix una història comuna, una mateixa llengua i cultura, i, en aquest sentit, unes aspiracions polítiques. En qualsevol cas, en aquest treball només parlaré de Catalunya per dues raons: la primera, perquè el procés independentista de Catalunya és el més proper a nosaltres i el més avançat a la resta de Països Catalans. I la segona, perquè crec que és més fàcil avançar per etapes. No es pot començar la casa pel terrat.

Sóc conscient que aquest procés iniciat per tanta gent amb un somni compartit engloba molt més que tot el que pugui incloure en aquest treball i que, per altra banda, no és fàcil mantenir la imparcialitat. No obstant, sóc de l'opinió que l'objectivitat total no existeix, ja que *sóc el que sóc* degut a la meva personalitat i al que penso, i per això no puc deslligar-me d'una part de mi per fer aquest treball.

D'altra banda, vull fer un petit esment pel què fa al títol del treball. Com sabeu, "Catalunya, nou estat d'Europa" va ser l'eslògan que es va utilitzar per la manifestació massiva de la Diada del 2012. Hi he inclòs un interrogant i una exclamació per englobar, d'aquesta manera, el que seria l'afirmació d'aquest possible Estat i les ganes que hi ha posat bona part de la població catalana (l'exclamació), i tots els dubtes i pors que comporta tot aquest procés (la interrogació).

Val a dir que, degut a la polèmica i a l'actualitat del tema de la meva recerca, aquest treball ha anat patint molts canvis al llarg de la seva elaboració a causa de l'aparició de nous esdeveniments relacionats amb aquest procés sobiranista. Degut a això, és probable que el dia del lliurament del meu Treball de Recerca no hi hagi inclòs les últimes novetats que hi hagi hagut els dies anteriors al termini de lliurament del document escrit. Cal tenir present que aquest és un procés que s'està fent, i que, com a tal, anirà experimentant canvis i ningú sap quan ni com acabarà.

1.2 Antecedents històrics, polítics, econòmics i socials de Catalunya

"Catalunya puede prescindir del Universo entero, pero sus vecinos no pueden prescindir de ella."

François Marie Arouet (Voltaire), escriptor i filòsof francès

* * *

Tothom hauria de saber un mínim de la seva història per entendre per què som el que som, i com s'ha arribat fins aquí. Jaume Vicens Vives ho deia així amb les seves paraules: *"Hem de saber qui hem estat i qui som si volem construir un edifici acceptable dins el gran marc de la Societat Occidental [...]"*. Oblidant-nos de la nostra història, estem destinats a repetir-la. Per això mateix, m'agradaria fer una síntesi dels fets històrics més rellevants que han configurat el passat col·lectiu dels catalans, per tal d'entendre millor la situació actual i el caràcter dels catalans.

Moltes vegades s'ha intentat tapar la història dels catalans i tergiversar-la, embrutar-la i oblidar-la. Uns i altres l'han volgut amagar o canviar amb segons quins fins, però els fets són els que són i cal que la gent els tingui presents per saber com s'ha arribat fins a la tensa situació d'avui. Catalunya és un poble de molts segles d'història al darrere, i un poble tan antic ha de ser capaç de saber per tot el que ha passat i patit, encara que sigui per recordar les generacions anteriors, que amb molt d'esforç van intentar mantenir dempeus aquest poble. En diverses ocasions els catalans han estat a punt de ser esborrats del mapa -tant Catalunya com la resta de Països Catalans-, però, gairebé mil anys més tard, continuen existint.

"No se deben elegir medios flacos y menos eficaces, sino los más robustos y seguros, borrándoles de la memoria a los Cathalanes todo aquello que pueda conformarse con sus antiguas abolidas constituciones, ussáticos, fueros y costumbres". Consejo de Castilla, 1715. Aquest és un text extret de la Revista Jurídica de Catalunya del 1962, on s'observa la clara intenció d'esborrar la memòria als catalans d'allò que eren i van ser.

No fan falta gaires exemples per entendre que la història d'un país és molt important, i que si la dels catalans ha estat contínuament atacada és perquè la història els ha fet el que són, i sense coneixement d'aquesta estem, tots plegats, destinats a cometre els mateixos errors una vegada i una altra.

Per això mateix, m'agradaria destinar aquestes pàgines als esdeveniments que han determinat que actualment la societat catalana es trobi en un camí sense retorn, del qual molta gent creu que no en sortirem com no sigui amb la separació definitiva de Catalunya i Espanya.

La relació entre una i l'altra ha patit un greu desgast al llarg del anys i, ara com ara, no sembla possible un diàleg entre un i l'altre per poder arribar a un acord. Això no es deu a una mala relació dels últims anys, ni tan sols del segle passat, sinó que ja ve de llarg. Per això mateix, per entendre la situació en la que ens trobem, cal fer una ullada en el passat. No es pot fer una valoració d'aquest procés sense saber les bases que han empès als catalans -i no catalans- a generar-lo.

És imprescindible saber com vam perdre la sobirania si volem recuperar-la.

Cronologia política de Catalunya

989-1475: Sobirania – comtats - Regne d'Aragó
1475-1640: Autogovern dins el Regne d'Espanya
1640-1659: Sobirania – República catalana
1659-1714: Autogovern dins el Regne d'Espanya
1714-1811: Dependència (d'Espanya)
1811-1814: Dependència (de França)
1814-1931: Dependència (d'Espanya)
1931-1939: Autogovern dins la República espanyola
1939-1979: Dependència (d'Espanya)
1979-2013: Autogovern dins d'Espanya

Primer de tot, cal tenir present que Catalunya és una terra de pas. Al trobar-se a la zona que uneix França amb Espanya, comporta estar subjecte al contacte amb altra gent, que tant poden venir en so de pau com de guerra i, com va dir Vicens Vives, *"un poble de passadís està sempre en situació històrica perillosa, i això fa que sorgeixin del seu esperit poderosos corrents de resistència que el creen i el recreen en el transcurs dels segles"*.

Pel què fa a la cultura, Catalunya va ser un passadís que va connectar el Sud amb el Nord, exercint de transmissora entre els savis àrabs i jueus instal·lats a Al-Andalus i els estudiosos dels monestirs i les corts occidentals.

Joaquim Molas, quan va prologar la obra "Història de la Llengua Catalana" de Josep M. Nadal i Modest Prats, ho va fer amb aquestes paraules: *"La història de la llengua catalana parlada en una terra de pas per una demografia escassa i, des de molts segles, sense recursos estatals, és plena de dramatisme"*. Les paraules de Molas pressuposen, amb raó, que no va ser gens fàcil que el poble català arribés a gaudir d'un dels signes d'identitat més preuats, com és la parla pròpia.

També m'agradaria citar a **Claudio Sánchez Albornoz**, un historiador i polític espanyol, que va dir: *"Ninguno de los pueblos y de las culturas que llegaron a tierras hispanas en los días remotos de la prehistoria, dejó de asomarse, detenerse, asentarse, influir, inundar o saturar el solar primitivo de la Catalunya de hoy. Ni uno solo faltó a la cita que les daba la fértil tierra catalana, situada en uno de los pasos -el más fácil- para entrar o salir de España."*

Primer de tot, caldria començar per la creació dels comtats catalans -l'inici del que serà la història de Catalunya-, saltant-nos tota la prehistòria, la civilització ibèrica, la romanització, i els visigots i musulmans.

LA CREACIÓ DELS COMTATS CATALANS

Al llarg dels segles IX i X, van tenir lloc tres esdeveniments de gran transcendència a la història de Catalunya:

En primer lloc, al segle IX, i com a resultat de la reacció franca a les pressions musulmanes, una part del territori català, l'anomenada "Catalunya Vella", va ser ocupada per francs i organitzada en comtats, mentre que la resta del territori seguia en poder dels musulmans. A aquest territori català sota el domini dels francs li van donar el nom de "Marca Hispànica".

El comtats catalans al segle X (límits territorials i rutes comercials)

En segon lloc, degut a les dificultats internes de la monarquia carolíngia, els comtats catalans se sentien cada vegada més desvinculats de la monarquia franca i van iniciar l'anomenada "**marxa cap a la independència**"^[1] a mans del comte de Barcelona i de gran part del territori català, **Guifré el Pelós**, un dels mites catalans. La transcendència de la seva figura històrica radica tant per aquest procés que havia de conduir a la independència dels comtats, com per la famosa llegenda de les *quatre barres* i la formació de l'escut de Catalunya.^[2] Guifré va impulsar també la repoblació de la zona central del territori, i a la seva mort es va instaurar la successió hereditària dels comtes. El normal era que a la seva mort el rei nomenés a un altre comte, ja que no es tractava d'un càrrec hereditari. Tot i així, els fills de Guifré i dels altres comtes van considerar que els comtats formaven part del patrimoni familiar i, en conseqüència, es van repartir l'herència entre ells.

[1] A partir de l'any 878 podríem dir que va néixer Catalunya, i que era independent de Bretanya, tot i que encara no ho era de fet. Aquell mateix any, Guifré el Pelós, comte d'origen franc, va fundar una dinastia, la dels comtes de Barcelona, que va durar 500 anys. Aquesta dinastia va contribuir a marcar la identitat del país.

[2] L'escut de Catalunya és un dels escuts més antics d'Europa –força anterior a la bandera espanyola, creada al segle XVIII a partir de la catalana, tot incorporant dues de les franges vermelles i una de groga-, documentat en un segell del comte Ramon Berenguer IV de l'any 1150. Es tracta de l'escut dels comtes reis sobirans a Barcelona.

La llegenda diu que el rei franc Carles II el Calb, com a mostra d'agraïment, va lliure a Guifré el Pelós, comte de Barcelona, Urgell i Cerdanya, un escut per al seu llinatge en el seu llit de mort. El rei va mullar quatre dits en la sang del comte i els va passar damunt del seu escut d'or. Així, les quatre barres vermelles sobre fons groc són l'emblema de Catalunya.

No es va tractar d'una decisió plenament conscient de la independència política a la qual accedien, sinó que més aviat es va tractar d'una decisió fruit de diverses circumstàncies, com la llunyania del rei dels francs i la debilitat de la monarquia carolíngia.

Tot i així, el pas decisiu en aquest procés d'independència dels comtats catalans el va fer un nét de Guifré el Pelós, el comte Borrell II de Barcelona. Per aquell aleshores, la potència hegemònica de la Península la tenia el Califat de Còrdova, que es trobava en mans d'Almansor. Aquest personatge es va fer famós per les seves terribles i assoladores incursions que realitzava en territoris cristians, buscant botí i fent presoners, de qui, més tard, se n'aprofitaven per tal d'obtenir una compensació econòmica per part dels familiars.

Origen de l'escut del comtat de Barcelona, de Claudi Lorenzale (1843-1844)

Almansor, conscient de la progressiva independència dels comtats catalans, va pensar que podia atacar-los sense exposar-se a la reacció franca, i així ho va fer l'any 985, una data molt important històricament. Aquell any, un exèrcit musulmà va travessar l'Ebre, i va avançar de forma devastadora pel Camp de Tarragona i el Penedès, fins que va arribar al Pla de Barcelona on, després de superar la resistència que li va oposar Borrell II, la ciutat de Barcelona va ser saquejada salvatgement i incendiada, i on molts habitants van caure presoners.

Borrell II va demanar ajuda al rei franc, que no va respondre a les seves peticions de socors en aquells moments crítics de la invasió, ja que la delicada situació del seu regne no li ho va permetre.

Dos anys més tard, al 987, una nova dinastia, els Capets, va substituir als carolingis, i quan el nou rei va sol·licitar del comte Borrell la renovació del jurament de fidelitat, el comte català no s'hi va avenir a prestar-lo, trencant així el vincle amb la monarquia franca. La justificació de les relacions senyor-vassall era que aquest últim tenia la seguretat de comptar amb l'ajuda del primer en cas de necessitat. Al faltar aquesta ajuda, la relació deixava de tenir sentit. Per això mateix es podria dir que **amb Borrell II es va arribar a la independència de fet.**

Així doncs, a partir de finals del segle X, un cop trencat qualsevol vincle amb la monarquia franca, es van anar consolidant les diverses cases comtals catalanes.

Hi trobem tot un seguit de personatges històrics molt interessants però que, si em permeteu, no els nomenaré per dues raons molt simples: la primera, no vull allargar de forma innecessària l'apartat d'història; i, en segon lloc, tot i ser personatges importants, no han influït de manera directa ni tampoc han generat accions que hagin pogut capgirar el fil de la història de manera transcendental. Per això mateix no els nomenaré, tot i ser conscient que formen part de la història de Catalunya.

I, en tercer i darrer lloc, al segle XI, concretament el 1058, es van crear **els Usatges**, que és un codi que consta de quatre parts: la primera, reproduïx els usos i costums; la segona, defineix els drets i obligacions del sobirà, el principi de fidelitat dels súbdits i el funcionament dels poders executiu, legislatiu i judicial, que regulen el funcionament del Principat; i la tercera i la quarta parts, recullen les lleis de justícia i de dret que constituïran el futur Dret Civil Català.

LA CREACIÓ DE LA CORONA D'ARAGÓ. De comtes a comtes-reis

El segle XII és molt important pel desenvolupament posterior de Catalunya, ja que durant aquest segle es produeixen dos grans esdeveniments: d'una banda, té lloc la **formació de la Corona d'Aragó**, també anomenada Confederació catalanoaragonesa. I, per una altra, sota el govern de Ramon Berenguer IV, la conquesta de territoris als musulmans rep un nou impuls, arribant a la ocupació de tots els territoris que formen la Catalunya actual.

Al 1134, Alfons I d'Aragó i de Navarra, també anomenat **Alfons el Batallador**, va morir sense descendència, però no pas sense hereus: en el seu testament deixava els regnes d'Aragó i de Navarra a tres ordes militars: el Temple, l'Hospital i el Sant Sepulcre. Tot i així, els seus súbdits no van acceptar el seu testament i els navarresos, manifestant la seva disconformitat, van proclamar rei a García VI de Pamplona, mentre que els aragonesos van escollir Ramir II, el Monjo, com a rei. Això va comportar la separació definitiva de Navarra i Aragó.

Ramir era el germà del difunt Alfons el Bataller, i un eclesiàstic que havia estat monjo, abat i que en aquells moments era bisbe. Però no van ser fàcils les coses pel nou rei, ja que Alfons VII de Castella va aprofitar la ocasió per intentar ampliar el seu poder i, al·legant uns suposats drets de tron, va ocupar Saragossa.

Al mateix temps, García VI de Pamplona, una vegada consolidada la seva posició a Navarra, va voler incorporar als seus dominis el regne d'Aragó. I, per acabar-ho d'adobar, el Papa de Roma, com és natural, exigia el compliment del testament del rei Alfons.

Aleshores, els nobles aragonesos, els quals no volien que el Regne d'Aragó fos conquerit per Castella o per Navarra, van convèncer al germà del difunt rei Alfons el Bataller, **Ramir II el Monjo** que deixés la seva dedicació eclesiàstica i es casés. Així doncs, va acceptar el tron i després va casar-se per donar hereus.

Retrat de Peronella i Ramon Berenguer IV, oli de 1634 (Museu del Prado)

Anys més tard, va tenir una filla, Peronella, amb Agnès de Poitiers. El fet de ser una hereva i no pas un hereu, va obligar a planejar el futur matrimoni de la nena amb urgència.

Arribats a aquest punt, els aragonesos tenien dues alternatives: o bé Castella, casant així Peronella amb Alfons VII, o bé Catalunya, amb Ramon Berenguer IV. Ramir II i la noblesa aragonesa va optar per la segona alternativa i van escollir **Ramon Berenguer IV**, comte de Barcelona, que ja havia ajudat a Ramir abans en moments difícils. A més, Catalunya era una partidària respectuosa amb els seus furs i privilegis, davant l'actuació expansionista d'Alfons VII de Castella que podia representar l'absorció d'Aragó per part de Castella. En canvi, amb la formació de la Corona d'Aragó s'aconseguia un nou equilibri peninsular. En el testament de Ramir però, aquest va fer donació del regne d'Aragó al comte de Barcelona.

El respecte del comte va ser total -llicant amb el caràcter dels catalans- al no imposar en el seu nou regne cap de les lleis, costums o la mateixa llengua catalana, que contrasta amb la pràctica habitual dels sobirans en els nous territoris conquerits o adquirits.

Màxima extensió de la Corona d'Aragó

Al 1137, quan Peronella comptava amb un any d'edat, els seus pares la van casar amb Ramon Berenguer IV, que va passar a ser comte de Barcelona i rei d'Aragó, per tant, comte-rei. Tot i així, el matrimoni no es va duu a terme fins el 1150, quan Peronella tenia 14 anys i Ramon Berenguer s'aproximava als quaranta. El fill de Ramon i Peronella, **Alfons I el Cast**, que va néixer el 1154, va ser el primer rei de la Corona d'Aragó un cop va morir el seu pare el 1162.

Aquest nou Estat que es va crear va ser, de fet, una **confederació** (per això se l'anomena també Confederació catalanoaragonesa). Tant Catalunya com Aragó van conservar sense modificacions les seves institucions polítiques i la seva pròpia identitat nacional, sense que es produís cap fusió. Aquest capteniment és justament el que buscaven els nobles aragonesos i que sabien perfectament que hagués estat impossible sota la corona d'un rei castellà o navarrès.

INICI DE L'EXPANSIÓ PEL MEDITERRANI. DEL SEGLE XII AL XIV: Època de bonança

Entre els segles XII i principis del XIV, la Corona d'Aragó va viure una època de plenitud política i econòmica, i va protagonitzar una important expansió marítima al Mediterrani. L'expansió es va orientar cap al mar –conquerint Sicília i Sardenya en primer lloc, i més tard les Balears- i cap al sud en segon lloc, és a dir, cap al regne musulmà de València. Aquesta primera etapa expansiva està marcada pel rei Jaume I, anomenat el Conqueridor. Degut a aquesta expansió, Catalunya va experimentar un elevat creixement demogràfic i econòmic.

Conquesta de Mallorca

Un cop mort Pere el Catòlic, el seu fill, **Jaume I** –dit el Conqueridor-, va accedir al tron amb tan sols cinc anys. Mentre va ser menor d'edat, Jaume I va haver de patir diverses humiliacions i imposicions degut a la seva curta edat, i la seva infància no va ser del tot tranquil·la. Va créixer sota la protecció dels templers a Montsó, a l'Aragó.

Anys més tard, quan va assolir la majoria d'edat i un cop va tenir sota control els seus dominis, Jaume I va preparar la conquesta de Mallorca. Els interessats en aquesta conquesta no només era la monarquia, sinó també la noblesa i la burgesia comercial catalana. La monarquia pretenia incrementar el seu poder, la noblesa estava interessada en incrementar els seus dominis i riqueses, i la burgesia volia obtenir una base en la ruta cap a l'Orient.

A finals del 1228, Jaume I va convocar les Corts a Barcelona i va establir el pla de conquesta de Mallorca, les aportacions dels principals magnats i el repartiment de l'illa. Aragó es va mantenir el marge, excepte alguns nobles que per vassallatge es veien obligats a participar en les operacions militars del monarca.

L'esquadra de Jaume I estava formada per unes cent cinquanta embarcacions, la majoria d'elles catalanes, i el cos expedicionari estava integrat per vuit cents cavallers i un miler de soldats a peu.

Al 1229 van salpar les naus des dels ports de Salou, Cambrils i Tarragona, i un cop van arribar a Mallorca, van vèncer la resistència inicial dels musulmans. Aquell mateix any, els catalans van prendre Mallorca. La població musulmana d'allà, o bé va fugir o bé va ser sotmesa a servitud. Més tard es van conquerir les illes de Menorca, Eivissa i Formentera, i van repoblar l'illa d'empordanesos i rossellonencs, d'aquí que avui en dia parlin català a les Illes Balears. La diferència temporal de conquesta entre Mallorca i la resta d'illes explica que Mallorca mantingui un parlar català més antic especialment en la fonètica, sent el de Menorca i les Pitiüses, més semblant al parlar central de Catalunya.

Les Corts Catalanes segons una miniatura d'un incunable del segle XV

A la mort de Jaume I, hi va haver la divisió de la Corona entre els seus fills. **Pere II, dit el Gran**, va rebre les terres peninsulars; i **Jaume II**, el Regne de Mallorca i les altres illes Balears, el Rosselló, la Cerdanya i Montpeller.

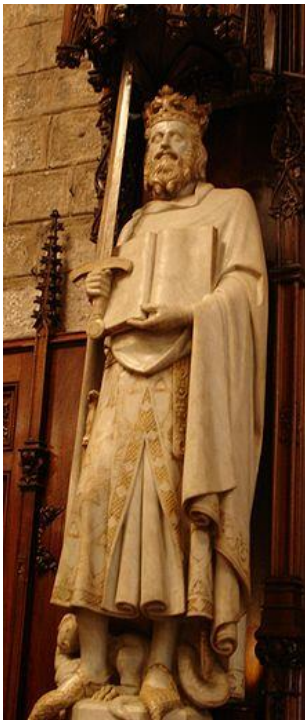
Aquesta divisió enllaça amb el caràcter respectuós i tolerant català però ha estat un dels punts febles dels catalans per la divisió territorial que suposa.

A Pere el Gran no li va semblar bé aquesta divisió, però quan es va produir la invasió francesa de Catalunya, va demanar ajuda al seu germà Jaume II, que no només no el va ajudar, sinó que va deixar via lliure perquè les tropes invasores passessin pel Rosselló per arribar a Catalunya. Això va provocar tot un seguit de picabaralles entre Jaume II i el seu germà, Pere II el Gran, per aconseguir fer-se amb el poder de les Balears, com també va continuar el malestar entre les generacions posteriors.

Finalment, Pere III el Cerimoniós va incorporar el Regne de Mallorca a la Corona d'Aragó cap al 1349, com també el Rosselló anys abans, el 1344.

Val a dir però, que les relacions del Regne de Mallorca amb la Corona d'Aragó van ser sempre difícils a causa de la rivalitat comercial que es va establir entre catalans i mallorquins, i que només es van poder solucionar acceptant tensions, negociacions i concessions mútues, tot i els períodes d'entesa i col·laboració.

A mesura que va anar avançant el temps, es van anar polint l'establiment d'uns òrgans de govern. En aquella època **existia el que podem anomenar un Estat**, acceptat en tot Occident com el que realment era: una potència medieval de primer ordre.

Escultura de Jaume I al Saló de Cent

La institució suprema de l'estructura política de l'Estat feudal català van ser les **Corts**, establertes l'any 1283 -en temps de Pere el Gran-, i es van anar perfeccionant al llarg dels regnats posteriors. Cada regne tenia les seves pròpies Corts, però podien reunir-se Corts Generals de la Corona d'Aragó.

Les Corts Catalanes s'assimilaven als Parlaments actuals, tot i que no eren un òrgan representatiu de la població catalana en tot el seu conjunt, sinó només de la minoria privilegiada que controlava el poder en el país.

Una altra institució sorgida aquella època va ser la **Diputació del General o Generalitat de Catalunya** que, a principis del segle XV va assumir, per primera vegada, responsabilitats polítiques. Nascuda a les Corts el 1289, amb el temps es va convertir en el principal instrument de l'oligarquia catalana per defensar els seus privilegis i frenar l'autoritarisme monàrquic. Va tenir inicialment funcions tributàries, cosa que resulta irònica quan actualment té una munió de competències llevat de les tributàries.

I, per últim, un altre òrgan de govern molt important va ser el **Consell de Cent**, format l'any 1274 pel mateix Jaume I: cinc consellers, d'acord amb els oficials reials, nomenaven cent ciutadans representatius. Aquest Consell, al seu torn, elegia

cinc consellers. Formaven part dels cent: els ciutadans honrats, els mercaders i els menestrals.

Al llarg dels segles XIII i XIV hi trobem una formació i consolidació d'una important estructura municipal a tot Catalunya, reflex de la vitalitat urbana, i que es va mantenir inalterable fins al decret de Nova Planta, al 1716.

Pel què fa a l'estat de la llengua catalana, va fer un pas de gegant quan Jaume I va decidir incorporar-la a la seva cancelleria i va impulsar la traducció catalana dels codis de lleis que estaven en llatí. Es diu que va ser el monjo Jofre de Foixà el primer a aplicar el nom de *catalanesc* a la seva pròpia llengua, per diferenciar-la del provençal. Van sorgir aleshores els "recontadors", que escrivien poesia narrant fets històrics, i es difonien vides i llegendes de sants: aquestes seran les primeres manifestacions literàries catalanes.

Panoràmica del Saló de Cent

És en aquesta època quan apareix el famós Ramon Llull (1232-1316), gran figura de les lletres catalanes del segle XIII. Viatger incansable, Llull va ser un rellevant escriptor, filòsof, místic, teòleg, professor i missioner mallorquí, que als trenta anys ho va deixar tot per centrar-se en la vida religiosa. La seva extensa obra conserva més de 240 llibres –escrits en català, occità, llatí i àrab–, entre els quals hi trobem "Lo Desconhort", "El llibre de les Bèsties" o "El romanç d'Evast e Blanquerna".

Conquesta de Sicília

L'illa de Sicília va passar per moltes mans, fins que a finals del segle XII va ser ocupada per Carles d'Anjou (Carles I de Nàpols). Carles, que es va caracteritzar per la seva cobdícia, va sotmetre Sicília a gravíssimes extorsions, fins el punt que el seu govern es va fer insuportable. Els sicilians es van rebel·lar contra la dominació angevina i van dur a terme una matança de francesos en l'anomenada "Vespres Sicilianes" l'any 1282. Temorosos de la reacció de Carles I, els sicilians van oferir la corona a Pere el Gran -que com ja havia dit era fill de Jaume I el Conqueridor-, ja que el seu matrimoni amb Constança de Sicília li atorgava títols per reclamar el dret de successió.

La conquesta de Sicília era molt desitjable per la monarquia catalanoaragonesa, ja que afavoria els interessos mercantils catalans, a causa de la situació estratègica de l'illa en les rutes comercials de l'època. El rei Pere el Gran, que ja estava preparat per la empresa i esperava la trucada dels sicilians, va ocupar ràpidament l'illa. Els sicilians el van rebre amb alegria, veient en ell el llibertador de la tirania angevina.

És aleshores quan hi va haver una llarga lluita per la possessió de l'illa. El Papa Martín IV, que era francès, va sortir ràpidament en defensa dels angevins: va excomunicar a Pere el Gran, el va desposseir dels seus regnes, li va atorgar la investidura de la Corona d'Aragó a Carles de Valois, fill de Felip III l'Atreït rei de França, i va decretar, finalment, una creuada contra Catalunya.

A Sicília la situació es va mantenir a favor de Pere el Gran. Mentre a Sicília triomfaven les armes catalanoaragoneses, Catalunya va haver de fer front a la invasió francesa que he mencionat anteriorment. Comptant, com ja he dit abans, amb la complicitat de Jaume II de Mallorca, germà de Pere el Gran, que va oferir pas lliure pel Rosselló, un poderós exèrcit francès es va disposar a entrar a Catalunya.

Tot i que al final van aconseguir ocupar les ciutats d'Empúries i Girona, les dificultats franceses d'aprovisionament –que només podien arribar per mar- i la pesta, van fer que l'exèrcit francès fos vençut i aniquilat. Hi va haver una victòria important de les tropes catalanes a les illes formigues davant de Palamós.

I, com a resposta a l'actuació traïdora de Jaume II de Mallorca, l'illa de Mallorca va ser ocupada pel fill de Pere el Gran, Alfons el Franc, que va conquerir Menorca i la va repoblar, com ja s'ha dit, de catalans. D'aquí ve com deia abans que el parlar de Menorca fos molt semblant al de Catalunya oriental.

Conquesta de Múrcia

Anteriorment, Jaume I va conquerir el Regne de Múrcia però el va cedir a Castella.

El 1244, en un castell prop del Camp de Mirra (terme de Petrer), població del País Valencià, Jaume I d'Aragó i Alfons X de Castella van signar el **Tractat d'Almizra** pel qual es delimitaven les fronteres entre els dos regnes, Castella i la Corona d'Aragó.

Tot i així, els seus successors van intentar recuperar el regne. Així doncs, trenta anys després de cedir Múrcia, Jaume II, aprofitant els conflictes dinàstics castellans, va ocupar gran part del Regne de Múrcia l'any 1296, com ara les ciutats d'Alacant, Elx, Oriola, Múrcia,... La repoblació de catalans i aragonesos en aquella zona va facilitar les intencions de Jaume II. Els topònims actuals, molts cognoms i el panotxo, encara recorden aquesta repoblació catalana (Topònims com el riu Sangonera, la serra d'Espuña (Espunya), el Cabo Roig (Cap Roig); Portman (Portmany) o Corbera la Verde (Corbera),... o cognoms com Guardiola, Ferrer, Zaplana (Saplana),... I paraules com: arracás (arracades), pésole (pèsols) o bajoocas (bajoques), basa (bassa)...).

Com era d'esperar, Ferran IV de Castella no va acceptar aquesta situació, i després de diverses alternatives es va arribar a la Sentència Arbitral de Torrelles (1304), dictada pel rei Dionís de Portugal, que va actuar com a mediador. Aquesta Sentència va determinar la partició del Regne de Múrcia i va delimitar els límits meridionals de la Corona d'Aragó.

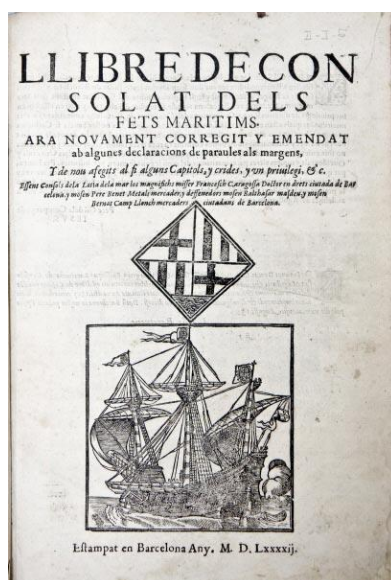
Un cop solucionada la qüestió murciana, Ferran IV de Castella i Jaume II van acordar el repartiment del regne musulmà de Granada (Tractat d'Alcalá de Henares, 1308), segons el qual a la Corona d'Aragó li hauria correspost Almeria. Però ni Castella ni els catalanoaragonesos van aconseguir vèncer la resistència musulmana, i el repartiment no es va fer efectiu. A Múrcia es va parlar català força temps, inclús Ramon Muntaner va comentar a la seva crònica que la gent parlava "lo bell

catalanesc del món”, avui per altres motius, es parla català a Múrcia en concret a la comarca del Carxe.

El Consolat de Mar

Durant aquells anys, l'acord entre la monarquia i els interessos de la burgesia comercial van fer possible l'expansió mediterrània, que més que política va ser sobretot comercial. La importància d'aquest comerç es veu reflexada en les diverses rutes comercials que seguien els comerciants catalans, i l'existència de diversos consolats de catalans.

Aquests “consolats de catalans” eren agrupacions de comerciants a les ciutats estrangeres amb les que es mantenien intercanvis comercials. Aquests còsols representaven els interessos del comerç català en aquelles ciutats, i van arribar a superar els 40. Alguns d'ells es trobaven en ciutats com ara Montpeller, Gènova, Pisa, Nàpols, Alguer, Tunísia, Alexandria, Malta, Trípoli, entre d'altres.

El “Llibre de Consolat”, redactat en català cap a l'any 1370, és un dels exponents més significatius del dret marítim comú a la

La institució econòmica més important d'aquest període i que personifica el que seria l'expansió marítima del comerç català, és el Consolat de Mar. Aquest organisme, creat el 1258 a Barcelona, tenia jurisdicció sobre els assumptes mercantils marítims. És a dir, la Corona d'Aragó tenia llibertat per comerciar amb qui volgués, i era ella mateixa qui escollir amb qui fer tractes.

La legislació a què va donar lloc va ser recollida en un codi marítim molt famós, anomenat “Llibre del Consolat de Mar”, redactat al segle XV, que va reglamentar les relacions marítimes a la Mediterrània oriental, i va regular i coordinar l'activitat econòmica en aquestes regions, com també les relacions amb Àfrica.

Va ser tan important aquesta legislació i el seu èxit tan clar –ja que facilitava les relacions econòmiques internacionals com també incorporava lleis marítimes i comercials-, que va ser la base jurídica del codi marítim anglès, la qual cosa resulta més curiosa considerant la mentalitat pràctica i mercantil anglesa, i el que és més significatiu, es adoptat per un país illenc.

Els almogàvers

Els almogàvers eren un **cos militar d'elit i mercenari de l'Edat Mitjana** - entre els segles XII i XV-, tot i que el seu origen es remunta als territoris de Al-Andalus al segle X. Format per soldats mercenaris, sobretot catalans i aragonesos - tot i que també hi podíem trobar musulmans-, s'havien constituït lluitant al servei de la corona catalanoaragonesa a la Península Ibèrica contra els sarraïns.

Els àrabs anomenaven Al-Mugavar, que significa "els qui provoquen avalots", als grups de pastors que, després de veure envaïdes les seves pastures pels sarraïns, no els quedava més remei per sobreviure que dedicar-se a fer incursions a les zones ocupades, desenvolupant tasques de càstig, informació i manteniment de fronteres. Per tant, tot i ser d'origen sarraí, seran els aragonesos els primers cristians que passaran a adaptar aquest estil de vida i a guerrear com els sarraïns, de tal manera que acabaran sent coneguts pel mateix nom d'almogàvers.

Expedició dels almogàvers a Orient

Els almogàvers es caracteritzaven per la seva senzillesa, capaços de resistir duríssimes condicions de vida i d'atacar o escapolir-se amb una rapidesa inusual. Hi trobem una descripció dels almogàvers feta per Bernat Desclot (traduïda al català), historiador i funcionari reial català que va escriure la més antiga de les quatre grans Cròniques: "Llibre del rei en Pere d'Aragó e dels seus antecessors passats", coneguda com la "Crònica de Bernat Desclot":

"Aquestes gents qui han nom Almugavers son gents que no viven sino de fet de armes, ne no stan en viles ne en ciutats, sino en muntanyes e en boschs; e guerreien tots jorns ab Serrayns, e entren dins la terra dels Serrayns huna jornada o dues lladruntant e prenent dels Serrayns molts, e de llur haver; e de aço viven; e sufferen moltes malenances que als altres homens no porien sostenir; que be passaran a vegades dos jorns sens menjar, si mester los es; e menjaran de les erbes dels camps, que sol no s'en prehen res. E los Adelits quels guien, saben les terres els camins. E no aporten mes de huna gonella o huna camisa, sia stiu o ivern; e en les cames porten hunes calses de cuyro, e als peus hunes avarques de cuyro. E porten bon coltell e bona correja, e hun fogur a la cinta. E porta cascu huna llança e dos darts, e hun cerro de cuyro en què aporten llur vianda. E son molt forts e molt laugers per fugir e per encalsar. E son Catalans e Aragonesos e Serrayns."

Un altre dels redactors d'una de les quatre grans Cròniques va ser Ramon Muntaner -militar, administrador, polític i cronista català-, i per tant va viure de primera mà diverses gestes militars dels reis d'Aragó.

1. A Sicília

Després de les campanyes de Mallorca i València, per on van passar força desapercibuts, els cos dels almogàvers es va quedar sense feina. No és fins que el rei Pere el Gran és coronat rei a Sicília, poc després de les Vesprades Sicilianes (la revolta antifrancesa a Sicília de la qual he parlat abans), que els mercenaris catalans no despenen.

L'any 1282, per tal de combatre les forces franceses que amenaçaven Sicília, el rei Pere el Gran hi va enviar uns dos mil almogàvers. Tot i que la primera impressió que van donar als sicilians va ser pèssima, degut al seu aspecte contrari al concepte que es tenia d'un exèrcit ben preparat, l'endemà mateix els almogàvers van obtenir una victòria enfront a les tropes angevines. "Feren tal carnisseria que era meravella", va explicar Ramon Muntaner a les seves cròniques.

Cos d'almogàvers

Degut a la bona estructura de comandament i una disciplina fèrria, a la seva falta d'escrúpols, la força bruta i el desig de sang, els almogàvers eren una força invencible. No conformes amb aquesta derrota sobre els seus enemics, els almogàvers van continuar acumulant victòria rere victòria per tot el sud d'Itàlia.

En aquella època eren coneguts per la seva habilitat i agressivitat en la batalla. En terra enemiga, vivien del saqueig, però en temps de pau acostumaven a causar problemes saquejant la població pagesa.

2. La Gran Companyia Catalana

Més tard, un cop va morir Pere el Gran (com a continuació de "La conquesta de Sicília" explicada anteriorment), i també de manera prematura el seu fill Alfons II el Franc, tot el territori de la corona (recordem que aquest últim va reincorporar les Balears a la corona), inclosa Sicília, va passar a mans de Jaume II, que volia signar la pau amb els seus enemics. Aquesta intenció no va ser acceptada pel parlament de Sicília que va coronar rei de Sicília a l'altre germà de Jaume, Frederic II, que es disposar a seguir amb la guerra en solitari, amb l'ajuda del poble de Sicília i dels

almogàvers. Aquesta guerra entre els dos monarques catalans es va allargar fins a la pau de Caltabellota, el 1302.

Aquesta pau va deixar sense treball a les companyies dels almogàvers, fins que l'emperador de Bizanci, per aquell aleshores Andrònic II, va sol·licitar els seus serveis per frenar l'avanç turc.

Dirigits per Roger de Flor, guerrer de fortuna, corsari i antic templer important en la història de Catalunya, van formar un cos expedicionari nomenat la **Gran Companyia Catalana**, format per més de 6.000 almogàvers i un bon nombre de cavallers, que es van encaminar cap a Constantinoble l'any 1303. Entre aquests hi trobem Ramon Muntaner, que va escriure una crònica de l'expedició.

Després d'aconseguir diverses victòries a l'Àsia Menor, entre els quals hi trobem la dels turcs, la Gran Companyia Catalana va fer que l'Imperi Bizantí recuperés ràpidament la possessió dels seus antics dominis.

Els almogàvers eren ja una llegenda, però a la cort bizantina aquest poder que havia aconseguit l'exèrcit almogàver feia molta por. L'emperador, no gaire segur de la fidelitat dels almogàvers, els hi va ordenar que es repleguessin, i la Gran Companyia es va establir a Gallípolis, on Roger de Flor va obtenir el títol de cèsar i va rebre en feu tots els territoris conquerits (Atenes i Neopàtria de l'actual Grècia). Aquestes concessions no van semblar-li bé al fill de l'emperador, Miquel IX, que va conspirar contra els almogàvers. Aquests, per altra banda, suscitaven també l'odi popular degut als seus innombrables abusos.

"Desperta Ferro!"

El famós crit de guerra dels almogàvers, s'explica pel costum dels catalans de colpejar amb el ferro de les espases al terra fins a fer-ne saltar espurnes. Això es feia abans de la batalla, per aixecar així la moral de combat.

3. La venjança catalana

Abans de continuar amb la campanya, Roger de Flor se'n va anar a acomiadar-se del fill de l'emperador, Miquel IX. Durant el sopar de comiat, un grup de grecs i alans, van assassinar el cabdill almogàver i a tota la seva escorta. Al mateix temps almogàvers i comerciant catalans eren atacats per sorpresa arreu de l'Imperi. Fins i tot una ambaixada catalana que pretenia negociar la pau va ser anihilada.

Els catalans, per venjar aquesta traïció i la mort del seu principal dirigent, van començar el que ha passat a la història com a "**venjança catalana**". Dirigits per Berenguer d'Entença i Berenguer de Rocafort, no només van resistir els atacs de les tropes enviades pels bizantins contra ells, sinó que van devastar i assolat Tràcia i d'altres regions de l'Imperi.

És curiós com aquests fets han tingut repercussions en el llenguatge actual. Mentre que en albanès "katala" significa "monstre" i s'utilitza per espantar als nens, en grec existeix una maledicció que desitja que "Així t'arribi la venjança catalana". A Bulgària, per exemple, les expressions "Català" i "Fill català" signifiquen "home malvat, sense ànima, torturador".

4. Declivi

Posteriorment, els almogàvers van passar al servei de diversos senyors fins que, finalment, a la batalla de Cefís, van derrotar les tropes franceses del duc d'Atenes, van ocupar el seu ducat i s'hi van establir. Van casar-se amb les vídues dels morts, van ocupar els seus castells, van imposar el seu govern i van substituir el francès per la seva llengua, el català. D'aquesta manera va arribar la dominació catalana a Grècia.

Més tard, van conquerir el sud de Tessàlia, on van crear el ducat de Neopàtria. La Companyia va organitzar aquests ducats com una república militar. Hi va crear les institucions i va elegir els propis governants, tot i reconèixer la sobirania dels reis de Sicília.

Encara que els catalans van mantenir la presència als ducats, aquests no van quedar units formalment a la Corona d'Aragó fins al 1380, poc abans que els florentins i navarresos prenguessin Atenes als catalans.

Tot i que a la Península Ibèrica els almogàvers van dissoldre's per la manca d'un enemic amb el qual lluitar, a la Mediterrània van desaparèixer per causes diferents. Va ser una suma de diversos fets que es van anar acumulant.

El sedentarisme va ser, bàsicament, la perdició de la Companyia. La manca d'un sistema de successions clar, combinat amb les conspiracions de les famílies locals, la desmilitarització i falta de renovació de la societat almogàver i els atacs dels seus antics rivals, que encara no havien acceptat la pèrdua de la zona, van fer que s'anessin perdent les zones conquerides de mica en mica. Atenes va ser assetjada durant quinze mesos per una unió de soldats de Florència i Navarra. Finalment el 1390 es van perdre les últimes possessions de la Corona a Orient, desfent-se així la Companyia.

Es creu que l'actuació dels almogàvers va oferir pocs beneficis, i que més aviat va empitjorar el comerç català amb l'Imperi Bizantí.

"Coro dels Almugavers"

*Aur! Aur! Desperta ferro!
Deus aia!*

*...
Veyentnos sols venir, los pobles ja flamejen:
veyentnos sols passar, son bech los corbs netejen.
La guerra y lo saqueig, no hi ha mellors plahers.
Avant, almugavers! Que avisin als fossers!
La veu del somatent nos crida ja a la guerra.
Fadigues, plujes, neus, calors resistirem,
y si'ns abat la sòn, pendrèra per llit la terra,
y si'ns rendeix la fam carn crua menjarem!
Desperta ferro! Avant! Depressa com lo llamp
cayèm sobre son camp!
Almugavers, avant! Anem allí a fer carn!
Les feres tenen fam!*

La població catalana: àmbit cultural i social al segle XIV

La població catalana va experimentar un notable creixement que es va mantenir continuat i pujant fins a les primeres dècades del segle XIV. La natalitat era molt elevada, i estava acompanyada d'una mortalitat també molt alta, sobretot en els infants. Tot i així, les millores en alimentació i prosperitat general que va experimentar Catalunya va situar l'esperança de vida al néixer entre els trenta i cinquanta anys.

La majoria d'historiadors coincideixen en afirmar que la població de la Corona d'Aragó era, a meitat del segle XIV, de mig milió de persones a Catalunya, un quart de milió a Aragó, el mateix que al regne de València, i unes 50.000 a les illes.

La societat medieval era estamental

Per entendre la situació real de la societat catalana d'aquella època, cal tenir en compte que la majoria de la població eren pagesos i camperols i que, tot i les aventures mediterrànies dels reis i els comerciants catalans, el creixement de les ciutats, del comerç i de les activitats artesanals, entre d'altres, la situació dels camperols era força dramàtica.

Per últim, és en aquesta època quan apareix el famós **Ramon Llull** (1232-1316), sobre el qual, ja he fet referència.

LA DECADÈNCIA CATALANA: La fi de la dinastia catalana i el Compromís de Casp

Ben entrat ja el segle XIV, es van produir una sèrie d'esdeveniments de caràcter negatiu pel desenvolupament de Catalunya. En primer lloc, el país es va veure afectat per un seguit de catàstrofes naturals que van provocar una dràstica disminució de la població catalana, com ara terratrèmols, la Pesta Negra o una plaga de llagostes.

En segon lloc, l'economia catalana va entrar en una fase d'estancament i recessió, amb l'aparició de tensions socials que van agreujar encara més la situació de crisi.

Finalment, en l'àmbit polític tampoc hi vam trobar una situació gaire afavoridora. Pere el Cerimoniós es va embolicar en diversos conflictes bèl·lics molt costosos i, per altra banda, la mort sense successió directa de Martí I l'Humà va plantejar una greu crisi dinàstica, que es va resoldre amb el Compromís de Casp, amb l'accés de la dinastia castellana dels Trastàmara al tron de la Corona d'Aragó.

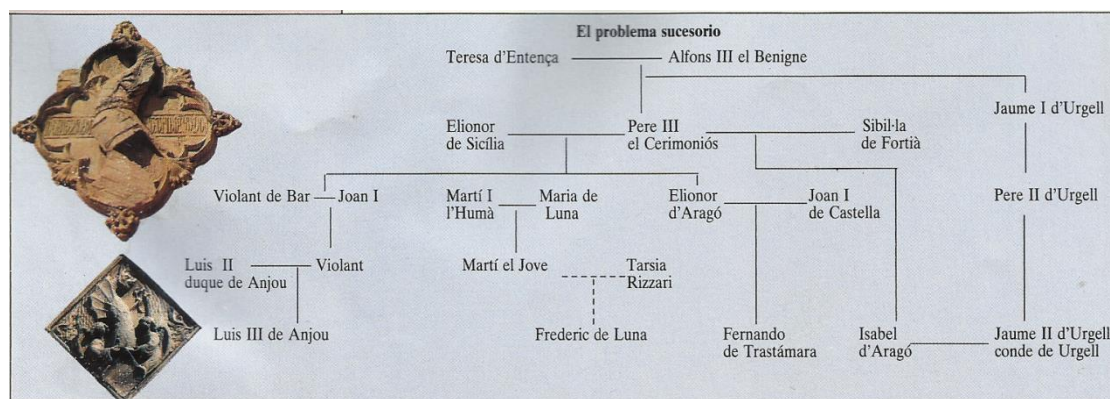
Aquest és per mi un fet de capital importància i marca clarament l'inici d'una davallada que afecta a tots els nivells, polítics, econòmics, culturals i en definitiva marca l'inici de la pèrdua de la nostra sobirania nacional, mai més tornarem a tenir un cap d'estat català que vetlli pels nostres interessos i pensi i senti com nosaltres.

Fi de la dinastia catalana

Pere III el Cerimoniós va morir el 1387 deixant les finances de la Corona d'Aragó en una situació molt delicada. El seu fill Joan I, successor al tron reial, va contribuir a la mala administració i a l'alta despesa pública, que van aprofundir encara més la crisi.

Joan era un home malaltís, i coronat rei ja el donaven per mort. Se'n va sortir, i des de llavors va ser un gran protector de metges i de la medicina. Tot i així, el seu regnat no va ser gaire bo, i se'l coneix també pel Descurat, per la poca atenció que prestava als assumptes d'Estat. El comte-rei va morir caçant, a Foixà (al Gironès), i la Corona va passar a mans del seu germà Martí I, dit l'Humà. Durant el seu regnat va intentar pacificar els seus regnes, dividits per lluites internes de la noblesa, i va tornar a agafar el pols dels regnes, amb convocatòries a Corts i escoltant especialment els aragonesos, que semblava que tenien més iniciativa política que no pas els catalans, massa afectats per la crisi.

Amb la seva dona, Maria de Luna, **Martí l'Humà** va tenir quatre fills, dels quals només un va arribar a la maduresa, Martí I el Jove, que es va casar amb l'hereva de Sicília. Però malauradament Martí I el Jove, l'hereu i l'únic baró de la nissaga, va morir de febres infeccioses. El seu pare feia tres anys que havia enviudat de Maria de Luna, així que els estaments li van proposar al rei que es tornés a casar. Però aquest nou matrimoni no va produir descendència. Veient que el desitjat hereu no venia, es va iniciar la recerca de possibles candidats a la seva successió.

Gràfic estret del llibre "Història de Catalunya" de El Periódico, on mostra l'arbre genealògic de Martí I l'Humà, i el conseqüent problema successori

Martí va demanar a cada regne que enviessin delegats per assessorar-lo, tot i que ell ja tenia en ment a un possible successor: el seu nét bastard, l'Infant Frederic, fruit de l'aventura entre Martí el Jove i una dama siciliana. La seva intenció era, probablement, reclamar el suport per la causa de Frederic. Potser perquè s'ho temien i no volien escoltar-lo o potser perquè les bandositats internes no ho van permetre, el cas és que ningú no va presentar-se. Entestat Martí a voler el seu nét com a futur rei, no va preveure cap altra solució, i quan va morir l'any 1410, va deixar a l'aire el greu problema de successió.

Coneguda la mort del rei, la Generalitat de les Corts catalanes va nomenar una dotzena de notables per tal de mantenir l'ordre, i va convocar un Parlament per intentar controlar la situació. El que es va fer a continuació va ser un parlament general de tots els regnes per tal d'examinar els drets dels candidats. Per tal de resumir-ho, els candidats al tron de la Corona d'Aragó finalment van ser quatre:

- **Lluís d'Anjou:** Lluís era nét de Joan I, fill de Pere III el Cerimoniós, per via materna. Al seu favor tenia la seva àvia Violant de Bar, dona de Joan I, i també rebia el suport del regne de França.

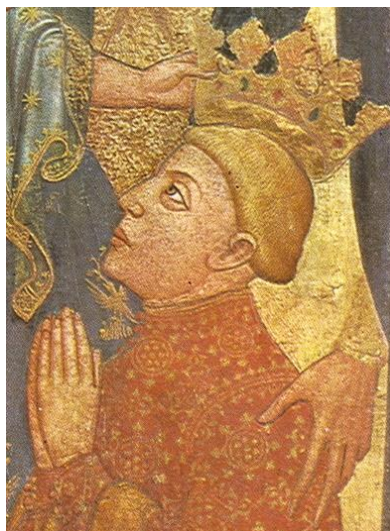
- **Jaume d'Urgell:** Tot i que al principi semblava que Jaume fos el candidat preferit, la seva situació cada vegada era més compromesa: veia com Aragó estava decantat cap a Ferran (recordem que Aragó tenia per llengua la castellana o un aragonès acastellanat que no se sentia còmode amb un rei català); i a València, els partidaris d'aquest ajudaven amb accions armades, apoderant-se de llocs clau. Jaume tenia posada l'esperança en el possible suport de Catalunya, però les forces polítiques catalanes no s'acabaven de decidir.

Tot i que la majoria de barons catalans eren partidaris del comte d'Urgell, el Parlament català, que hauria pogut inclinar-se cap a ell, es va manifestar sempre en una posició massa neutral: mirant que el Parlament General fos el que decidís. No volien adonar-se que l'intent xocava amb el partidisme d'Aragó –ells ja havien fet la seva tria- i amb la dificultat de trobar interlocutors vàlids a València (una quarta part de València, l'interior, va ser repoblada per aragonesos i naturalment també generava recels cap a un català).

- **Ferran d'Antequera,** de la casa dels Trastàmara (castellana): Com a regent de Castella, tenia totes les forces castellanes a la seva disposició, com també la decidida actuació del Papa Benet XIII –també conegut com a Papa Luna- (resident a Peníscola, País Valencià) a favor del rei castellà per tal d'assegurar-se així el recolzament de la Corona d'Aragó i de Castella. Va ser precisament el Papa Luna qui va proposar de fer un compromís.

Per altra banda, la seva riquesa i poder, combinat amb la seva habilitat i tacte polític, va fer que es convertís en un dels pretendents al tron més fermes.

- **Isabel d'Aragó:** filla de Pere III el Cerimoniós i la seva última esposa Sibilla de Fortià. Tot i que quedava automàticament descartada per ser una dona es va presentar com a candidata.

Ferran d'Antequera pintat en un detall del retaule contemporani de San Benito el Real de Valladolid, avui al Museu del Prado.

Les dificultats per posar-se d'acord entre Catalunya, Aragó i València, va evidenciar una greu divisió de la Corona d'Aragó i va allargar una situació provisional, l'Interregne –el regne sense rei-. Potser l'esperit d'entesa i col·laboració dels catalans va fer que volguessin arribar a un acord de tota la Corona, i això va fer que, al no decantar-se per Jaume d'Urgell, fos Ferran qui decidís per ells. Ja se sap, si tu no agafes el timó del teu vaixell, algú ho farà per tu.

➤ El Compromís de Casp

Hi van haver nou compromissaris, tres de cada regne, que van anar a votar al castell de Casp pel Compromís. A Casp, votaren a favor de Ferran els tres aragonesos, dos valencians i un català; mentre que a favor de Jaume van votar només dos catalans. El total de vots van ser vuit degut a una abstenció d'un valencià.

Tant les normes que havien de regir el Compromís com els 9 compromissaris que havien de representar els tres estats peninsulars havien estat imposats per dos personatges aragonesos que ocupaven els dos màxims càrrecs de l'autoritat d'Aragó: Juan Ximénez Cerdán, el Justícia, i Gil Ruiz de Lihori, el governador, que a més eren els líders de l'antiurgellisme en aquell regne. València i Catalunya, l'una per la derrota de l'urgellisme a Morvedre (Sagunt) i l'altra per les amenaces aragoneses d'escindir la Corona, havien acatat aquestes dues imposicions. Fins i tot la vigilància del castell de Casp requeia en els trastamaristes. A aquelles altures només Ferran de Trastàmara podia sortir elegit perquè tenia al seu favor la majoria dels compromissaris i com a mínim un de cada terna.

La sentència va ser proclamada **a Casp el 28 de juny de 1412** a l'església major de Santa Maria: Ferran de Trastàmara el d'Antequera era coronat nou rei la Corona d'Aragó.

El Compromís de Casp va imposar una dinastia forana a la Corona; el Casal de Barcelona, que havia cobert 540 anys des del moment que Guifré el Pelós pujava al poder (870) fins a la mort de Martí I l'Humà (1410), deixava pas als Trastàmara de Castella. I cal dir que les oligarquies catalanes no van oposar-s'hi gaire: no es van adonar del gran pas en fals que s'havia fet. Entestats en les petites lluites de cada dia, mai van saber valorar la immensa magnitud de la pèrdua.

Per Vicens Vives, quan les tropes castellanques van entrar dins el territori de la Corona, *"des d'aquell moment, sols hi havia una sortida a l'Interregne: l'elecció de Ferran d'Antequera per justícia o per les armes"*.^[3]

"Compromís de Casp" per Dióscoro Puebla, 1867

[3] Jaume Vicens Vives: *Notícia de Catalunya*. Barcelona, Editorial Àncora, 1961.

És curiosa la coincidència aproximada dels anys: De 1412 al 1714, tres-cents anys d'independència sota un cap d'estat castellà que van significar la progressiva provincialització i dependència de Castella dels territoris de la Corona d'Aragó, no exempts de cada cop més de conflictes especialment al segle XVI -on Catalunya va viure la revolta dels Segadors i va perdre el Rosselló-; i tres-cents anys posteriors, de 1714 a 2014- de negació i desaparició jurídica de Catalunya, País Valencià i de les illes Balears, per part de l'Estat espanyol que, després de la creació del Tractat de Nova Planta, va significar una annexió violenta dels territoris de l'Antiga Corona d'Aragó, i les posteriors conseqüències: anul·lació de totes les constitucions pròpies, imposició les castellanques amb la seva llengua, i l'assimilació amb objectiu de fer desaparèixer qualsevol diferència a tot el nou Estat.

Catàstrofes naturals i econòmiques

Durant les primeres dècades del segle XIV, fins ben entrar el segle XVI, la població catalana va patir un seguit de catàstrofes naturals. L'any 1333 s'ha recollit com "lo mal primer any", que ens indica que la gent d'aquella època tenia consciència d'un canvi negatiu.

Unes circumstàncies meteorològiques adverses van provocar males collites i, com a conseqüència, fam i mort. Anys més tard es va patir un altre període de fam, i cap al 1348, la Pesta Negra va assolir Catalunya.

Poc després de la Pesta, una plaga de llagostes va destruir les collites, provocant fam i mort. I, cap al 1362, va tornar a sorgir la Pesta però aquest cop concentrant-se sobretot en la població més jove.

Els terratrèmols i diverses epidèmies van acabar de rematar una població molt tocada.

Tot i que les activitats marítimes i comercials es van mantenir en alça fins a mitjans del segle XV, els efectes de la crisi van començar a notar-se a finals del segle XIV, i van contribuir a empitjorar les conseqüències negatives de la crisi demogràfica.

LA DINASTIA DELS TRASTÀMARA. Els Reis Catòlics

Edgar Allison Peers, hispanista i traductor anglès, autor de "Catalonia Infelix", diu en el seu llibre: *"Si la unió dels Regnes hagués estat un matrimoni de pensaments compartits, la història d'Espanya com a conjunt, i especialment la de Catalunya, hauria estat molt diferent. Però mai hi va haver quelcom semblant a una associació: la política de Castella, sobretot des del moment de la unió, fou de clara absorció, potser sense cap malícia vers Catalunya, però amb una deliberada castellanització per part dels seus governants, que fou imposada a tot Espanya"*.

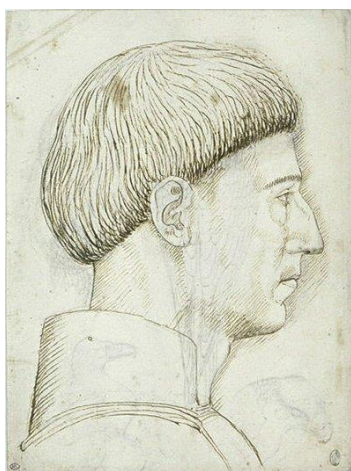
De cara a Catalunya, i en els primers moments, tot anava sobre rodes: continuava la Generalitat com a institució política, eina de control de la monarquia a Catalunya; es va reforçar la independència de la justícia, que es va convertir més tard en l'Audiència Reial; i, a més, el rei demostrava respecte a les Corts.

No va ser fins el 1413, tres anys abans que morís, que Ferran va convocar les Corts de Catalunya a Barcelona per jurar les constitucions del Principat, requisit fonamental per coronar-se comte de Barcelona. Després de la coronació van tenir lloc les sessions ordinàries de les Corts. Van ser especialment dures perquè Ferran no estava acostumat al **pactisme català**: va ser el primer dels reis castellans a

inaugurar la tensió entre la monarquia i les corts catalanes que ha caracteritzat tota la història de la Catalunya moderna fins al segle XVIII. Acostumat al tipus de monarquia autoritària castellana, volia dues coses: que els notables allí reunits perdonessin els elevats deutes que la monarquia catalana havia contret des del regnat de Pere III el Cerimoniós, i que li concedissin elevats subsidis.

Ni tan sols van recolzar-lo aquells que durant l'Interregne li havien donat suport, i el nou rei es va trobar sol davant les Corts.

A la mort de Ferran d'Antequera, va pujar al tron el seu fill **Alfons, anomenat el Magnànim**. A Alfons li va costar de lligar amb els estaments catalans, potser perquè a les Corts catalanes s'hi dirigia en castellà en lloc de la llengua pròpia del Principat, i perquè primer es va instal·lar a València i més tard es va traslladar a viure a Nàpols. En aquell temps, Barcelona havia perdut importància política, econòmica i demogràfica en favor de València.

Alfons el Magnànim, dibuixat per l'artista del renaixement Pisanello

Els germans d'Alfons, Enric i Joan, miraven de fer carrera a Castella, i durant aquella època hi va haver una veritable lluita per veure qui manava a Castella: si els infants d'Aragó o Álvaro de Luna. Un problema intern castellà, però que va estar a punt de generar una guerra entre Castella i la Corona.

Alfons però, només somniava a tornar a les terres italianes, i per això calien diners i convèncer a les Corts perquè li donessin. Al final va aconseguir rebre els diners necessaris per reiniciar la campanya italiana, deixant la Corona a mans de la seva dona, Maria, que seria també lloctinent de Catalunya, i al seu germà Joan, que es va fer càrrec d'Aragó i València.

Tot i que va deixar completament de banda les seves funcions com a rei a la Corona, una cosa és certa, i és que els mercaders i navegants catalans van sortir afavorits per les rutes comercials noves i consolidades en la Itàlia meridional. Malgrat això, les paraules del Cardenal Margarit, adreçades a les Corts de Barcelona de 1454, van ser prou explícites: *"Ara, senyor molt excel·lent, (Catalunya) se veu totalment roïnada, perduda per l'absència del gloriós príncep e senyor, lo senyor rei. Veu que és perida en ella tota potència, honor e jurisdicció eclesiàstica; los barons i cavallers potents són perduts; les vídues, òrfens e pubills circoeixen e no troben aconsol. De què jau la dita nació catalana, quasi vídua, e plora la sua desolació... en espera algú qui l'aconsol". Aquí es parla, com diu el mateix Vicens Vives, de "despoblació, fugida de treballadors, fuga de capitals..."*.

Després d'Alfons el Magnànim, qui va pujar al tron va ser Joan II, anomenat el Sense Fe, degut a tota una sèrie de conflictes amb el seu fill Carles de Viana, a qui els catalans donaven el seu suport. Joan II va heretar no només un regne, sinó també multitud de maldecaps. El seu tarannà no va ajudar gens a resoldre els problemes, segons diuen els historiadors, però tampoc pot ser culpats de totes les responsabilitats.

D'aquells anys, un fet que cal destacar és la **Guerra civil catalana de 1462**, que va durar deu anys, anomenada "la rebel·lió de les remences", degut als abusos senyorials sobre els camperols.

L'Interregne, el Compromís i després els Trastàmara. És per aquest *tot*, per tots els desastres naturals, socials i polítics d'aquella època, que l'avaluació final, el balanç d'aquest període, no pot ser més que negatiu. Els pessimistes diuen que quan tot va malament encara es pot anar pitjor. Tenen raó: després de la dinastia, es va perdre la Corona.

Els Reis Catòlics

Ferran II -anomenat el Catòlic-, fill i successor de Joan II, va impulsar una política de pacificació general i de recuperació econòmica. La seva monarquia va ser autoritària però no absolutista.

Al **1469**, Ferran es va casar amb Isabel I de Castella, i d'aquesta manera hi trobem una **unió dinàstica entre Castella i la Corona d'Aragó**. Tot i això, els dos regnes no es van unificar, sinó que van conservar les seves respectives constitucions polítiques. Ferran i Isabel passaran a la història amb el nom de "els reis Catòlics", títol que els hi va donar el Papa Borja, el qual, era de la Corona d'Aragó -en concret de Gandia, a València- i la seva llengua era la catalana. La Cort, situada a Castella, va anar progressivament acastellanant-se atès que era la llengua del poder i del prestigi. Aquest fet es va veure d'una manera més clara a València atès el seu origen doble en la repoblació, català majoritàriament i aragonès.

Ferran i Isabel de Castella en una pintura atribuïda a Fernando Gallego (1490-95)

En aquella època, les dues grans institucions catalanes, la Generalitat i el Consell de Cent, passaven hores baixes; no s'havien refet encara de les actuacions de les oligarquies que les van dominar en el passat. Per tal de redreçar-les, Ferran va creure convenient l'establiment d'un sorteig electoral, anomenat insaculació, que consistia a treure d'una bossa un paper amb el candidat escollit, i després ell hi havia de donar la seva aprovació. Això va comportar l'absència de polítics a les institucions, va afavorir l'entrada dels simples administradors i va desdibuixar el seu caràcter.

La nova composició de la Generalitat i la dependència respecte al poder central, comportaven una pèrdua progressiva de decisió en els estaments catalans. D'aquesta manera va començar un llarg temps d'inhibició política catalana.

Ferran seguia els assumptes catalans però de lluny; el seu centre d'acció era Castella, i per això es **va crear el càrrec de virrei**, que seria la representació reial al Principat.

Tot i això, hi va haver bones notícies també: hi trobàvem un redreçament de l'economia catalana, i el Rosselló i la Cerdanya van tornar a formar part de Catalunya, després d'un breu domini francès.

Durant el regnat dels Reis Catòlics, es va descobrir Amèrica. Hi ha multitud d'estudis sobre l'exclusió o no dels catalans per establir-se al Nou Món, com també si Cristòfor Colom era català o no. Hi havia un fet evident, i és que el Papa Borja va concedir als Reis Catòlics a títol personal les terres que es poguessin descobrir més enllà de l'Atlàntic. Ferran, a la mort d'Isabel, li pertocaria la meitat de la descoberta; i a la seva pròpia mort, aquesta mateixa meitat formaria part de l'herència de la "seva" Corona.

Per tant, legalment els seus súbdits hi podien accedir. Però per una banda, sempre van topiar amb els mecanismes castellans en contra, i per l'altra, hi havia una trista realitat, i és que Catalunya no tenia l'empenta ni els recursos financers suficients. Diversos historiadors entre els quals Ulloa, i molt recentment Jordi Bilveny, han posat de relleu les contradiccions en la versió del descobriment d'Amèrica. Sorpren el coneixement imprecís d'aquesta epopeia davant d'altres esdeveniments més antics.

Ruta de les embarcacions castellanes per arribar a Amèrica

S'ha demostrat que han existit manipulacions intencionades, amb destrucció de textos, modificacions de gravats, noms, llocs i personatges amb l'únic objectiu d'apropriar-se exclusivament el regne de Castella d'aquest fet que té una transcendència econòmica, cultural i política inqüestionable.

Tot i així, la història d'Amèrica va ser, al llarg dels segles XVI, XVII i XVIII un tema totalment prohibit i controlat. No es podia editar cap llibre si abans no el corregia un censor. La finalitat era tan clara com comprensible: adequar la història als interessos de la Corona castellana. I aquests interessos, entre d'altres litigis menors, exigien que qualsevol rastre de catalanitat dels descobridors fos diligentment esborrat o tergiversat.

Actualment hi ha diversos investigadors –com ara Jordi Bilbeny o Charles J. Merrill- que diuen que Cristòfor Colom era un noble català, que es deia Joan Cristòfor Colom Betran; de Colom es convertí en *Colombo*, el País empordanès en *Palos de Moguer*; que el viatge fou finançat especialment per un jueu de la cort catalana Santàngel; que la tripulació era formada per catalans i portuguesos i no per andalusos; que hi havia gran relació entre la Corona Aragonesa i la Portuguesa; que Bartolomé de las Casas es deia Bartomeu Casaus, etc.

La feina duta a terme per aquests artistes de la falsificació històrica ha estat tan eficaç, i la mentida tants cops repetida, que ara passa per ximple qualsevol investigador que gosi repensar els fets des d'una perspectiva diferent.

Si això fos així, caldria fer adonar a la gent que hi ha hagut una falsificació interessada, planificada, de clares intencionalitats polítiques, de la nostra història, i més concretament de la història de la descoberta catalana d'Amèrica. Però també caldria fer veure que la història és una eina més per a la despersonalització i, en el nostre cas, per a la desnacionalització. Com molt bé va dir el dramaturg, polític i poeta català Àngel Guimerà, "la llengua i la història són el botí més preuat a l'hora de sotmetre un poble".

Els títols i acords que es van donar i prometre a Colom per part dels Reis Catòlics van ser incomplets i van ser objecte de molts plets judicials pels descendents de Colom.

Aquest és una més de les confirmacions de la mala notícia que va suposar l'adveniment de la dinastia castellana a la Corona d'Aragó.

Pel què fa als reis de la Corona, Ferran, un cop casat amb Isabel, va veure clar quin era el regne que l'interessava: Castella. Fill de castellans i nascut a Sos, no era gens estrany que tot l'inclinés cap a la terra de la seva nissaga. A més, entre Catalunya i Castella, en aquells moments, no hi havia color: una població de 350.00 catalans, contra els sis milions de Castella; una, amb tots els problemes de la decadència a sobre, l'altra amb un futur esplendorós. Però a la mort d'Isabel, el gendre i la filla –Felip I, anomenat el Bell, i Joana la Boja- se'l van treure del damunt, i aquell que l'insultaven com el "catalanote", s'ha de refugiar a casa seva, a la Confederació.

Escut dels Reis Catòlics a Sant Jeroni de la Murtra

A la mort de Ferran el Catòlic, la Corona es va tornar a trobar sense un governant, donat que la seva única filla, Joana la Boja, no estava bé del cap i, per tant, no podia governar.

Catalunya havia perdut l'esma amb la decadència. Amb la manca de governants propis, perdria també el control de la política.

DINASTIA DELS HABSBURG, la Casa dels Àustria

Quan Ferran II va morir, ni castellans ni catalans: va ser una nova dinastia, de la casa dels Àustria, qui va rebre la Corona d'Aragó i el regne de Castella al segle XVI. Com que la filla dels Reis Catòlics, Joana la Boja, no podia accedir al tron a causa de la seva discapacitat, i el seu marit Felip el Bell va morir, el tron va passar a mans del seu fill, Carles I de Castella.

Les relacions de la classe dirigent catalana amb els monarques de la Casa dels Àustria van experimentar un **procés de degradació** en la qual es distingeixen dues etapes. La primera, una etapa inicial d'harmonia que correspon al regnat de Carles I i bona part del de Felip II. La segona etapa ve a partir d'aquest darrer rei.

Carles I

Carles I no només va rebre la Corona d'Aragó i els regnes de Castella i Navarra, sinó que també es va trobar en poder de l'Àfrica conquerida, de Portugal, de les Illes Canàries i va ser escollit emperador romanogermànic, entre d'altres títols nobiliaris. Carles només parlava francès, i segurament els catalans de l'època devien posar-se les mans al cap al tenir un rei tan llunyà, tant per la situació geogràfica com per la cultura i la llengua. Però Carles va trobar més rebuig a Castella i a València que no pas a Catalunya, on, al llarg del seu regnat, sempre va actuar d'acord amb les institucions catalanes.

Tot i que les Corts catalanes es continuaven fent en català, el castellà ja s'havia introduït en la classe alta, tot i que a casa es parlés en català. Carles feia esforços per seguir els parlaments en català, -inclús l'havia parlat alguna vegada- però la gent, adonant-se'n, canviava al castellà. Subratllo aquest fet perquè indica molt clarament la predisposició positiva del rei en el tema més important de qualsevol poble, la llengua.

Carles I, cansat de tot l'esforç que suportava manejar un imperi tan gran com el seu, va dividir-lo entre els seus fills. Al seu fill Felip, dit Felip II el Prudent, va rebre els regnes d'Aragó i Castella.

Felip II

Pel què fa al regnat de Felip II (1556-1598) a Catalunya, va significar, des de bon començament, un canvi important en les relacions que havien mantingut la monarquia i el Principat fins aleshores. És en aquell moment quan **es va iniciar** el que Ferran Soldevila, historiador i escriptor català, va qualificar com la **"desnacionalització pacífica" del Principat**. Felip II va començar mantenint l'actitud respectuosa del seu pare, però aviat es va produir un canvi en la política del monarca, que es va fer més intolerant i autoritària. D'aquesta manera, el regnat de Felip II a Catalunya es va caracteritzar pels enfrontaments entre els representants de l'autoritat del rei i les institucions que defensaven les lleis i els privilegis de Catalunya. Tot i això, cal tenir present que, en la primera etapa del regnat, la col·laboració entre els catalans i Felip II va ser evident.

En concret, hi ha dos moments en els quals la col·laboració entre la monarquia i el Principat va ser força destacada: a l'alçament dels morescos de Granada i a la Batalla de Lepant.

- Respecte a l'alçament moresc de les Alpujarras de Granada de 1568, hi ha documents on consta que les tropes vencedores van estar nodrides, en bona part, per catalans. Però, per què s'haurien implicat els catalans en un afer relativament llunyà com el dels morescos? Perquè l'alçament va generar que es temés per si

s'establien connexions entre els rebels i els turcs que estaven assolant la Mediterrània i que, de retruc, estaven posant en perill les costes catalanes i el comerç en un temps on l'economia semblava millorar.

- D'altra banda, els catalans també van tenir protagonisme en la Batalla de Lepant de 1571 contra l'Imperi Turc. Les tropes de la coalició entre la Monarquia Hispànica, Venècia i el Papat estaven comandades per Joan d'Àustria, però el dirigent efectiu dels estols cristians va ser el lloctinent Lluís de Requesens (que ja havia participat en la repressió dels morescos a les Alpujarras), ajudat per Joan de Cardona i molts d'altres catalans.

Precisament aquest Lluís de Requesens va ser, més tard, elegit governador dels Països Baixos, substituint al duc d'Alba al 1574. Tot i que no va aconseguir la pacificació el territori, el fet remarcable aquí és que els prohoms catalans van recuperar part del protagonisme perdut en el regnat de Carles I. Només una part, perquè la majoria dels virreis que van governar el Principat van pertànyer a la noblesa castellana: durant tot el llarg regnat, només un virrei va ser català, Francesc de Montcada i Folc de Cardona, marquès d'Aitona (1580-1581), a més d'un valencià i un napolità.

Batalla naval de Lepant al 1571

Una dada curiosa és que Cervantes –que segons alguns historiadors va ser català, amb el nom Miquel de Servent- va combatre a les ordres d'un català, Miquel de Montcada.

Tot i així, hi va haver una sèrie de factors que va provocar un canvi en la política de Felip II, que els historiadors han anomenat el "viratge reaccionari", i que va afectar ràpida i directament a la relació amb Catalunya. Aquí comença la segona etapa amb la Casa dels Àustria. Felip II era molt religiós i cristià, partidari del catolicisme, i d'aquí que s'erigís en l'estàndard de la causa contra el protestantisme. Es va embarrancar en guerres de religió que, malgrat haver heretat un imperi, el van portar a endeutar-se per finançar aquestes despeses i a deixar les finances públiques en bancarrota.

El desig d'evitar qualsevol contagi calvinista –que és una denominació cristiana protestant- va fer que Felip II prohibís als súbdits de la Corona d'Aragó, no pas els de Castella, que anessin a estudiar a l'estranger, insistint i reiterant expressament per a la Corona d'Aragó una prohibició de caràcter general que datava ja de **1559**.

Deu anys més tard, al **1569**, arrel d'una denúncia de la Inquisició sobre el perill d'heretgia a Catalunya, Felip II va decretar l'empresonament dels diputats de la Generalitat. No es tractava, evidentment, de cap cas d'heretgia, sinó de la resistència de la Generalitat a pagar l'*excusat*, un impost que el Papa havia concedit al rei. Es tractava doncs, d'un conflicte provocat per la defensa que la Generalitat feia dels seus privilegis. Encara que Felip II es va adonar del seu error i els va tornar a posar en llibertat, el mal ja estava fet, i les relacions de les classes dirigents catalans amb la monarquia hispànica van començar a deteriorar-se.

Així doncs, durant els regnats dels seus successors, Felip III i Felip IV de Castella, ja al segle XVII, les relacions es deterioraran més, fins a tal punt que acabaran amb el trencament violent que comentava abans de la **guerra dels Segadors de 1640**, i posteriorment el rei Felip IV firmarà la pau dels Pirineus 1.659 que suposarà la pèrdua de Perpinyà, segona ciutat de Catalunya, i del Rosselló, bressol de Catalunya.

Decadència cultural

El XVI és un segle de decadència cultural. Van contribuir-hi diverses causes:

1. L'abandonament de la llengua catalana per part de les classes cultes.
2. La influència de la llengua castellana.
3. La marginació de la llengua catalana en la dinàmica imperial.
4. La política centralitzadora dels Àustria
5. A la ciutat de València, per exemple, la cort de la Germana de Foix i el seu marit, el duc de Calàbria, va ser un factor actiu castellanitzador.

A més, cal dir que la influència de l'humanisme va portar al pensador valencià Lluís Vives a escriure les seves obres en llatí.

Tot i això, el català continuava sent la llengua del poble i la dominant en la cultura no escrita, de transmissió oral. Nadales, goigs, romanços, caramelles i tantes d'altres produccions populars donen testimoni de la riquesa lingüística popular i de la vitalitat de la llengua catalana.

Cal tenir en compte, però, que **el català no ha tornat a tenir l'extensió, la força i el prestigi que va tenir entre els segles XIII i XVI**. Durant aquella època no era estrany sentir parlar català a tota la Mediterrània, des de Sardenya i Sicília fins a Atenes o Istanbul. Va ser l'època d'esplendor dels comtes catalans, del comerç, de la cultura i també de la llengua catalana. Com va escriure l'acadèmic anglès **Edgar A. Peers**: "*La llengua catalana podia despertar l'enveja de molts països europeus. [...] Era parlada en tota la costa oriental de l'actual Espanya, en moltes parts del sud de França i d'Itàlia, a les illes mediterrànies i en moltes regions del Pròxim Orient. [...] Mai no veié la seva fama tan alta*".^[4]

[4] Jaume Vicens Vives: *Notícia de Catalunya*. Barcelona, Editorial Àncora, 1961.

Felip III

En els darrers temps del regnat de Felip III hi va haver un fort aïllament entre el poder central i les institucions catalanes, que s'havien de defensar de l'intent real d'entrar a sac a l'economia catalana i controlar les finances catalanes. Ens recorda algun fet actual aquesta fixació castellana per la cartera dels catalans i també de valencians o mallorquins?

No s'entenia que, mentre Castella estava gairebé a la fi dels seus recursos, des de Catalunya, emparats en les Constitucions, només es fessin contribucions "voluntàries". Cal recordar però, que s'estava dins d'un règim de confederació, amb el rei com a nexa d'unió, i que per tant Castella i la Corona eren regnes diferents i separats; la Corona no tenia cap obligació d'ajudar a Castella econòmicament.

El que no es podia entendre des de Catalunya és que dominant el regne de Castella, un imperi colossal, amb territoris plens de recursos naturals (or, plata, ramaderia, agricultura,...) i població a la seva disposició, esclaus, servents,.. pogués tenir necessitat per sobreviure dels impostos provinents de la Corona d'Aragó. L'administració colonial era un desastre i un exemple d'ineficiència i dilapidació. No existia cap mena d'organització amb voluntat de fomentar el mercantilisme i l'economia.

Com més malament anaven les finances castellanques, cada vegada era més fort el setge a la llibertat econòmica catalana.

Catalunya en un mapa de l'any 1608 (Jan Baptist Vrients)

Felip IV: Corpus de Sang i Guerra dels Segadors

La guerra dels Segadors va enfrontar Catalunya amb la monarquia hispànica entre el 1640 i el 1652. Tot i l'aliança amb França, finalment la signatura del Tractat dels Pirineus de l'any 1659 -com he comentat abans- entre Lluís XIV i Felip IV, va significar la mutilació de Catalunya pel traspàs del Rosselló, el Conflent i una part de la Cerdanya a mans franceses. Una dada important és que el rei suposadament també dels catalans va preferir cedir el Rosselló que no pas Flandes, com li va proposar el rei francès i ho va tornar a proposar anys més tard. La realitat és que la terra catalana no era una terra estimada pel rei que veïés com a pròpia i així ho va demostrar.

1. Les causes

Felip IV va pujar al tron el 1621, a la mort del seu pare, als setze anys. Al ser menor d'edat, va deixar les qüestions d'estat en mans del seu privat i primer ministre, el comte-duc d'Olivares, el qual va voler donar un nou impuls a la projecció exterior de la monarquia, sense importar-li que les arques reials estiguessin buides. Repeteixo, la corona estava novament en bancarrota, un fet totalment incomprensible. Olivares creia que les "províncies" havien d'involucrar-se en el destí de Castella, és a dir, calia unificar i recaptar d'arreu, novament els diners dels territoris de la Corona d'Aragó.

Per du a terme la seva política, centrada en el manteniment de la sobirania hispànica als Països Baixos i a la participació a la guerra dels 30 anys (1618-1648), necessitava tenir més recursos. Donat que Castella estava exhausta de contribuir durant molts anys en aventures colonials -però també en rebia els beneficis per als seus ciutadans (les riqueses de les colònies, els càrrecs funcionaris, terres,...)-, el comte-duc va fixar la seva mirada als altres regnes de la monarquia, entre ells a la de la Corona d'Aragó.

Va convocar unes Corts a Barcelona, el 1626. Van ser unes Corts desastroses, marcades per la prepotència dels cortesans, que deien que volien anar cap a una monarquia amb "un rey, una ley y una moneda". Els catalans no van voler acceptar els requisits que se li posaven, i el rei va decidir, sense donar explicacions, sortir de Barcelona, deixant les Corts amb un pam de nas. No cal dir que de Catalunya no n'havia obtingut ni homes ni diners.

El 1635 la situació general castellana no feia més que empitjorar: l'empobriment, la manca de recursos, derrotes diverses, etc. A més a més, Castella, implicada en la guerra per la possessió dels Països Baixos, va entrar en conflicte amb França. El comte-duc es va afanyar a portar la guerra als Pirineus catalans. Aquest esdeveniment va fer que milers de soldats entressin al Principat i, segons les normes de l'època, s'allotgessin en masos i masies de la zona, i que haguessin ser mantinguts pels pagesos d'on s'allotjaven.

2. Els fets

La població catalana no tant sols havia de fer front a l'enorme despesa que comportava mantenir milers de soldats, sinó que, a més a més, havia de suportar totes les bretolades i vexacions a les que estaven sotmesos per part de les tropes, a robatoris, violacions i tot tipus d'humiliacions que es repetien dia sí, dia també, amb el consentiment de les autoritats reials. Cal dir que els exèrcits d'aquell temps estaven formats per aventurers de tots els països, eren gent indiscriminada, que tenien per ofici la guerra. En general estaven mal i irregularment pagats. És fàcil imaginar, doncs, que els conflictes amb els camperols eren constants.

L'obligat allotjament de tropes va crear conflictes, i el virrei es veia incapaç de mantenir l'ordre. Inclús es va arribar a empresonar un diputat de la Generalitat, Francesc Tamarit, per oposar-se als allotjaments de tropes: d'aquesta manera s'anava de dret contra la Generalitat.

L'incident més greu, i que de fet va desencadenar la revolta, va passar a Santa Coloma de Farners a l'abril del 1640. La ciutat s'havia negat a allotjar les tropes, i el virrei, comte de Santa Coloma, va enviar un algtzir a solucionar els problemes, qui va ordenar disparar sobre la multitud que es queixava dels abusos dels soldats. Però un grup revoltat va matar-lo. Com a càstig, la ciutat va ser saquejada salvatgement, i es van destruir i cremar totes les cases.

Aquestes notícies van provocar l'esclat de la rebel·lió popular, que es va estendre per totes les zones subjectes a l'obligació dels allotjaments, com ara l'Empordà, la Selva o el Vallès. i va culminar el 7 de juny del 1640, que es coneix amb el nom de "**Corpus de Sang**", centenars de segadors, vinguts a Barcelona a llogar-se per a la sega, i "armats" amb una falç, es revoltessin. Sota els crits de "Visca la Terra!" y "Muiria lo mal govern!", van perseguir i saquejar les cases dels funcionaris reials i de membres de la noblesa catalana lleial a Felip IV.

"Corpus de Sang" d'Antoni Estruch i Bros (1907)

El **1640** va ser un any de **trencament entre Catalunya i la monarquia hispànica**. El poble revoltat i els polítics que encapçalaven les institucions del país, es van unir per fer front al que consideraven una invasió en tota regla dels seus drets com a poble.

Així doncs, la revolta havia esclatat, i d'aquesta manera començaria una etapa de guerra que duraria deu anys -del 1640 al 1652- que va rebre el nom de Guerra dels Segadors.

Catalunya, per la seva banda, va iniciar negociacions amb França per obtenir el seu ajut. **Es volia convertir Catalunya en una república sota protecció francesa**, però al final es va acabar reconeixent Lluís XII de França com a comte de Barcelona. Tot i així, la situació no havia millorat en absolut amb el canvi de sobirania. Mort Pau Claris, la Generalitat va perdre protagonisme, i la direcció política del país va passar a mans d'un consell de guerra controlat pels francesos.

Els pagesos, per la seva banda, continuaven patint les conseqüències dramàtiques dels allotjaments militars, aquesta vegada de les tropes franceses. Tot això va contribuir a revifar el sentiment antifrancès, que sempre havia estat molt viu, i a difondre el desig d'acabar amb una guerra que perjudicava el país.

Les circumstàncies van determinar canvis pel què fa a les actituds inicials de Felip IV, que va destituir al comte-duc d'Olivares i va impulsar una política de reconciliació i rectificació pel què fa als privilegis i constitucions de Catalunya. França es va centrar més en l'Europa Central i el manteniment del Rosselló, que no pas en el Principat. Aquest conjunt de factors va permetre que les tropes de Felip IV anessin guanyant territori a Catalunya a poc a poc, ajudades per les rebel·lions antifranceses, fins que el 1652 Barcelona va caure. Així doncs, la "integració" de Catalunya a França havia durat dotze anys.

Un incident que vull destacar, perquè confirma aquesta voluntat assimiladora i desnaturalitzadora de la història dels catalans per part de Castella, és la **Batalla de**

Montjuïc el 26 de gener del 1641, on s'hi van enfrontar les tropes catalanes – comandades pel diputat militar de la Generalitat Francesc Tamarit-, amb el suport de la cavallaria francesa, contra les tropes de Felip IV de Castella. La batalla va acabar amb una victòria catalana contundent i la massacre de les tropes hispàniques.

La batalla de Montjuïc de 1641 per Pandolfo Reschi

L'anècdota està en el lligam que hi va fer Franco, que podent entrar a Barcelona el 24 de gener de 1939, va esperar 2 dies a entrar per a que coincidís en el dia 26 i, així, fer que el 26 de gener de 1939 esborrés de la nostra memòria la gran victòria catalana del 1641.

Al 1652 però, el conflicte encara no havia acabat: els més compromesos i els voluntaris catalans, els anomenats "miquelets", van seguir batallant al nord de Catalunya durant set anys, fins que, pel **Tractat dels Pirineus** del 1659, Felip IV va entregar a Lluís XIV el Rosselló, el Conflent, el Vallespir, el Capcir i part de la Cerdanya que "*quedarían irrevocablemente y para siempre incorporados a la corona de Francia*", territoris que va sacrificar per conservar Flandes, la qual cosa transgredia les constitucions de Catalunya. La Pau dels Pirineus va representar la pèrdua d'una cinquena part, aproximadament, de la població catalana, que va passar a sobirania francesa.

La signatura del tractat amb Lluís XIV de França i Felip IV de Castella a l'Illa dels Faisans el 1659 (Escena retratada per Laumosnier)

La població rossellonesa s'hi va resistir, però Lluís XIV va iniciar ben aviat una política d'unificació sense cap respecte als drets i constitucions. El 1660, Lluís XIV va abolir les constitucions catalanes als territoris incorporats i el 1700 la llengua catalana va ser prohibida dels documents oficials.

Així doncs, el que avui en dia s'anomena "Catalunya Nord" havia format part de Catalunya en un passat, i que Castella la va cedir a França com si es tractés d'una part del seu propi regne sobre el qual tinguessin potestat, i que preferissin retenir Flandes al Rosselló, tot i que més tard acabarien perdent Flandes igualment.

Durant la Guerra dels Segadors, hi trobem una manca d'unitat de la Confederació: ni València ni Aragó van moure un dit per Catalunya. La Guerra dels Segadors va ser una reacció d'un poble en la defensa de les seves institucions. Per aquesta raó sempre caldrà tenir-la present com a esdeveniment interessant i important pel què fa a l'evolució de les relacions entre Espanya-Catalunya, que ja en aquell aleshores començaven a cansar-se l'un de l'altre. I precisament això és el que demostraré en aquest treball; que les arrels del problema no són artificials ni noves, vénen de molt antic i responen a una concepció antitètica del món, a una diferència essencial de mentalitats entre Castella i Catalunya.

L'any 1700, un any abans de la mort de Carles II –el successor de Felip IV–, Lluís XIV va publicar un decret que prohibia l'ús públic del català als comtats. Va ser el primer cas de legislació contra la llengua catalana.

LA GUERRA DE SUCCESSIÓ (1702-1714)

L'aposta de Catalunya a favor de Carles d'Àustria de la dinastia dels Habsburg i contra Felip V de la dinastia dels Borbons, en el conflicte successori a la monarquia hispànica, i la posterior firma del tractat d'Utrecht que posava fi al conflicte en favor de la dinastia borbònica, va suposar la desaparició jurídica de la dualitat de corones, **desapareixeria completament la Corona d'Aragó** i, amb ella, tots els drets i les institucions de govern que tenia com a estat, dins la monarquia hispànica.

La pau dels Pirineus del 1659 no va suposar la pacificació del país, que va continuar patint diversos conflictes bèl·lics al llarg de les dècades finals del segle XVII, a causa de la política imperialista de Lluís XIV de França. Malgrat el desenllaç dinàstic en favor dels Borbons i la desaparició de la Corona d'Aragó amb totes les conseqüències culturals, polítiques i socials, el país va aconseguir superar les adversitats i va iniciar una etapa de recuperació. Aquesta recuperació econòmica del segle XVI va tenir unes conseqüències beneficioses pel país, ja que permetrà superar més ràpidament les conseqüències de la derrota de 1714.

Felip V de Castella i IV d'Aragó

A la mort del rei Carles II l'Embruixat –successor de Felip IV– el 1701 sense successió, va sorgir un conflicte internacional al voltant de la successió a la monarquia hispànica. El rei va deixar en testament el tron de la monarquia hispànica a **Felip d'Anjou**, nét de Lluís XIV de França. Leopold I, emperador del Sacre Imperi, descendent de Felip III d'Espanya, reclamava també el dret de la seva nissaga al tron, a favor del seu fill **Carles d'Habsburg**.

Tot i que l'imperi hispànic es trobava en declivi, les colònies americanes resultaven una font de riquesa cobejada. Així doncs, quan Felip d'Anjou va ser coronat –passant a ser Felip V de Castella i IV d'Aragó–, Anglaterra, els Països

Baixos, Portugal i l'Imperi germànic, alertats pel poder que adquiria França i els Borbó, van signar la **Gran Aliança de l'Haia el 1701**, i van declarar la guerra a França i Espanya.

Va ser realment la Primera Guerra Mundial, per la intervenció de totes les potències occidentals més importants. La qüestió dinàstica, però, era tan sols la cara visible d'un conflicte europeu en el qual el que realment estava en joc era l'equilibri de forces i l'economia, i Catalunya novament tornava a ser el rovell de l'ou en l'escaquer mundial.

Catalunya, al principi, va acceptar Felip V com a rei. Aquest, com el seu avi li havia aconsellat, es va cuidar molt de guardar les formes i ben aviat va visitar Barcelona, on va convocar les corts, les primeres des del 1632, i va jurar les constitucions.

Així **Lluís XIV** va dir:

"El Rey, mi nieto, declara que quiere reducir a los catalanes por la fuerza, sitiar Barcelona y castigar a los rebeldes. Rechaza todas las instancias que he hecho en su favor, y ha tomado su decisión sin ni siquiera esperar a saber si yo podría procurarle el socorro que me había pedido; se empeñará en mantener el bloqueo de esa plaza.

[...] hubiese sido prudente declarar que tenía en cuenta las instancias hechas por la reina de Inglaterra i buscar un pretexto honorable para conducir con dulzura a los catalanes a su deber. Era mejor tenerlos como súbditos manteniéndoles sus privilegios, que tenerlos por enemigos y estar expuesto a revueltas que podrían surgir de un momento a otro en provincias vecinas [...]".^[5]

Però a Catalunya els sectors econòmicament més emprenedors, recuperats després del trasbals de la guerra dels Segadors, recelaven del nou monarca. D'altra banda, el sentiment antifrancès havia arrelat en molts sectors de la població (recordem el paper interessat i traïdor de França en la guerra dels Segadors i que el Rosselló, un tros de Catalunya estava ocupada per França).

El **comte Marcin**, diplomàtic francès enviat a la Cort de Barcelona per assistir a la jura de les constitucions catalanes per part de Felip d'Anjou (3 d'octubre de 1701), descrivia l'antagonisme (estat de lluita i d'oposició) entre catalans i castellans amb paraules que mai no han perdut la seva vigència:

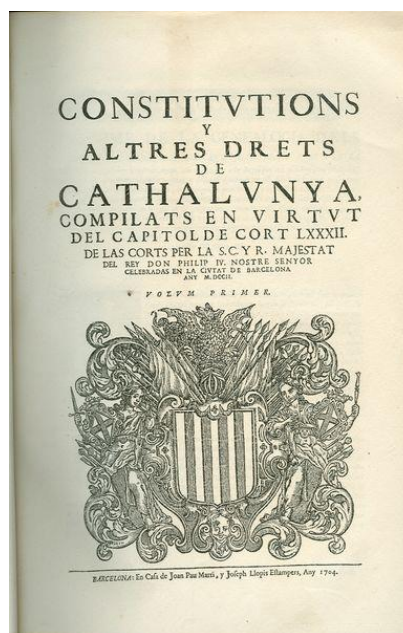
"Los catalanes, como todos los pays des États, piden siempre el máximo de ventajas que pueden, entre las que se hallan muchas cosas razonables que no procuran otra cosa que el bien del gobierno i de la policía del país. Hay otras que parecen afectar la autoridad del rey; en el fondo, no tienden más que a corregir los abusos que la autoridad de los virreyes i los ministros castellanos han establecido en esta provincia desde que no se han concluido Cortes hace doscientos años [...]. Los castellanos, por su parte, tienen una aversión insuperable hacia los catalanes. Creen ser los únicos buenos súbditos del rey de España y se imaginan que cuando su Majestad tiene motivo para estar contenta con los otros es en perjuicio suyo, porque quieren ser los únicos poseedores de todos los empleos y dignidades de los países dependientes de la Monarquía española".^[6]

[5] i [6] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

Catalunya i la Gran Aliança doncs, estaven a favor de l'arxiduc Carles d'Àustria. D'aquesta manera, les Corts catalanes, reunides el 1706, van reconèixer l'arxiduc Carles com a rei (Carles III), i els regne de València i Aragó, i les Balears, es van unir a la decisió catalana. Des d'aquest moment, la guerra internacional, a la Península, es va convertir en guerra civil.

A Castella, en canvi, van optar per Felip V, i l'arxiduc Carles no va trobar-hi cap tipus de recolzament. I no només això, sinó que es va produir una exaltació nacionalista castellana al voltant de la figura de Felip V i en contra de l'arxiduc Carles, considerat com una imposició de la Corona d'Aragó.

La guerra, que a Europa es va decantar a favor de l'arxiduc Carles, a la Península va afavorir a Felip V.

Les Constitucions catalanes de l'any 1702

Durant la guerra: la resistència

Una de les batalles més aferrissades i importants va ser la d'**Almansa l'any 1707**, que va comportar l'ocupació borbònica del regne de València. L'exèrcit de Felip V va vèncer les tropes de València i Aragó, amb la pèrdua fulminant de furs i privilegis dels dos regnes.

L'incendi i la destrucció de Xàtiva –ciutat a la qual inclús se li va canviar el nom, que passar a dir-se "San Felipe"– és un exemple de la duresa amb què van actuar les tropes de Felip V.

A poc a poc, l'exèrcit borbònic, com també el francès, van anar ocupant territori català, deixant només a mans catalanes Cardona, Tarragona i Barcelona.

Batalla d'Almansa l'any 1707, de Ventura Ligli (1709)

Per acabar-ho d'adobar, es va produir un fet decisiu i que va determinar les conseqüències immediates: al 1711 va morir Josep I, l'emperador austríac, del qual l'arxiduc Carles era successor. Els aliats de la Corona d'Aragó, temorosos que l'arxiduc Carles tingués massa poder, van deixar plantats a Catalunya i van marxar, deixant, al llarg del 1712, les tropes austríaques com a úniques aliades dels catalans. Tot i així, l'any següent, al 1713 es va decidir la seva evacuació, i al final es va deixar Catalunya sola per continuar la lluita.

Tractat d'Utrecht

Per tal de posar fi a la Guerra de Successió, es va firmar a Utrecht, Països Baixos, l'11 d'abril de 1713, un **tractat de pau per tal d'arribar a un acord**. Sembla una ironia del destí, ja que a Holanda, les anomenades províncies del Nord de Flandes, van ser durant el segle XVI colònia de la corona hispànica.

Amb aquest tractat **Felip d'Anjou va ser reconegut com a rei de la corona castellana**, però va haver de renunciar a totes les possessions europees de la monarquia hispànica, que van passar a mans dels àustries. Anglaterra, per la seva banda, va rebre els territoris de Gibraltar i Menorca, tot i haver-les ocupat el 1708 en nom de l'arxiduc-rei Carles III. És curiós que a Gibraltar hi va intervenir a més dels anglesos, un escamot de 350 catalans miquelets i coronela, que van ocupar una badia que més tard els anglesos, en agraïment, van batejar com a "Catalan Bay". Anglaterra també va rebre a canvi de renunciar a ajudar a la Corona d'Aragó, Terranova, la badia de Hudson, i avantatges en el comerç d'esclaus.

Primera edició del tractat en espanyol, llatí i anglès

Durant les discussions d'aquest tractat, no es van tenir en compte les peticions dels diplomàtics catalans de garantir la continuïtat dels furs i institucions de Catalunya. Per altra banda, el mateix Lluís XIV, que va tutelar el regnat de Felip V, va recomanar insistentment al seu nét "prudència en el tracte amb els catalans" i li va encomanar acceptar les condicions de la reina d'Anglaterra, -que quedaven paleses al Tractat d'Utrecht celebrat entre la reina Anna d'Anglaterra i Felip V de Castella- que condicionava el reconeixement de Felip V com a rei d'Espanya al compliment estricte d'una sèrie de disposicions i condicions. En la seva redacció es feia evident la insistència de la reina d'Anglaterra per preservar la sobirania històrica de Catalunya dins dels estrets límits que la diplomàcia, les converses de pau i l'alta política li permetien.^[7]

Molt a desgrat del rei de Castella, la constant insistència de la reina Anna va obligar a arribar a un acord sobre la inclusió d'un article exclusivament dedicat al Principat de Catalunya en el text del Tractat d'Utrecht. La seva redacció no incloïa un reconeixement clar, explícit i inequívoc dels drets històrics del Principat, però tampoc s'hi establia la supressió de la seva sobirania, drets i institucions de govern.

[7] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

Per tant, l'actual Estat espanyol, la successió de la seva Corona, el seu règim polític i els tres-cents anys de producció jurídica que van seguir, es fomenten en la violació de diversos ordenaments jurídics.

El rei es va comprometre per l'article XIII del Tractat d'Utrecht a decretar l'amnistia general (eliminació de la responsabilitat penal d'un delicte), com també es va comprometre a garantir el respecte de les possessions, els béns i les rendes, els honors i les distincions de la població catalana. I, com ja he dit, aquest article també fa una fugaç i imprecisa al·lusió a la **conservació "il·lesa i intacte dels seus drets i privilegis històrics"**.

En principi, aquestes paraules s'han d'interpretar en el sentit del respecte a la sobirania històrica de Catalunya, les seves institucions de govern i les seves lleis, cosa que finalment **es va fer evident que Felip V va incomplir**; no es va descuidar de violar cap ni una de les seves disposicions. I no només això, sinó que a més d'incomplir les condicions establertes en el testament de Carles II (que estava d'acord amb l'article XIII, juntament amb la reina Anna d'Anglaterra), també va incomplir el seu jurament davant les Corts catalanes, cometent, d'aquesta manera, perjuri.

És a dir, el regnat de Felip V va néixer de la violació de la legalitat constitucional, de la violació de Dret Internacional, així com la voluntat del testador (Carles II).

D'aquesta manera, aquest tractat va suposar canvis geopolítics importants en tot el panorama europeu.

La derrota de Catalunya: la submissió i la desaparició de Catalunya, País Valencià i les Balears

El 7 de juliol de 1713, representants de Felip V van convidar a la ciutat de Barcelona a rendir-se. Va ser a Barcelona mateix on es va reunir la Junta de Braços per decidir quina posició havien d'adoptar. Tant el braç militar com l'eclesiàstic van votar a favor de la submissió, però el braç popular va decidir resistir, ja que era la única manera d'intentar salvar el sistema institucional català.

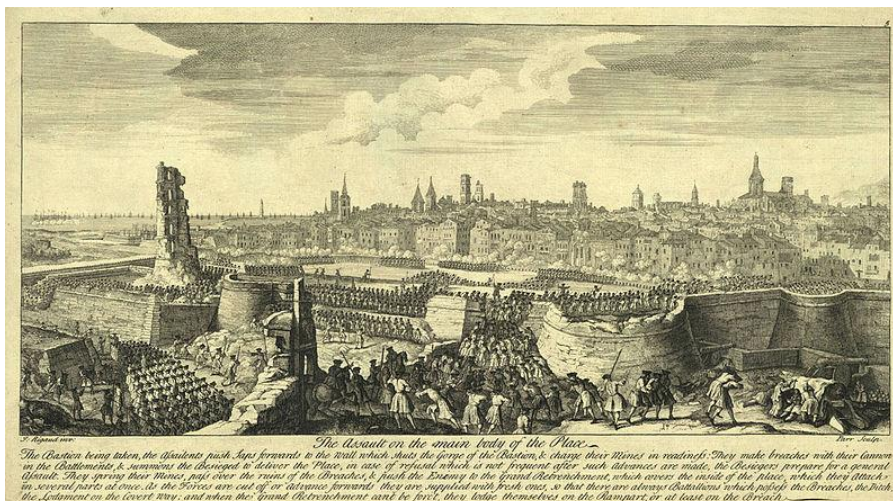
És interessant la carta que va enviar Felip V al comandant en cap de les forces que assetjaven Barcelona, que mostra fins a quin punt interessava al monarca Borbó la conquesta de la ciutat comtal:

"Debiendo prometerme muy en breve la rendición de la plaza de Barcelona, he juzgado conveniente advertiros de mis intenciones. Estos rebeldes como tales están y son incursos en el mayor rigor de la guerra. Cualquiera gracia que experimenten será un mero efecto de piedad y conmiseración, por lo cual, si arrepentidos de su error, recurrieren antes de abrir la trinchera, pidiendo misericordia, no se la concederéis prontamente, pero les oiréis, y haciéndoles presente su rebeldía, y cuán indignos son de misericordia, los esperanzaréis de ella, ofreciendo interponeros conmigo para que logren a lo menos sus vidas, exceptuando si se puede de esta gracia (que será sólo lo que ofreceréis y nada más) los cabos principales. Si no se dieren por entendidos y dejaren levantar tierra, y abrir brecha, ya en este caso no los oiréis más capitulación que la de rendirse a discreción. Y si todavía aun en este caso mantuvieren precitos y llegare el caso de asalto, ya en él no son dignos, como comprenderéis, de la menor piedad, y deben experimentar el último rigor de la guerra a que deben quedar sujetos cualesquiera oficiales españoles que se hallan dentro".

Felip V estava disposat convertir Catalunya en un cementiri. Alguns historiadors, com ara **Josep Maria Torras i Ribé**, destaquen l'obsessió malaltissa que Felip V

tingué contra Catalunya. Cartes com aquesta demostren la voluntat fèrria de Felip de sotmetre a Catalunya i els catalans.

A Barcelona, 5500 homes comandats per **Rafael Casanova** i **Antoni de Villarroel**, van resistir a les tropes castellanes fins que, l'11 de setembre de 1714, es va produir l'assalt final felipista a la ciutat.

Assalt final de les tropes borbòniques sobre Barcelona l'11 de setembre de 1714

La Guerra de successió va significar l'ocupació de Catalunya per les tropes francocastellanes i, alhora, la desaparició de totes les institucions catalanes, que s'havien anat configurant des de l'alta Edat Mitjana, i es va decretar la desaparició jurídica de la Corona d'Aragó i, amb ella, dels seus territoris. L'objectiu era assimilar a la cultura i llengua castellanes tots aquests nous ciutadans, esborrant completament qualsevol element de catalanitat.

Fins al 1714, Catalunya havia estat, a tots els efectes, un Estat sobirà, membre de la Comunitat Internacional, i, com a tal, reconegut per la resta de potències de l'època. Però la derrota de Catalunya i el conseqüent Decret de Nova Planta va generar la pèrdua de la sobirania política catalana que tenia més de vuit segles d'existència.

Representació d'una de les últimes càrregues l'11 de setembre de 1714

Conseqüentment, aquest decret implicava la creació de cap i de nou d'un nou estat: una monarquia única per tot el territori, una única llei (la castellana), una única llengua (la castellana), una bandera (que va inventar Carles III a partir de la catalana), i un nom, "Espanya", que fins aquell moment "Espanya o las Espanyas" era el que s'aplicava a totes les corones i territoris existents a la Península Ibèrica, és a dir, Portugal inclosa. A partir d'aquest moment, Portugal deixava de ser anomenat Espanya, i tots els càrrecs públics i polítics van recaure només en ciutadans castellans.

Aquell mateix any, Felip V va ratificar les seves intencions de fer de Catalunya allò que mai havia estat: un territori sotmès a la sobirania de la Corona de Castella. Així va decretar "*que se procure ir introduciendo la lengua castellana en aquellos pueblos que no la hablan*" (entenen "pueblos" no com a viles i ciutats, sinó com a "nacionalitats").

El Decret de Nova Planta: la represàlia

El triomf de Felip V en la Guerra de Successió va significar la implantació del model de l'absolutisme monàrquic establert a França des del segle XVII. En aquesta fórmula política, el rei constituïa l'encarnació mateixa de l'Estat: li pertanyia el territori i les institucions emanaven de la seva persona.

El règim de terror i la repressió brutal que, després de la signatura del Tractat d'Utrecht, els Borbons havien començat a aplicar als territoris que dominaven, es va mantenir, amb més o menys intensitat, durant els cent anys següents. El 1716, Felip V va imposar el **Decret de Nova Planta**, el qual definia, com he indicat, les noves institucions de Catalunya. Aquest decret és el primer document que exposa, de manera global, el projecte de reduir Catalunya –i la resta de la Corona d'Aragó– als usos i costums de Castella, element fonamental de l'Espanya unitària i centralista.

➤ Per Catalunya, el Decret de Nova Planta va comportar:

- L'abolició de les institucions i llibertats catalanes.
- L'eliminació del Dret públic català i la limitació del Dret Privat.
- La repressió personal: militars i polítics executats, molts empresonaments, béns confiscats. Un exemple clar va ser l'execució del general Moragues, el 1715. El seu cap va estar penjat en una gàbia en el Portal del Mar –una de les portes de Barcelona–, on va estar exposada fins el 1727 (és a dir, durant dotze anys) per tal de demostrar als catalans que els hi podia passar si se'ls
 - La desaparició de les universitats i la creació de la de Cervera.
 - Una autoritat militar com a poder suprem al Principat per tal de facilitar les mesures de repressió.
 - L'aprovació de mesures que prohibeixen la llengua catalana a l'escola i l'ús de llibres catalans a l'ensenyament.
 - L'ocupació de càrrecs a Catalunya per part dels súbdits del Rei d'Espanya, encara que no siguin catalans.
 - Tant els bisbes com els superiors religiosos són estranys a la llengua i a la cultura pròpies de Catalunya.
 - La imposició, de manera forçada, de les lleis, llengua i costums de Castella.
 - La organització territorial segons el model castellà. Com a conseqüència, van desaparèixer les vegueries, d'origen medieval, i el país va ser estructurat en dotze comarques -per dir-ho d'alguna manera- més uniformes: Barcelona, Mataró, Tarragona, Lleida, Cervera, Vilafranca del Penedès, Manresa, Vic, Puigcerdà, Girona, Tortosa i Tàrragona. Al 1835 es crearien les províncies a imatge dels departaments francesos.

- La substitució de les institucions pròpies de Catalunya per un règim que exclouïa la representació de la societat, amb l'objectiu de fer prevaler l'autoritat militar sobre la civil.
- Submissió de Catalunya a una fortíssima pressió fiscal, que es podria definir de confiscatòria. Hi ha documents d'ajuntaments, com és el cas del de Pardines, on l'alcalde informa amb detall de l'actuació desproporcionada, humiliant i confiscatòria de les tropes castellanes.

La desobediència o la crítica a les decisions reials eren considerades "pecat mortal" per l'Autoritat eclesiàstica.

Ara ja no es pot parlar de Castella, sinó que s'establirà un nou nom comú, Espanya, amb Catalunya inclosa. D'altra banda, també s'inventarà una nova bandera, l'espanyola, que derivarà de la catalana. D'aquesta manera, no és només la pèrdua d'institucions -Generalitat, Consell de Cent,...-, que es fa sota un règim generalitzat d'opressió, sinó que el decret pretenia extingir la personalitat catalana, la nació catalana. I tot fet sota la consigna de "*que se consiga el efecto sin que se note el cuidado*", dita pel fiscal del Consell de Castella, José Rodrigo Villalpando al 1716.

En l'àmbit cultural, l'homogeneïtzació va venir de la mà d'una repressió lingüística sense precedents. Anteriorment ja hi havia hagut intents de castellanitzar Catalunya, però la conservació de les institucions i la pròpia sobirania ho van impedir.

Portada del Decret de Nova Planta del 1716

Tot i així, allà on la repressió lingüística va tenir una especial rellevància va ser en el sistema educatiu, ja que del seu èxit dependria la desaparició de la llengua catalana en les futures generacions. Per posar un exemple, al 1715 una consulta del Consejo de Castilla va establir "*que en las aulas no ha de haber ningún libro en catalán, como tampoco se hablará ni se escribirá esta lengua, debiendo ser transmitida la doctrina de la Iglesia en castellano*".^[8]

D'aquesta manera, des de l'annexió del Principat, Castella va promoure l'analfabetisme en català. Fins i tot a les escoles es castigava als nens per tal d'eliminar entre els infants el costum d'expressar-se en la seva llengua materna. El càstig consistia en un anell que es donava el dilluns al primer infants que era atrapat parlant en català i que aquest havia de donar al company que ell atrapava en la mateixa situació; així l'anell passava de l'un a l'altre d dilluns fins al dissabte a la tarda, moment en què l'infant que tenia l'anell era castigat. Aquest tipus d'actuació però feta amb eficàcia va ser també duta a terme per França (*Soyez propres parlez français, "sigueu nets parleu francès"*, era un rètol que hi havia a les escoles franceses).

[8] Josep M. Ainaud de Lasarte: *El llibre negre de Catalunya*. Barcelona, Edicions La Campana, 1995.

Per altra banda, una de les mostres del caràcter repressiu del nou règim va ser la construcció a Barcelona de la Fortalesa de la Ciutadella, l'actual parc de la Ciutadella. Va caldre tirar a terra gran part del barri de la Ribera, un dels més centrals i poblats de la ciutat. La gent que es va quedar sense casa per culpa de la construcció de la Ciutadella no només no va rebre cap indemnització sinó que, a més, va ser obligada a col·laborar gratuïtament en la destrucció de casa seva i en l'edificació de la nova fortalesa.

El **general Patiño**, president de la Real Junta, descrivia el sotmetiment de Catalunya de la manera següent:

"Aquel grande orgullo está abatido, y respetan y a los preceptos de V.M. y a la justicia, no por afecto amor, sí por la fuerza superior de las armas, de modo que la quietud y la obediencia debe afianzarse en estas; las mismas tropas que han de guarnecer las plazas bajo el mando de este jefe aseguran con el temor la observancia de un acertado gobierno".^[9]

Castella va ser la primera a iniciar la crema de banderes, no com a acte simbòlic o de repudi, sinó amb la voluntat d'eliminar la memòria històrica col·lectiva.

Castella no només buscava una simple rendició militar de Catalunya que mai va arribar a passar; sinó que pretenia la desaparició del poble català: la nostra eliminació física.

La societat catalana del segle XVIII

Tot i aquests problemes polítics, el règim militar va tenir conseqüències favorables per a l'economia catalana, per la supressió del bandolerisme i l'aprovisionament de l'exèrcit situat a Catalunya.

Per altra banda, al segle XVIII hi trobem la primera industrialització, centrada bàsicament en la indústria tèxtil del cotó.

Pel què fa a la demografia catalana, hi trobem una etapa de creixement ininterromput al llarg del segle XVIII, sobretot a partir del 1720, quan van començar a superar-se els efectes negatius de la Guerra de Successió. De tenir uns 400.000 habitants el 1718, Catalunya va passar a comptar amb uns 900.000 el 1787, degut també a les immigracions de ciutadans provinents de França.

Finalment, en l'àmbit cultural es van començar a notar símptomes de recuperació, que en certa manera van preparar el terreny de la Renaixença.

GUERRES I MÉS GUERRES (finals s. XVIII, principis del XIX)

A conseqüència d'una mala collita, l'Ajuntament de Barcelona va decidir pujar el preu del pa al 1789. Els "**Rebombaris del Pa**" -nom amb què es coneix aquest incident local-, tot i la coincidència de dates, no guarden relació amb la Revolució francesa, sinó que van ser manifestacions de protesta popular característiques de l'Antic Règim.

Per altra banda, la Revolució francesa -iniciada el 1789- va tenir com a conseqüència un conflicte bèl·lic hispanico-francès, la **Guerra Gran**, que va afectar a Catalunya al 1793.

^[9] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

Tot i que la guerra no tenia a veure amb Catalunya, el camp de batalla més actiu va ser la frontera catalana, degut a la seva condició de "territori de pas". Tot i així, l'arribada de refugiats va despertar l'interès general per la situació a França. La versió que els catalans van escoltar va ser la d'aquells que s'havien vist obligats a escapar.

D'aquesta manera, el sentiment antifrancès, ja patent a Catalunya, es van manifestar en una actitud hostil als esdeveniments del país veí.

Aquesta va ser la segona onada important d'immigrants francesos; l'anterior va ser la de la persecució dels càtars, que en aquell moment eren més aviat occitans, i que entre uns i altres han fet que a Catalunya hi hagi nombrosos cognoms d'origen occitanofrancès (Giró, Ribó, Ainaud, Renau, Seguí,...).

En contrast amb la resposta vacil·lant del govern central, dirigit per Godoy, l'enèrgica reacció popular va contribuir a frenar l'avanç francès, i es van recuperar els territoris catalans que els francesos havien ocupat.

La guerra va acabar dos anys més tard, al 1795, amb la pau de Basilea.

Més tard, al 1808, la invasió d'Espanya per les tropes de Napoleó va desencadenar la guerra de la Independència, que a Catalunya va rebre el nom de **Guerra del Francès**, mentre les Corts de Cadis van aprovar la primera Constitució espanyola.

Uns episodis que mereixen ser destacats van ser les Batalles del Bruc, amb les dues derrotes francesa del 6 i del 14 de juny del 1808. De fet, el significat moral d'aquests fets va ser més important que el militar. Més tard, van ser mitificats per la historiografia romàntica al voltant del famós personatge del "Timbaler del Bruc", a qui se li atribueix una decisiva intervenció.

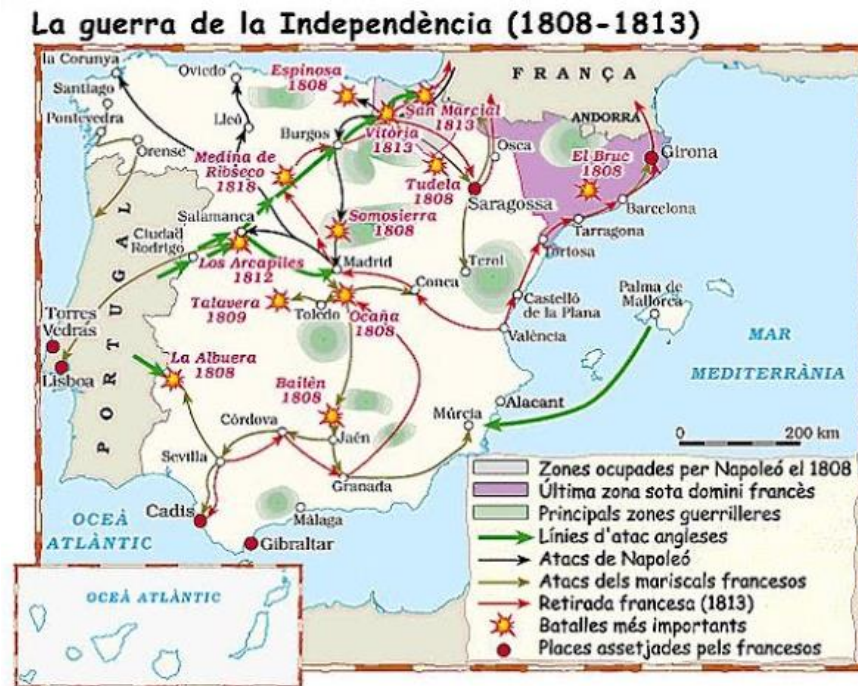
El setge de Girona de 1809

Durant tres anys, del 1810 al 1813, el Principat de Catalunya va passar a ser de l'imperi napoleònic, és a dir, novament francesa. Tot i així, és curiós com Napoleó va implantar una sèrie de decrets que afavorien els catalans, o, si més no, els hi donaven més llibertat que no pas els espanyols. Per exemple, Catalunya va gaudir d'un "Exèrcit de Catalunya", d'un "Govern de Catalunya" i d'un governador que s'encarregava de l'administració de la justícia i de la reial hisenda, deixant a part el fet transcendent de la separació civil i militar del Principat de Catalunya del regne d'Espanya.

Va declarar el català, llengua cooficial junt amb el francès per tal de contribuir més a l'afebliment de la unitat d'Espanya; va catalanitzar el "Diario de Barcelona"

(que passar a dir-se "Diari de Barcelona i del Govern de Catalunya"); va publicar i aplicar el Codi de Napoleó en català, que representava la igualtat davant la llei, entre d'altres. És curiós perquè Napoleó era de parla corsa, dialecte de l'italià, però mai no va fer res per defensar l'oficialitat de la seva llengua pròpia, ni consta que el parlés a banda del seu entorn familiar matern.

Sorprenentment la figura de Napoleó podria igualar-se a la de virrei, de gran tradició històrica a Catalunya. El lloctinent reial era l'oficial que supliria l'absència del rei en la monarquia catalano-aragonesa i des de 1512 duia aparellat el càrrec de capità general o cap militar, i era anomenat virrei.

A més a més, hi trobem un decret que diu que la bandera catalana havia d'onejar al costat de la francesa, la tricolor, que des de la Revolució identifica a la nació francesa. Però quina era la bandera de la nació catalana l'any 1810? Cap. Catalunya no havia pogut assimilar el concepte de nació-estat, i no tenia necessitat de cap símbol per identificar-se. El concepte polític de nació-estat neix de la Revolució Francesa. Per Catalunya, l'estat era el rei d'Espanya.

Napoleó ho va tenir clar; Catalunya com a projecte de nació-estat necessitava una bandera, i decidí que la quadrabarrada seria la bandera que representés a la nació catalana.

L'11 de desembre del 1813 es va posar fi a la Guerra del Francès amb el **Tractat de Valençay**, pel qual l'Emperador Napoleó I ofería la pau i reconeixia a Ferran VII com a rei d'Espanya altra vegada.

LA RENAIXENÇA: una voluntat de recuperació. Segle XIX

Al llarg dels segles XVI, XVII i XVIII, va anar disminuint l'ús del català en el conjunt de la societat. Tot i així, cal precisar aquesta situació perquè no només el català es va mantenir viu en àmplies capes de la població, sinó que també van continuar produint-se obres literàries de qualitat. Encara i així, no hi ha dubte que, en aquells segles, el català, com a llengua de cultura, va cedir terreny davant el prestigi del castellà, que per altra banda va viure la seva època d'esplendor i va arribar a un gran nivell literari, l'anomenat "Siglo de Oro".

El català tampoc no tenia cap normativa escrita; els únics referents eren medievals i per tant, no només no existien normes d'escriptura i lectura, sinó que tampoc s'havia aclarit quins eren els castellanismes o els gal·licismes. I ja no cal ni comentar què passava a la resta de territoris de llengua catalana, on no es posaven d'acord ni en el nom. Fins a la normativa Fabra i a les normes de Castelló de 1932, la llengua catalana es va mantenir gairebé de miracle. Penso que el fet determinant que va permetre la salvació de la llengua catalana va ser el desprestigi permanent d'Espanya, de l'Espanya de matriu castellana, cosa que no va passar igual al Rosselló, on França sí que sempre ha estat un país que internacionalment ha tingut prestigi i respecte.

La Renaixença, com a reacció als continus atacs a la cultura catalana, va ser un moviment cultural que es va proposar la recuperació del català com a llengua literària i de cultura. Volia que el català "renaixés", tornés a néixer de nou. Tot i així, no acaba aquí el sentit de la Renaixença, ja que es va produir una renovació total de la percepció de la realitat catalana, des de la història a les institucions jurídiques, les tradicions, l'art, el teatre, la premsa,...

Tot i que aquest moviment va aparèixer a la dècada del 1830-1840 - amb la publicació de l'oda "La Pàtria" de Bonaventura Carles Aribau al 1833, i el manifest de Joaquim Rubió d'Ors al Diari de Barcelona el 1843-, es va desenvolupar bàsicament entre el 1840 i el 1880, i va acabar amb el Modernisme.

Segell de la Renaixença catalana dedicat a Guifré el Pilós

L'estil de la Renaixença és proper al Romanticisme europeu, on hi predominen els sentiments, l'exaltació patriòtica i els temes històrics. La Renaixença pretenia, sobretot, la plena identificació entre llengua i pàtria.

El moviment reivindicava tres punts:

- La descoberta i divulgació dels clàssics grecollatins i de tota la literatura de tradició oral.
- La creació de la literatura catalana (en qualsevol gènere), conduïda per una llengua normativitzada.
- La creació d'institucions noves que empenyessin la nova dinàmica literària (editorials, premsa...) i el reforçament de les institucions ja existents (Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona...).

Context històric

En aquella època, el republicanisme començava a estendre's per tot Catalunya. A Barcelona, la crisi de la indústria cotonera va provocar la insurrecció de 1842, motivada també pel malestar cada vegada més generalitzat davant la política del govern de Madrid. En aquell moment, el regent d'Espanya era Espartero, que va resoldre la situació amb un bombardeig indiscriminat sobre la ciutat i afirmant que pel bé d'Espanya era convenient bombardejar Barcelona almenys una vegada cada 50 anys. És curiós que sigui la única ciutat que es conegui que ha posat nom a un carrer d'un general que l'ha bombardejat, tot i que actualment ja s'ha corregit el nom.

La revolta va revifar el 1843 provocant un nou bombardeig, aquest cop centrat contra les drassanes i les muralles. Aquests bombardeigs van estar seguits d'una energètica repressió: afusellaments, deportacions, empresonaments, impostos extraordinaris,...

Tot i així, el descontent popular creixia arreu d'Espanya, no només a Catalunya.

Àmbit econòmic, cultural i social

Barcelona va ser un bon exemple del creixement català: des d'aquí es va impulsar la indústria (el vuit-cents va convertir Catalunya en la fàbrica d'Espanya). I, paral·lelament al desenvolupament industrial, hi trobem el naixement del proletariat, una nova classe social formada pels que no eren propietaris dels mitjans de producció i que treballaven a canvi d'un salari.

L'enderrocament de les muralles el 1854 va promoure l'expansió de la ciutat, i va permetre projectes com el de l'**Eixample de Cerdà, el 1860**. Vuit anys més tard es va fer realitat un altre somni: la destrucció de la fortalesa de la Ciutadella.

La capçalera de "La Renaixensa" fou dissenyada per Lluís Domènech i Montaner el 1880. Conjuga l'escut de Catalunya amb l'au Fènix.

L'**Exposició del 1888** va permetre desenvolupar molts altres projectes urbanístics que l'alcalde Rius i Taulet desitjava per la ciutat. El Parc de la Ciutadella, el Palau de Belles Arts (avui desaparegut), el Saló de Sant Joan i l'Arc de Triomf, van ser realitzacions que van mostrar el nom de Barcelona al món.

La societat catalana semblava haver trobat el camí i s'esforçava per avançar a través d'una sèrie de projectes propis que van permetre mantenir alta l'autoestima malgrat les circumstàncies negatives.

Pel què fa a la cultura, es van editar una sèrie de diccionaris i estudis gramaticals; va retornar la **Universitat de Barcelona el 1837**; i van sorgir revistes, diaris i editorials en català.

El que va donar el to definitiu a la Renaixença va ser la gran qualitat literària, en català òbviament. Amb la creació dels **Jocs Florals l'any 1859** –que se celebraven un cop a l'any al Saló del Consell de Cent a Barcelona–, va sorgir una extensa literatura catalana, i va donar a conèixer tot un seguit de grans autors que van donar renom a la llengua catalana.

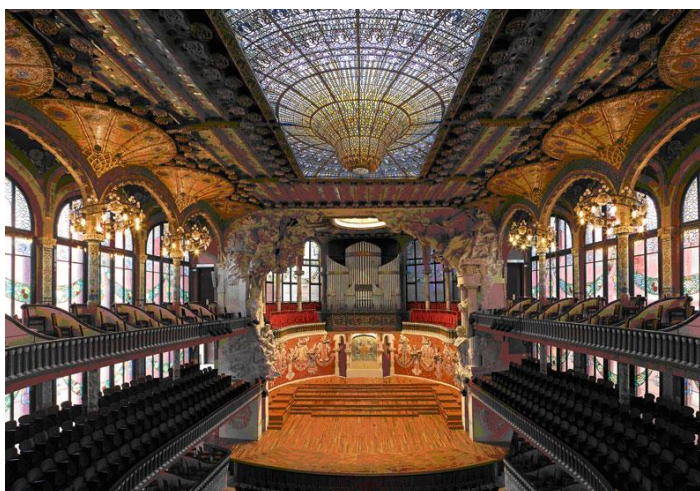
Alguns d'ells van ser Jacint Verdaguer (poeta nacional de Catalunya), Àngel Guimerà i Narcís Oller. Els tres –Verdaguer en la poesia, Guimerà en el teatre (tot i que també va ser molt reconegut com a poeta) i Oller en la novel·la– van aconseguir que el català fos concebut com una llengua literària moderna, a finals del segle XIX.

També cal mencionar el cant coral i dos institucions que, amb finalitats i circumstàncies diferents, van contribuir a crear l'ambient que he intentat d'escriure: els **Cors de Clavé** i **l'Orfeó Català**.

- Els Cors de Clavé estan relacionats amb l'activitat política de Josep Anselm Clavé, que va participar de forma activa en la vida política del seu temps, defensant els seus ideals republicans i federalistes, pels quals va patir persecucions i confinaments. Una de les composicions claverianes, que va compondre el mateix Clavé, són "Els nés dels almogàvers" (1860), dedicada als voluntaris catalans de la guerra del Marroc.

- I continuant amb la feina iniciada per Clavé, però amb més rigor musical i artístic, es va fundar al 1891 l'Orfeó Català, per iniciativa de Lluís Millet i Amadeu Vives. La seva contribució a la difusió no només de la cançó popular, sinó també de la cultura musical en general, va ser –i segueix sent– notabilíssima. Per exemple, l'himne de l'Orfeó és el "Cant de la senyera", escrit per Joan Maragall.

En nombroses localitats catalanes es van crear també d'altres orfeons i entitats corals que, juntament amb l'amor a la música, van estendre el coneixement i l'estima de la cultura catalana.

Interior del Palau de la Música catalana

Finalment, no ens podem oblidar de fer referència a la sardana, que es converteix en l'expressió característica del folklore català, en la dansa nacional,

cantada per poetes i sentia com a pròpia en tot Catalunya. Algunes sardanes popular són "La Santa Espina" amb la lletra d'Àngel Guimerà, "Per tu ploro" de Pep Ventura i "L'Empordà" de Joan Maragall.

En poques paraules, la llengua catalana va obtenir un reconeixement públic com a llengua literària i culta. La voluntat d'un grup d'homes decidit, lluitant contra la desesperança, el desinterès, el costum, inclús contra el ridícul, havia aconseguit un miracle. Ja a les últimes dècades del segle XVIII, Antoni Capmany, un gran historiador i erudit, havia escrit, amb tristesa, que "*el catalán era un antiguo idioma provincial muerto hoy para la república de las letras, desconocido siempre de los extranjeros y en este siglo casi de los mismos hijos del país*". Ara, 80 anys més tard, no només no s'havien acomplert aquells auguris pessimistes, sinó que, a més, la llengua catalana renaixia amb força.

La formació del CATALANISME POLÍTIC

Paral·lelament a tot aquest moviment de la Renaixença, des dels inicis de la Restauració monàrquica de 1875 –un cop es va acabar la Primera República Espanyola (febrer **1873**^[10]–desembre 1874)–, alguns sectors de la societat catalana van començar a reivindicar el reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya. D'aquesta manera va sorgir el **catalanisme polític**.

Aquest moviment catalanista, molt heterogeni, lentament es va organitzar i va anar concretant el que volia. Una fita important en aquest procés va ser la celebració del **Primer Congrés Catalanista el 1880**.

Cinc anys després, una comissió de personalitats catalanes va presentar a Alfons XII –en aquell moment rei d'Espanya– un document, signat per diverses entitats, on li feien saber l'exacta situació del moment català i, entre d'altres coses, es defensava el dret civil català. Aquest document va rebre el nom de "Memòria en defensa dels interessos morals i materials de Catalunya", altrament dit "**Memorial de Greuges**".

Amb el Memorial de Greuges no s'havia aconseguit res, però si es para atenció sobre el conjunt d'entitats i personalitats que el van promoure, totes mogudes en una mateixa direcció, podem adonar-nos que es tracta, probablement, de la primera mobilització unitària del catalanisme.

Valentí Almirall i Llozer (1841-1904), un advocat, periodista i polític català, és considerat un dels pares del catalanisme modern

[10] Aquell mateix any, els dies 5 i 7 de març es va produir a Barcelona la proclamació de l'Estat Català dins la Federació Espanyola. Es tractava d'una proclama federalista republicana, i no pas separatista. El president provisional designat per les quatre diputacions catalanes per a formar un govern provisional que convocaria eleccions per a les Corts catalanes fou Baldomer Lostau i Prats, un dels caps del Partit Republicà Democràtic Federal. Després que el president de la Primera República Espanyola, Estanislau Figueras, i el cap de files del partit federal, Francesc Pi i Margall, prometessin la dissolució de l'exèrcit espanyol a Catalunya, la proclamació es va desconvocar.

El 26 de setembre del 1880, Valentí Almirall, pare del catalanisme polític, va escriure el següent: *"D'on ve, doncs, l'acusació de separatisme? Ve dels que voldrien que la nostra terra no s'emancipés mai de la tutela que sobre d'ella pesa; ve dels que voldrien conservar la preponderància madrilenya; ve dels que, mirant a la gent de Madrid, sintetitzen en Castella la nació espanyola, volent prescindir de les demás regions de la península. Ve dels que avui se troben bé en lo modo de ser actual i, acostumats a l'estat de degradació a què havem arribat, no farien cap esforç per sortir-ne i, en canvi, en farien molts per conservar-lo"*. És curiós com aquest article podria perfectament ser d'aquest any 2013, i el problema continuaria sent el mateix que fa 133 anys.

El 1892, la "Unió Catalanista" –formada un any abans–, que agrupava diferents associacions catalanistes conservadores i de la qual en va ser secretari Enric Prat de la Riba, va convocar una reunió a Manresa, on es van aprovar unes Bases per a la Constitució Regional Catalana, **les Bases de Manresa**, que reivindicaven un govern autonòmic per a Catalunya.

Durant aquells anys, van sorgir un seguit de partits polítics catalans republicans, es va crear el "Centre Català" i es van fer diversos congressos catalanistes, com també es va fundar el "Diari Català", que va ser el primer diari que es va publicar en català.

ANYS DE CRISI: SEGLE XX

El segle XX a Catalunya es va caracteritzar pels conflictes obrers i per la recuperació de l'autonomia política de Catalunya després de la seva abolició el 1714.

Cronologia

- **1909**: Setmana Tràgica
- **1914-1925**: Mancomunitat de Catalunya
- **1923-1930**: Dictadura de Primo de Rivera
- **1931-1939**: II República espanyola
- **Del 4 al 17 d'abril de 1931**: Proclamació de la República Catalana
- **6 d'octubre de 1934**: Proclamació de l'Estat Català dins de la República federal espanyola: Fets del 6 d'octubre
- **1936-1939**: Guerra Civil Espanyola
- **1939-1975**: Franquisme: eradicar la identitat catalana
- **1975-1982**: Transició
- **1980-2003**: Govern de Jordi Pujol

Durant aquest segle, la repressió contra Catalunya es va donar, sobretot, en aquelles etapes on les llibertats democràtiques a Espanya van ser abolides o limitades. A començaments de segle, els militars espanyols van aprovar la "Ley de Jurisdicciones" (1905) que reservava a les autoritats militars les "ofensas a la Patria", concepte que permetia enviar qualsevol acusat a la jurisdicció militar amb sancions molt més fortes que la jurisdicció civil, i amb menys garanties processals. Justament hi trobem un article publicat a "La Correspondencia Militar", a Madrid, el 30 de desembre de **1905**, que diu així:

“Los diputados y senadores catalanistas deben ser inmediatamente eliminados del Parlamento. En unas Cámaras constituidas por representantes de la nación no pueden tener cabida quienes representan ideas contrarias a la unidad nacional, cuya soberanía se sintetiza en las Cortes... Esta es la aspiración del Ejército: aspiración unánime y a cuya realización están terminadamente decididas las Instituciones armadas, con el aplauso de toda la opinión sensata con la adhesión de todos los buenos españoles”.

Un altre fragment d'un text publicat a la mateixa revista dos anys més tard, el 13 de desembre de **1907**, ens mostra quina seria la solució del problema català:

“El problema catalán no se resuelve, pues, por la libertad, sino con la restricción; no con paliativos y pactos, sino por el hierro y por el fuego”.

Aquests articles de 1905 i de 1907 respectivament, no són més que dos dels múltiples exemples de textos que ens mostren com l'Estat espanyol estava disposat, i no tenia cap inconvenient, en utilitzar les armes per tal d'eliminar qualsevol sentiment que no concordés amb el de la “nación espanyola”.

Paisatge de la Rambla al segle XX

Tota aquesta situació va motivar, a Catalunya, el moviment col·lectiu “Solidaritat Catalana”, que va aconseguir l’any 1906 una gran victòria electoral.

Entremig de la creació de diversos partits polítics catalans, les seves respectives col·lisions i separacions, i les eleccions d’aquella època, va sorgir un moviment obrer anomenat Setmana Tràgica.

Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)

Paral·lelament a l’evolució d’aquest moviment obrer, a Catalunya es va fer possible el desitjat projecte d’una Mancomunitat de Catalunya, que es va crear el 6 d’abril de 1914, amb Prat de la Riba com a president. La Mancomunitat no només assolí funcions d’administració i govern, sinó que en ella es reconeixia la personalitat de Catalunya. La llengua catalana en va ser l’idioma públic i administratiu; va impulsar la normalització lingüística; es van crear escoles superiors; es va preocupar de la salvació i conservació del patrimoni nacional; va promoure l’edició en català. Des del primer moment va obtenir la col·laboració de tota mena de persones, fos quin fos el seu registre polític.

Aquest gran somni i projecte va quedar tallat, però, per la dictadura de Primo de Rivera el 1923.

Dictadura del Primo de Rivera (1923-1930)

La Dictadura militar del general Primo de Rivera, l'any 1923, va desencadenar una autèntica persecució contra els símbols –la bandera catalana, l'himne de "Els Segadors"–, la llengua i les institucions catalanes, com la Mancomunitat de Catalunya, que va ser abolida l'any 1925.

La destrucció de 8.000 llibres de l'Escola del Mar pel simple fet d'estar escrits en català, la prohibició dels Jocs Florals o el fet de retirar les capsas de mistos que tenien alguna inscripció en català són alguns dels exemples més significatius de la fòbia anticatalanista de la dictadura. Inclús es va arribar a clausurar el camp del Barça i les activitats esportives d'aquest club durant sis mesos a causa d'una xiulada a l'himne nacional d'Espanya en un partit.

Tot i la repressió, **mai el catalanisme s'havia difós en tots els ambients com en aquest període**. La cultura particularista, el sentiment de poble diferenciat, va anar creixent de forma significativa. Llengua i cultura van esdevenir els elements capitals en el procés de recuperació nacional i, fins i tot, alguns intel·lectuals castellans –com Ortega y Gasset, Azorín, García Lorca o Azaña– van reaccionar davant de la política cultural del dictador respecte a Catalunya.

L'actuació del dictador, que en un principi va ser inclús ben acceptada per una part de la burgesia catalana, va ser refusada per la majoria del país, i això va comportar l'exili del general Primo de Rivera i la seva mort a París, l'any 1930.

Dos dies després de les eleccions que van donar pas a la II República Espanyola, el rei d'Espanya va marxar a l'exili.

Les Quatre Columnes, a Montjuïc (Barcelona)^[11]

Segona República: l'esperança republicana

Arran de les eleccions municipals de 12 d'abril de 1931, que van determinar la caiguda de la monarquia, Francesc Macià, líder d'Esquerra Republicana de Catalunya –partit triomfador a Catalunya– va proclamar, des del balcó de la Generalitat, de manera unilateral, «*la República catalana a l'espera que els altres pobles d'Espanya es constitueixin com a Repúbliques, per formar la Confederació Ibèrica*» el dia 14 d'abril^[12], poques hores abans que a Madrid es procedís a proclamar la Segona República espanyola. És una de les formes que pot prendre l'actual situació que vivim, la proclamació unilateral de la independència en funció dels resultats electorals en uns comicis que fossin qualificats de plebiscitaris.

[11] L'any 1928 Primo va fer enderrocar les Quatre Columnes de Montjuïc (Barcelona), de Puig i Cadafalch, aixecades l'any 1919, destinades a convertir-se en un dels símbols del catalanisme, per tal que aquest no tingués el ressò que li podia donar l'Exposició Internacional de 1929.

[12] La República Catalana o la seva segregació ha estat proclamada, almenys, en cinc ocasions: al segle XVII per Pau Claris l'any 1641; al segle XIX per Napoleó Bonaparte l'any 1810 i també l'any 1873 liderat per Baldomer Lostau; al segle XX per Francesc Macià l'any 1931 i per Lluís Companys, qui el 1934 proclamà l'Estat Català.

Aquesta proclamació, però, va provocar un conflicte amb el govern provisional espanyol de la República. Tres dies després, el 17 d'abril, a Barcelona, Macià va arribar a un acord amb una comissió del govern integrada per tres ministres: la República catalana seria rebatejada amb el nom més ambigu de "Generalitat de Catalunya", en inexacta recuperació del nom medieval de la Diputació del General.

Francesc Macià proclama la República Catalana Plaça de Sant Jaume, Barcelona · 14 abril de 1931

Catalans:

Interpretant el sentiment i els anhels del poble que ens acaba de donar el seu sufragi, proclamo la República Catalana com Estat integrant de la Federació ibèrica.

D'acord amb el President de la República federal espanyola senyor Nicet Alcalá Zamora, amb el qual hem ratificat els acords presos en el pacte de Sant Sebastià, em faig càrrec provisionalment de les funcions de President del Govern de Catalunya, esperant que el poble espanyol i el català expressaran quina és en aquests moments llur voluntat.

En fer aquesta proclamació, amb el cor obert a totes les esperances, ens conjurem i demanem a tots els ciutadans de Catalunya que es conjurin amb nosaltres per a fer-la prevaler pels mitjans que siguin, encara que calgués arribar al sacrifici de la pròpia vida.

Tot aquell, doncs, que pertorbi l'ordre de la naixent República Catalana, serà considerat com un agent provocador i com un traïdor a la Pàtria.

Esperem que tots sabreu fer-vos dignes de la llibertat que ens hem donat i de la justícia que, amb l'ajut de tots, anem a establir. Ens apoiem sobre coses immortals com són els drets dels homes i dels pobles i, morint i tot si calgués, no podem perdre.

En proclamar la nostra República, fem arribar la nostra veu a tots els pobles d'Espanya i del món, demanant-los que espiritualment estiguin al nostre costat i enfront de la monarquia borbònica que hem abatut, i els oferim aportar-los tot el nostre esforç i tota l'emoció del nostre poble renaixent per afermar la pau internacional.

Per Catalunya, pels altres pobles germans d'Espanya, per la fraternitat de tots els homes i de tots els pobles, Catalans, sapiguen fer-vos dignes de Catalunya.

Barcelona, 14 d'abril de 1931.

El President
FRANCESC MACIÀ

SOLDEVILA, F.: Història de la Proclamació de la República a Catalunya. Barcelona, 1977, pàgs. 46-48

La proclamació de la **II República espanyola** el 14 d'abril de **1931** va permetre la **instauració de la Generalitat i l'aprovació d'un Estatut d'Autonomia** –aprovat pel 99% dels catalans– que, tot i les múltiples retallades i prevencions, va suposar la realitat d'un autogovern. La llengua catalana tornava a ser oficial, i la bandera catalana i l'himne d' "Els Segadors" tornaven a ser reconeguts per tothom. Tot i això, a alguns espanyols no els hi agradava aquesta idea. "Antes que el Estatuto la guerra civil", titular a tota pàgina de "El Imperial", del 1932, ens demostra que, fora de Catalunya, no agradava a tothom que els catalans comencessin a guanyar llibertats.

La Generalitat Republicana, dominada per les grans figures dels seus dos primers presidents, Francesc Macià i Lluís Companys, va realitzar una gran feina de govern, tot i la greu crisi econòmica, amb les seves repercussions socials, i de les vicissituds polítiques de la Segona República.

➤ **Proclamació de l'Estat Català per Companys. Fets del 6 d'octubre.**

Anys més tard, en defensa dels drets de Catalunya i de tota la nació catalana, els nacionalistes catalans van demanar al President Companys que proclamés l'Estat Català dintre de la República Federal Espanyola. Així ho va fer Companys, el 6 d'octubre de 1934. Amb aquesta proclamació, es trencaven relacions amb el govern de la República, però el moviment no va tenir cap mena d'organització i molt poca gent va donar suport a la proclama de Companys. Deu hores més tard, l'exèrcit espanyol irrompia al Palau de la Generalitat i va controlar alguns nuclis de resistència.

La proclamació de l'Estat Català va ser feta amb precipitació, improvisació i presses, i per això vam ser derrotats per les tropes espanyoles. A més, els partits republicans espanyols afins i els sindicats no van respondre com ho havien d'haver fet. Amb la derrota hi va haver una situació de clara persecució i repressió de tot el que fos nacionalista.

El govern espanyol republicà va intensificar el seu domini sobre Catalunya. Suspensió de l'Estatut i la Generalitat; ocupació d'aquesta per l'exèrcit espanyol; centenars de presos; prohibició de segons quins diaris, entre d'altres. El President Companys, amb el seu govern i els seus col·laboradors van ser condemnats a trenta anys de presó. A més centenars de pagesos van ser desnonats de les seves terres i el moviment obrer frenat violentament. Semblava el retorn, altre cop, d'una dictadura i, d'aquesta forma, es va suprimir la petita llibertat aconseguida.

Mentrestant, seguia augmentant la tibantor politico-social, tant a Catalunya com arreu de l'Estat Espanyol. Cada dia era més fort l'enfrontament entre els sectors de les diverses tendències: demòcrates, nacionalistes, monàrquics, republicans, anarcosindicalistes, socialistes, feixistes, marxistes, etc.

D'aquesta manera, el 18 de juliol de 1936, es va produir un aixecament militar a Catalunya per part del general Franco, cap visible del cop d'Estat. En una entrevista, Franco va precisar que un dels objectius del seu aixecament, i un deure, era el de lluitar contra l'autonomia de Catalunya, per acabar d'una vegada i per sempre més amb el separatisme i el catalanisme. Novament trobem l'actuació violenta i agressiva contra Catalunya, la seva cultura i la seva existència mateixa. "Antes roja que rota" proclamaven els colpistes.

➤ Aspectes culturals

Durant els anys de règim republicà, la Generalitat va impulsar una política cultural que va continuar amb la feina iniciada per la Mancomunitat. Es va crear la **Universitat Autònoma de Catalunya**, es va impulsar una renovació de l'ensenyament i es va crear l'Institut-Escola.

Pompeu Fabra va culminar la seva feina normativa amb la publicació, al 1932, del "**Diccionari general de la llengua catalana**", que va tenir una gran difusió i un important paper cultural.

Es van publicar també grans obres sobre la història de Catalunya, com ara "Història nacional de Catalunya", d'Antoni Rovira i Virgili, i la "Història de Catalunya", de Ferran Soldevila.

En l'àmbit arquitectònic, es pot destacar la constitució del GATCPAC (Grup d'Artistes i Tècnics Catalans pel Progrés de l'Arquitectura).

Pel que fa al camp de la literatura, va ser una **època de normalització**, protagonitzada per una nova generació d'escriptors de notable qualitat: Miquel Llor, Carles Soldevila, Joan Puig i Ferrer, Josep M. De Segarra, etc.

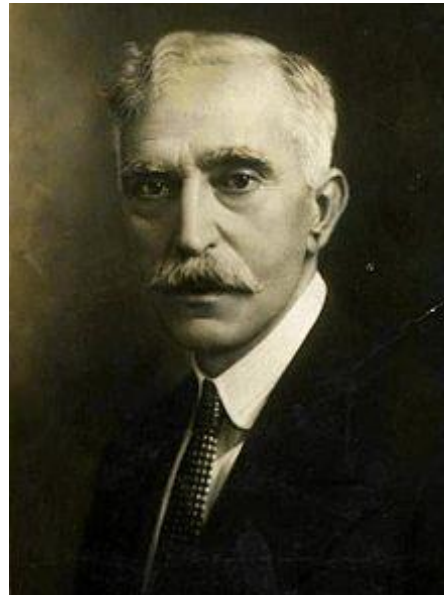
Per altra banda, les necessitats de guerra van generar una activitat artística de gran interès: el cartellisme, a través del qual es va aconseguir una grandíssima qualitat artística, i una gran força expressiva.

Tot i així, l'arribada de la Guerra Civil va fer que moltes joves promeses, intel·lectuals i artistes compromesos amb la República, haguessin de marxar a l'exili, com ara Carles Riba, Pompeu Fabra, Joan Oliver, Mercè Rodoreda, Pere Calders, entre molts d'altres.

La Guerra Civil Espanyola a Catalunya

La guerra civil del 1936-1939 si va ser dramàtica per a Espanya, per l'enfrontament dreta/esquerra, ho és encara més per a Catalunya on s'hi afegeix l'eix nacional, s'hi està jugant novament el ser o no ser del país.

"[...]Nosaltres volem veure la guerra des de Catalunya. Per moltes raons, i ben nobles: primer, perquè la vam sofrir tant o més que qualsevol altre poble peninsular; segon, perquè la guerra a Catalunya se'ns va imposar com un ésser o no de la nostra col·lectivitat nacional; tercer, perquè la particular coexistència al Principat de sindicats i partits tan diferents dels que actuaven, per exemple, a Madrid, dóna una original coloració a la nostra guerra; i en quart i darrer lloc, perquè Barcelona no fou en aquells moments un respectable ciutat provinciana més, sinó la capital de la Catalunya autònoma, al mateix temps que seu del govern basc, sortit d'Euskadi, i del govern de la República espanyola. A Barcelona es

Francesc Macià, primer president de la Generalitat de Catalunya restaurada

concentraren totes les tensions de la guerra, i Catalunya hostatjà centenars de milers de refugiats fugits de tota Espanya.”, segons Josep Termes.^[13]

A Catalunya, el fred, la gana i les privacions van ser una realitat dramàtica per a nombrosos catalans i refugiats. La indústria es va veure també afectada pels bombardeigs i, sobre tot, per la falta de matèries primeres i d'energia. Per tant, la producció va caure en picat.

Jesús Salas Larrazábal, en el seu llibre “La guerra de España desde el aire”^[14], considera que un dels motius per a decidir l'ofensiva de l'exèrcit de Franco el desembre de 1938 va ser que “*Había que impedir que Cataluña pudiese declararse independiente*”. Torna a aparèixer, doncs, l'objectiu d'impedir la reconstitució de l'Estat català, fent servir qualsevol mitjà que garantis l'estabilitat del poder espanyol.

Bombardeig de Barcelona el 17 de març de 1938, fotografiat des d'un bombarder italià

El **general Queipo de Llano**, amic de Franco, ja havia avisat al principi de la guerra sobre les seves últimes intencions: “*Como sea verdad eso de que Cataluña se ha vuelto independiente, tengo ya formado el propósito: en cuanto termine mi misión en Sevilla, pediré que me nombren jefe de la fuerza que vaya a Cataluña para someterla. Con ese presidente (Companyns), abogado de todos los anarquistas y de todos los canallas de Barcelona [...], ¿cómo va a estar Cataluña, si ninguna persona decente puede ir allí? [...]. ¡Ya arreglaremos cuentas, míster Companyns*”.^[15]

Paraules impactants, no només pel seu contingut, sinó perquè qui les va dir estava determinat a dur-les a la pràctica.

[13] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

[14] Jesus Salas Larrazabal: *La guerra de España desde el aire*. Edicions Ariel, Barcelona 1969.

[15] Text de l'emissió radiofònica del 1936, difosa per Radio Sevilla de Gonzalo Queipo de Llano, militar.

➤ Batalla de l'Ebre

Al juliol de 1938, les tropes republicanes van desencadenar una ofensiva a les comarques de l'Ebre, per frenar l'atac franquista sobre València. La batalla de l'Ebre va ser el més gran i l'últim esforç republicà per canviar el curs dels esdeveniments.

Durant quatre mesos van estar lluitant a la zona de l'Ebre republicans contra les tropes franquistes, fins que, després de 113 dies de batalla i havent patit innumbrables pèrdues -60.000 per part del bàndol republicà, i 30.000 del franquista-, els republicans van haver de replegar-se al novembre d'aquell mateix any.

L'ocupació de Catalunya va precipitar la fi de la guerra i, poc temps després, queia Madrid i era ocupada la resta de territori republicà. L'1 d'abril de 1939 el general Franco donava per acabada la guerra.

"Catalunya ha seguido una falsa ruta y ha llegado a ser víctima de su propio extravío. Esta falsa ruta ha sido el nacionalismo catalanista."^[16]

Franquisme

Ben aviat va començar la por. Una por ben viva en les persones que van patir la repressió: venjances polítiques i personals, acomiadament indiscriminats, i un sense fi de casos, a la recerca del càstig exemplar.

El franquisme va ser un règim dictatorial i totalitari que va afectar a tota Espanya, però a Catalunya va tenir unes característiques pròpies, especialment intenses, ja que el nou règim va destacar pel seu decidit i violent anticatalanisme. Va suposar l'amenaça a la identitat nacional de Catalunya. La derogació de l'Estatut i el règim d'ocupació militar instaurat des de 1939 ho demostren.

General Francisco Franco

La Generalitat va ser abolida, el seu president, Lluís Companys, afusellat el 1940; la llengua catalana prohibida (retolació dels carrers en català, la toponímia, la publicitat,...), així com l'ensenyament de la literatura i la història. També els monuments de significació democràtica o catalanista van ser desmuntats i retirats. Figures il·lustres de la cultura catalana, com Pompeu Fabra, Bosch i Gimpera, Rovira i Virgili o Pau Casals, van morir a l'exili. La premsa en català va ser prohibida fins a la mort del dictador, i l'ensenyament del català i en català va ser perseguit implacablement.

D'altra banda, directa o indirectament es va fomentar l'emigració d'espanyols a Catalunya. La idea era aigualir al màxim el sentiment català. Prop de dos milions de persones de diverses regions espanyoles va ajudar a la castellanització del territori.

^[16] Fragment d'un article de La Vanguardia el 15 de febrer del 1939.

Amb tot això es volia aconseguir la desaparició total dels catalans i els seus trets diferencials amb la resta de l'Estat.^[17]

És un miracle que malgrat la guerra, les morts, els exilis, la immigració espanyola cap a Catalunya, la prohibició i persecució del català, la castellanització i desnaturalització dels símbols i referents catalans,... encara avui Catalunya i els seus assimilats als territoris de parla catalana no només hagin sobreviscut a les persecucions sinó que s'ha encomanat el sentiment català als nouvinguts i novament estem proclamant aquesta voluntat de ser que ens caracteritza.

Arran de la derrota, molts catalans es van refugiar a França, on van sofrir les penalitats i les condicions inhumanes dels camps de concentració. De resultes d'això, centenars de catalans hi van perdre la vida. El president Lluís Companys i

Jover i altres patriotes exiliats van començar ràpidament a treballar per alleugerir la situació dels refugiats i pel redreçament nacional de Catalunya. A més, el règim no va tenir cap inconvenient en eliminar físicament als seus oponents. La xifra de catalans executats pel règim franquista, puja a un total de 4.000 persones entre 1938 i 1953, ara fa només 60 anys.

Altres punts de destí dels catalans exiliats van ser el Regne Unit i l'Amèrica Llatina, sobretot a Mèxic, Xile i Argentina.

L'escola i els llibres de text eren exclusivament en castellà; el català estava prohibit, tant a les escoltes

Qualsevol signe de resistència va ser reprimit amb energia i rigor. Es van multiplicar els camps de concentració, on els detinguts vivien en condicions molt precàries: Figueres, Cervera, Lleida, Girona, Barcelona (Montjuïc, Poble Nou, la Vall d'Hebron). Les presons es van omplir a petar.

[17] *"A los otros, a los del "hecho diferencial", nuestra notificación de que han sido vencidos por la fuerza de las armas, y de que si quieren ser hermanos de los demás españoles les impondremos la ley del vencedor, porque nosotros, los combatientes, al terminar la guerra en Cataluña, damos también por terminados y para siempre los hechos diferenciales".* Ricardo Alonso Vega, tinent coronel de la Legió. Setmanari "Arriba España", d'Olot, 12 de febrer de 1939.

El conjunt de pèrdues, entre morts i exiliats, va donar una xifra que oscil·lava entre 130.000 i 150.000 persones que van desaparèixer de Catalunya, —sobre un total de gairebé tres milions d'habitants segons el cens de 1936— la qual cosa va determinar unes profundes conseqüències negatives des del punt de vista demogràfic, social i econòmic.

➤ **Mort del president Lluís Companys**

Mesos després va començar la II Guerra Mundial. Bèlgica i França van ser envaïdes per Alemanya. A França, i a petició del dictador Franco, el President Lluís Companys va ser capturat i enviat a Espanya per la Gestapo, a l'estiu de 1940. A Madrid va ser escarnit, interrogat i torturat. Després d'un simulacre de judici a Montjuïc, va ser assassinat per un escamot de soldats espanyols, al fossar de Santa Eulàlia del Castell de Montjuïc, el 15 d'octubre de 1940. El van matar perquè representava la nació catalana, per haver estat President d'una Catalunya republicana i democràtica.

Companys va ser acusat d'"adhesión a la rebelión militar", precisament per haver defensat la República davant la rebel·lió militar que la va destruir.

Mai els seus assassins han sigut jutjats encara. Només el Pandith Nehru, governant de la Índia, va denunciar públicament el crim.

➤ **Resistència política**

Poc després de l'ocupació de Catalunya per les tropes franquistes, va començar a organitzar-se la resistència, encara que sempre es va tractar de moviments molt minoritaris, que vivien en una difícil clandestinitat.

El primer d'aquests grups de resistència antifranquista va ser el Front Nacional de Catalunya, creat el 1939 per sectors nacionalistes radicals. Al 1945 es va crear el Moviment Socialista de Catalunya, i més endavant el Front Universitari de Catalunya.

Un aspecte important de la oposició al franquisme el van representar els maquis, grups armats que van actuar a diferents zones d'Espanya.

➤ **Resistència cultural**

Com ja he dit abans, una de les principals característiques de la política franquista a Catalunya va ser la repressió dels elements que constituïen la personalitat nacional i, en primer lloc, la llengua i la cultura.

Com els intel·lectuals exiliats o detinguts, la cultura catalana va haver de viure en la clandestinitat. Només amb el voluntarisme de la gent i el sacrifici, va ser possible preservar nuclis de resistència cultural, com l'**Institut d'Estudis Catalans**, classes de cultura catalana a domicilis particulars, lectures privades de poesia, etc.

Inicialment es va prohibir la publicació de llibres i revistes en català, cosa que va començar a suavitzar-se a partir del 1943. Lentament es va permetre l'aparició de llibres en català, primer en edicions de bibliògraf -i, per tant, d'edició limitada-, després de poesia i, finalment, novel·les i assajos.

Algunes de les revistes clandestines d'aquella època van ser "Poesia" (1944-1945), "Ariel" (1946-1951) i "Dau al Set" (1948); com també n'hi havia que sí que

es deixaven publicar, com són les revistes "Canigó" i "Serra d'Or". Aquesta darrera, va agrupar diversos artistes i escriptors avantguardistes com ara **Antoni Tàpies** i **Joan Brossa**.

També van aparèixer editorials clandestines, com ara "La Sirena" (1943-1946), Selecta, Barcino, Alpha, Aymà, Llibres de l'Óssa Menor, entre d'altres.

Es va continuar amb la col·lecció d'"Els Nostres Clàssics" i de les traduccions de la Fundació Bernat Metge. Es va crear el premi de novel·la Joan Martorell el 1947, prohibit un any més tard i tornat a concedir a partir dels anys 50.

En el camp de la producció literària destaquen, en poesia, les aportacions de **Josep Carner** ("Nabí", 1941) i **Carles Riba** ("Elegies de Bierville, 1943"), com també **J. V. Foix** ("Les irreals omegues, 1948) i **Salvador Espriu** ("Les cançons d'Ariadna", 1949).

Frase de Francesc Pujols -escriptor i filòsof català del segle XX- fent referència al poema "El fènix", de Josep Carner^[18]

La narrativa de l'exili també va ser important, on destaquen **Pere Calders**, amb "Cròniques de la veritat oculta", de 1954, **Vicenç Riera Llorca** amb "Tots tres surten per l'Ozama", del 1946, i **Joan Puig i Ferrater** amb "El pelegrí apassionat", de 1952-1963, que englobava dotze volums. Per altra banda, l'extensa producció de **Josep Pla** va aconseguir molta popularitat, tot i les crítiques que rebre per adherir-se al franquisme.

Comencen a aparèixer també obres d'escriptors joves com **Maria Aurèlia Capmany** ("Betúlia", 1956) o **Manuel de Pedrolo** ("Estrictament personal", 1954).

Finalment, també hi trobem importants aportacions en el camp de l'assaig: "Les formes de vida catalana", de **Josep Ferrater Mora**, que tractava sobre el caràcter català, i "Notícia de Catalunya" (1954), del gran historiador català **Jaume Vicenç Vives**.

[18] "El Fènix" de Josep Carner, compara l'au fènix amb la literatura catalana: igual que el fènix renaixia de les seves cendres, el català també ho faria; el català tenia el mateix desig d'existir, com ho feia el fènix.

➤ Anys 60 i 70: desenvolupament i protesta

A la dècada dels anys 60, la societat catalana va experimentar unes **profundes transformacions**. El fet social més importants d'aquells anys va ser el gran impacte de la immigració rebuda a Catalunya, el corrent de gent de tota la Península, especialment del sud, que es va establir a la recerca de llocs de treball. A l'any 1970, el 37,7% de la població catalana no havia nascut a Catalunya. Del barraquisme inicial es va passar a una edificació massiva, naixent, d'aquesta manera, nous barris. Així doncs, al 1975 Catalunya havia arribat als 5 milions i mig de ciutadans, sense comptar amb l'impacte que va tenir al rebre un turisme massiu.

Pel que fa a l'economia va entrar en una etapa d'expansió amb la modernització de l'agricultura (ús de tractors i d'altra maquinària) i l'increment de la indústria.

En contrast amb el dinamisme econòmic i social, **el règim franquista va mantenir, fins el final, el seu caràcter dictatorial i anticatalà**. Tot i així, els moviments antifranquistes van anar cobrant amplitud i incorporant més capes de la societat, així com elements de les noves generacions nascudes sota el règim i que no van viure la guerra civil.

Al 1959-1960, va tenir lloc un escàndol anomenat "cas Galinsoga". Resulta que el director del diari "La Vanguardia" d'aquella època, el senyor **Luis Martínez de Galinsoga**, va expressar el seu descontentament —amb la famosa frase de "*Todos los catalanes son una mierda*"—, perquè a la missa on volia assistir, l'homilia es feia en català. Aquest fet va generar una reacció ciutadana consistent en deixar de comprar "La Vanguardia" i retirar la publicitat els anunciants, a més de les 14.000 baixes que va patir el diari.

LA VANGUARDIA
ESPAÑOLA

DIGNITAT CONTRA XULERIA

El Sr. Galinsoga és un entencatalà furiós, fins el punt que durant la guerra civil va arribar a escriure **que calia destruir Catalunya**. Durant tot aquest temps que l'hem hagut de suportar com a director d'un diari de tanta importància com "La Vanguardia" les expressions injurioses i les xuleries han estat la seva norma. Finalment, fa poc — el dia 21 de juny d'aquest any — s'ha permès pronunciar en plena parròquia de St. Ildefons de Barcelona (Travessera de Gràcia, 55), després d'altres expressions insultants, aquesta frase altament ofensiva: "**¡Todos los catalanes son una mierda!**"

Ha arribat l'hora de demostrar al Sr. Galinsoga i a la gent com ell que **a Catalunya encara hi ha dignitat**. Per tant, considerant que és una vergonya que un diari de la importància de "La Vanguardia", editat a Barcelona, tingui de director un home d'aquesta mena, ens dirigim públicament al Comte de Godó, propietari del diari, amb el prec de que el Sr. Galinsoga sigui substituït per una persona de més dignitat i més respectuosa envers Catalunya.

Mentres aquesta substitució no es produeixi **cal que les persones que estan subscrietes a "La Vanguardia" se'n donguin de baixa i que els qui el compren en els quioscos deixin de comprar-lo**.

Ja són moltes les persones que s'han donat de baixa o que han deixat de comprar aquest diari. Però cal que això s'intensifiqui a fi que ens sigui donada la satisfacció a que tenim dret.

CATALANS:
HEM DE DEMOSTRAR QUE NO SE'NS POT INSULTAR IMPUNEMENT

Más de 14.000 bajas en La Vanguardia. El 21 de junio de 1959 el director de "La Vanguardia" Luis Martínez de Galinsoga expresó su descontento porque en la misa a la que quería asistir, la homilía se hacía en lengua catalana. Este hecho originó una reacción ciudadana consistente en dejar de comprar "La Vanguardia" y retirar la publicidad los anunciantes. En febrero de 1960 era destituido el Sr. Galinsoga.

Un altre incident que guarda relació amb l'anterior, és el que van anomenar "successos del Palau", el 1960. Aquests es van concretar en un acte de protesta organitzat amb motiu de la prohibició d' "El cant de la senyera" en un concert de l'Orfeó Català, en el qual assistien alguns ministres i Franco. Els successos del Palau es van iniciar quan alguns assistents van intentar entonar el cant prohibit, cosa que va donar lloc a la intervenció policial. Com a conseqüència d'aquests fets, va ser detingut Jordi Pujol, a qui es va sotmetre a un consell de guerra que el va condemnar a penes de presó i desterrament. Aquests fets van marcar l'inici de la popularitat d'aquest polític, que va ser un dels més destacats del moviment catalanista d'aquells anys.

D'altra banda, **la celebració de l'Onze de Setembre va ser un altre element de mobilització popular**. Tot i que estava prohibit qualsevol acte de commemoració amb significat catalanista, aquesta data motivava cada any incidents amb la policia, que intentava evitar qualsevol manifestació pública, que acaba amb contusions i detencions.

➤ **Reafirmació cultural**

En aquella època, la llengua catalana continuava proscribida de l'ensenyança i dels mitjans de comunicació. Fins ben entrada la dècada dels 70 -i d'això no fa tant, ja que, per posar un exemple, el meu pare tindria uns 18 anys-, la programació televisiva en català eren de dos hores mensuals (situades, a més, en els moments de menys audiència), sobre unes 500 hores mensuals d'emissió.

A la dècada dels 60, **el moviment de la Nova Cançó** va arribar al seu màxim apogeu. Iniciat pels "Setze Jutges", aviat van destacar figures com **Raimon, Serrat o Lluís Llach**, els recitals dels quals es convertien en actes d'afirmació catalanista i democràtica, i d'oposició a la dictadura, tot i les multes i prohibicions. Cançons com "Diguem no", de Raimon, i "L'Estaca", de Lluís Llach, es van convertir en expressions emblemàtiques de la voluntat de resistència col·lectiva i de l'ànima de llibertat. Per altra banda, al 1961 es va crear la primera companyia discogràfica que editava discos en català.

*"Siset que no veus l'estaca
On estem tots lligats?
Si no podem desfer-nos-en
Mai no podrem caminar.*

*Si estirem tots, ella caurà
I molt de temps no pot durar,
Segur que tomba, tomba, tomba
En corcada deu ser ja".*

Fragment de "L'Estaca"

Aquell mateix any, **es va fundar Òmnium Cultural**, que va suposar un mitjà per canalitzar actuacions d'ajuda a la cultura catalana i de defensa i difusió de la llengua, com per exemple les classes de català organitzades per la delegació d'Ensenyament del Català, o la campanya a favor de la normalització del català, que va suposar la suspensió d'aquesta entitat el 1963, i que va haver de continuar les seves activitats de forma clandestina fins al 1967.

També **van anar sorgint revistes en català**, com ara "Perspectiva Escolar" - primera revista d'educació en català des de la guerra-, "Cavall Fort", "Canigó" o "Serra d'Or".

La literatura catalana també es va veure sotragada per l'aparició d'obres tan importants com: "Pell de Brau" (1960), de **Salvador Espriu**; "Vacances pagades" (1960), de **Joan Oliver**; "Les històries naturals" (1960) de **Joan Perucho**; o "La plaça del Diamant" (1962), de **Mercè Rodoreda**. En aquells anys també va continuar la producció literària d'autors tan destacats com Pere Calders, Manuel de Pedrolo o Maria Aurèlia Capmany, així com l'aparició de nous escriptors com Baltasar Porcel, Terenci Moix i Montserrat Roig.

Tot i aquesta avenços que poc a poc es van anar realitzant, l'odi envers Catalunya continuava sent patent, i la dictadura no tenia cap problema en fer saber a la societat catalana que no tenia cap problema en tornar a atacar el Principat amb les armes si això significava que s'estaria més quieta:

"¡Hay que decir español y no castellano! El español es la lengua de todos. Se ha transformado ya en la lengua de España [...] Haré todo lo posible para evitar que se destruya la unidad nacional [...] Porque Cataluña fue ocupada por Felipe IV, fue ocupada por Felipe V, que la venció, fue bombardeada por el general Espartero, que era un general revolucionario, y la ocupamos en 1939 y estamos dispuestos a ocuparla tantas veces como sea necesario y para ello estoy dispuesto a coger el fusil de nuevo. Por consiguiente, ya saben ustedes a qué atenerse, y aquí tengo el mosquetón para volverlo a utilizar".^[19]

Transició

La mort del general Franco el 20 de novembre de 1975, va suposar la fi del franquisme i la instauració d'un règim democràtic a Espanya. A aquest règim es va arribar a través d'un període anomenat "transició democràtica", al llarg de la qual es van anar assolint les llibertats bàsiques, consagrades a la Constitució del 1978.

Un cop mort el general, hi va haver reaccions de tot tipus, però sobretot un sentiment d'incertesa, mig d'esperança, mig de por, pel futur incert que s'aproximava.

Dos dies després de la mort de Franco, el nou cap de l'Estat va passar a ser el rei Juan Carlos, continuant amb la casa dels Borbons d'inesborrable record per als catalans.

Per altra banda, a Catalunya, la pressió popular –que va culminar amb la manifestació de l'11 de setembre del 1977, amb més d'un milió de persones al carrer cridant: "Llibertat, amnistia, estatut d'autonomia!"- va aconseguir la recuperació de l'autonomia, amb el restabliment de la Generalitat, el retorn del president Tarradellas^[20] i, finalment, l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia del 1979.

[19] Paraules de Manuel Fraga, polític i diplomàtic espanyol, a Joan B. Cendrós, 1967.

[20] El 25 de juny del 1977, el president Tarradellas va tornar de l'exili, amb la famosa frase: "Ciutadans de Catalunya, ja sóc aquí!".

➤ **Impacte cultural**

Durant la transició, **van aparèixer també diaris en català**, com ara l'“Avui” (1976) –primer diari en català després de la fi de la guerra civil-, el Punt Diari a Girona, “El 9 Nou”, de Vic, i el “Regió 7”, de Manresa, com també la revista “L’Avenç” (1977).

Encara que amb limitacions, **la presència de la llengua catalana va començar a deixar-se veure en tots els àmbits**. Per exemple, a finals del 1976 es va inaugurar Ràdio 4, la primera emissora des del 1939 que utilitzava exclusivament el català durant la seva programació.

D’una manera també molt limitada, van començar a produir-se pel·lícules en català, com “La ciutat cremada”, d’Antoni Ribas, estrenada el 1976 amb un gran èxit.

Manifestació de l’Onze de setembre de 1977 a Sant Boi de Llobregat, amb un milió de manifestants aproximadament

En el camp de la literatura, es va registrar en aquells anys un notable creixement de la literatura infantil i juvenil, amb la difusió d’obres de Josep Albanell, Joaquim Carbó, Oriol Vergés,..., increment que responia a la major demanda generada per la progressiva introducció del català a les escoles.

Enmig d’aquest panorama tan alentidor, al 1979 es va donar a conèixer el manifest “Una nació sense Estat, un poble sense llengua?”, que venia a alertar sobre el problemàtic futur de la llengua catalana, i que va suscitar nombroses reaccions.

Últimes dues dècades del segle XX: La normalització lingüística

Al llarg dels anys 80 i 90, es van desenvolupar diferents aspectes de la construcció autonòmica, entre ells el desplegament de la policia autonòmica, els Mossos d’Esquadra, la creació de l’administració comarcal i el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. També es va desenvolupar la Llei de Normalització Lingüística i la immersió lingüística a les escoles, per tal de fomentar el coneixement i l’ús del català, i **es va crear la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals**, els mitjans de comunicació públics catalans de ràdio i televisió (TV3 i Catalunya Ràdio).

Pel què fa a la població catalana, al 1992, a Catalunya es calcula que hi havia 6 milions d'habitants. Aquell mateix any, Barcelona va celebrar els Jocs Olímpics, que van servir per donar a Catalunya i a Espanya un reconeixement internacional.

Al 1983, **es va promulgar la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya** que, partint del reconeixement del català com a llengua pròpia de Catalunya, intentava fomentar el seu ús i tractava d'aconseguir que la coneixessin tots els habitants de Catalunya. De fet, en aquella època, el coneixement del català va augmentar degut a l'increment de la catalanització de l'educació i a diverses iniciatives, fins al punt que al 1986, el 90% dels habitants de Catalunya deia entendre el català, el 64% sabia parlar-lo, i el 60% sabia llegir-lo. El percentatge disminuïa quan es tractava de la capacitat d'escriure'l (31%). L'element més important de catalanització va ser l'escola en català amb el sistema d'immersió lingüística.

Diversos mitjans de comunicació públics van néixer a finals del segle XX

A l'any 1991, la Fundació ACTA ("Fundació per a les Idees i les Arts") va realitzar un sondeig d'opinió per saber quins eren els coneixements, el grau d'interès i les fonts d'informació dels catalans sobre la seva història. L'anàlisi de les dades obtingudes va ser molt significatiu:

- Una gran majoria dels enquestats (el 94,2%) va opinar que haurien de conèixer millor la història de Catalunya.
- Molts (el 49,3%) van opinar que l'educació que es fa a les escoles és insuficient en aquesta matèria.
- I bona part dels enquestats va confessar que li agradaria conèixer millor la història de Catalunya.

Entre els que l'han estudiat a l'escola, la majoria va considerar que els coneixements adquirits no han estat suficients; a més, la història de Catalunya no s'ha estudiat com a assignatura independent, sinó com a part de la història general.

De l'enquesta es desprèn que fins fa uns anys, existia entre la població un clar interès per la història de Catalunya, que en altres respostes es considera que forma part de la cultura catalana, i es valora positivament com a mitjà per entendre millor el present i de sentir-se més arrelat al país. Tot i això, els coneixements històrics que demostrava tenir la majoria de la població eren força deficients, sobretot si descartem els temes relacionats amb la transició i l'actualitat, que són més coneguts. Així, per exemple, la majoria dels enquestats ignorava qui era Pau Claris o Rafael Casanova, o què va ser el POUM o l'Assemblea Catalana.

Una dada especialment significativa és que el coneixement augmentava en dos grups d'edats: dels 18 als 24 anys, i de més de 64. En canvi, els joves d'entre 15 i 17 anys són els que tenen menys coneixement. Això últim, posa en qüestió

l'eficàcia de la introducció de la història de Catalunya en els plans d'estudi, com a mínim fins fa vint anys.

CLOENDA

I aquest és el panorama històric de Catalunya, un –he intentat “breu”- resum del que seria la seva llarga i plena història, per tal de destacar els esdeveniments més importants que ens portin a extreure el caràcter dels catalans i a entendre el nostre passat.

Com diria el periodista Mark Abley, *“Els catalans han volgut que la seva llengua sobrevisqués, i per tant ho ha fet”, diu, “així de senzill”*.^[21]

Recentment l'InformeCAT' 2013, l'estudi que elabora cada any la Plataforma per la Llengua, constata que el català és una llengua en expansió que segueix guanyant parlants degut a la seva “capacitat d'atracció”. A més, ja és la setena llengua mitjana europea en nombre de parlants, malgrat la “inexplicable manca de reconeixement oficial i jurídic i reiterats intents per limitar-ne el marc legal i competencial”.^[22]

L'estudi ve a ratificar la idea que el català no és una llengua minoritària, sinó 'mitjana' (amb 10 milions de parlants), que en l'actualitat no perd parlants sinó que en guanya. Sobre aquest punt i sobre la “capacitat d'atracció” de la llengua ha fet especial èmfasi l'entitat responsable de l'estudi.

Així, uns 4 milions de persones parlen el català tot i no ser aquesta la seva llengua materna (el català, doncs, és la setena llengua més apresada a Europa). La majoria d'aquests són ciutadans castellanoparlants que han adoptat el català com a llengua principal, un traspàs que es quantifica en un 10% d'aquests ciutadans. Aquest indicador és “molt important”, en el sentit que equipara el català amb la capacitat d'atracció de l'anglès o el francès.

L'estudi recull moltes altres dades que reforcen la idea del català com una llengua “dinàmica i en expansió”.

Finalment, i com a últim apunt, Catalunya va esdevenir -i continua sent- un territori ocupat, sotmès a les institucions i les lleis de Castella. Però el que és decisiu i important és que hi hagi un conjunt de gent, un poble, que tingui i conservi la seva pròpia personalitat i que n'estigui orgullós. A partir d'aquí, tot és qüestió de voluntat i de temps.

[21] Jaume Vicens Vives: *Notícia de Catalunya*. Barcelona, Editorial Àncora, 1961.

[22] Article “El català guanya parlants malgrat els atacs i la falta de reconeixement” del diari El Punt Avui el 21 de març del 2013.

1.3 La voluntat de ser

En tot el panorama de la història de Catalunya hi trobem un fet permanent i que cal destacar: és la història d'un poble que, tot i mantenint ben oberta la seva terra de pas, ha estat fidel a una manera de ser pròpia, plenament diferenciada dels altres pobles, fins i tot dels més propers (els altres pobles peninsulars); ni millor, ni pitjor, senzillament diferent.

El tarannà, la manera de fer i de pensar, és un dels condicionants que l'ha guiat al llarg de la seva història, des dels inicis fins ara. Cada una de les decisions preses en el passat i dels fets succeïts són fruit de la seva mentalitat. És veritat que al parlar del tarannà dels catalans, o de qualsevol altra poble, és fàcil caure en estereotips, però una cosa és clara, i és que la història cada poble està marcada per una manera de fer col·lectiva, present en tots els àmbits. No nego que hi hagi catalans que potser no se sentin identificats amb alguns dels trets característics que enumeraré a continuació, però el fet de viure en comunitat, de compartir una mateixa cultura, una geografia, unes mateixes tradicions i una mateixa història genera que hi hagi unes maneres particulars de pensar i de fer -majoritàriament compartides- que els identifiquen com a tals, formant part d'un mateix col·lectiu, el poble català. Segons Albert Pont, "*si hi ha alguna cosa que ha fet gran la nostra nació [la catalana], ha estat la seva **capacitat d'integració**, la seva **cohesió social**. No hi ha res, res en absolut, ni tan sols la nostra independència, que pugui ser més important que la nostra cohesió com a poble*".^[23]

*"Els catalans existeixen. Hi són, ho vulgui o no la cartografia política. Com la Sagrada Família, sempre estan en construcció, i arrossegueu les seves paradoxes. Tenen **seny i rauxa**, una avara generositat, una grandesa detallista, un orgull dialogat,... Però van fent, sense esperar que ningú els doni permís, tot enfonsant les arrels en la tradició i alçant les branques cap a un món en permanent canvi. També són tossuts, sí. Els catalans ni són una minoria, ni són un estat nació. A casa seva són majoria, però casa seva no és independent. I no són mig francesos ni mig espanyols. Són qui són. Una gran nació, amb una gran llengua i una gran cultura, però amb una petita política. Són **amants de les llibertats i dels drets**, encara que **extremadament pragmàtics**. Són **feiners i pròspers**, i tan **generosos** que semblen cretins. I, sobretot, **són tranquils**. Des de fa anys, han renunciat a l'agressió.*

*Els seus habitants, alhora **emprenedors i artistes, consensuadors i resistents**, que tenen com a virtut principal el "seny" i com a característica la tenacitat, han arribat, a través dels segles, a mantenir viu, creador, expressiu, allò que han posat al capdamunt perquè simbolitza la seva llibertat: la llengua, el català.*"^[24]

Aquesta manera de fer ha generat també molts artistes i creadors, perquè un altre tret característic és la creació: artística, industrial,... i el món de l'esport individual i d'equip. Resulta curiosa la munió de personatges coneguts per la seva aportació al coneixement a nivell mundial que són catalans i en totes les àrees del coneixement, músics, pintors, arquitectes, metges, biòlegs, escriptors, poetes, esportistes,... que no es correspon amb la importància internacional del país.

La seva manera de ser els pot conduir al fracàs, però de moment no els ha fet desaparèixer, que ja és molt.

^[23] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

^[24] Alfred Bosch i Noemí Ibáñez: *Catalans*. Barcelona, Edicions 62, 2006.

Alguns analistes de la situació social i política de Catalunya exposen que el caràcter català s'estimava més l'ambigüitat que anar directe al gra, potser perquè fins ara no s'havien adonat realment que, continuant com fins ara, acabaran perdent la seva essència. Com a conclusió indiquen que cal, i és necessari, que passin coses greus que despertin a la gent d'aquesta "somnolència políticament correcta". Així ho explica Víctor Aleixandre, periodista i escriptor català, en el seu llibre "Despullats": "[...] és per dignitat que un poble ha de saber dir prou; prou a l'agressió, prou a l'escarni, prou a la humiliació... Si, a més, governem o aspirem a governar aquest poble, la dignitat és un deure moral".^[25]

Per altra banda, citant el mateix llibre "Despullats", un dels trets característics que Aleixandre creu que tenen els catalans és que **defugen el conflicte**. "D'una banda -diu-, és bo perquè som amics del raonament i de les paraules, però per altra banda, també és dolent perquè ens fem excessivament dòcils i conciliadors [...]. A vegades sembla que l'únic que volem és tranquil·litat i bons aliments".

Potser aquesta ambigüitat és una lògica estratègia quan no es té el poder polític o quan es té la inferioritat numèrica en la composició social pels moviments migratoris que comentava. Tot i que aquest defugir del conflicte no sempre va ser així. Aquesta no en diríem una característica permanent; la història ens recorda molts episodis d'abrandada confrontació bèl·lica. Només recordar el setge de Barcelona de 1713-14, on 5.000 defensors van fer front a un exèrcit de més de 40.000 homes, que van demostrar que no s'ha defugit el conflicte per sistema. Més aviat s'entén això com una estratègia del segle XX -en concret durant el Franquisme i la Transició- atenent la composició social d'aleshores.

➤ **Identitat catalana. Sentit de pertinença.**

Davant la pèrdua del poder polític efectiu, unit a l'agressió progressiva i persistent a la identitat catalana amb l'objectiu de fer-la desaparèixer, o l'entrada important d'immigrants durant el segle XVIII procedents de França, o la massiva i gairebé colonització de castellans durant tot el segle XX, la conclusió lògica hauria estat la pèrdua progressiva de la cultura catalana fins a la seva extinció natural. La defensa era impossible tant pel nombre d'habitants del Principat com per la manca de poder polític; només hi havia una opció: el manteniment de la llengua i la tradició cultural a la família, la transmissió oral i la integració dels nou-vinguts, culturalment, socialment i amb matrimonis mixtos.

Només cal consultar les dades onomàstiques de l'Idescat per comprovar que els cognoms més comuns a Catalunya són els acabats en "ez" i sense que això impliqui cap mena de discriminació social. Efectivament, alcaldes, regidors, presidents de diputació o de qualsevol ens públic català, o manifestacions culturals com ara castellers, bastoners, geganters o dimonis, estan farcits de persones originàries d'altres territoris sense que el seu origen hagués estat cap obstacle. Fins i tot, la institució més important de Catalunya, la Generalitat, va ser presidida per una persona procedent d'Andalusia, el president José Montilla.

La integració al llarg del temps, doncs, ha generat que la població catalana sigui el resultat d'una permanent i històrica barreja de gent. Això explica, per tant, el **caràcter integrador i culturalment ric dels catalans**, a més de la seva capacitat de supervivència com a poble.

[25] Víctor Aleixandre i Joel Joan: *Despullats*. Barcelona, Edicions Proa, 2003.

Cal apuntar que Catalunya té una de les proporcions més altes del món d'increment de població en un temps rècord; és una població molt nova, de les més noves del món en un mateix territori. L'any 1900, Catalunya tenia 1.884.000 habitants, i aquest 2013 arribem a 7.520.000 habitants, és a dir, només en 113 anys la població ha crescut un **400%**. Si pensem que els Estats Units, país considerat molt jove amb uns índexs de creixement per immigració dels més alts del món, va créixer en el mateix període un **415%**, aleshores ens n'adonarem de la capacitat d'integració dels catalans que sense tenir cap instrument d'Estat, i havent patit en el mateix període diversos conflictes socials, una guerra, dues dictadures - singularment caracteritzades per l'obsessiu objectiu d'extermini de la cultura catalana-, un exili important de molta gent, i una massiva entrada d'immigració, no només ha sobreviscut sinó que també ha integrat als nouvinguts fent seva la cultura catalana.

I és que els catalans són el reflex de la seva geografia, punt de pas permanent i obligat de qualsevol poble que vagi de nord a sud o d'est a oest. El lloc és estratègic, no endebades Roma hi va situar durant molts anys la seva capital de la província d'Hispania, Tàrraco, on inclús el mateix emperador August hi va situar la capital de l'Imperi durant els anys que hi va viure.

Els cognoms, com deia, són els reflex d'aquest variat d'orígens i riquesa cultural. La mateixa llengua catalana ho és en sí mateixa. **El català és considerat** pels estudiosos de romàniques, **la llengua pont** ideal per tal d'iniciar estudis de qualsevol d'aquestes llengües derivades del llatí. Novament, veiem que en l'aspecte més característic de la cultura catalana com ho és la llengua, retrobem el reflex d'aquesta riquesa cultural, mots o sons compartits per diverses llengües, girs sintàctics o expressions,... recullen aquesta diversitat de procedència.

Per altra banda, aquesta barreja d'orígens obligava a ser **tolerant** i a compartir amb qui volgués els seus costums i llengua, tradició i cultura. Com en la sardana, tothom hi és convidat i la balla qui vol. El mateix Joel Joan, actor, guionista i director català, expressava també en el seu llibre "Despullats" que "el respecte i tolerància són molt propi dels catalans".^[26]

D'altra banda, la **identitat**, segons l'antropologia social, és la reconeixença del que hom és, per ell o pels altres. És el conjunt de trets propis d'un individu o d'una col·lectivitat que els caracteritzen enfront dels altres; la consciència que una persona té de ser ella mateixa, diferent a les altres.

Formar part d'un determinat grup -com ara sentir-te d'una nació o d'una altra-, implica compartir metes comunes, vinculades per pautes d'interacció social i que perceben que formen part del grup dins un context social determinat.

El motius que porten a l'ésser humà a agrupar-se són:

- Satisfer les necessitats psicològiques i socials.
- Assolir objectius molt difícils per a un individu.
- Proporcionar coneixements i informacions que són difícils d'obtenir individualment.
- Resoldre les necessitats de seguretat davant enemics o amenaces comunes.
- Perquè dona identitat social.

[26] Víctor Aleixandre i Joel Joan: *Despullats*. Barcelona, Edicions Proa, 2003.

Per tant, els catalans ho són en la mesura que se'n senten. El fet d'haver nascut a Catalunya no et converteix en català, ni el fet d'haver nascut fora no t'impedeix ser-ne, com bé ho demostren les dades exposades abans. Així doncs, la identitat catalana no es basa ni en l'arbre genealògic, ni en els cognoms, ni en l'idioma que parles a casa. És una identitat que es pot triar. Com els personatges d'Àngel Guimerà en les seves obres, "l'individu és d'on se sent i, per tant, d'on tria ser".^[27]

Com deia Salvador Espriu -poeta, dramaturg i novel·lista català del segle XX-, "*el poble català és un poble ajustadís, és el permanent equilibri entre l'adaptació al canvi per sobreviure i sobreviure pel manteniment d'allò essencial que el caracteritza*".

➤ Tòpics desmentits

La forma de ser dels catalans ha generat, en molts casos, incomprendiments per part de la resta d'Espanya. D'aquí ve que se'ls titlli de tancats, murrís, sorneguers, interessats o garrepes, quan simplement són un poble que té una cultura pròpia i una manera de fer i sentir diferent.

L'escriptor rossellonès Joan Lluís Lluís comentava recentment a la revista "Presència"^[28] que l'apel·latiu *avar* o *garrepa* aplicat als catalans era una collita estrictament espanyola i relativament recent, totalment desconeguda a l'estranger. És més, al Rosselló mateix no hi ha ningú, com tampoc a la resta de França, que vegi als catalans avars. Per tant, determinats prejudicis venen probablement de prejudicis que interessadament han volgut desacreditar als catalans i són totalment inventats.

➤ Diàleg i pactisme

Per altra banda, una de les característiques més destacades dels catalans és el seu **pactisme**, aquella **voluntat de negociació i diàleg**. La voluntat pactista catalana pròpia d'una nació de comerciants i mercaders. I, fet important, avui en dia la importància de l'intercanvi i del guany comú ha transcendit l'àmbit estrictament econòmic.

I d'altra banda, als catalans se'ls coneix com un poble dialogant, sempre utilitzant el diàleg com a primer i últim recurs per aconseguir el que volen. Hi trobem centenars, milers, d'ocasions on els catalans han utilitzat el diàleg com a eina per assolir els seus objectius o fer front a problemes. Un exemple clar i actual és el del referèndum de Catalunya per la independència que es vol celebrar l'any vinent, durant el 2014.

Van ser aquest pactisme i seny tan tradicionals dels catalans el que els han empès a la situació actual. Potser va ser un error no fer, en un passat, una monarquia amb rei propi, com Portugal, però el cas és que "*la nostra identitat serà a partir d'aleshores defensiva*", com diu l'economista Amadeu Cuito al llibre "*La història indignada dels catalans*".^[29] Des de llavors, la personalitat de Catalunya es va construir "en resistència", centrada en allò que en altres llocs és un simple instrument de comunicació i transport de cultura, però no l'únic mitjà de reconeixement nacional: la llengua. El català va tenir la pesada responsabilitat de portar la identitat de tot un poble.

[27] Àngel Guimerà: *Mar i Cel* (adaptació). Barcelona, Educaula62, 2010.

[28] Joan-Lluís Lluís: *El pecat imaginari de l'avarícia catalana*. Presència, 16-06-2013.

[29] Xavier Escudero: *La història indignada dels catalans*. Barcelona, Rafael Dalmau Editor, 2012.

Seny i rauxa

Penso que mereix que ens aturem un moment en aquests dos conceptes extrems els quals, amb el seu **equilibri**, crec que defineixen molt bé els catalans. Un dels historiadors catalans més importants va ser Jaume Vicens Vives (1910-1960), un entès en el caràcter i la psicologia dels catalans. En el seu llibre "Notícia de Catalunya" hi trobem, entre d'altres temes, les contradiccions psicològiques dels catalans. Vicens Vives opinava que *"d'una banda, si ens examinem nosaltres mateixos des d'un punt de vista favorable, som homes feiners, constructius, reposats, previsors, capaços de trobar fórmules adequades al bon desenvolupament de les relacions privades i públiques."*^[30] D'això se n'ha parlat molt sovint, i rep el nom de "**seny**".

El **seny** és la capacitat per a fer-se càrrec de situacions concretes i es manifesta en el judici correcte i en l'acció eficaç sobre aquestes situacions. Vicens Vives creia que han adquirit el seny a través de la possessió d'una terra aspra i de la perfecció de l'eina en el treball. *"És fruit -diu- d'una experiència transmesa i heretada en la difícil conquesta de la riquesa, sobretot durant el segle XVIII, quan ens redreçàvem d'una època de misèria física i espiritual."*

Tot i això, Vives està d'acord en què *"és la reducció de la realitat de la vida als nostres interessos immediats; és apamar la terra abans de trepitjar-la; és abstenir-se d'aprofitar les ocasions favorables per la temença d'allargar més el braç que la màniga; és repetir-se adesiara que no es pot dir blat fins que no sigui al sac i ben lligat. Retenim avarament les nostres emocions per no comprometre les possibilitats immediates de pau o prosperitat."* "No t'hi emboliquis"; aquesta sembla ser la divisa del seny davant de qualsevol fet.

Un fragment extret del llibre "Catalans", d'Alfred Bosch i Noemí Ibáñez, que trobo que defineix força la mentalitat i caràcter dels catalans és el següent:

"Els catalans són un poble que sempre ha viatjat en so de pau, acompanyat de banderes democràtiques i equitatives. La seva història és la d'un caminar pacient, integrador, perseverant i pacífic. Han combatut amb les armes de la cultura, la música, l'art, l'arquitectura, la lletra escrita. Potser precisament per això les seves fronteres no són trinxeres, i la seva posició al món no és la d'un fortí nacional com qualsevol altre".^[31]

Però aquestes qualitats semblen frenades per una actitud en què es barregen l'exasperació i el sentimentalisme: la "**rauxa**". Tot pol positiu en comporta un altre de negatiu, i la rauxa s'oposa simultàniament al seny i a la mesura. Ser arrauxat vol dir estar mancat, precisament, de seny, obeir els impulsos emocionals, actuar segons determinacions sobtades. En aquestes circumstàncies, es deixen portar per la passió, sense sospesar les realitats ni mesurar-ne les conseqüències.

I és precisament aquesta rauxa la que porta a passar a vegades massa ràpid de les paraules als fets, i del somni a la realitat: per exemple, del Memorial de Greuges a l'autoproclamació d'independència durant la República espanyola. Ni tan sols cal anar a mirar tan lluny: ara mateix estem vivint un procés sobiranista a casa nostra, que, tot i tenir unes arrels molt anteriors al segle XXI com ja he demostrat, des de fa cinc anys hi ha hagut tota una mobilització civil, i de retruc política, que ha afavorit la ràpida extensió d'aquest moviment.

^[30] Jaume Vicens Vives: *Notícia de Catalunya*. Barcelona, Editorial Àncora, 1961.

^[31] Alfred Bosch i Noemí Ibáñez: *Catalans*. Barcelona, Edicions 62, 2006.

Fa vint anys, fins i tot deu, no crec que la gent s'hagués imaginat que ara mateix ens trobaríem a un pas de fer un referèndum per a la independència de Catalunya, o això semblen indicar els esdeveniments.

Si pensem que davant d'un problema hi ha tres solucions: l'enfrontament violent, la fermesa pacífica i la immobilitat absoluta; Catalunya ressalta en el segon. Aquí, els catalans novament han fet gala del seu equilibri entre el seny i la rauxa, la raó amb la munició que dona la passió i la tenacitat. Mantenir el procés en el camp propi que els convé i que en són mestres; el procés pacífic, el moviment en la direcció que convé a Catalunya, la pau, no respondre a les provocacions adoptant mitjans no pacífics. Això és pragmatisme, l'equilibri entre seny i rauxa. Quan es parla de derrota o victòria és fàcil situar l'escenari en el resultat d'una confrontació violenta. Aquí rau l'error; les derrotes i victòries també es prediquen en el terreny de la pau, amb independència de quina sigui la qüestió ideològica, religiosa, intel·lectual,... Per tant, qualsevol divergència d'opinió es pot afrontar violenta o pacíficament, i aquí és on Catalunya ha obtingut nombroses victòries.

En llenguatge mariner es diu que "no hi ha cap vent favorable si no saps cap on va", i una gran majoria dels catalans manifesta que Catalunya sap cap on va, i hi va amb els mitjans que més li convenen, els pacífics. L'experiència de la seva història li ha ensenyat que les grans victòries les ha obtingut en pau, i la gran victòria és la seva existència actual. Si volia "ser" només ho podia assolir amb tenacitat pacífica, en qualsevol altre camp hagués fracassat, hagués mort vençuda i assimilada. I aquí **Catalunya ha estat mil vegades vençuda per les armes però mai per la raó**. Aquest és el seu orgull, aquesta és la raó de la seva autoestima. El seu caràcter que barreja equilibradament seny i rauxa ha permès sobreviure i integrar, li ha permès elasticitat davant l'adversitat, l'adaptació al canvi continu.

El pare Miquel Batllori, en una entrevista amb Xavier Rubert de Ventós l'any 1982, deia: "*Catalunya consisteix en aquesta síntesi de la rauxa i del seny. Ara, a mi em fa tanta por un excés de rauxa sense seny com un excés de seny sense un gra de rauxa. Crec que en aquesta combinació equilibrada radica precisament el seny català, que no és un seny purament assenyat, sinó que té sempre un gra de rauxa; i la rauxa catalana quan és autèntica, té també un gra de seny.*"^[32]

Fet diferencial

És la manera com durant molts anys s'ha definit el conjunt de característiques que conformen la personalitat del poble català, quan es compara amb la resta de pobles que conformen Espanya. Així, el "fet diferencial", sovint es subratlla l'element més evident dels catalans, la llengua catalana, i naturalment també al conjunt de trets identificadors que he comentat.

No obstant, fet diferencial el tenen tots els pobles que s'identifiquen com a tals i s'hi senten, ja siguin estats reconeguts com també comunitats ètniques, culturals,... existents dintre dels estats. Per tant, aquest concepte de fet diferencial haurà de desaparèixer quan internacionalment Catalunya tingui el seu reconeixement com a estat.

^[32] Xavier Rupert de Ventós: *Pensadors Catalans*. Barcelona, Edicions 62, 1987. En aquest volum es recullen les entrevistes que entre els mesos de febrer i juliol de 1982, de Ventós va fer a un seguit de pensadors catalans per al Circuit Català de TVE.

El concepte fet diferencial aplicat a Catalunya, resulta **actualment totalment desfasat, demodé**. Va donar resposta a una necessitat que tenien els catalans de ser reconeguts davant un estat monolític i excloent, inclús hostil a qualsevol realitat que no fos de matriu castellana, i ara, l'evolució dels fets ha situat aquest concepte *fet diferencial*, antiquat i insuficient.

L'Espanya, tal com la concebem actualment, és el resultat d'una creació artificial a través del Decret de Nova Planta del s. XVIII. Efectivament, el nom "Espanya" deriva del mot "Hispania" donat per Roma a la província que conformava tota la Península Ibèrica. Amb el temps, la caiguda de Roma, les invasions bàrbares, els estats medievals,... a tots els pobles existents a la Península Ibèrica se'ls englobava dintre del nom Espanya o les Espanyes, de la mateixa manera que la península d'Escandinàvia engloba diversos pobles: Noruega (que fins a principis del s. XX havia format part de Suècia), Suècia, Finlàndia, i per extensió Dinamarca, inclús Lapònia com a poble.

Un cop la monarquia borbònica va fer-se amb el poder del Regne de Castella i del Regne d'Aragó (recordem que era una confederació d'estats independents), d'immediat va decidir que una única llei havia de regir els destins del seu regne. I va escollir la llei castellana i va abolir totes les constitucions i normatives del Regne d'Aragó i per tant dels seus estats membres. No va abolir les lleis castellanques sinó que va imposar-les també al Regne d'Aragó, i també la llengua castellana, i tots els funcionaris havien de ser castellans. El decret que ho formulava es va dir lògicament Decret de *Nova* Planta, una nova creació artificial, perquè el nom real era "Castella" que assimilava la corona d'Aragó, no Espanya.

Per què donar-li nom d'Espanya enlloc del nom Castella? Únicament per evitar el rebuig directe de la població de la corona assimilada, o encara millor, per facilitar-ne l'assimilació, tot embolicat amb un vestit de modernitat a través de la il·lustració del XVIII. Així, tot era nou; Nova Planta, nou estat, noves idees. La resta era el passat i per norma natural els humans tendim a evolucionar cap endavant. Espanya ha estat un eufemisme de Castella, i li van donar un nou nom, "Espanya", que fins aquell moment també incloïa Portugal (i recordem que Portugal va ser un Regne sota el rei de Castella fins a 1640).

El fet diferencial, com veiem, és manifestament insuficient per englobar un poble amb tots els ets i uts que implica. És, si se'm permet, una falta de respecte, perquè des del s. XVIII que es va imposar la invisibilitat del poble català, com si no existís, com si mai no hagués existit, com si fos un tros de castellà, la realitat és molt tossuda i tant els ideòlegs il·lustrats del moment -com sempre des d'aleshores-, han sabut que el poble català existeix malgrat l'artificial desaparició jurídica, política i la voluntat d'aniquilament cultural. Com a molt s'ha volgut reconèixer, sempre a contracor, amb el nom "fet diferencial català", i després amb la constitució de 1978, amb el terme "nacionalitat històrica". Però, tan a contracor que inclús en aquest últim terme, han reconegut com a tals a regions castellanques com Andalusia.

Cap poble de matriu castellana accepta de bon grat l'existència del poble català. És més, la mateixa llengua catalana en els darrers anys ha estat objecte de continuada agressió, amb una única voluntat de fragmentació, debilitament i desaparició. La negació jurídica de la unitat de llengua catalana, donant diferents noms segons els territoris, Lapao a l'Aragó, Valencià a València,..., negació de la recepció de TV3 a València, l'anul·lació de la immersió lingüística a València o a les Illes Balears,... episodis alguns d'ells molt recents. Tot porta cap a una única situació: l'Espanya creada a recer del Decret de Nova Planta, era un eufemisme de la real imposició d'una cultura castellana uniforme a tot l'Estat, i qualsevol

diferència ha implicat sempre un problema, que sovint s'ha combatut amb tota la força d'un estat i, com a molt, només s'ha tolerat des de la nova Constitució del 78.

Actualment estem vivint uns moments de recentralització i d'involució evidents. Són dues concepcions oposades del món, la castellana (incloent-hi tota l'Espanya de matriu castellana) i la catalana (incloent-hi tots els territoris de parla catalana). Internacionalment només es visualitza l'Espanya unitària castellana, i interiorment només es protegeix efectivament aquesta Espanya, la qual, a més, interpreta les seves lleis sota una interpretació castellana per part del poder judicial inclòs el mateix tribunal constitucional.

Quan dins d'un mateix Estat topen dues o més concepcions contràries, sorgeix un fet diferencial. Això pot provocar certes resistències entre els pobles minoritzats que conservin intacta la consciència de ser-ho i, respecte d'aquestes, animadversió entre els dominants.

Aquest fenomen, anomenat "fet diferencial" des del president Prat de la Riba, també es conegut, a la resta d'Espanya, com el *problema català*. Aquesta última denominació expressa ben clarament el que representa Catalunya en el conjunt de nacionalitats que componen Espanya: un problema.

La reivindicació d'una identitat, el reconeixement d'una cultura pròpia i, sobretot, l'afirmació permanent del dret a l'expressió en la llengua pròpia ha obligat als catalans, des de la seva esplendor medieval, a organitzar-se políticament, jurídicament i socialment com a nació autònoma -cada vegada que han pogut- a través de la negociació, la discussió o el pacte quan era possible; i quan no ho era, a través de la resistència i, fins i tot, de la secessió.

La presa de consciència del fet diferencial català, i del particularisme basc, van portar a la constitució d'un Estat espanyol nou, l'anomenat "Estat de les autonomies" que en el fons va ser adoptat també a contracor, sobre una estructura unitària. A aquesta estructura s'hi va sobreposar una estructura aparentment descentralitzada de les autonomies. El "café para todos" quan només un parell de territoris ho havien demanat, generalitzant la descentralització a totes les regions per evitar el seu rebuig, ha provocat un increment de costos, ineficiència, desprestigi, i niu de corrupcions diverses. I, atès que van mantenir intacta l'estructura centralitzada dels ministeris i diputacions, ha provocat que actualment puguin reaprofitar aquestes estructures per buidar de contingut efectiu les autonomies i recentralitzar serveis.

Per tant, el "fet diferencial català" és un concepte que actualment ja no pot respondre a les expectatives i necessitats del poble català. L'Espanya unitària que s'està reorganitzant i enfortint, duu com a objectiu la minorització de la diferència i la voluntat inconfessada d'aniquilació d'aquesta diferència deixant-la a molt estirar com una particularitat pròpia d'aquesta o d'aquella regió d'Espanya.

En resum, dir que **el fet diferencial és alhora una realitat, una presa de consciència, i un concepte:**

- Com a realitat, l'observació ens diu que, tant geogràficament com històricament i lingüísticament, Catalunya no és Castella ni Galícia, com tampoc el País Basc. Tothom reconeix que cadascuna d'aquestes nacionalitats ha seguit un camí diferent abans de constituir això que avui dia és Espanya.

- Com a presa de consciència, el fet diferencial és el resultat d'un lent procés de recuperació identitària impulsat per l'idealisme romàntic, i és aleshores quan te n'adones que realment ets diferent a la resta de nacions perquè tens uns trets identitàris propis.

La crist·lització d'aquest fenomen es concentrarà essencialment en la llengua, "ànima del poble".

Efectivament hi ha un "problema català", i tothom n'és conscient a la Península. De fet, el problema existeix des del Compromís de Casp el 1412, i el seu desenllaç, entrant a governar la Corona d'Aragó pel llinatge castellà dels Trastàmara. Els representants de les corts catalanes exigien als reis castellans el reconeixement de la Generalitat i l'obligació de jurar i respectar les lleis (Constitucions) del Principat. A partir d'aquesta data, els dirigents del Regne de Castella, i del que serà més tard Espanya, no pararan de buscar la manera d'escapar-se d'aquestes obligacions fins que les puguin suprimir -com he comentat-, com farà Felip V amb el decret de Nova Planta.

"Una nació no ha de ser cruel per ser forta", solia dir Franklin D. Roosevelt.^[33] I sembla que els catalans s'ho han pres al peu de la lletra. El seu ideal de progrés i de pau, i la seva fe en les paraules i les urnes, potser els ha fet ignorar l'altra cara de la màxima de Roosevelt: que sense ser cruels, cal tenir fortalesa. Amb tot, com deia abans, la fortalesa dels catalans la confirma precisament el fet de continuar existint malgrat tots els obstacles.

Joel Joan, en un article al diari Avui, va dir: "*Penso que ha arribat el moment de treure'ns la por de sobre. De ser valents. De respectar-nos a nosaltres mateixos sense complexos. De despullar-nos encara més i lluitar per la nostra identitat, abans que no sigui massa tard*".^[34]

I, finalment, pel què fa a quin model ha de seguir en un futur Catalunya, l'autora de "La identitat catalana"^[35], Antònia Pallach, proposa que -tenint en compte les característiques del poble català- Catalunya construeixi el seu propi model, que cregui en la seva originalitat, en la seva autenticitat i força creadora. I sobre aquest model d'èxit han de bastir el seu futur, perquè, com deia abans, aquest segle XXI és el més propici a les aspiracions catalanes; la raó de la paraula té i tindrà més pes que la força de les armes en la conformació dels nous estats.

Com diu Vicens Vives, i cintent la mateixa frase amb què he encetat aquest treball: "*Catalunya viu perquè ha de ser quelcom a la història. Això és llei divina i natural, que no admet monstruositats biològiques. O surem o ens enfonsem. Pel fet que hàgim surat durant els tants segles, ens certifiquem de la realitat de la nostra existència. Per això no podem dir que la història de Catalunya sigui un perpetu condicional. No. La vida dels catalans és un acte d'afirmació continuada: és el sí, no el si*"^[36], i afegeix, que la característica més evident dels catalans en relació als altres pobles ho és la seva voluntat de ser.

[33] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

[34] Joel Joan: *Despullant-me encara*. Article del diari Avui, 7 d'octubre del 2001.

[35] Antònia Pallach: *La identitat catalana*. Capellades (Barcelona), Proa, 2000.

[36] Jaume Vicens Vives: *Notícia de Catalunya*. Barcelona, Editorial Àncora, 1961.

2. REALITAT ACTUAL

"Siguem o no un país normal, els catalans hem hagut de gastar enormes energies per mantenir allò que altres pobles donen per descomptat: preservar la llengua; mantenir els costums, mites i símbols; transmetre un país als nostres fills,... Aquesta recerca ha estat durant molt de temps la clau de la singularitat catalana. Sense ser de cap manera anormals, no acabem de constituir allò que s'entén per un país normal i corrent. Potser ens falta molt poc, però encara no ho tenim del tot. I una part del nostre atractiu suposo que és aquest, que sortim del patró comú."

Fragment extret del llibre "Catalans", d'Alfred Bosch i Noemí Ibáñez.

* * *

A l'entrada del segle XXI, dues forces han col·lisionat a Espanya i a Catalunya amb un vigor creixent: el centralisme espanyol i el sobiranisme català. Parlar de conciliació i de pedagogia en aquest context sembla cada dia més inútil, perquè si hi ha quelcom que sempre plana sobre la història dels catalans és que hi ha un combat aferrissat per tal que sigui reconeguda la seva pròpia personalitat. Un "combat" que no cessa perquè els "atacs" tampoc no s'han interromput.

La tesi que defenso en aquest TR és que si revisem la història, veurem que hi ha molts conflictes -entre la societat catalana i castellana- que van sorgir en un passat i continuen presents encara ara. Moltes de les desavinences actuals són fruit de desacords passats que encara no s'han solucionat.

Fins l'any 1714, el Principat de Catalunya era un país com tants d'altres. Tenia la seva llengua, el seu dret, la seva moneda, el seu exèrcit i els seus tribunals de justícia. Es governava sense imposicions forasteres i mantenia les institucions pròpies, especialment fins al Compromís de Casp (1412), i després, si bé jurídicament era així, progressivament va anar patint les ingerències i les incomprendions d'una corona que prioritza els interessos de l'altre regne, Castella. Per tant, podríem dir que Catalunya sempre havia gaudit de totes les manifestacions de la sobirania que avui s'atribueix als Estats, fins que van ser violentament suprimides pel Regne de Castella al s. XVIII amb les caigudes d'Almansa i Barcelona, i la firma del Tractat d'Utrecht, que posava fi a la guerra de Successió. Així que Catalunya, com a conseqüència d'aquesta guerra, va ser sotmesa a un règim d'ocupació militar i d'aniquilació de la seva personalitat.

Com ja he explicat en el punt anterior, la incorporació de Catalunya a la Corona d'Espanya no va ser per via de pacte, ni per via de matrimoni, ni per qualsevol altra via pacífica. Va ser un acte de força que els catalans mai no van acceptar per cap acord de les Corts Catalanes, l'única institució que podia fer-ho legítimament. Com va dir Joan Comorera, polític català del segle XX: "*Som catalans per naturalesa, espanyols per coacció*". Val a dir també que el nou rei Felip V va incomplir les disposicions del Tractat d'Utrecht quant al respecte a les constitucions i lleis catalanes, i a rebre un tracte just als vençuts.

Al llarg dels últims tres-cents anys, hem pogut constatar que ni la Corona espanyola ni cap govern espanyol ha governat Catalunya com un territori més, membre d'una nació comuna, sinó que Espanya ha governat el Principat per dret de conquesta com un territori ocupat i amb la voluntat de fer invisible l'existència dels catalans. En el discurs davant el Comitè Executiu Regional del PP de Madrid,

d'obertura del curs polític el setembre de 2013, va dir l'ex-Presidenta **Esperanza Aguirre: "Cataluña, como Madrid o Canarias, es propiedad de todos los españoles"**.

Això ha generat que el poble català hagi reivindicat constantment les seves llibertats i les seves institucions al llarg dels anys. Cada vegada que el poble català ha intentat recuperar allò que li era propi i que li havia estat arrabassat per la força de les armes, s'ha trobat amb la incomprensió i l'oposició de la mateixa gent de 1714. Als catalans se'ls amaga el passat, se'ls condiciona el present i se'ls nega el futur.

Durant tres-cents anys -amb breus parèntesis democràtics, especialment des de la Constitució del 78-, l'exercici de la sobirania nacional ha residit en els estaments militars, mitjançant el control social, o, fins i tot, a través de la intervenció directa. Diversos pronunciaments militars, rebel·lions i cops d'Estat, quatre guerres civils i dos règims dictatorials ho testimonien. A l'Espanya constitucional, el recurs a la guerra civil no ha estat més que un instrument al servei de l'oligarquia dominant, que li ha permès concentrar el poder, mentre els pobles d'Espanya es dessagnaven en guerres per uns ideals aliens.

Espanya -des de fa tants i tants anys- vol acabar amb la personalitat diferencial de Catalunya, i això fa que sigui impossible conviure-hi: **és molt cansat haver de justificar sempre el dret a ser qui ets**, de *defensar-te* pel fet de ser català. La veritat és que és molt pesat i cansat conviure amb algú que et qüestiona contínuament. Només cal imaginar-se viure en parella amb algú que no t'accepta com un ésser independent sinó com una prolongació d'ell mateix. "*La realitat assenyalava que no estem units a ningú, sinó que hi estem sotmesos*", com assenyalava l'escriptor català Manuel de Pedrolo.

Aquesta actitud de menyspreu que senten alguns pobles cap a d'altres, com és el cas d'Espanya envers els catalans, és un generador d'impotència, i la impotència genera violència. Amb els pobles passa el mateix. Són precisament els estats, amb el seu absolutisme, els que empenyen els pobles que es consideren majors d'edat a voler-se dotar d'estructures d'estat. **L'estat és l'única eina jurídica que permet que un poble sigui respectat.** Enric Prat de la Riba ja afirmava que "*tota nacionalitat ha de tenir un estat en el qual es pugui integrar*".

"Catalunya és una nació militarment ocupada, políticament sotmesa, econòmicament espoliada, lingüísticament substituïda, ideològicament colonitzada i artísticament despallada"

Mossèn Josep Dalmau

Catalunya ha arribat a la majoria d'edat; ha d'emancipar-se i decidir sobre la seva vida, si es casa o es divorcia. És cosa seva, i només seva, i no pot dependre en cap cas de la voluntat d'una de les parts imposant-se a l'altre. Som al segle XXI, les irregularitats del tractat d'Utrecht -que enguany compleixen tres-cents anys- van condemnar al poble català a desaparèixer formalment de l'ordre internacional. Eren temps dels Estats que passaven per damunt de la voluntat dels pobles i els despatxos de les cancelleries; les guerres decidien el futur dels pobles sense preguntar la seva voluntat. No hi havia eleccions, ni sufragi universal, ni les dones podien decidir res,... La democràcia era senzillament inexistent.

Ara, al segle XXI, després d'un segle XX on s'han resolt definitivament la majoria de conflictes, on ja hi ha divorci, igualtat de drets home/dona, avortament, reconeixement de nous tipus de matrimoni, llibertat de culte, creació de les Nacions Unides, la descolonització de la majoria de colònies i el reconeixement del dret a l'auto-determinació dels pobles, entre d'altres, estic absolutament convençuda que serà el segle del reconeixement del dret a decidir de cada una de les nacions sense estat que han sobreviscut la seva negació.

Hi ha un fragment molt interessant del llibre "Delenda est Hispania" de l'Albert Pont -empresari i escriptor català, especialitzat en dret internacional i relacions internacionals, com també vicepresident del Cercle Català de Negocis (CCN)- que diu així: *"La lluita del poble català no neix de l'animadversió cap a una Espanya a qui tantes vegades hem assistit, a desgrat del nostre poble, sinó de la seva cap a nosaltres, tantes i tantes vegades manifestada. La nostra lluita no neix ara, de la mà de la nostra generació; no és fruit d'un victimisme autocompassiu o d'un determinat context de crisi econòmica; ni tampoc n'ha de ser la seva resposta. La nostra causa no és simplement el resultat d'una perversa concepció de l'Estat dels espanyols, ni de la seva aclaparadora arquitectura constitucional. És ancestral; històrica. La nostra lluita és tan mil·lenària com ho és la nació catalana. Neix de la nostra essència com a poble, tan heroicament però temerària, la nostra sobirania: l'annexió del nostre Estat per part d'una nació estrangera.*

La nostra causa com a poble no ha de respondre, doncs, a les proclames electoralistes dels nostres dirigents, sinó al nostre propi dret natural. Hi ha hagut al món cap altra nació que s'hagi resistit tan insistentment a la seva assimilació, a la seva pròpia desaparició?"

2.1 Resposta de Catalunya

Ja que els catalans no s'han pogut governar amb normalitat des de fa centenars d'anys, han dedicat grans energies a pensar-lo i repensar-lo. Això els ha donat molt marge per calibrar què és el que realment volen i fins a on estan disposats a arribar per aconseguir-ho.

Una cosa és certa, i és que en aquests darrers cinc/deu anys, hi ha hagut un augment del sentiment sobiranista català, que pel que es sembla continua a l'alça. En ple 2013, davant de la situació actual, la gent parla obertament de la independència com la sortida més raonable –si no la única- a la situació actual. D'independentistes catalans, no cal dir-ho, fa molts anys que n'hi ha. Però potser no ha estat fins ara que la gent no s'ha adonat realment del que està passant, i que la independència és un dret, un fi i, sobretot, és un mitjà per arribar a **l'objectiu final: el benestar de la societat catalana**. La independència garanteix una vida nacionalment digna i proporciona les eines que calen per fer el país que s'ambiciona. La independència ha esdevingut patrimoni de la majoria dels catalans i, d'una manera transversal, una il·lusió col·lectiva que uneix i encomana dia a dia noves voluntats. En canvi, la reacció espanyola no ha fet més que incrementar els motius i les persones partidàries de la secessió. Pel govern d'Espanya només hi ha un concepte, la Constitució del 78 amb la lectura restrictiva imposada pel Constitucional el 2010.

Comparteixo l'opinió de Salvador Cardús quan diu, a la contraportada del seu llibre "El camí de la independència", que *"molts catalans ja n'estem tips, de l'anar tirant. Hem comprovat que no porta enlloc. Cada dia més catalans compartim la certesa que l'únic horitzó de dignitat nacional que ens queda és el de la independència. Hem perdut massa hores mirant d'agradar inútilment Espanya a canvi d'una mica més de consideració. Ha arribat l'hora de no perdre-hi més temps, de no fer-nos-hi més mala sang i dedicar totes les energies a pensar el país que volem i com el farem"*.^[37]

Tot i que la voluntat de la majoria de catalans és la de la independència de Catalunya, també hi ha d'altres sortides, no tan efectives però hi continuen sent: no fer res, o el federalisme.

➤ No fer res

Tot i no fer res, aquesta opció ja seria optar per un camí. Amb això els catalans donarien a entendre que cal acceptar els fets tal com són, i seguir com fins ara. Deixar les coses com estan no els hi sortiria de franc, però. Formar part d'aquesta Espanya no tindria un efecte "neutre" sobre la seva identitat, com tampoc no el tindria sobre el seu desenvolupament polític, econòmic i social.

No fer res equivaldria al mateix resultat que una derrota. Els atacs del conjunt de l'Estat a Catalunya no cessarien, inclús probablement augmentarien tenint en compte que prendrien als catalans per un poble que ja no sent dignitat per ell mateix i no li importa ser trepitjat. L'Estat espanyol llegiria aquesta opció com a mostra de debilitat i tindria la mateixa reacció que la tinguda amb la caiguda de Barcelona el setembre de 1714.

^[37] Salvador Cardús: *El camí de la independència*. Barcelona, La Campana, 2010.

Si aquest procés independentista que s'ha iniciat aquests darreres anys es decideix parar-lo, Catalunya podria o bé continuar sent una Comunitat Autònoma, o bé l'Estat podria voler suprimir les Comunitats Autònomes perquè només hi hagués "una, grande y libre", i d'aquesta manera tornar a suprimir aquestes poques llibertats que té Catalunya, per tal d'acabar de centralitzar-la. De fet, el procés involucionista ja ha començat. No fer res és acceptar la recentralització iniciada i, per tant, l'objectiu últim de l'Estat espanyol, que no és altre que situar Catalunya com una regió més amb determinades peculiaritats. Espanya, per tant, no està aturada. *No fer res* és moure's en aquesta direcció iniciada pel conjunt espanyol. No és romandre com fins ara, sinó anar a pitjor.

En definitiva, si Catalunya aspira a ser un nou Estat, ja no té la llibertat de decidir no fer res, perquè no fer res equivaldria a perdre inclús la minsa descentralització existent. Ara només per mantenir el que es té, s'ha de defensar i actuar; no fer res és tornar al 1978.

"No fer res" es tracta, doncs, d'acomodar-se al status quo actual, i no fer cap esforç per millorar la qualitat de vida dels catalans.

➤ **Federalisme**

Hi ha d'altres catalans que no volen la independència i conserven encara una darrera esperança en la viabilitat d'un model federalista, el qual els espanyols ja han dit en diverses ocasions que no els interessa ni parlar-ne. Per una raó difícil d'entendre, hi ha catalans que troben més fàcil canviar Espanya que no fer respectar Catalunya.

Fins ara, l'únic partit polític que ha proposat un model federalista com a alternativa a la independència ha estat el PSC, i inclús ara mateix ni tan sols el mateix PSC sap exactament si vol federalisme o no. Tot molt confús.

Sigui com sigui, avui dia es fa evident la impossibilitat de qualsevol concepció federalitzant de l'Estat. La constitució d'un Estat federal hauria de suposar el repartiment equitatiu de tots els poders de l'Estat, i dels seus recursos, com passa, per exemple, a Mèxic. La federalització de l'Estat realment és una qüestió de noms: enlloc de "Comunitat Autònoma" diríem "Estat Federal X", amb unes competències concretes de cada estat i unes de la federació, però, això ja ho tenim però amb un altre nom.

Inclús per a Catalunya podria resultar ser un pas enrere perquè uniformaria les competències i tothom igual. No s'està parlant de fer una confederació d'estats - que realment sí que suposaria un avenç-, sinó que la idea seria com la Corona d'Aragó actualitzada: estats independents que s'uneixen per voluntat pròpia. Realment quan parlem de Federació estem parlant de una mena de canvi de nom, anar a un model ja existent (l'Estat Federal) internacionalment, més semblant a la majoria dels estats descentralitzats actuals. No obstant, hi ha estats federals que són menys descentralitzats que l'espanyol i per tant aquesta solució probablement no doni cap resposta diferent a l'actual per resoldre les necessitats de Catalunya. En un Estat Federal els estats tenen unes competències molt iguals entre ells, i aquest model no respon a un reconeixement de la realitat catalana.

Manuel Ballbé, professor a la Facultat de Dret de la UAB, adverteix de la importància de l'existència d'una certa competència entre els diferents centres de poder territorial dins d'un mateix Estat. De fet, d'això depèn la seva viabilitat política i econòmica. Els Estats Units en són el millor exemple, ja que els diferents centres territorials de poder competeixen entre ells amb plena llibertat i en igualtat de condicions.

Aquesta competència entre centres de poder territorial fomenta el dinamisme, la competitivitat i la creativitat. I per altra banda, afavoreix l'aprofitament dels avantatges competitius i el dinamisme de les institucions públiques. Ara, en canvi, el poder recau exclusivament en l'Estat espanyol.

Per altra banda, el federalisme seria una concepció de les relacions amb el poder que la Constitució de 1978 impossibilita. A més, no forma part de la cultura dominant, ni dels interessos d'Espanya. **L'Estat espanyol mai no ha tingut la voluntat d'integrar els pobles de la nació catalana en un projecte polític comú, sinó d'annexionar-nos a la seva pròpia sobirania i identitat, i al seu propi projecte.** O, dit d'una altra manera, castellanitzar tots els territoris de parla catalana, aplicant el sistema jurídic castellà, continuant per la llengua castellana i acabant per esborrar qualsevol referent cultural no castellà. Aplicar, en definitiva, l'exemple francès, unificació a un sol referent.

Per últim, només un comentari que em sembla il·lustratiu: La paraula "Comunitat" de Comunitat Autònoma procedeix de l'imaginari jurídic castellà, (recordem Villalar de los Comuneros, comunidades,...) que responia a una determinada manera de gestionar a Castella. Quan es va redactar la Constitució, resultava pràcticament insalvable el nom Estat per anomenar cada regió autònoma, i es va cercar un nom de consens, ni Estat ni Regió, i curiosament es va fer servir un de procedència castellana que novament és totalment desconegut al pensament jurídic català.

➤ Estat Català

Sembla que una majoria social, si considerem les enquestes d'opinió que reiteradament insisteixen en aquesta tendència, considera que és prioritari per Catalunya resoldre definitivament el seu reconeixement com a poble, la constatació que la situació actual l'empobreix i li nega el futur -econòmic i cultural-. Aquest punt de vista ha arrelat en la majoria de la societat catalana, al punt de posar al centre del debat polític l'eix nacional per assegurar la supervivència com a poble, cultural i econòmicament. És millor ser un apèndix dependent d'un "tot" més gran o ser un "tot" independent com qualsevol altre cos? Catalunya és un tot en si mateixa o és una província indissoluble d'Espanya? Existiria Catalunya sense Espanya o Espanya és la raó de ser de Catalunya? Té dret a decidir Catalunya el seu futur o l'únic que pot decidir el futur de Catalunya és Espanya en el seu conjunt? Aquestes, i moltes d'altres, són les preguntes.

Cal dir, però, que la qüestió de la internacionalització del projecte independentista ha estat una de les darreres a entrar en escena. Era absurd anar pel món a plantejar un escenari d'independència si no es tenia el convenciment que una majoria social del propi país hi donaria suport.

Atès, doncs, l'evident creixement social del sobiranisme a Catalunya, es comença a fer necessària la seva objectivació i concreció per part de la societat civil.

Abans però, les entitats sobiranistes i la societat civil catalana en general, haurien de ser més conscient del seu llegat abans de plantejar qualsevol trencament de forma unilateral amb l'actual Espanya. Cada vegada es fa més evident que ens manca "cultura d'Estat" i perspectiva històrica. Som prou conscients de conèixer els fonaments jurídics, polítics i històrics de la nostra lluita? Quines han de ser les manifestacions del sobiranisme català? Quines seran les implicacions de la nostra emancipació? Com podem arribar-hi? Fa massa temps que no som un Estat i això fa mal, dificulta la comprensió de la nova situació.

Fins ara, la independència de Catalunya no ha estat més que una idea abstracta, vaga i imprecisa, una proposta popular mancada de contingut concret. Una idea farcida, com diu Albert Pont, "*d'errors conceptuals, d'imprecisions jurídiques i d'omissions històriques, moltes vegades fruit de la nostra pròpia assimilació política i cultural. Pretenem arreglar el món, el nostre món, quan ni tan sols l'entenem*".^[38]

Tot i així, de mica en mica, gràcies als diferents mitjans de comunicació i als llibres que han anat sorgint arran d'aquest moviment, la societat catalana s'ha anat fent a la idea de què és el que passa, i quina posició volen prendre davant d'això.

✓ **Què defensen els partidaris de l'Estat Català?**

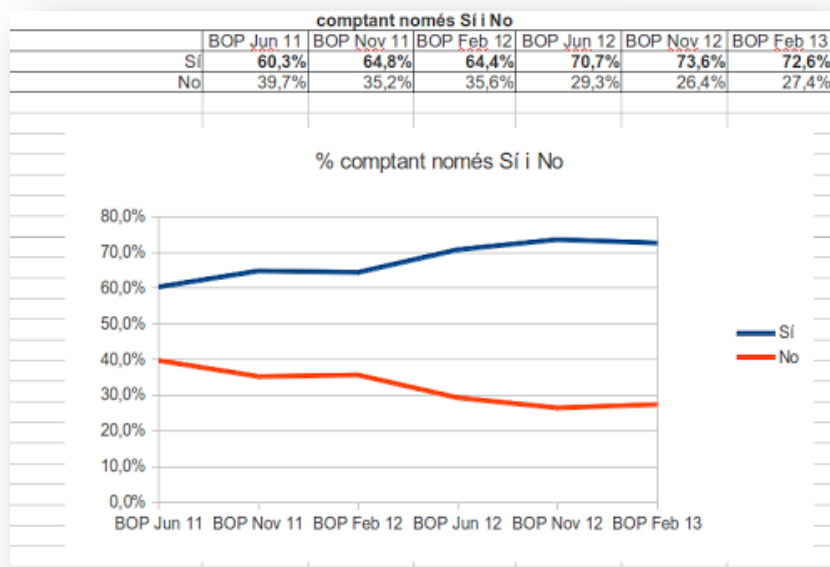
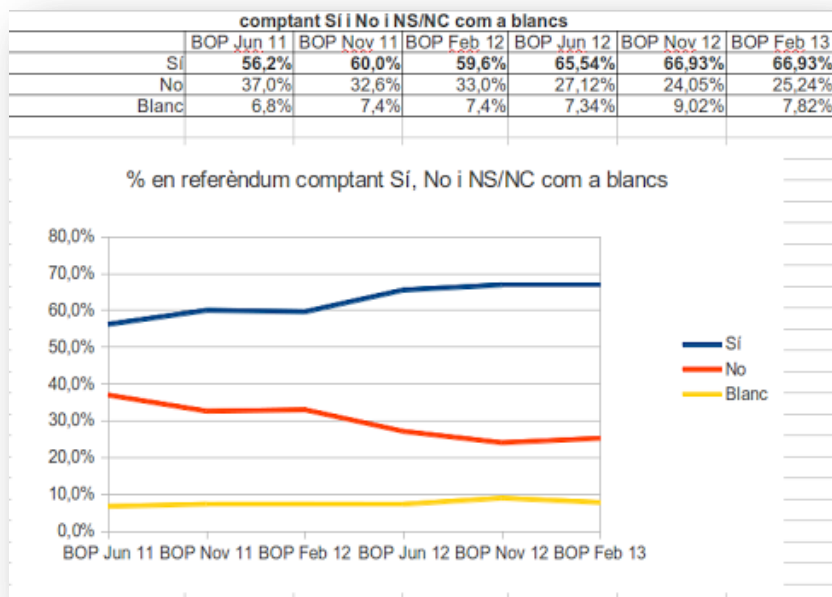
Defensen un Estat propi per poder tenir les competències que tot Estat té. A grans trets, defensen unes millores socials, culturals i econòmiques que Catalunya necessita però que en la situació actual no pot aconseguir. Sense un Estat, Catalunya no té pes per prendre decisions sobre molt àmbits.

En general, la majoria de catalans –siguin independentistes o no- volen el que demana qualsevol mortal: viure en pau, en un entorn normal i digne.

Pel que fa a la seva condició nacional, el que realment preocupa als defensors d'un Estat Català, és que els deixin ser qui són. Una obvietat que la història, massa vegades, ha impedit.

Segons unes enquestes sobre la demanda nacional fetes pel primer "Baròmetre d'Opinió Política del CEO" d'aquest 2013 (és a dir, a principis d'any, entre els mesos de gener i febrer), en l'intent de vot en un hipotètic referèndum, el sí guanyaria amb entre un 67 i un 72.6% del vots (en funció de si estimem vot en blanc o només comptem vots afirmatius o negatius). Les enquestes només marquen tendències, no fets. Només remarcar que la majoria social s'està construint progressivament, sovint també perquè va madurant la idea mateixa i també per la pobra resposta del govern espanyol: "la llei", sense més arguments de convicció, ni econòmics, ni jurídics, ni socials, unit a l'argument de la por al canvi i a allò desconegut. Vivim, a més, en una mena de conflicte mediàtic permanent; el Govern espanyol inclús va afirmar informacions falses durant les eleccions de novembre del 2012, sense que la justícia hi hagi intervingut en cap moment. I és que la justícia espanyola és una part fonamental de l'armament que fa i farà servir el govern d'Espanya per impedir la secessió de Catalunya.

^[38] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

Intenció de vot en un referèndum d'independència. Primer "Baròmetre d'Opinió Política del CEO" d'aquest 2013.

Per part catalana, les reclamacions són cada cop més fermes i impacients. Els greuges econòmics ocupen un gran protagonisme, encara que s'ha de fugir d'aquest argument perquè és només una peça més, no la definitiva. Ara també s'hi afegeixen amb força els arguments culturals, els atacs indiscriminats a la llengua catalana en tots els seus territoris (canvi de nom a l'Aragó, la immersió atacada a Balears, País Valencià i Catalunya,...).

Per altra banda, és general l'opinió que les injustícies polítiques d'altres èpoques encara no han estat reparades. Un exemple és el dels papers de Salamanca, un conjunt de documents catalans que Franco es va emportar l'any 1939 com a botí de guerra. Però a Espanya es va estendre la impressió que es perseguen privilegis, i que s'amenaçava la unitat d'un arxiu i la igualtat de tots els espanyols. Els arxius van tornar en part a Barcelona el 2006, prop de setanta anys després de la seva

confiscació, i això només va ser un episodi d'un serial inacabable. És un reguitzell llarguíssim de temes; no n'hi ha un de sol, és un conjunt, el resultat és la situació actual i en definitiva és el xoc de dues concepcions de vida diferents i oposades.

En el món que ens ha tocat viure, les fronteres nacionals són mutables. No hi ha cap fet objectiu que impedeixi als catalans de formar un estat independent. Després del dret a la vida, no hi ha dret més irrenunciable que la llibertat; sinó, quin sentit tindria la vida? **La independència és un dret, no pas un privilegi.** És per això que només un enemic de les llibertats pot negar a un altre el dret a recuperar la llibertat que li va ser arrabassada, i a decidir el seu propi destí. Ningú en aquest món té dret a demanar als catalans que deixin de ser qui són per convertir-se en part d'un altre.

No hi ha cap estat que s'hagi independitzat o que simplement sigui un estat independent que renunciï en absolut a la seva condició i vulgui ser una regió d'un altre. Cap.

Com molt bé diu Antón Losada, professor de Ciències Polítiques de la Universitat de Santiago de Compostel·la, en el seu article "Catalunya no es mereix aquest drama": **"Catalunya vol votar i decidir. S'ha d'estar molt cec per no veure-ho."**^[39] I quan parlem de votar, hem de remarcar que volem que tothom tingui el dret de votar, hi estiguin a favor o en contra de la secessió. És a dir, qui està en contra del dret a decidir o a votar, realment no és que vagi en contra del seu propi dret a decidir. No. Realment el que està en contra és de perdre l'estatus actual d'Espanya sobre Catalunya. Diguem que, els que s'hi oposen, ja són actualment guanyadors de la seva opció i són conscients (o pensen) que són una minoria, i que per tant tenen moltes possibilitats de perdre. Si sabessin que ells guanyarien, no s'hi oposarien. També reconèixer aquest dret als catalans és reconèixer que existeix el poble català (i encara que resulti estrany, la Constitució "democràtica" del 78 no reconeix el poble català; només existeix el poble espanyol).

Oposar-se a una demanda tan clara i majoritària és perdre el temps o invocar la desgràcia.

Com deia **Bluntschli** (1866), polític i jurista suís: "*Cada nació està cridada a crear un Estat i en té el dret. Així, de la mateixa manera que la humanitat es divideix en un cert nombre de nacions, el món ha de dividir-se també en un cert nombre d'Estats. Cada nació, un Estat. A cada Estat, una nació*".

✓ **Per què la independència?**

A partir de les declaracions que han fet institucions o persones destacades de diversos àmbits de la societat catalana, podem exposar un llistat d'arguments que tenen per objectiu justificar la independència política de Catalunya:

1. Perquè no hi ha nacions superiors ni nacions inferiors, sinó simplement nacions.
2. Perquè no hi ha nacions amb més drets que d'altres, ni nacions amb dret sobre les altres.
3. Perquè la independència política és l'única garantia real que serà preservada i respectada la identitat nacional de qualsevol comunitat.

^[39] Antón Losada, en el seu article "Catalunya no es mereix aquest drama" el 13 de setembre del 2013.

4. Perquè el dret de cada nació a autogovernar-se és incontestable i universalment reconegut.

5. Perquè la independència política expressada en un Estat propi és la situació normal d'una comunitat nacional.

6. Perquè la independència és l'única conclusió que correspon a una anàlisi objectiva, suficient i intel·lectualment correcta del fet nacional.

7. Perquè la dependència política, encara que sigui en forma matisada, constitueix una mutilació de la llibertat de tots i cadascuna de les persones que integren la comunitat oprimida.

8. Perquè és l'única manera de fer visible internacionalment el poble català.

9. Perquè resoldria un greuge històric, entenent que recuperaria la independència que un altre temps va tenir Catalunya.

10. Perquè un poble madur no necessita cap mena de crossa ni intermediari per expressar-se internacionalment.

11. Perquè respon a la voluntat majoritària d'un poble.

12. Perquè Catalunya vol ser un poble normal, entenent per normal la seva pròpia existència i el seu revestiment jurídic com Estat. No aspira a tenir cap privilegi, sinó els mateixos drets i deures d'un Estat qualsevol.

Hi ha possibilitats d'un nou encaix entre Catalunya i Espanya?

En una enquesta del 26 de setembre passat al diari Avui sobre si era possible un nou encaix entre Catalunya i Espanya, **gairebé el 81% dels enquestats opinava que l'única sortida és la independència.**

2.2 Resposta d'Espanya al procés independentista

Fins fa relativament poc, Espanya ha estat ignorant deliberadament el malestar que està vivint Catalunya. Tant el govern espanyol, com la majoria de les seves forces polítiques, com també gairebé tota la seva *intel·lectualitat* i el seus principals mitjans de comunicació, han fet l'orni davant de les protestes sobiranistes, traient-li ferro a l'assumpte. Allò que no veuen –o potser fan veure que no ho veuen, que també podria ser- és que, a Catalunya, hi ha un suport majoritari al procés cap a la independència.

D'entrada caldria puntualitzar el següent concepte: quan parlo d' "Espanya", em refereixo al conjunt de l'Estat espanyol, als espanyols en general. Les generalitzacions no són mai justes, però és impossible no recorre-hi quan pretenem analitzar i valorar els moviments ideològics i socials. En tot cas, és a través dels mitjans de comunicació d'àmbit estatal (diaris, ràdios i TV) que podem constatar com a majoritària la incomprensió cap al fet independentista català. Tanmateix, cal destacar, per singular i alhora ben argumentades, opinions com la de **Ramón Cotarelo**, catedràtic de Ciències Polítiques de la Universitat de Madrid:

"No es una nación un grupo de gente que obliga a otra a aceptarla como su nación cuando no lo es, porque en todo caso el problema es que sea la nación que sea, no es un concepto, es un sentimiento. Y no hay manera de obligar a la gente a frenar sentimientos distintos de los que tienen. [...] Los catalanes tienen derecho a decidir lo que quieren ser en el futuro, igual que los vascos".^[40]

El president del govern, Mariano Rajoy, a mitjans d'aquest setembre, quan li van preguntar respecte a la possibilitat que Catalunya s'independitzés va declarar: *"Hi ha moltíssims espanyols, crec que la majoria, que treballarem amb intensitat intentant convèncer que tots els llaços econòmics, personals, històrics i familiars que ens han unit durant tota la història, ens van a seguir unint en el futur."* I és que, **només 1 de cada 10 espanyols reconeix el dret a la independència**, segons l'últim baròmetre del CIS, entre el 3 i el 12 de setembre.

D'altra banda, l'estratègia de minimitzar el moviment independentista a Catalunya no funciona. Menystenir un problema no fa que aquest desaparegui. Disminuir el nombre d'assistents a una manifestació massiva o a una cadena humana, no farà pas disminuir el nombre d'adeptes a la causa. A ningú li agrada sentir-se infravalorat.

Per això mateix, la gent, d'aquí i d'allà, siguin del partit que siguin, s'han anat mobilitzant per tal de fer saber als seus representants que Catalunya és un poble adult que vol emancipar-se, i ha arribat l'hora de decidir. No ha estat el president Mas qui ha posat en marxa aquest procés, com diuen molts mitjans de comunicació espanyols. Ha estat la mateixa societat civil qui ha obligat als polítics catalans a posar a l'ordre del dia la Independència, per tal de millorar la seva qualitat de vida. Ha estat la gent del carrer -la mateixa que ha votat els nostres representants- qui ha demanat el dret a decidir per tal de saber si ens quedem com fins ara o construïm un estat nou. Per això, els polítics han estat els que s'han hagut de moure per adaptar-se a aquests canvis socials, i no pas al revés com a vegades s'ha intentat mal interpretar per part dels mitjans de Madrid.

El clima de tensió és un fet innegable dels darrers anys i, si bé és cert que repercuteix poc en les situacions quotidianes, conforma dues opinions públiques cada cop més divorciades.

^[40] Declaracions fetes per Ramón Cotarelo a "La Tuerka", un programa d'una televisió de Madrid.

Per altra banda, a partir de la Via Catalana de la passada Diada, l'Estat espanyol ha semblat adonar-se finalment de la situació, i ja ha dit per activa i per passiva que s'oposen, tant pel què fa a la consulta dedicada a saber l'opinió dels catalans sobre el seu futur, com al procés sobiranista català en general.

Cal fer un incís, però, i és que l'1 d'octubre d'aquest any, el ministre d'Afers Exteriors i Cooperació, **José Manuel García-Margallo**, va admetre que hi havia diferències dins el Govern espanyol sobre Catalunya: "*(el Gobierno) estudia, analiza y discute, porque hay pluralidad de miembros (al Gabinete) y de opiniones sobre todos los problemas de la Sociedad española*".

➤ **Atac ultra a la Delegació de la Generalitat a Madrid**

El dia de la Diada, transcorregut, una vegada més, amb la normalitat habitual, i marcada per una mobilització ciutadana sense precedents, únicament es va veure enterbolida per una acció comesa al final de la jornada. L'incident va passar a la Delegació de la Generalitat a Madrid, on va ser assaltada per una dotzena d'ultres – una nova plataforma anomenada "España en Marcha" – que van arribar a agredir alguns dels presents en plena celebració de l'acte de l'Onze de Setembre a la capital espanyola.

El grup de violents va irrompre a l'edifici amb crits de "*No ens enganyen, Catalunya és Espanya*" i portant banderes de simbologia feixista. Van tirar la senyera al terra i van ruixar la sala amb gas pebre. Ni el delegat de la Generalitat, Josep Maria Bosch, que en aquell moment es disposava a començar el discurs, va cedir davant les amenaces, ni tampoc altres dels presents, entre els quals el diputat d'Unió Josep Sánchez-Llibre, que van plantar cara als violents amb evident risc de prendre mal. Alguns assistents van resultar ferits lleus.

Dos dels integrants d' "España en Marcha", a la delegació de la Generalitat a Madrid.

Per això mateix, CiU vol impulsar la il·legalització dels partits neofeixistes en el relat de cara a la comunitat internacional. Diverses entitats catalanes promouen també un manifest i un protocol d'actuació per emprendre accions legals per la via civil o penal. Homs creu que "*a l'Estat hi ha laxitud en denunciar pràctiques totalitàries que en els països del nostre entorn comporten l'aplicació del Codi Penal*".

Per altra banda, el Parlament també ha reclamat un cop més la substitució de la delegada del govern espanyol a Catalunya, Llanos de Luna, delegada del govern de Rajoy, per haver participat el passat mes de maig en un homenatge als veterans de la División Azul, una unitat militar que va combatre al costat dels nazis en la

Segona Guerra Mundial. Segons la moció, l'actitud de Llanos de Luna "equipara els que van lluitar per defensar l'estat de dret representant la II República amb els que s'hi van enfrontar".

➤ **Manifestacions del 12 d'octubre, dia de la Hispanitat**

- El passat 12 d'octubre, Barcelona va ser escenari d'una manifestació en contra de la independència de Catalunya, reivindicant la seva condició de catalans i espanyols.

La manifestació, que va ser un acte organitzat per la plataforma "Som Catalunya, Somos España" a Plaça Catalunya, va destacar per l'ambient festiu, cívic i familiar. Pel que fa a les xifres d'assistència, en un principi eren de 160.000 segons els organitzadors, més de 100.000 segons la Delegació del Govern, i 30.000 segons la Guàrdia Urbana. Finalment, van ser **18.000**, com va assegurar Contrastant, un col·lectiu que va elaborar un primer informe sobre els nombre d'assistents a la concentració.

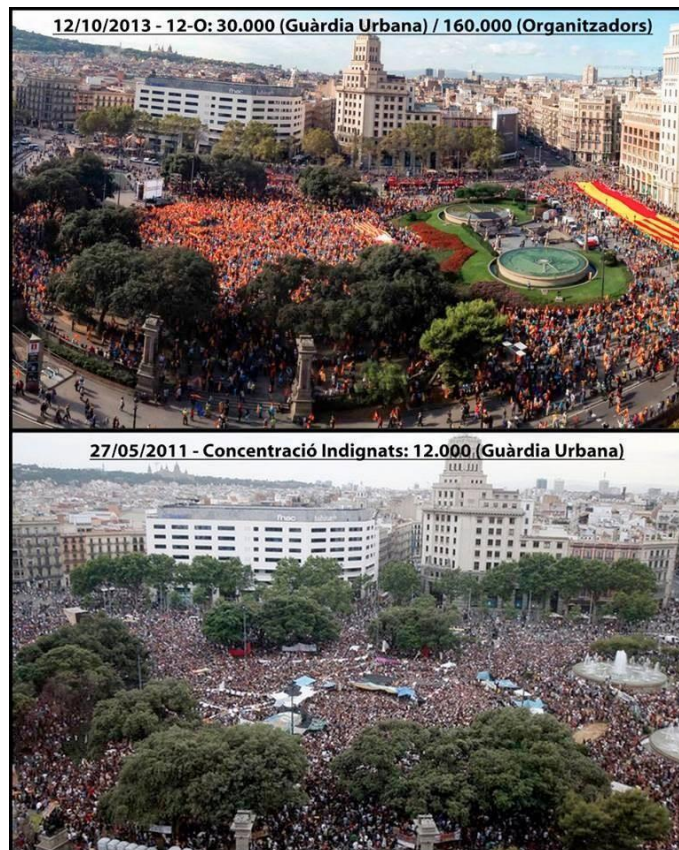
Una imatge val més que mil paraules. Per això mateix, per confirmar el nombre d'assistents, es va utilitzar la comparació entre la concentració d'indignats que hi va haver el 27 de maig del 2011 -12.000 assistents segons la Guàrdia Urbana-, i la manifestació del 12-O d'aquest any -160.000 assistents segons els organitzadors-.

- Per altra banda, paral·lelament a aquesta concentració, una trentena d'altres es van manifestar al centre de Barcelona. Avançant cap a plaça Espanya, van recórrer els carrers de l'Eixample de Barcelona amb crits de "Viva España", "Barcelona será la cuna del fascismo" i "No nos engañan, Cataluña es España", "Separatismo es terrorismo", "Mas, cabrón, España es tu nación" i "Artur Mas, cámara de gas".

- També hi va haver una altra manifestació ultra a Montjuïc amb 350 ultres, que lluien símbols franquistes, banderes preconstitucionals, i cridaven diverses consignes, com "Catalanitat, espanyolitat", "Aquesta és la nostra terra i s'ha de defensar" o "Que no ens enganyin, Catalunya és Espanya", i s'hi sumaven crits contra els presidents Mas i Rajoy. Portaven, a més, una pancarta on es llegia "*No demanarem perdó per la nostra història*".

Aquesta marxa (de la qual tornaré a parlar més endavant a l'apartat "Algunes declaracions "inadequades""), va començar una hora més tard del previst perquè els feixistes esperaven tres autocars provinents de la resta de l'Estat i que s'havien d'unir a la mobilització.

L'endemà del 12 d'octubre, Mas va tornar a demanar una consulta: "*És més fàcil comptar vots que comptar manifestants*".

Imatge extreta del Twitter de Ramon Tremosa, economista i professor universitari, designat per CDC com a cap de llista de Coalició per Europa.

Negociar amb l'Estat espanyol

"Qualsevol govern intel·ligent negociaria; l'espanyol, no". Aquestes són declaracions del diari "Frankfurter Allgemeine", el diari més influent d'Alemanya, que compara la postura del govern espanyol amb Catalunya amb un marit que nega el divorci a la seva dona "perquè la relació és meravellosa".

Com ja he explicat a l'apartat del que vindria a ser el tarannà català, Catalunya es caracteritza per ser un país negociador, sempre utilitzant el diàleg com a primer i últim recurs. Al llarg dels anys, s'han fet diversos intents per negociar amb Espanya i poder arribar a un acord (com ara l'Estatut del 2006). Però aquest acord, ara per ara, no ha estat possible. L'últim intent ha estat la carta que Mas va enviar a Rajoy a finals de juliol d'aquest any, explicant-li les raons per les quals el poble de Catalunya vol decidir pel seu futur –per tant, exposant-li la situació actual-, vies legals que el Parlament ha votat i, també, posant damunt la taula la voluntat de diàleg i negociació. Però la resposta de Rajoy va tancar la porta, de forma subtil, a la consulta per decidir el futur dels catalans, tot i que deixava oberta la porta a un "diálogo que no tiene fecha de caducidad", en paraules del mateix president del Govern.

Negociar, al cap i a la fi, vol dir cedir les dues parts per arribar a una entesa comuna. Però no sembla que hi hagi possibilitat de negociar res. La història contemporània ens fa veure que el regne d'Espanya, quan es tracta de cedir i renunciar, encara que sigui poca cosa, ho viu com una humiliació, i la negociació és llegida com una derrota, com una factura que s'ha de pagar algun dia. En aquest

determinat context històric –en aquesta relació entre Catalunya i Espanya–, exercir l'autoritat que li confereix la propietat guanyada per les armes, pot no ser gaire just.

Per altra banda, el 2 d'octubre d'aquest any, a La Vanguardia es va publicar un article amb el títol: "El Govern creu que els pressupostos de l'Estat no conviden al diàleg", degut als pressupostos per l'any 2014, en els quals els comptes de l'Estat retallen en un 25% la inversió a Catalunya, que queda en 944,42 milions, la qual cosa suposa que la comunitat que aporta un 18% al conjunt de l'economia espanyola només rebrà un 9,6% de les inversions de l'Estat. Pel Govern, aquests pressupostos són "un argument més per continuar al camí en el qual som".

I la veritat és que fa tot l'efecte que l'Estat espanyol no podria fer-ho pitjor. La llengua catalana, tot i la seva oficialitat, és escandalosament minoritària a l'administració de justícia, absent de les institucions suposadament "comunes" de l'Estat i de la UE, perseguida per utilitzar-la davant la Guàrdia Civil amb pena de presó per haver-ho fet, al País Valencià, arraconada a les aules a les Balears, canviat el nom a l'Aragó i, permanentment, pendants de quina serà la pròxim agressió. A la vegada, com remarca Josep-Lluís Carod Rovira, "(estem) escanyats amb un dèficit fiscal insuportable i unes inversions estatals ínfimes en infraestructures o pendants de realitzar. **Espanya no ens serveix com a Estat, ni per assegurar-nos un estatus de benestar bàsic, ni per garantir-nos l'expressió nacional de la cultura**".^[41]

Es podria dir que el govern espanyol, no només ataca la unitat de la llengua catalana, sinó que també ataca la unitat del seu territori històric i lingüístic. I, mentrestant, Rajoy demana establir diàleg amb les institucions catalanes.

Arriba un punt en què un es pregunta, com va fer Oriol Junqueras, president d'ERC: "De què serveix dialogar amb l'Estat espanyol, si els seus governants ens imposaran la seva voluntat tal com es va veure amb l'Estatut?"

L'estat espanyol vol fer creure que hi ha realment un projecte comú, i que tots formem part d'aquest gran nació anomenada Espanya. En principi, ens hem de creure que tots som iguals davant la llei. La realitat és, però, una altra, ja que aquesta suposada igualtat parteix de la negació de la pròpia diversitat dels pobles d'Espanya.

Cal tenir en compte que **l'esclat independentista és fruit del fracàs dels successius intents per trobar l'encaix a l'Estat espanyol.**

Un exemple molt clar que mostra aquesta voluntat d'unió i, consegüentment, l'eliminació de qualsevol tret diferencial, són les declaracions que va fer l'actual Ministre de Cultura i Educació, José Ignacio Wert, el 10 d'octubre del 2012, on assegurava, en el Ple del Congrés, que la intenció del seu departament a Catalunya era "**españolizar a los niños catalanes**", per tal que "los niños catalanes se sientan tan orgullosos de ser catalanes como de ser españolas".

[41] Josep-Lluís Carod Rovira en el seu article "El canvi espanyol" el 29 de setembre del 2013.

La campanya del no: partits polítics

"El fet que la llibertat no sigui possible a Espanya, no és un argument contra la llibertat: és un argument contra Espanya".

Mossèn Armengou i Feliu (1910 -1976), escriptor, músic i eclesiàstic català

Des de les declaracions grandiloqüents fins a opinions que freguen l'absurd. Són els **"arguments de la por"** contra la independència de Catalunya, i, en un primer terme, contra el dret a decidir. Aquest sembla ser l'objectiu: intentar imposar la por dient que Catalunya restarà fora de la UE, que es quedarà sense l'euro, que econòmicament no se'n sortirà, que la gent gran no rebrà la pensió per a la qual ha cotitzat tota la vida, que els alumnes universitaris no veuran reconeguts els seus esforços, que s'imposarà el català com a única llengua, etc. No s'han mogut ni un mil·límetre per donar resposta a les demandes de Catalunya. No s'han arriscat a explorar honestament noves vies o nous encaixos. S'han estimat més tancar-se en banda i expressar la seva immobilitat mitjançant tot un reguitzell d'arguments negatius. Tots aquests arguments en contra són, en el millor dels casos, inconsistents o bé tergiversats i, en el pitjor dels casos, un acte de cinisme absolut.

L'Estat espanyol utilitza tot tipus d'estratègies per impedir que el Principat faci la consulta; quan algun país dona qualsevol mena de suport al desig de Catalunya a ser un Estat propi, s'afanya a pressionar o intimidar perquè se'n desdigni.

Els unionistes utilitzen tot un seguit de dades poc contrastades com a estratègia, per tal que els independentistes s'arronsin i es tirin enrere. L'objectiu és que els catalans actuïn amb por i no lliurement.

També s'ha parlat de la famosa "majoria silenciosa", a la qual va fer referència el govern espanyol l'endemà de la massiva Via Catalana, on hi van assistir, pel cap baix, 1.600.000 persones. Apel·lant a aquesta "majoria" que es quedava a casa, explicaven que aquesta és la "majoria dels ciutadans catalans", que no van anar a la Via perquè no volen la independència. Per aquesta regla de tres, si a Espanya som 47 milions, i a la passada manifestació del 12-0 n'hi havia 18.000 a favor de la unitat d'Espanya, vol dir que a Espanya hi han 46.982.000 independentistes?

Si l'Estat creu que la majoria de catalans no vol estat propi, caldria que deixessin votar a una consulta per saber el que realment volen els catalans. Però es neguen a fer-la. Si de debò creu el govern central en una majoria social catalana satisfeta amb l'estatu quo actual, faria bé de permetre que el consentiment s'expressés de manera explícita: un referèndum amb sufragi universal, lliure, directe i secret és el millor mecanisme.

Per altra banda, el passat 23 de setembre, l'expresident socialista del govern espanyol, **Felipe González**, va avisar que "la independència de Catalunya com a objectiu és impossible" sense més explicacions, i va afegir que "cavalcar" cap a aquest propòsit "pot provocar una fractura política i social que costi 30 o 40 anys de soldar". És interessant la resposta d'un ciutadà al diari Ara digital, que diu: *"I jo em pregunto, si continuem com fins ara, quants anys més trigarà a "soldar-se" la fractura que van fer amb la "meravellosa Constitució" que es van inventar només per frenar possibles desitjos de Catalunya? Si no vaig errat, ja n'hi portem 35".*

Per tant, el no, fins ara, es remunta aparentment a una reacció antidemocràtica, negant el dret a decidir del poble català, apel·lant a la Constitució i a la unió d'Espanya, destacant la importància de continuar junts. Sí, però en benefici de qui?

Tota l'activitat a la contra es mou des d'una actitud negativa, sense cap proposta de futur.

Com ja he dit, l'Estat utilitza la Constitució com a recurs per negar la llibertat a decidir de Catalunya. Cal aclarir, però, que segons Albert Pont, *"l'actual Estat espanyol es fonamenta en un acte il·lícit, un acte nul de ple dret. Ni aleshores, ni ara, cap entitat sobirana tenia potestat per dissoldre la sobirania de cap altra entitat; menys encara si la seva sobirania era originària i plena com la del Principat de Catalunya"*.^[42]

➤ Algunes declaracions "inadequades"

- Unes declaracions de l'exministre socialista **Juan Alberto Belloch**, i actual alcalde de Saragossa des del 2003, a la cadena Ser, demostren fins a quin punt l'Estat espanyol vol acabar amb aquest procés sobiranista: *"El Senat pot suspendre competències autonòmiques en una tarda"*, va respondre Belloch al ser preguntat per la consulta sobiranista a Catalunya. *"Suspendre l'autonomia catalana"*.

Dies més tard, Belloch va reafirmar una comparativa que havia fet entre ETA i el PSC: *"Per evitar el dret d'autodeterminació hem hagut de passar dècades de patiment, i si ETA no ha pogut, tampoc podrà cap nacionalisme"*, afirmava.

- Unes altres declaracions que van ser poc encertades –i per les quals ningú ha demanat justícia–, són les que va dir a la cadena de televisió madrilenya Telemadrid, l'economista i premi Príncep d'Astúries del 1992, **Juan Velarde**. Velarde no descarta que s'hagi de bombardejar Catalunya, i ha recordat que Espartero *"va haver de bombardejar Barcelona"*, quan se li va preguntar pel procés que està vivint Catalunya. Quan la periodista, acte seguit, li va preguntar si creia que s'arribarà ara a aquest extrem, va dir: *"Això ja ho veurem"*.

Velarde també va destacar que *"Cataluña siempre ha sido una especie de peso que frena la economía española"*, i no ha descartat que s'arribi a una "situación de violencia" similar a les viscudes en altres episodis històrics.

- *"No hay ninguna diferencia entre un judío con estrella amarilla perseguido por los nazis y un niño catalán castigado por hablar castellano en el patio del colegio"*. Declaracions de **Francisco Vázquez**, advocat i ambaixador d'Espanya, l'11 de desembre del 2012.

D'una banda, a Espanya hi ha jurisprudència: dir "nazi" a algú amb ànim despectiu està castigat per injúries.

Per altra banda, a Catalunya no es castiguen els nens que parlen castellà a l'escola. Des del 1984, Ensenyament ha rebut 4.000 queixes anuals, i cap d'aquestes era per haver utilitzat el català a l'escola.

A més, en acabar Primària, els alumnes catalans són capaços d'expressar-se en dues llengües i d'entendre'n una tercera amb resultats comparables als alumnes de zones monolingües castellanès.

^[42] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

- **Alejo Vidal-Cuadras**, vicepresident del Parlament Europeu i exdirigent del PP de Catalunya, s'ha sumat al reguitzell d'opinions que les institucions comunitàries estan emetent aquests dies en contra de la independència de Catalunya. Des del seu punt de vista, el procés català "és pur deliri oníric", sobretot perquè, "separats d'Espanya, els catalans caurien en la misèria, i no ho volen reconèixer", opina.

Cal remarcar com en són de contradictòries les opinions antisobiranistes quan pretenen fonamentar la seva posició en arguments objectivables com per exemple la viabilitat econòmica. Sembla que per justificar el rebuig a la independència de Catalunya és tan vàlid dir que serà una ruïna per a Catalunya, com que Catalunya és la que arruïna l'Estat espanyol.

- **Pau Pintó Torné**, regidor del PP a l'ajuntament de Lleida, va qualificar d'assassins als assistents a la Via Catalana per la Independència, el passat 11 de setembre. El regidor, que a més ostenta el càrrec de secretari del PP en la junta comarcal del Segrià i és membre del comitè executiu del PP, va compartir en el seu perfil de Facebook el dia 10 de setembre, una imatge en la qual es podia llegir: "van a la cadena separatista assassins" i equiparava l'estelada al logo de la banda terrorista ETA.

L'argument que sustentava tal afirmació era la presència a la cadena humana de representants dels partits polítics bascos Bildu, Sortu, Amaiur i Aralar -tots ells legals i amb representació institucional-, als que en la imatge s'associa amb ETA i se'ls acusa de matar "molts barcelonins i espanyols". Per recolzar el seu argument, en la imatge s'assenyalava que els esmentats "assassins", "van a la cadena separatista al costat de CiU, ERC, PSC i ICV".

- "La única diferència entre la propaganda independentista d'Artur Mas i la dels nazis és que, de moment, a Catalunya no maten". Això és el que va tuitejar el 13 de setembre l'advocada i tertuliana de televisió **Montse Suárez** sense cap complex.

El convergent Jordi Xuclà va assenyalar a l'ARA que "la sortida de to de Montse Suárez, per exemple, a Alemanya tindria un càstig penal. Cal que l'Estat espanyol sigui igual d'estricta davant d'aquestes comportaments".

- El diputat d'UPyD i cofundador del partit, **Carlos Martínez Gorriarán**, va suggerir el 15 de setembre passat que el procés sobiranista pot acabar amb una guerra civil. "Están jugando amb foc", va advertir en el seu Twitter, tot afegint que altres secessions han acabat amb conflicte bèl·lic. "Si ningú ho diu caldrà dir-ho", va concloure un dels cinc diputats que té la formació de Rosa Díez al Congrés espanyol.

- Un altre fet a destacar és la demanda del jutge, i també professor de Dret Constitucional de la Universitat Politècnica de València, **Luis-Tomás Zapater Espí**, que va demanar il·legalitzar els «separatistes» i recuperar la mili. Opina que cal reformar la Constitució –i així eliminat el terme “nacionalitat”- i el Codi Penal per aturar el sobiranisme:

"Cal deixar fora de la llei qualsevol partit polític separatista, donat que no té sentit que amb els impostos de tots els espanyols es faci política en contra d'Espanya i s'assenyali en una diana els enemics d'aquesta suposada nacionalitat fictícia que només existeix a la literatura de deficients mentals com Sabino Arana". Aquesta és la reflexió de Luis-Tomás Zapater Espí, que va pronunciar en veu alta a les jornades celebrades aquesta setmana en la 21è Curs Internacional de Defensa de Jaca.

- *"El millor camí per derrotar els independentistes és la violència".* Aquest és el missatge que va llançar el passat 12 d'octubre, Dia de la Hispanitat, davant uns 350 neonazis, el líder ultra de la Alianza Nacional, **Pedro Pablo Peña**, que no en va tenir prou i encara va anar més enllà en les amenaces violentes: *"No hi haurà secessió de Catalunya si no és a còpia de molta sang".*

Les amenaces a l'independentisme i les crides directament a la violència van centrar els discursos dels líders de la plataforma neonazi "España en Marcha", integrada per Falange Española, España 2000, Democracia Nacional, Alianza Nacional i Nudo Patriota Español, que es van concentrar envoltats de policia a Montjuïc per enaltir les figures de José Antonio Primo de Rivera, fundador de Falange, i del dictador Francisco Franco. Entre els concentrats ultres hi havia el líder de les joventuts de Democracia Nacional que va participar en l'atac feixista a la Delegació de la Generalitat a Madrid.

Els ultres de "Democracia Nacional", abans de marxar cap a Montjuïc.

En el manifest de la jornada de la Hispanitat d'aquest any a Barcelona, els neonazis van tornar a exigir, amb el braç dret alçat, la "derogació de la Constitució espanyola de 1978, l'abolició de les autonomies i la prohibició de la difusió d'idees secessionistes". Van queixar-se que Espanya és en aquests moments una "nació sotmesa a vexacions". *"La pàtria està sent atacada per tots els flancs i ningú la defensa"*, va deplorar el delegat de Falange a Barcelona, Luis Alonso, que també ha carregat contra la líder del PP a Catalunya, Alícia Sánchez-Camacho, contra el rei d'Espanya i contra la classe política espanyola i catalana en general.

- La fundació FAES, que presideix **José María Aznar**, adverteix, en ple debat sobre el procés sobiranista a Catalunya, que *els "desafiaments" a l'ordre constitucional han de ser "resistits" i "vençuts"* i que "no cal impulsar més el procés de centrifugació de l'Estat sense jugar amb allò irreversible". (En l'editorial del número 40 de la revista editada per la fundació, 'Quaderns de pensament polític', s'avisava que, encara que el sistema és "flexible", aquest marge de flexibilitat "ja s'ha esgotat i intentar anar més enllà produiria un dany irreparable als fonaments de l'Estat").

- El passat 15 d'octubre, es van complir 73 anys de la mort de Lluís Companys, l'únic president europeu assassinat en un conflicte bèl·lic. El portaveu d'Esquerra Republicana al Congrés, Alfred Bosch, va demanar uns segons de silenci al Congrés dels Diputats com a record i homenatge al president català, però el silenci es va veure trencat quan un **diputat del PP** va exclamar: "*i Viva España!*".

El crit no va merèixer cap intervenció per part del president de la cambra. Bosch, però, li va replicar: "*Visca Espanya, sí. I Visca Catalunya. I Vive la France!*". Abans va lamentar, amb ironia, que tot i que el PP té "la majoria", aquesta no és "silenciosa". I va afegir, dirigint-se als escons del PP: "*En positiu ens entendrem sempre totes les nacions del món*".

- El 3 de setembre de 2012, l'Ajuntament de Sant Pere de Torelló i Calldetenes van aprovar una moció a favor de la independència de Catalunya, proclamant-se "Territori Català Lliure". L'objectiu d'aquest acte va ser instar al Govern i al Parlament de Catalunya per a què assumeixi la sobirania nacional sobre el territori català. Dies abans, **Francisco Alamán Castro, coronel de l'Exèrcit Espanyol**, va dir que "la base del nacionalisme català és l'odi a Espanya" i va alertar de "no despertar el lleó, perquè ja ha donat proves sobrades de la seva ferocitat". Sobre l'acte de Sant Pere de Torelló, va comentar que "es tractaria d'un acte de traïció tipificat clarament en el codi penal espanyol. Per tant, si al ple s'aprova aquesta barbaritat, s'hauria de procedir a la immediata detenció tant de l'alcalde com dels regidors que votin a favor de la proposta". En la mateixa entrevista va dir:

"La independència de Catalunya? Per sobre del meu cadàver i del de molts. Els militars vam fer un jurament sagrat: acomplir l'ordenament constitucional que consagra la unitat d'Espanya com a principi irrenunciable. També vam jurar defensar la integritat territorial fins i tot amb les nostres pròpies vides. Tenim quelcom que aquella gent mai no tindrà: sentit de l'honor i sentit del deure".

I és que, com diu el periodista Miquel Calçada, "qualsevol idea que es vulgui confrontar amb l'objectiu d'aconseguir un estat propi, més enllà de constitucions i Tribunals Constitucionals, topa amb un aspecte fonamental de tots els processos sobiranistes: la voluntat".^[43] **Catalunya serà sobirana per la voluntat única del poble.** I cal que aquest procés, dut a terme des de la societat civil, tingui la seva traducció en l'àmbit polític, que és qui l'ha de dur a terme.

Els espanyols saben que hi ha una part important del país que sí que vol la independència i que aquest tema ja ha modificat el debat polític a Catalunya.

[43] Jofre Llobart: *Desmuntant la caverna*. Barcelona, Angle Editorial, 2013.

És curiós com una eventualitat que ens diuen que no es produirà mai provoqui tants nervis i tants moviments diplomàtics per part de l'Estat espanyol. El mateix ministre García-Margallo va admetre a finals de setembre que ha posat tota la diplomàcia espanyola a treballar per "defensar la Constitució i la unitat d'Espanya".

Per què fa tanta por l'aparició de petits estats? Salvador Cardús creu que "*precisament són els estats grossos els perillosos. Tant de bo tots els estats fossin petits. Andorra no fa mal a ningú i és ben petit. Les seves dimensions no fan trontollar l'equilibri universal*".^[44] "Pots ser petit –respon així Algirdas Butkevičius, primer ministre de Lituània, a l'Agència Catalana de Notícies (ACN)-, però tot i així pots marcar la diferència", va explicar, remarcant el rol que poden exercir els països petits a nivell internacional. "No hi ha cap necessitat d'ensenyar múscul aquí, tot el que necessites són habilitats, un bon treball en grup, ser intel·ligent i demostrar que ets responsable", destaca.^[45]

Reaccions de la premsa espanyola

Sota el meu punt de vista, i analitzant sobretot els articles i titulars de la premsa escrit, crec que actualment hi trobem un Estat de guerra. A Occident, però, aquesta guerra és mediàtica; no hi ha trets, sinó declaracions, difamacions, injúries, mentides,... i joc brut en general, per tal d'esgarrapar vots. Per altra banda hi trobem el CESID, que ha vingut a Catalunya amb tot d'agents, generant informes, enviant espies.

El que podríem anomenar "armament espanyol" -metafòricament parlant, és clar-, és la manera que té l'Estat espanyol de fer front a la voluntat del poble de Catalunya, expressada repetidament al carrer, a les xarxes socials,... A Catalunya, però, hi trobem un treball organitzat amb noves associacions com l'ANC (Assemblea Nacional Catalana) o el CCN (Cercle Català de Negocis); partits polítics sorgits recentment, com el Procés Constituent; nous economistes, advocats, catedràtics,... gent de tots els àmbits disposats a donar la seva opinió i a cercar solucions, etc. És a dir, les personalitats i institucions més destacades i influents de Catalunya se centren en la recerca de solucions, i intenten visualitzar les conseqüències d'una possible independència.

Aquesta és la guerra i l'armament de cada part, i les reaccions de la premsa espanyola -o mitjans de comunicació espanyols en general-, sovint generen l'efecte contrari al desitjat: quan arriben a ser llegides o escoltades a Catalunya, immediatament generen nous partidaris de la independència. Així doncs, què diu la premsa espanyola?

"Deriva independentista", "deliri oníric", "règim independentista", "nazis catalans", "rupturistes", entre molts d'altres adjectius malsonants que la premsa espanyola, entre periodistes i intel·lectuals espanyols, han difós pels diferents mitjans de comunicació.

I és que sembla com si els catalans fóssim percebuts per Espanya com l'enemic intern. Com sinó s'entendria aquest maltracte sistemàtic a Catalunya, en tots els àmbits possibles?

[44] Salvador Cardús: *El camí de la independència*. Barcelona, La Campana, 2010.

[45] Entrevista a Algirdas Butkevičius per l'ACN el 14 de setembre del 2013.

L'**anticatalanisme** és hereu, sens dubte, d'una llarga tradició. Des de l'annexió borbònica, al segle XVIII, les manifestacions d'odi cap a la singularitat catalana no han afluixat.

Per posar un exemple que sobrepassa l'àmbit de l'Estat espanyol, és interessant fixar-nos en l'Estat francès, un clar exemple d'anticatalanisme: entre 1881 i 1886 van aparèixer les Lleis de Jules Ferry que establien l'escola primària obligatòria, laica, gratuïta, i, evidentment, en francès. Encara a mitjans del segle XX funcionava el sistema de la plaqueta (o de la pedra). Quan el mestre, al matí, sorprenia un alumne que parlava català a un company, a classe o al pati, li donava una plaqueta. A partir d'aleshores era l'alumne que s'espavilava per descobrir un altre company que caigués en el mateix pecat per tal de passar-li el senyal. L'alumne que tenia l'objecte al final del dia quedava castigat, i s'assimilava descaradament la pràctica del català a la brutícia de la gent. Encara avui es pot llegir a la paret de l'escola d'Aiguatèbia, a les Garrotes, al Conflent, la consigna: "*Soyez propres, parlez français*".

ABC

Malgrat les crítiques en contra del procés català, el diari conservador *ABC* va especular el 25 de setembre passat, com seria el primer dia de l'Estat català. És a dir, que ja comença a transmetre als seus lectors la idea d'un futur Estat espanyol sense Catalunya.

"*A Cataluña independiente: día uno*" especula obertament en com serà el primer dia de la Catalunya independent, presentant-lo als seus lectors com una possibilitat real, per mitjà de la narració de com seria la vida d'un ciutadà d'aquest nou Estat. El diari especula, d'entrada, que les ràdios serien totes en català, i que els llibres d'història serien renovats de la nit al dia per introduir-hi l'assignatura troncal "Història dels Països Catalans".

L' *ABC* també dóna per fet que el nou Estat no serà membre de la Unió Europea (UE), que "la inseguretats ha empès la gent a tancar els comptes corrents als bancs catalans per obrir-los en bancs espanyols, ja que la legislació comunitària garanteix els depòsits de fins a 100.000 euros" i que una de les primeres mesures del nou Govern serà buscar voluntaris perquè s'allistin a "l'Exèrcit de la República catalana".

El primer dia de la Catalunya independent també es caracteritzarà perquè la majoria de vols d'arribada i de sortida al Prat seran cancel·lats, perquè hi haurà empreses que decidiran traslladar-se a Espanya i perquè, "al bar, tothom hi està parlant català, perquè ara que som independents no se sap si et miraran malament per parlar castellà". "Per ara, cap Estat influent no ens ha reconegut com a nació", explica l'hipotètic ciutadà d'aquest hipotètic Estat català en acabar el dia.

Tot i que negre, l'històric *ABC* ja visualitza un futur català al marge d'Espanya.

Portada del diari ABC el dia 25 de setembre del 2013.

EL MUNDO

- És interessant també adonar-se com alguns articulistes, esperonats per les línies editorials de determinats mitjans de comunicació, es dediquen a equiparar el dret a decidir amb el nazisme i al president Mas amb Hitler. En les pàgines d'opinió del diari *El Mundo*, el teòleg i antropòleg del CSIC **Manuel Mandianes** deia "*desde Hitler hasta Mas, muchos han usado el fútbol como vehículo propagandístico de intereses nacionalistas*". Aquest era el destacat de l'article: "*Fútbol. ¿Sólo un deporte?*".^[46] En tot el text, que ocupava una plana del diari, aquesta frase és l'única referència al president de la Generalitat, en una disquisició sobre la importància del futbol en una societat que busca alternatives a la corrupció que ha malmès la vida quotidiana.

Una cosa és que s'utilitzi qualsevol excusa, en aquest cas el futbol, per criticar el nacionalisme i els seus líders, i una altra és equiparar-lo de manera recurrent i frívola al nazisme. És un greu despropòsit perquè, més que desprestigiar el sobiranisme, acaba banalitzant un règim criminal. Ho ha advertit l'ambaixador d'Israel, Alon Bar, en motiu de la presentació de la ruta del Pirineu de Lleida per on entraven els jueus que fugien del terror nazi. L'ambaixador considera "inacceptable" i "de mal gust" que s'utilitzi aquesta tragèdia (l'Holocaust) com argument en el debat sobiranista.

Un exemple és l'esmentat regidor del PP de Lleida, **Pintó Torné**, que va publicar el dia 12 de setembre al seu Facebook una imatge al president Mas com un pastor que condueix un ramat de xais amb forma d'estelada amb un missatge "urgent" de la U.N.E (Unitat Nacional Espanyola) en el qual es compara les banderes de la Diada amb la propaganda "Hitleriana del III Reich" i es demana "desplegar la Guàrdia Civil i l'Exèrcit".

[46] Manuel Mandianes en el seu article "Fútbol, dinero y poder" el 13 de setembre del 2011.

No hi ha cap mandatari actual que es pugui comparar a Hitler i el fet d'insinuar-ho desacredita l'autor i el propi mitjà que ho difon. I resulta molt preocupant, no pels nacionalistes catalans, sinó per a qualsevol habitant d'aquest país, que l'únic mandatari del món al qual s'atreveixen a comparar amb el Führer nazi sigui el president de la Generalitat. Això no passa a cap altre lloc del món.

Per això mateix, el Congrés debatrà castigar la banalització del nazisme. O això sembla, després que CiU proposés, el setembre passat, tipificar com a delictes l'equiparació del sobiranisme català amb l'Holocaust hitlerià.

- Uns dies abans de la Diada –i, per tant, de la Via Catalana–, El Mundo va publicar en primera pàgina, com a titular, **"Mas es vanta que superarà Luther King amb la seva cadena"**.^[47] Dir-ne "la seva cadena" quan ni tan sols hi va anar és una mostra molt preocupant del poc rigor informatiu.

Primera frase de l'article: *"Martin Luther King va lluitar contra la segregació i Artur Mas hi batalla a favor"*. L'editorial continuava així: *"La cadena humana impulsada per Mas considera les persones no com a individus sinó com a simples baules del seu nacionalisme identitari, trampós i excoent"*. I, finalment, la inevitable referència indirecta al nazisme: *"Aquest tipus de representacions icòniques són més pròpies dels règims totalitaris que de les democràcies"*.

EL PAÍS

Antonio Elorza és un articulista veterà d'El País, que va carregar contra el programa "Polònia" de TV3 -on fan sàtira dels polítics-, al qual acusa d'homòfob al gag en què un Bárcenas empresonat li diu a Rajoy "culito de azúcar". I el final de l'article acaba així: "Tot s'hi val, fins i tot la publicitat on la Generalitat ensenya a "separar escombraries"^[48] Separar.

Espanya, un estat democràtic?

Una cosa és tenir eines per garantir la democràcia, i una altra és saber-les fer servir. **No hi ha democràcia sense capacitat de negociació**, ni tampoc sense una efectiva tutela jurisdiccional.

Efectivament, per bona que sigui la llei, si a l'hora d'aplicar-la el "com" duu a un resultat antidemocràtic, aleshores aquí falla alguna cosa. Si al capdamunt del poder judicial hi trobem un Tribunal Constitucional, un Consell del Poder Judicial i un Fiscal General de l'Estat -tots ells designats políticament-, i interpreten la llei en un sentit diferent al que s'havia proposat, aleshores aquell estat democràtic del qual parlàvem és només una estructura teatral que no respon als objectius democràtics. Actualment, l'argument utilitzat en contra del referèndum és la llei, la Constitució Espanyola.

És a dir, la llei bàsica de tot estat democràtic feta per garantir les llibertats i la voluntat del poble, és l'armament usat per privar el poble de l'argument bàsic de tota democràcia, el vot. Perquè, com deia abans, l'Estat espanyol vol negre o blanc, "victòria" o "derrota" (no necessàriament bèl·lica, que també).

^[47] El Mundo: "Mas se jacta de que superará a Luther King con su cadena", publicat el dia 10 de setembre del 2013.

^[48] Antonio Elorza: "Artur Mas, vía sin retorno", article publicat el 27 de setembre del 2013.

En aquesta tessitura, és impossible arribar a cap acord de convivència mínimament acceptable. Per això mateix, seria d'esperar que cadascú prengués el seu camí.

Històricament, molts col·lectius humans han viscut el mateix argumentari: "Això va contra la llei": li van dir a Martin Luther King quan lluitava contra la segregació dels negres; li van dir a Nelson Mandela quan lluitava, també, per la segregació anomenada "apartheid"; li van dir a les sufragistes quan demanaven el vot per la dona; els hi van dir als que demanaven el sufragi universal; li van dir a Mahatma Gandhi quan lluitava pacíficament com el poble català per la independència de la Índia; li van dir a Muhammad Yunus quan volia ajudar amb microcrèdits que tothom tingués com guanyar-se la vida, entre molts d'altres. **La llei com a excusa per impedir la voluntat democràtica del poble.**

Cal tenir present, però, que cap veritable demòcrata tem la independència aliena, cap veritable demòcrata veu o viu la independència com una tragèdia. La independència no és una involució, és el procés natural de la vida. Per tant, mentre no renunciï a la seva condició, no hi ha cap Estat legitimat per dir que els Estats ja no tenen cap sentit. Cap govern d'aquest món està legitimat per menysprear la maduresa d'un poble que vol avançar lliurement. Cap paternalisme, per sincer que sigui, ha de ser mai un obstacle per a l'emancipació de ningú. Altrament qui no accepta la independència aliena tampoc no està preparat per a la pròpia.

Hi ha una dita que diu "quant pitjor, millor". I potser sigui així. Potser els mateixos arguments que utilitzen els unionistes per crear adeptes a la causa espanyola, provoquen l'efecte contrari: més independentistes. És interessant l'article que va escriure el periodista **Jordi Évole** -contrari a la independència de Catalunya- a La Vanguardia el 15 de setembre d'aquest 2013, on diu: "[...] Però sap què passa, apreciada vicepresidenta? Que si algú em dóna motius per canviar d'opinió, aquests són vostès, que amb la seva actitud s'han convertit en la màquina més bèstia de fer independentistes. Des que governen, no han perdut ni un sol minut a intentar entendre el que passa aquí. A vegades tinc la sensació que són vostès els primers interessats que Catalunya s'independitzi. [...]".

Voldria acabar aquest apartat amb una reflexió de Gandhi, que està en la línia del que he exposat més amunt: "**Primer t'ignoren, després se'n riuen, més tard t'ataquen i al final tu guanyes**".

3. PROCÉS SOBIRANISTA

*"Tenim a penes
el que tenim i prou: l'espai d'història
concreta que ens pertoca, i un minúscul
territori per viure-la. Posem-nos
dempeus altra vegada i que se senti
la veu de tots solemnement i clara.
Cridem qui som i que tothom ho escolti.
I en acabat, que cadascú es vesteixi
com bonament li plagui, i via fora!,
que tot està per fer i tot és possible."*

"Ara Mateix", Miquel Martí i Pol

Com ja he dit abans, des que la humanitat té capacitat de raonar, la por ha estat un mecanisme de control social. Els interessats a mantenir un statu quo són els que promouen la por amb recursos com el de plantejar un futur incert tirant a desastrós. Ho fa el maltractador amb la dona que se'n vol divorciar. Ho fa l'assetjador laboral quan un treballador li planteja que se'n vol anar. I també un estat que vol seguir sotmetent una part del seu territori.

Des que Catalunya ha plantejat pública i internacionalment que vol aixecar el vol, des de l'Estat espanyol han arribat pocs arguments i molts temors, per no dir amenaces. S'han sentit molt poques raons per les quals a Catalunya li aniria millor mantenir-se com a part d'Espanya. Per contra, han plogut tot de missatges sobre els desastres terribles als que Catalunya hauria de fer front.

S'obliden però, que al davant hi ha tot un poble que ha decidit fer un pas endavant, fart d'imposicions i de menyspreu.

* * *

En aquests darrers anys, i sobretot aquests últims tres anys, estem vivint un moment molt emocionant: la societat civil, la gent del carrer mateix, s'està movent per decidir el seu futur; s'està movent perquè vol un estat propi del que considera la seva nació. El que ens sembla tan quotidià no és un debat que acostumi a passar gaire sovint, i cal que es tregui el màxim de suc possible per tal de viure'l intensament.

Durant anys s'ha anat informant a la població civil sobre diferents àmbits que tocaria la independència. Sobretot -com ja he dit abans- aquests darrers tres anys, on ens han inundat amb articles, informes i assajos sobre les conseqüències de la independència en tots els àmbits. Alguns estan plens de bajanades, però d'altres de dades contrastades. De debat n'hi ha hagut i n'hi ha en tots els àmbits, i si bé és cert que hi ha moltes incògnites plantejades, també ho és que algunes són impossibles de resoldre per avançat (estem parlant de política, no de matemàtiques); i moltes d'altres dependran de l'estira-i-arronsa entre Catalunya i Espanya.

Encara que a la Via Catalana de la passada Diada hi devien haver anat conversos d'última hora, la veritat és que molta gent vol la independència abans de saber el què, ni el quant ni el com. Més aviat al contrari: volen la independència per intervenir en el què, el quant i el com.

Per altra banda, és probable que molts de nosaltres coneguem a gent que ha evolucionat de l'unionisme cap a l'independentisme, però no hi ha ningú que faci el camí invers. A vegades es pot fer difícil entendre l'opinió d'uns i altres, i que alguns s'entestïn a negar les evidències. M'imagino que l'amor propi hi deu tenir el seu pes, en aquesta actitud.

A continuació tenim un gràfic de la web VilaWeb, on ens mostra l'evolució del vot independentista al llarg d'aquests darrers dos anys.

Actualment, s'estan fent enquestes relacionades amb la independència contínuament, però en general totes afirmen que creixen els partidaris a l'estat propi, i que ERC es convertiria en la primera força política en cas d'eleccions. Hi ha una majoria dels catalans que votaria a favor de la independència, amb una mitjana del 55% a favor.

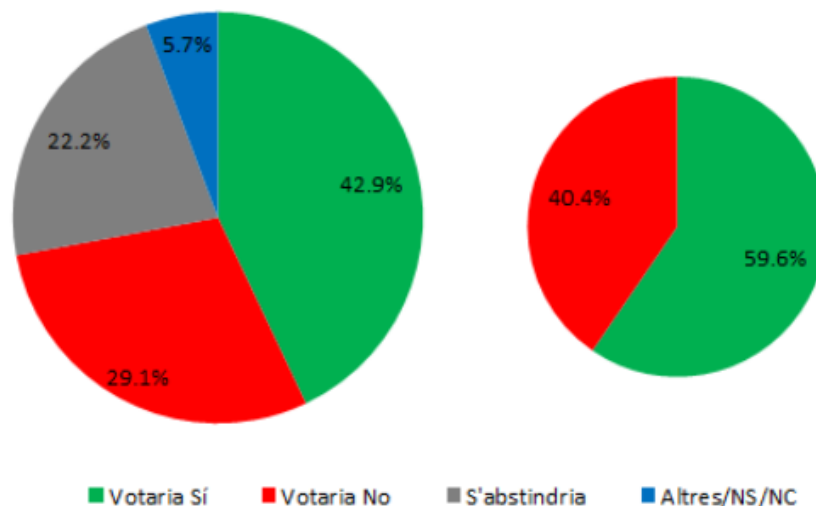
L'enquesta del CEO (Centre d'Estudis d'Opinió) també assenyala altres coses rellevants. En subratllaré dues. La primera té a veure amb l'àmpli suport que l'exercici del dret de decidir té a casa nostra. **El CEO calcula que si se celebrés un referèndum la participació podria arribar fins al 79% de la població** (xifra que supera, amb escreix, l'anhelada per la vicepresidenta de la Generalitat de Catalunya, Joana Ortega. Algunes enquestes creuen que s'arribaria inclús un punt i mig més amunt, amb un 80,5% de participació. Tot i així, és molt superior a la participació exigida per la Unió Europea (50%). Així doncs, la batalla per crear interès envers la consulta s'ha guanyat. La segona qüestió es refereix als resultats de la consulta: **un 55,6 % dels votants estarien a favor de la independència i un 23,4 % no.** Així, un cop més —i des del febrer del 2012 que és així— es confirma el creixent suport a la independència.

Segons la majoria enquestes, continua la confusió entre un percentatge notable de la població, ja que un 15,9% no té decidit el seu vot o simplement no vol rebel·lar què votaria, i un 7,7% anuncia que s'abstindria.

Segons les enquestes del diari ARA, si es descompten les persones que diuen que s'abstindrien en el referèndum i aquelles persones que no saben o no contesten a la pregunta, pràcticament **6 de cada 10 catalans que anirien a les urnes en**

un hipotètic referèndum d'independència votarien a favor (59,6%, tal i com mostra el gràfic de sectors de la dreta), i hi hauria una participació del 72,1%.

Per tant, sembla que cada dia hi ha més persones partidàries d'un Estat català, i la conseqüent recuperació de les llibertats nacionals perdudes l'Onze de setembre del 1714. És evident que una Catalunya independent no aconseguirà el 100% dels vots, però és que la democràcia no és unanimitat, és la voluntat de la majoria, tot respectant els drets de la minoria.

"Ara ja no hi ha marxa enrere". Així ho va afirmar el conseller Francesc Homs en declaracions a Nació Digital al mes d'octubre al dir que la marxa enrere en el procés sobiranista era impossible.

Posem el cas d'una simple relació comercial. Per exemple: una PIME que ven a una cadena d'hipermercats X a preus abusivament baixos i que, un dia, anuncia que es buscarà la vida intentant vendre a millor preus a altres hipermercats diferents. Posem que hipermercats X reacciona insultant la PIME, amenaçant-la de fer-la fora del mercat, de bloquejar les seves vendes a competidors, de posar traves a les seves xarxes de distribució, de denunciar-la i mil i una coses més. Si la PIME, davant d'aquestes amenaces, cedeix, és morta: a partir d'aquell mateix moment, hipermercats X ja podrà esclafar a plaer la PIME i imposar uns preus encara més baixos que abans.

A Catalunya, si cedís ara, li passaria com a aquesta PIME: quedaria a mercè d'algú que ja ha demostrat, per les seves maneres i les seves amenaces, que no és altra cosa que l'enemic. Amb Catalunya cedint, Espanya no dubtaria a aplicar dures repressions, no en el sentit militar –esperem–, sinó en el polític, social i cultural: més asfíxia econòmica, més retallada d'autogovern, menys inversions, més invasió de competències en llengua, etc.

Per altra banda, aquest procés s'ha emprès des de la **il·lusió** i la **incertesa**. Com tot a la vida, quan s'inicia una etapa nova, diferent a l'anterior, hi ha la por, els nervis i la incertesa sobre si s'ha escollit el camí correcte i si s'arribarà a bon port. Però a aquests sentiments s'hi uneix la il·lusió; il·lusió pel nou camí que s'emprèn, per les portes que s'obren i les expectatives que es té. Una incertesa que contrasta, però, amb una certesa absoluta en el cas contrari: si Catalunya no assoleix la sobirania, Espanya no tindrà gaires miraments.

Sovint els unionistes repeteixen que el govern català, i els partidaris de la independència, s'obliden del què "realment" importa, que és la sortida de la crisi. La

qüestió és que aquest procés genera il·lusió -que és el que més es necessita en moments difícils-, a més de la riquesa que provocaria el fet de deixar d'estar units a l'Estat espanyol i ser un poble en tota regla, àmbit que tractaré més endavant, a l'apartat de la "Viabilitat econòmica".

Per **Ignasi Aragay**, director adjunt del diari ARA, aquestes incerteses que pot produir aquest procés *"no resten ni un gra de compromís. Al contrari, l'enforteixen. En realitat, aquesta combinació d'il·lusió i realisme és la millor garantia per a l'èxit d'una empresa cívica i política que està demostrant la seva capacitat de no caure en la frivolitat ni la provocació, de no voler córrer massa ni voler aturar-se, de no somiar truites ni tenir malsons, de mostrar alhora paciència i fermesa"*.^[49]

Un observador llunyà, per mínimament neutral que sigui, no pot sinó admirar la maduresa d'una societat que s'expressa democràticament, pacíficament i festivament, de forma massiva i reiterada, com van demostrar, per exemple, les massives manifestacions del 2010 i 2012, o la Via Catalana d'enguany.

➤ **"Espanya ha decebut Catalunya, ara l'ha de deixar anar"**

El diari britànic "The Guardian" va publicar el 10 de setembre d'aquest any, una carta oberta del portaveu del govern, Francesc Homs: "Espanya ha decebut Catalunya, ara l'ha de deixar anar".^[50] A l'article, Homs explicava la Via Catalana que es faria l'endemà i descrivia els entrebancs de Madrid per celebrar un referèndum sobre la independència.

Al text, el portaveu feia un repàs de tots els esdeveniments que han precipitat el moment de tensió actual, des del rebuig de l'Estatut l'any 2006. Homs explica que *"després de trenta anys treballant amb Madrid per construir una democràcia", "no ens tracten d'igual a igual sinó que com a vassalls"*.

"Diuen des de Madrid que no hi ha pas cap camí legal per votar sobre el nostre futur. No hi estem d'acord." deia Homs que, a més, comparava la situació catalana amb l'escolesa: *"El Regne Unit ha delegat poders a Escòcia perquè celebri un referèndum sobre la independència, Madrid hauria de respondre a les demandes de la nostra gent amb la mateixa flexibilitat i imaginació"*.

Homs deia que el procés és democràtic i pacífic, i assegura que *"no busquem pas aïllament. Barcelona i Catalunya han estat sempre dinàmiques i obertes, al centre de les rutes comercials del Mediterrani"*.

I final del text, Homs explicava que les relacions amb Espanya s'han col·lapsat perquè *"Espanya no compleix amb les obligacions que té amb Catalunya i els seus ciutadans"*.

[49] Ignasi Aragay: "Catalunya supera l'èxit d'identitat", publicat el 6 de novembre del 2013.

[50] The Guardian: "Spain has let Catalonia down. Now it must let it go". 10 de setembre del 2013.

➤ **Per què Mas no diu independència?**

La resposta és ben senzilla. La independència no és un fi en si mateix és la conseqüència de crear un estat nou dins Europa. El matís és important, atès que la transició nacional que se'ns està plantejant va més enllà de la independència, ja que la gent vol saber què passarà l'endemà. Per això el president Mas parla ja de l'endemà, parla sempre de l'estat propi que hem d'anar creant entre tots a través de les estructures d'estat que trobem més adients. I ho fa sabent que plantejar el debat des de la confrontació amb Espanya i buscar una ruptura dràstica no porta enlloc.

D'altra banda, en el debat de política general d'ara fa un any, Mas parlava de la voluntat del poble de Catalunya de ser un nou estat, i feia referència al lema de la manifestació de la Diada: "Catalunya, nou estat d'Europa". Però no esmentava la paraula independència, i portaveus de PSC, PP, Ciutadans i Solidaritat li retreien que no fos clar. Mas encunyava -i ho continua fent- el terme d'estat "interdependent", per explicar que **en l'Europa actual cap estat no es pot considerar plenament independent, perquè ha de cedir parts de la sobirania a la UE.**

El president Mas al debat de política general del 25 de setembre passat

Tot i així, aquest any s'ha referit "als que volen un estat independent" i ha dit, fent èmfasi en la paraula, que la Via Catalana demanava la independència. En una intervenció al Parlament, va avisar a Àlicia Sánchez Camacho, portaveu del PP a Catalunya: *"Quin és el risc de la no consulta? Hi ha una majoria del país que vol canviar radicalment l'estatus de Catalunya, que pot arribar fins a l'extrem que Catalunya es converteixi en un estat independent. Pot passar, això. Hi ha molta gent a favor d'això."*

➤ **Paper dels mitjans de comunicació per explicar el procés**

Una de les crítiques que s'han fet a aquest procés és que ha creat una nova hegemonia que fa molt difícil, per no dir impossible, la lliure expressió dels que no en formen part. I s'ha posat un especial èmfasi en el presumpte paper que han exercit els mitjans de comunicació -especialment els públics- per crear un clima "asfixiant".

En primer lloc, cal admetre que, en pocs anys, el moviment independentista ha experimentat un creixement imprevist molt gran. De ser durant molts anys l'aspiració d'uns pocs, ha passat a ser-ho de sis de cada deu catalans. Abans era vist com una utopia la independència de Catalunya, i això pot ser degut, en part,

per la poca informació i estudis que hi havia sobre el tema, el poc coneixement del passat col·lectiu, tant polític com social, i per la por a la repressió que es podia experimentar, tant durant el franquisme com durant la Transició.

Aquest augment d'independentistes ha generat, en conseqüència, que els qui abans se sentien còmodes en la lleialtat autonomista -que era la que dominava de manera implícita i ningú no els demanava explicacions-, ara senten la incomoditat d'haver-se de justificar. Qui millor pot entendre aquest sentiment és el dels vells independentistes, quan, en temps d'hegemonia autonomista, la defensa que feien de la independència de Catalunya es feia molt difícil.

A aquest malestar dels qui discrepen de la independència se li sol donar la culpa al paper dels mitjans de comunicació catalans. Hi ha qui suggereix que a Catalunya la gent és manipulada, enganyada i adoctrinada, a través dels diferents mitjans. Per això, a continuació hi trobem un seguit de dades sobre els mitjans que els catalans utilitzen en el seu dia a dia, per tal de contrastar aquests arguments:

- Pel què fa a la premsa generalista editada a Catalunya, la relació és d'un **16% amb línia editorial sobiranista per un 84% de**, per dir-ho d'alguna manera, "tercera via".
- Si hi afegim la premsa espanyola llegida a Catalunya, l'audiència de la **premsa sobiranista cau al 13%**.
- **A la televisió, les audiències són del 75% a favor dels canals estatals** (Antena 3, Telecinco, TV1, La 2, Cuatro i La Sexta), **mentre que totes les locals** (TV3, 8tv, 33 i Super3) **representen només un 25%**.
- **Només a la ràdio**, l'audiència de RAC1 (del comte Godó) més la de Catalunya Ràdio **suposa el 60%, mentre que el 40% restant se'l reparteixen les ones de titularitat espanyola**.
- I, per altra banda, la pluralitat política als mitjans catalans comparada amb la pràctica nul·la presència del sobiranisme català als debats espanyol descriu una realitat encara més contundent.

Per tant, es podria dir que no hi ha cap tipus d'hegemonia sobiranista en les audiències del mitjans de comunicació que se segueixen a Catalunya.

➤ **Què comporta aquest procés?**

La sobirania és el dret a decidir, però també a equivocar-se. És un passaport cap a la llibertat, no cap a la prosperitat necessàriament, tot i que l'objectiu de la independència és, en gran mesura, per aconseguir aquesta "prosperitat" que, en la situació actual, és impossible assolir-la.

No és un camí fàcil. L'endemà de la independència, Catalunya no tindrà les coses regalades, ni deixarà d'estar en crisi. La gent continuarà tenint el seus problemes a casa i haurà de continuar anant a treballar. Però sí serà una eina per aconseguir el benestar dels catalans; els permetrà governar-se a si mateixos sense imposicions forasteres. Permetrà començar un nou Estat, més just i integrant a tothom, siguin quines siguin les seves ideologies.

Serà també el premi a tants i tants segles de repressió i atacs continus cap a la pròpia llengua i a la pròpia identitat i dignitat. Els catalans tindran, aleshores, un estat per fer-lo a la seva manera, i poder viure tal com sempre han volgut.

Salvador Cardús en el seu llibre "El camí de la independència" deia: "*El dret a la independència, un poble se'l guanya en la mesura que hagi fet els mèrits necessaris per aconseguir-la.*" Si més no, una majoria de catalans ja fa uns quants centenars d'anys que lluiten per aconseguir aquesta desitjada independència. Hi haurà diversitat d'opinions sobre si se la mereixen o no, però, els catalans, tossuts ho són una estona.

3.1 Àmbit polític

"Els fets no deixen d'existir perquè se'ls ignori."

Aldous Huxley (1894-1963), escriptor anglès.

* * *

La independència de Catalunya s'ha situat al centre del debat polític. Segons el CEO (en unes enquestes fetes al juny del 2013), un 47% de catalans vol que Catalunya sigui un estat independent, i un 55,6% hi votaria a favor en un referèndum.

L'agenda política de Catalunya, doncs, s'ha vist empesa per la presència de l'argument de la independència a la societat civil i, consegüentment, a les institucions de decisió i govern del país.

Fa només un any, el partit polític d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) imaginava un procés de transició "d'un màxim de deu anys", segons una proposició de llei al Congrés per regular el dret a l'autodeterminació. L'horitzó d'una dècada sembla ara del tot excessiu, però fa cosa només d'un any ben pocs s'imaginaven que Catalunya es trobaria avui embrancada en una de les operacions polítiques més complexes de la seva història.

Les darreres manifestacions de la Diada i la recent Cadena humana, com també la majoria sobiranista consolidada en les últimes eleccions al Parlament (les del 25 de novembre del 2012), han escurçat de sobte els terminis del sobiranisme. Però quant temps pot requerir assolir la independència si hi ha les majories necessàries i es van venent els múltiples entrebancs que està comportant el procés? El primer informe del Consell Assessor per a la Transició Nacional (CATN) no fixa un calendari per a tots els passos que caldrà fer, però sí que aporta pistes de quins seran els moments crucials. Catalunya enceta un lustre ple d'incerteses però que pot servir per capgirar l'actual statu quo.

"Catalunya afronta un lustre decisiu per bastir l'estat propi"

Pel que fa a la mobilització ciutadana, és la clau del procés perquè manté la pressió sobre els negociadors.

Així doncs, la independència creix i els partits que no hi estan clarament a favor o clarament en contra pateixen la indefinició i l'abandó dels qui a hores d'ara volen les coses clares.

A continuació faré una petita anàlisi del panorama polític a partir d'una sèrie d'enquestes que permetran mostrar, de forma visual, quins són els partits polítics que actualment estan a favor o en contra d'un Estat Català, quins recolzen el dret a decidir i quins no, etc.

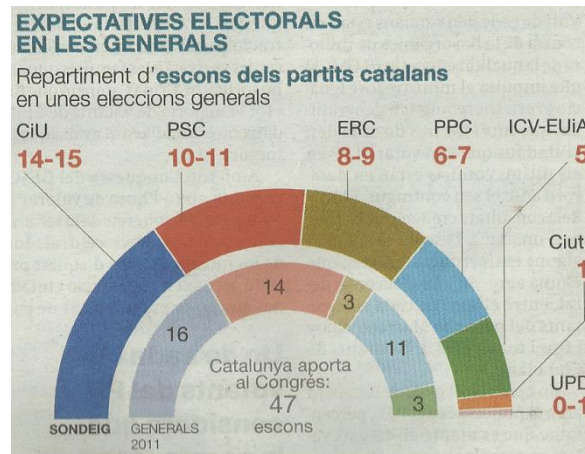
El mapa electoral que ve

Els sondejos que s'endinsen en el cos electoral català reflecteixen un panorama impensable fa molt poc temps. Aquest panorama es resumeix en tres trets:

1. **Desplaçament de l'eix identitari**, de manera que els electors que se senten més o només catalans són ja majoria al cens electoral.
2. **Ruptura de les tradicionals lleialtats partidàries**, que es tradueix en un augment de l'abstenció i de les fugues de vot.
3. **Avenc de nous partits polítics més rotunds en l'àmbit ideològic o identitari**, que cullen una part del descontentament generat per la crisi i els antagonismes territorials.

Tot i així, es tracta de pronòstics virtuals, derivats d'un estat d'ànim conjuntural i que s'expressa sense el fre psicològic o les reflexions que obliga una autèntica convocatòria electoral a curt termini.

✓ Representació al Congrés dels Diputats

Enquesta del GESOP, publicada a El Periódico el 9 de juny del 2013

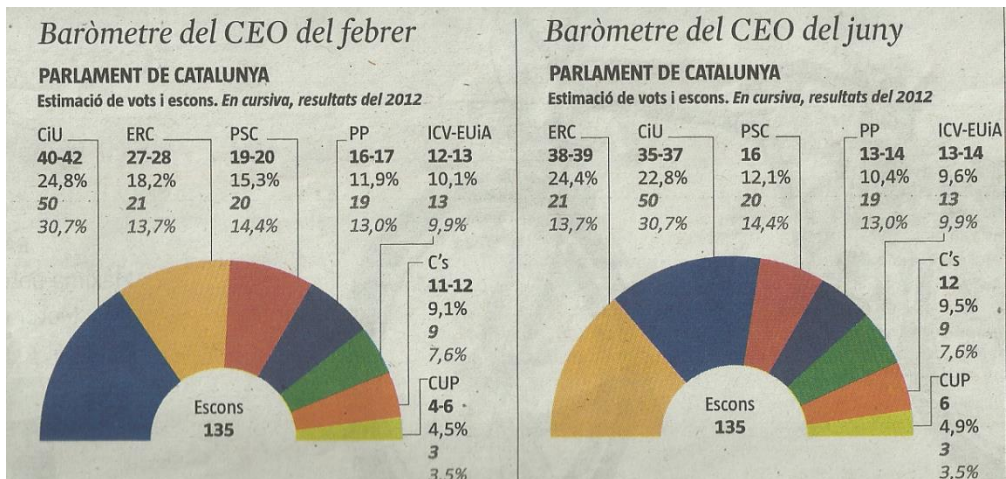
Segons el Baròmetre de Catalunya del Gabinet d'Estudis Socials i Opinió Pública (GESOP), si avui se celebressin comicis al Congrés, en escons, CiU passaria dels 16 actuals a 14 o 15; el PSC, de 14 a 10 o 11; i el PP, d'11 a 6 o 7.

En canvi, ICV-EUiA, passaria de 3 diputats a 5, i ERC passaria de les 3 actes actuals, a les 8 i fins i tot 9.

Ciudadans, que no hi va concórrer el 2011, entraria en l'hemicicle i Unión Progreso y Democracia (UPyD) s'acostaria al 3% mínim per tenir diputat.

Els nacionalistes, per tant, avantatjarien en gairebé 6 punts el PSC, que en perdria 8.

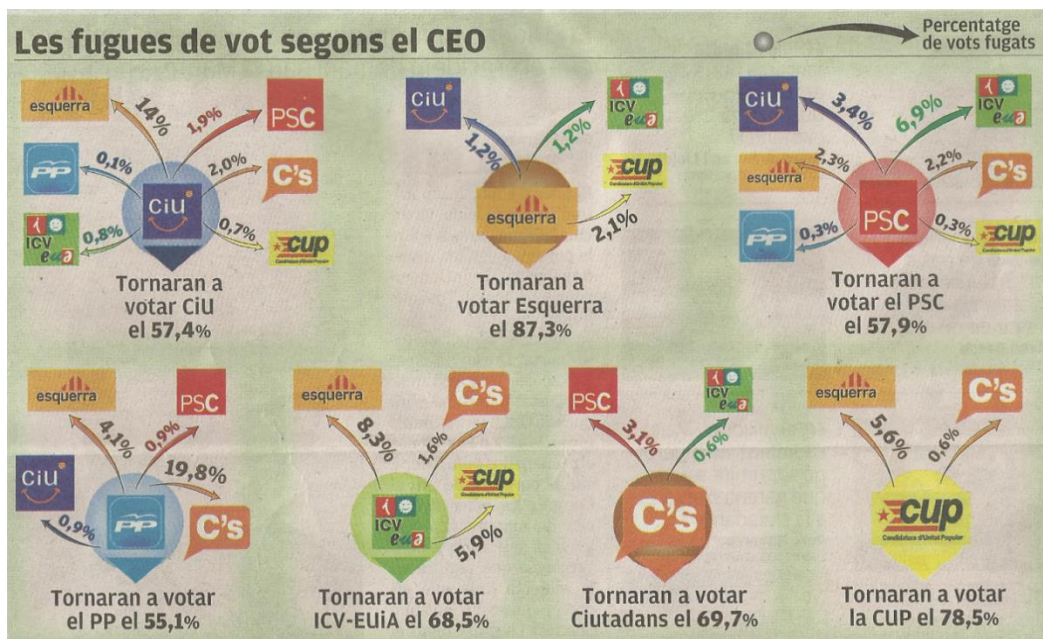
✓ **Estimació de vot al Parlament de Catalunya**

Baròmetres del CEO els mesos de febrer i juny d'aquest 2013, publicats a La Vanguardia el 23 de juny passat

Amb només 4 mesos, el baròmetre del CEO mostra un canvi en la primera força a Catalunya durant el 2012; va passar de ser CiU (amb 40-42 escons al febrer i 35-37 al juny), a ERC (amb 27-28 al mes de febrer i amb 38-39 al juny).

✓ **Els votants (in)fidels**

Baròmetre del CEO durant el mes de juny, publicat a El Punt Avui el 22 de juny passat

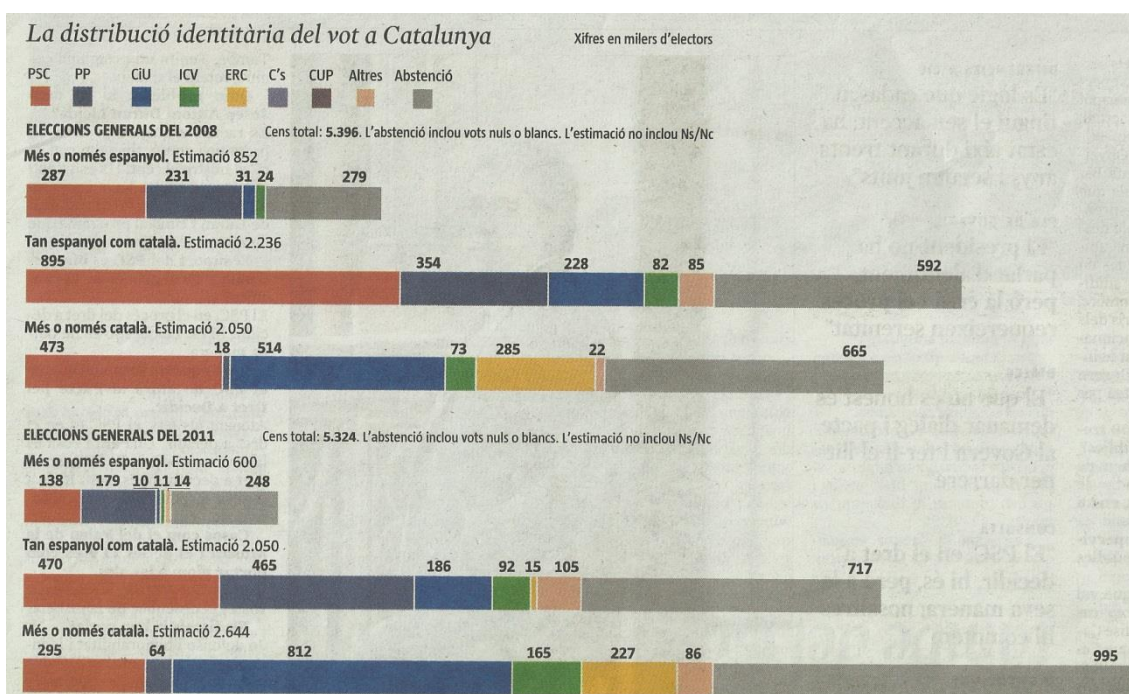
Tal com demostra el baròmetre del Centre d'Estudis d'Opinió, el CEO, que, per primer cop, pronostica una victòria d'Esquerra. **Els republicans se situarien com a primera força de Catalunya**, tant en intenció directa de vot com en escons. En tindrien entre 38 i 39 per davant de CiU (35-37), el PSC (16), el PP (13-14), ICV-EUiA (13-14), C's (12) i la CUP (6).

L'enquesta detecta les fugues que expliquen aquests resultats i que afecten, principalment, la federació nacionalista, els populars, els socialistes i els ecosocialistes. **Si els comicis al Parlament de Catalunya es fessin ara, veurien com una part dels que els van elegir el 25-N no repetirien.** És un mal, però, que afecta pràcticament a tots els partits.

Indecisos

Els electors de CiU, el PSC i C's són els més indecisos. Un 12% de la federació, un 15% dels socialistes i un 14,6% de Ciutadans no han decidit el vot.

✓ Distribució identitària del vot a Catalunya

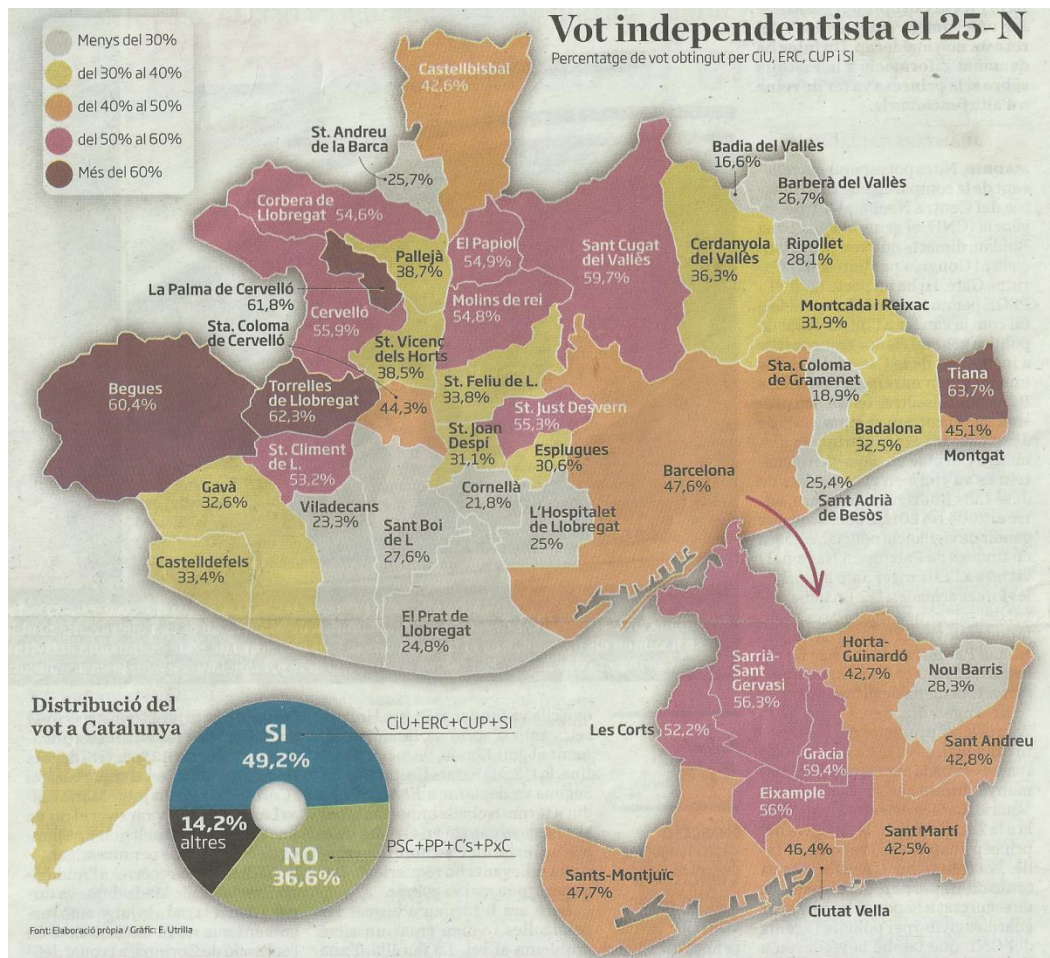
Enquesta publicada a La Vanguardia el 23 de juny passat, amb fonts del CIS, CEO i elaboració pròpia (del diari)

En menys d'una dècada, l'eix identitària ha patit una notable transformació. Així, mentre el contingent d'electors que es declaren "més o només espanyols" ha disminuït des de l'any 2006 en un 46%; el grup que se sent "més o només català" ha crescut des d'aleshores en prop d'un 40%, fins a convertir-se en el més nombrós en els comicis autonòmics del 2012: 3 milions de persones.

La paradoxa és que, alhora, ha crescut la mobilització i la competència electoral en el minvat espai de l'espanyolisme. És a dir, són menys electors però participen més i es reparteixen d'una altra manera.

Per exemple, el PSC hauria perdut el 56% dels seus votants "més o només espanyols" (de 113.000, el 2006, a 50.000, el 2012), mentre que el PP n'hauria sumat 24.000, fins a convertir-se en el partit hegemònic en aquest grup. Això sí, la segona força seria Ciutadans (entorn de 53.000 votants).

✓ **Vot independentista el 25-N a l'àrea metropolitana de Barcelona**

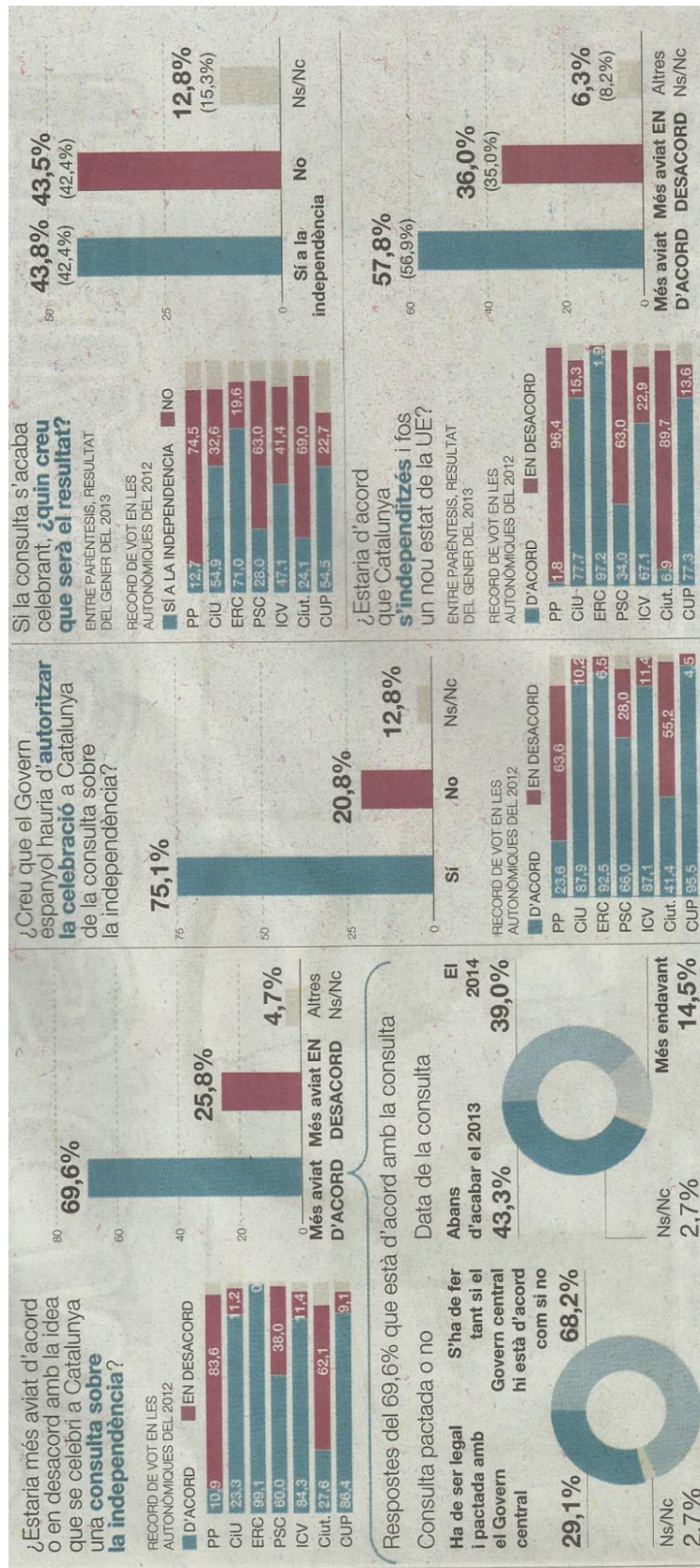

Gràfic publicat al diari ARA el 16 de març passat

L'ANC va aprovar el 16 de març passat en assemblea un full de ruta en què apostava per fer la consulta abans del juny del 2014 i el pacte d'estabilitat de CiU i ERC fixa que cal estar preparats per convocar-la al llarg d'aquell any, tot i que els republicans avisen que els esdeveniments es poden precipitar. Sigui com sigui, el període per convèncer els indecisos o fer dubtar els contraris a l'estat propi és curt i queda feina per fer. I on cal posar més èmfasi és en **l'àrea metropolitana de Barcelona, amb 36 municipis on viu la meitat de la població del país i on en general l'independentisme és més dèbil.**

Els partits i entitats sobiranistes ja ultimen campanyes encarades a fer decantar els indecisos. Els punts comuns són un argumentari basat en els beneficis socials de l'estat propi i el desacomplexament a l'hora d'utilitzar el castellà.

✓ **Debat sobiranista**

Els catalans volen votar com més aviat millor, amb permís de l'Estat o sense, i millor a l'escolesa que a la kosovar. És un concís resum de la segona part del Baròmetre del GESOP per a El Periódico (durant el mes de juny passat), que ha preguntat pel suport a una consulta sobiranista i a la independència.

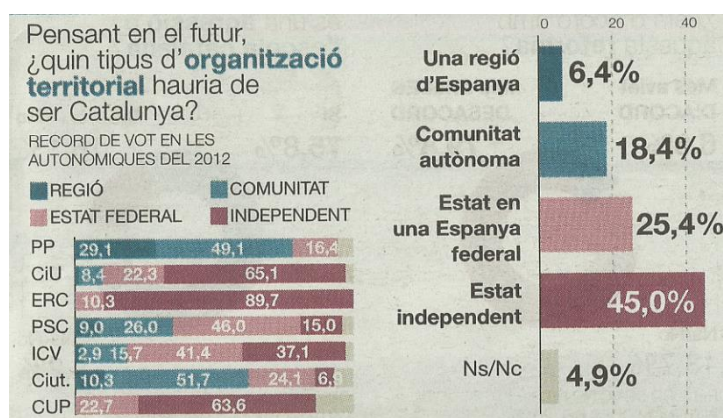
Aquestes enquestes constaten, un cop més, com ha canviat en pocs mesos l'eix de rotació de la política catalana.

7 de cada 10 ciutadans reclamen un referèndum, i la majoria d'ells exigeixen que es convoqui encara que Mariano Rajoy no hi doni el vistiplau. No obstant, 3 de cada 4 catalans demanen al president del Govern que autoritzi la consulta, i un percentatge similar rebutja una declaració unilateral d'independència.

I, la dada potser més sorprenent, **al mes de juny passat el 43,3% preferien no esperar al 2014 i votar aquest any**.

Segons el baròmetre, **la consulta té l'aval del 69,6% dels catalans, i el rebuig del 25,8%**. Entre els opositors, el 83% dels votants del Partit Popular de Catalunya (PPC), el 62% dels de Ciutadans i el 38% dels del PSC.

✓ Organització territorial de Catalunya

Gràfic del GESOP publicat a El Periódico el 9 de juny passat

Pel que fa a quin tipus d'organització territorial hauria de ser Catalunya, **dels votants de CiU, ERC i les CUP, més del 60% estarien a favor d'un Estat independent**, i entre un 10 i un 22% a favor d'un Estat en una Espanya federal.

El PSC i ICV, en canvi, tenen un 46% de votants a favor d'un Estat federal

Per altra banda, tant PP com Ciutadans tenen un 29,1% i un 10,3% respectivament de votants que volen que Catalunya sigui una regió d'Espanya, i aproximadament el 50% de cada un dels dos partits voldrien que es mantingués com una Comunitat Autònoma.

➤ **Nou partit polític?**

Procés Constituent, la formació d'esquerreres i sobiranista impulsava per la monja benedictina Teresa Forcades i l'economista Arcadi Oliveres, va llançar el 13 d'octubre la seva campanya "Construïm la República Catalana del 99%" amb referència a la majoria de la ciutadania que vol una societat més justa i un 1% que serien els "corruptes".

Teresa Forcades i Arcadi Oliveres

Aquest moviment polític, que té 45.000 adherits, va presentar la campanya en un acte a les fonts de Montjuic davant de milers de persones i ja busca aliances per representar-se a les eleccions autonòmiques del 2016.

3.2 Àmbit cultural i social

"Ens mobilitzem en massa, en una reacció social encadenada. [...] Traiem forces de flaqueza i ens fem admirar de tothom per la força de les nostres mobilitzacions col·lectives. I així marxem endavant, irresistibles, eufòrics, capaços d'abastar la lluna. Ens fem valer i ens inflem amb un orgull ingenu i sa. En aquests instants ens sentim els homes millors del món".

Vicens Vives sobre els ressorts psicològics col·lectius dels catalans

* * *

El ritme dels esdeveniments és cada cop més accelerat, pel que fa al procés que ha de dur Catalunya a començar una etapa nova en la seva història contemporània. Els darrers anys hi ha hagut un canvi en profunditat en les mentalitats de la majoria de ciutadans del Principat, i allò que abans era minoritari, o podia aparèixer fins i tot com a marginal o merament testimonial, avui ocupa ja, plenament, la centralitat de la política catalana, i la seva influència s'estén a la resta de Països Catalans.

L'evolució social del país sorgeix, d'alguna forma, de l'independentisme de reivindicació per la pressió social que ha suposat, dotant de força els arguments d'aquells que es troben a la política.

La nova majoria social a favor de la independència és d'una diversitat extraordinària i no podia ser d'altra manera, ja que la mateixa composició demogràfica de la societat catalana té com a tret fonamental, justament, la pluralitat interna. Són diversos els orígens geogràfics, les ideologies polítiques, les llengües familiars, les confessions religioses, l'estatus social, els models econòmics, les preferències esportives, l'indret de residència, ... Allò que és comú és el desig majoritari d'assumir la responsabilitat d'administrar el seu futur, sense dependències de cap altre país.

Catalunya s'ha fet, com va dir el president Pujol, "amb els que viuen i treballen a Catalunya, amb els que amb el seu esforç contribueixen a la seva prosperitat". I que en fa casa seva. Tot i que també hi ha ciutadans a Catalunya que no se senten catalans.

Però és indiscutible que **aquest futur país només es pot fer amb els nous catalans**. Ja n'hi ha molts que s'han incorporat al projecte d'emancipació nacional perquè han entès que en depèn, també, l'emancipació personal que han vingut a buscar a Catalunya. Tanmateix, queda feina per fer. I aquesta feina consisteix fonamentalment a explicar-los els uns als altres que, mentre el passat els separa, el futur els pot aplegar. De manera que, com més ambicions sigui el futur al qual aspirem, més aplegats ens trobarem.

* * *

✓ **Literatura sorgida arran del procés sobiranista**

Aquests darrers anys, des de l'inici del nou mil·lenni, ha anat sorgint una nova literatura entorn al moment històric que Catalunya està patint. L'edició de llibres que tracten sobre el procés sobiranista (el per què, l'endemà, la necessitat d'un nou Estat, la viabilitat d'aquest, el reconeixement internacional, etc.) s'han convertit en un gènere a l'alça.

Alguns dels llibres que m'agradaria destacar –no només perquè m'han estat útils a l'hora de fer el treball, sinó també pel seu contingut–, són els següents:

- *Delenda est Hispania* i *Addendum*, d'Albert Pont tots dos.
- *La fam i l'orgull*, de Muriel Casals.
- *El camí de la independència*, de Salvador Cardús.
- *Victus*, d'Albert Sánchez Piñol.
- *La Guerra de Successió*, de la revista *Sàpiens*. Tot un seguit de volums que narren, de forma amena, aquesta guerra tan aferrissada.
- *What's up with Catalonia?*, amb Salvador Cardús, Muriel Casals, Germà Bel, Oriol Junqueras, Edward Hugh, Carme Forcadell, Matthew Tree i Ramon Tremosa, entre d'altres. Amb pròleg del president de la Generalitat Artur Mas. Aquest llibre és bilingüe, escrit en castellà i anglès perquè la gent de fora sàpiga què passa amb Catalunya.

Tots ells, però, són favorables a una hipotètica Catalunya independent, exposant dades que proven la viabilitat d'un Estat Català. Per altra banda, no només es prova la viabilitat econòmica de Catalunya, sinó també intenten donar resposta als interrogants sobre la independència de Catalunya de diferents àmbits, mitjançant dades objectives, com ara el llibre "Claus sobre la independència de Catalunya", de l'editorial El clauer. La qüestió no és trobar dades que recolzin els arguments de gent partidària de la independència, sinó trobar arguments que mostrin si veritablement Catalunya seria o no viable. I, la opinió generalitzada recollida de tots els llibres, articles, conferències i informes, és que Catalunya seria perfectament viable, com analitzaré més endavant en els apartats de "Viabilitat econòmica, social i cultural, i política.

Pel que fa a la bibliografia de llibres o informes en contra d'una possible independència de Catalunya, es poden contar amb els dits d'una mà. És per això que en aquest treball no he recollit gaires dades que reflexin l'opinió d'aquells contraris a la independència, ja que la majoria d'opinions oposades a la independència es limiten a articles d'opinió o declaracions en mítings polítics, on les poques dades que es donen són refutades per un gran ventall d'economistes, juristes i d'altres, que afirmen una viabilitat econòmica catalana.

Les úniques dades que he trobat que fan referència a Catalunya des d'un punt de vista contrari, ha estat un informe anomenat "La cuestión catalana, hoy" de l'Institut de Estudios Económicos (IEE) -amb seu a Madrid- que apunta que "la independència seria econòmicament "desastrosa" per a Catalunya". Aquest informe va ser presentat al Cercle d'Economia a Barcelona, presidit per Josep Piqué, expresident del PP de Catalunya, amb la presència d'empresaris, economistes i diferents personalitat com l'expresident de la Generalitat Jordi Pujol. Cal dir, però, que totes les notícies que feien referència a aquest informe no posaven en relleu cap mena de dada.

3.2.1 Grans manifestacions

Al llarg dels anys, els catalans han reivindicat constantment les seves llibertats i les seves institucions. Per això una data com la de l'11 de setembre de 1714 ha estat commemorada al llarg del temps, no com la celebració d'una derrota –la caiguda de la ciutat de Barcelona a mans dels exèrcits francesos i castellans de Felip V- sinó com la d'un poble que tenia unes llibertats i unes institucions a les quals no ha renunciat mai i que sempre ha reivindicat. La tragèdia de l'Onze de Setembre de 1714 deixa de ser-ho quan reconeixem en ella que es va produir en defensa d'alguna cosa que avui sembla, o hauria de semblar, ben natural: el dret a l'autodeterminació.

El sentiment independentista ha estat sempre present a la societat catalana. Certament, hi ha hagut períodes en què aquest sentiment ha estat molt somort. D'altres somort i prou. La consulta d'Arenys de Munt l'any 2009 va ser, sota el meu punt de vista, com obrir una aixeta. La sentència promulgada pel Tribunal Constitucional espanyol contra el nou Estatut referendat pel poble català encara va obrir l'aixeta una mica més, fins a arribar al punt de màxima ebullició l'Onze de setembre de 2012, en la massiva manifestació.

Durant aquest període, la societat catalana no s'ha quedat de braços plegats, sinó que des de fa anys ha emprès plataformes, associacions, grups, assemblees, partits, agrupacions, institucions i centres d'estudi d'índole diversa, han mirat d'impulsar i escampar l'ideal sobiranista fent activitats, conferències, xerrades, col·loquis, presentacions, llibres de tota mena, entre d'altres.

Per altra banda, el moviment catalanista sempre ha sabut com sintetitzar els seus anhels en lemes que tothom recorda. Per exemple, l'eslògan "Catalonia is not Spain" ha esdevingut tan clàssic, o típic, que ha tingut fins i tot variants al gust del consumidor, com aquell "Catalonia is not CiU" que ICV va fer servir l'any passat en precampanya electoral.

Pancartes amb el "Freedom for Catalonia" al pas de la flama olímpica per Montserrat, el 1992, a l'esquerra. A la dreta, a dalt, capçalera de la manifestació de l'Onze de setembre passat i, a baix, una pancarta de "Catalonia is not Spain" en un Barça-Madrid, l'any 2004, i la manifestació del 10 de juliol del 2010.

La famosa apel·lació "El Cas de Catalunya" editat l'abril de 1945 per la delegació del Consell Nacional Català a San Francisco, davant del que acabaria sent les Nacions Unides. En aquest escrit de més de 30 pàgines, els delegats catalans demanaven que la causa catalana no fos oblidada, que es recordés que bona part de la intel·lectualitat i població catalanes havien hagut de patir la repressió i l'exili a conseqüència de la dictadura feixista. Seixanta-vuit anys més tard, pràcticament dos milions de persones van tornar a reivindicar de manera pacífica i democràtica la voluntat d'un poble que vol anar fent la seva pròpia Via.

➤ Manifestacions

Tradicionalment, des del sorgiment del catalanisme polític, la Diada Nacional de Catalunya ha esdevingut un focus d'activitats institucionals en diversos escenaris, particularment des de principis dels 2000 als voltants del Parc de la Ciutadella de Barcelona. Al llarg dels anys, la societat catalana s'ha anat reivindicant, sobretot en manifestacions, totes elles pacífiques i festives. N'hi ha hagut centenars al llarg dels anys, però n'hi ha tres que, per la seva magnitud i moment històric, caldria destacar:

1977

Després de la manifestació a Sant Boi de Llobregat del 76, en un context a priori més hostil –emmarcat enmig de la Transició espanyola- que en el que ens trobem ara al 2013, Catalunya es va unir fa 36 anys a favor de l'Estatut. Va ser una marxa a favor del catalanisme i l'autonomia de Catalunya, que va tenir lloc l'Onze de setembre d'aquell any.

Va ser una manifestació multitudinària sense precedents, la primera autoritzada després de la mort del general Franco a la capital catalana. Tenia com a objectiu el restabliment de la democràcia, de la Generalitat de Catalunya i la proclamació d'una amnistia als presos polítics, com ara el president de la Generalitat d'aquell moment, Josep Tarradellas i Joan (1899-1988), que va viure la Diada exiliat a Saint-Martin-le-Beau, a França.

Milers de persones van retre homenatge al Fossar de les Moreres als catalans que es van deixar la vida contra les tropes borbòniques de Felip V.

La marxa, que va baixar per Passeig de Gràcia i la Ronda de Sant Pere, va durar unes cinc hores i va acabar al monument a Rafael Casanova. El lema de la manifestació va ser "**Libertat, Amnistia, Estatut d'Autonomia**". El president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas, la va viure des de la distància.

Edició de la Vanguardia el 13 de setembre del 1977, l'endemà de la Diada Nacional de Catalunya.

Una mort com a resultat d'incidents

En aquella edició del 13 de setembre de La Vanguardia, s'explicava que la Diada havia resultat ser una "llició de civisme". Però també s'explicava que s'havien registrat incidents a la Rambla que van acabar amb la mort, dies més tard, d'un jove: Carlos Gustavo Frecher.

D'alguna manera, la mort no va ser envà, dos anys més tard, el 25 d'octubre del 1979, Catalunya va aprovar per unanimitat el seu Estatut.

Aquell mateix any, al 1979, Lluís Llach, músic, cantautor i escriptor català, va compondre una cançó anomenada "Somniem", dos fragments de la qual són els següents:

"[...]SOMNIEU.
Sí inevitablement, el somni d'avui com possibilitat del demà.
ESPEREU MASSA.
És clar que sí, i no ens fa cap vergonya ésser esclaus de l'esperança.
VOLEU MASSA.
És clar que sí, és el nostre dret rabiós, i encara més el nostre deure.
EXIGIU.
És clar que sí, apassionadament o amb tristesa.

I tanmateix,
i tanmateix, millor així,
millor un poble que es mou,
encara que, a vegades, precipitat,
encara que, a vegades, massa prudent,
encara que, a vegades, brut, baix, rastrer,
encara que, a vegades, sublim,
millor així, amb tota la seva condició humana, estranya i senzilla;
millor així, que no un ramat de xais sotmès al càlcul dels ordenadors
d'interessos.
Per això, que ningú no s'avergonyeixi de dir, que ningú no
s'avergonyeixi de cridar:
somniem, sí, constantment, somniem sense límits en els somnis,
somniem fins l'inimaginable.
Somniem sempre,
i ho esperem tot, hem après l'art d'esperar, aquest art d'esperar [...]"

10 de juliol del 2010

La manifestació del 10 de juliol del 2010 es va realitzar a Barcelona sota el lema: "**Som una nació. Nosaltres decidim**". Va ser una demostració col·lectiva en contra de la resolució del recurs d'inconstitucionalitat efectuat pel Tribunal Constitucional sobre el text de l'Estatut de Catalunya.

Iñigo Urkullu, president de l'EBB del PNB, va denunciar que la sentència sobre l'Estatut suposava "una poda i escombrada" a elements transcendents d'aquest, i que la decisió dels catalans no podia ser silenciada.

La manifestació, la més multitudinària de la història de Catalunya fins aquella data, va aplegar entre 1,1 milions de persones segons la Guàrdia Urbana i 1,5 segons Òmnium Cultural, i va ser un clam per la independència i el dret del poble de Catalunya a decidir el seu futur.

El recorregut previst per la marxa, que era convocada a les 18:00h, s'iniciava a la Plaça Joan Carles I -a la confluència de l'Avinguda Diagonal amb el Passeig de Gràcia-, baixava per aquest fins arribar a la Gran Via de les Corts Catalanes, per on seguiria fins arribar a la Plaça de Tetuan.

Alguns manifestants van seguir per carrers alternatius, i d'altres van continuar amb el recorregut original fins la Plaça de Tetuan. Allà, els actors Txé Arana i Lluís Soler van fer la lectura de la declaració final en nom dels organitzadors, i l'Orfeó Català va cantar Els Segadors. Tot i això, la gran afluència de gent va generar que milers de persones no arribessin fins al final del trajecte abans de l'hora final de la manifestació, i que la capçalera es dissolgués pels volts de les 20:00h, a la cruïlla de Passeig de Gràcia amb la Gran Via.

Al llarg de tot el recorregut hi va haver l'omnipresència d'estelades i proclames independentistes, així com també mostres de cultura popular (balls de bastons, gralles, castellers,...) i pancartes reivindicatives.

La manifestació va ser encapçalada i organitzada per Òmnium Cultural, i es va realitzar amb el suport de la majoria dels partits polítics representats al Parlament de Catalunya (excepte pel PPC i C's), així com també dels sindicats i prop de 1.600 entitats.

Hi va haver també 350 periodistes acreditats, i van arribar més de 800 autocars (segons algunes fonts més de 900) provinents de tot Catalunya, així com del País Valencià i -una desena- de la Catalunya del Nord, que van transportar més de 40.000 persones.

Incidents

En el moment de la dissolució alguns dels assistents van començar a proferir crits contra el líder d'UDC, Duran i Lleida, com també al president José Montilla. Fins i tot, un jove va intentar agredir aquest últim empenyent-lo, i el president va haver d'abandonar la marxa protegit per escortes per a refugiar-se a la seu del Departament de Justícia de la Generalitat, situada al carrer Pau Claris, i esperar que arribés el seu cotxe oficial.

Més tard de les nou de la nit, en la confluència del carrer Aragó amb el Passeig de Gràcia, un grup de les CUP va cremar una bandera espanyola. Posteriorment, les mateixes persones es van enfrontar a un home que en duia una.

Tot i aquests incidents aïllats, la manifestació va transcórrer pacíficament a tots els trams restants.

L'endemà de la manifestació

El Govern espanyol va considerar que aquesta no tindria cap efecte sobre la sentència del Tribunal Constitucional, i va declarar que la manifestació no suposava cap "punt d'inflexió" en les relacions entre Catalunya i l'Estat espanyol, cosa que havien afirmat els líders dels partits polítics catalanistes el dia de la concentració. Malgrat això, va mostrar el seu respecte per la protesta i va reconèixer l'èxit d'assistència a la convocatòria.

Pancarta del lema de la manifestació: "Som una nació. Nosaltres decidim."

Manifestacions fora de Catalunya

També es van produir **una dotzena de manifestacions a altres ciutats d'arreu del món**, incloent-hi Berlín, Londres, Brussel·les, Nova York, Buenos Aires, Los Angeles, Dublín, Mont-real, Quito, Sant Sebastià, Tolosa i Viena, entre d'altres. La Federació Internacional d'Entitats Catalanes va redactar un manifest cridant a totes les comunitats catalanes a l'estranger que convoquessin concentracions arreu del món expressant el seu rebuig a la sentència del Tribunal Constitucional.

11 de setembre del 2012

Durant la Diada del 2012, es va celebrar una immensa manifestació que va tenir lloc a Barcelona, sota el lema de "**Catalunya, nou Estat d'Europa**".

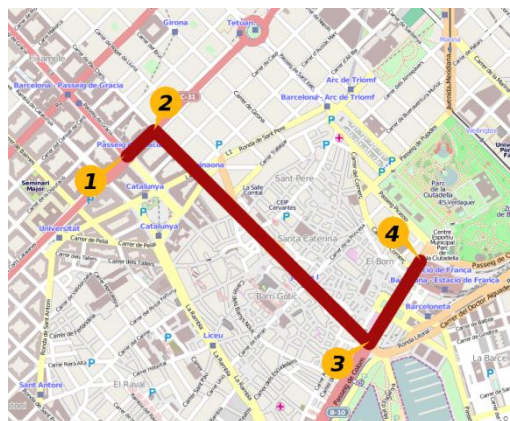
Va ser organitzada per l'Assemblea Nacional Catalana (ANC), la presidenta del qual, Carme Forcadell, va dir que "el 12 de setembre, el Govern haurà de començar a treballar per la independència de Catalunya". Totes les cròniques i totes les editorials dels diaris catalans de l'endemà explicaren, de manera diàfana, que la manifestació va ser inequívocament independentista.

Va ser una jornada històrica, per xifres i pel to marcadament independentista de la marxa, mai vist abans en una mobilització tan multitudinària.

L'afluència de participants a la marxa va ser massiva, ja que les estimacions d'assistència fluctuen entre 1,5 milions segons la Guàrdia Urbana i el Departament d'Interior, i uns 2 milions segons els organitzadors de l'acte. Amb tot, més tard, la delegació del govern espanyol a Catalunya va rebaixar aquest nombre a 600.000 persones. L'Associació de Municipis per la Independència (AMI) va explicar que la visió aèria mostrava una assistència d'aproximadament el doble de persones que en la manifestació del 10 de juliol.

Recorregut

Degut a les previsions d'una assistència massiva, els organitzadors, juntament amb els Mossos d'Esquadra i la Guàrdia Urbana, van decidir començar la manifestació a l'encreuament de la Gran Via amb Passeig de Gràcia (prop de la plaça de Catalunya) a les sis de la tarda, baixar per Pau Claris Via Laietana i acabar prop del Parlament de Catalunya, a la cruïlla de Marquès de l'Argentera amb Picasso, a tocar del parc de la Ciutadella, on hi havia muntat un escenari. Allà Núria de Gispert, presidenta del Parlament, va rebre una delegació de l'Assemblea Nacional Catalana. Els convocants van demanar "que s'iniciï el procés de secessió de l'Estat espanyol".

Assistents

Entitats, municipis i institucions d'arreu de Catalunya van preparar viatges organitzats per facilitar l'assistència a la manifestació. La previsió d'una assistència massiva va fer que els organitzadors modifiquessin diverses vegades el recorregut pensat inicialment. Es van organitzar trens especials llogats a Renfe des de Girona, Figueres i Manresa per facilitar als ciutadans el transport fins a Barcelona.

Imatge del Passeig de Gràcia.

D'altra banda, 1.111 autocars van estar a disposició pels ciutadans d'arreu del territori que es vulguessin desplaçar fins a la capital per assistir a la manifestació, esdevenint la manifestació amb més autocars de la història del país, segons va confirmar l'Ajuntament de Barcelona. També van venir autocars nord catalans i el Partit de la Nacion Occitana. Així mateix, també es van desplaçar diversos

autobusos des del País Valencià, organitzats per Acció Cultural del País Valencià i Solidaritat Catalana.

El mateix dia 11 un grup de motoristes va organitzar una marxa independentista en moto que va sortir de Vic al matí.

Imatge aèria de la manifestació del 2012, entre Passeig de Gràcia i la Diagonal.

3.2.2 Plataformes i actuacions socials

Durant aquests darrers anys, a mesura que ha anat incrementant el desig sobiranista, han anat sorgint plataformes, i conseqüentment, actuacions socials, que han generat que cada vegada hi hagi més gent que es sumi a la causa i que es creï una il·lusió entorn a aquest procés.

Els últims anys, arreu de Catalunya s'han anat formant assemblees territorials, plataformes i entitats, que donen recolzament, tant a la llengua catalana, com a un Estat Català. **Fins el març de 2012, s'havien format 265 assemblees**, d'entre les quals hi trobem: Endavant, la Federació d'Entitats de Catalunya Nord, Associació de Municipis per la Independència (AMI), Comissió de la Dignitat, Catalunya Sí, Catalunya Acció (CA), Catalunya Diu Prou, Cercle Català de Negocis (CCN), Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI), Fundació Catalunya Estat (FCE), Fundació President Macià, Institut Nova Història (INH), Plataforma pel Dret a Decidir (PDD), Sobirania i Progrés, Societat Catalana de Lliure Opinió (Socall), Ara o Mai!, Associació Catalana d'Acció Exterior Welcome Mr President, Associació Patriòtica Catalunya 1640, Associació Germans Badia, Xarxa d'Establiments amb Consciència Nacional (Xecna), Moviment de Cultura Popular El Sotrac, Palestra, Club FNEC, Veu Pròpi, Cal, Plataforma per la llengua, entre d'altres.

Per altra banda, però, les associacions més representatives, pel que fa a actuacions socials i a la seva feina més activa i notòria, són l'ANC (Assemblea Nacional Catalana) i Òmnium Cultural, totes dues entitats sense ànim de lucre -com també tot l'anterior llistat d'entitats- que treballen per la promoció de la llengua i la cultura catalanes, i la identitat nacional de Catalunya.

Ara, a més, han sorgit noves associacions inèdites que són clarament partidàries de la independència, formada per independentistes castellanoparlants. Aquest és el cas de SÚMATE (Súmate.cat), una *"entidad que hoy nace con el nombre de Súmate es una asociación sin ánimo de lucro y no partidista constituida por ciudadanos y entidades cívicas y sociales, cuyo objetivo es extender el debate social y político abierto en Cataluña sobre su futuro como pueblo. Súmate está formada en gran parte por catalanes de lengua y cultura castellana/española que, por cuestiones familiares y/o de origen, hemos mantenido este patrimonio sin renunciar por ello a ser y formar parte activa de la comunidad nacional catalana"*.^[51]

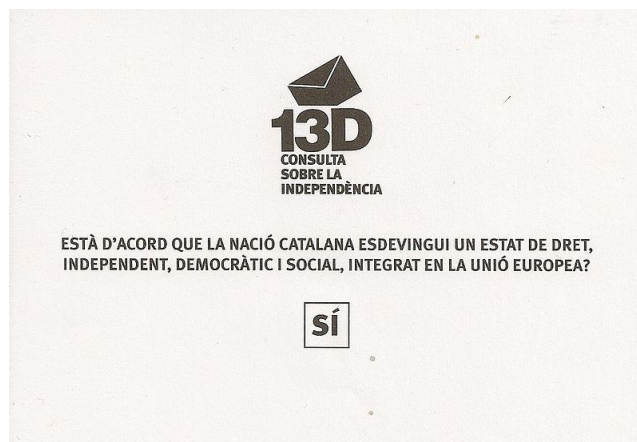
Totes aquestes entitats han dut a terme campanyes, xerrades, llibres, fires, manifestacions i moltes d'altres actuacions socials que han permès fer arribar aquest moviment a la societat catalana.

➤ Consultes

Les **consultes sobre la independència de Catalunya** són un conjunt de consultes d'àmbit municipal no vinculants sobre la independència de Catalunya celebrades entre 2009 i 2011.

La primera consulta d'aquest tipus que es va celebrar als Països Catalans va ser impulsada pel Moviment Arenyenc per a l'Autodeterminació (MAPA) que es va celebrar el 13 de setembre de 2009 a la localitat d'Arenys de Munt (Maresme). En aquesta consulta es va formular, exclusivament als veïns d'aquesta vila, la pregunta següent: «Està d'acord que Catalunya esdevingui un Estat de dret, independent, democràtic i social, integrat a la Unió Europea?». Hi van poder votar

els immigrants i els joves majors de setze anys, sectors no inclosos en els altres comicis.

Butlleta del Sí

Processos judicials: Suspensió del suport de l'Ajuntament

Després que el grup polític "Ciutadans" hagués presentat una sol·licitud a la Delegació del Govern espanyol a Catalunya per aturar la consulta, l'Advocacia de l'Estat espanyol va presentar un recurs el dia 2 de setembre contra la celebració de la consulta. L'endemà mateix, la titular del jutjat contenciós número 14 de Barcelona va anul·lar l'acord del plenari al·legant que s'havia "extralimitat en les seves competències".

Pancarta de la Consulta d'Arenys de Munt, que es va celebrar el 13 de setembre del 2009.

No obstant, la jutgessa va citar a l'advocat de l'Estat i a l'Ajuntament, representat per l'exconseller i diputat Salvador Milà, el 7 de setembre perquè presentessin les al·legacions corresponents abans de prendre un dictamen definitiu. El mateix dia es va saber que l'advocat de l'Estat, Jorge Buixadé, havia estat candidat de la Falange Española de les JONS i de la Falange Española Auténtica a mitjans dels anys noranta.

[51] Manifest de la seva web oficial: <http://www.sumate.cat/p/manifiesto.html>

Finalment, el 9 de setembre el jutjat número 14 de Barcelona va ratificar la invalidació del ple de l'Ajuntament d'Arenys on es donava suport a la consulta.

Amenaces, coaccions i espionatge

La comissió organitzadora de la consulta va denunciar públicament que havien rebut amenaces i coaccions per part de persones que no estaven d'acord en la celebració de la consulta. Fins i tot, l'organitzador principal de la consulta va necessitar protecció policial durant les últimes dues setmanes abans de la consulta per la seva seguretat. Segons va denunciar Ramon Pujol, membre de la comissió organitzadora, va informar que van rebre amenaces telefòniques que "els amenaçaven de cremar els bars i els boscos d'Arenys de Munt".

Per altra banda, l'alcalde va denunciar l'Onze de setembre que s'havien descobert càmeres ocultes dins de les dependències municipals d'Arenys de Munt, l'origen de les quals roman desconegut tot i que alguns mitjans les atribueixen als serveis secrets espanyols o els cossos policials.

El Ressò...

...a l'Estat Espanyol:

El president del Govern d'aquell moment, José Luís Rodríguez Zapatero, va trigar dies a referir-se a la consulta, per a finalment treure'n ferro posant en dubte que hagués de contagiar-se a més ajuntaments, quan ja n'hi havia una seixantena que havien mostrat la seva predisposició. El cap de l'oposició, Mariano Rajoy, havia demanat una resposta contundent.

César Vidal va cridar en antena als seus radio seguidors a fer boicot al municipi d'Arenys de Munt. **González Pons**, vicesecretari de comunicació del PP, va indicar que l'executiu no defensava la Constitució i que deixava els catalans no nacionalistes (no catalanistes) indefensos, en no oposar-se a la consulta. El president de Cantàbria, **Miguel Ángel Revilla**, la va qualificar de "patochada". **Esperanza Aguirre**, presidenta de la Comunitat de Madrid, de "demència" i "bogeria", aclarint-ho amb la frase "els referèndums del 96% en què s'apedrega els que estan en contra (en referència al cop de roc rebut per un autocar ple de falangistes) em regiren l'estómac, em recorden els països totalitaris". UPyD va demanar "depurar responsabilitats" per haver-se permès dur a terme el referèndum.

Al País Basc, **Eusko Alkartasuna** va anunciar que la seva formació intentaria, acordant amb l'esquerra abertzale, exportar la consulta d'Arenys als municipis del País Basc.

...internacionalment:

La premsa internacional es va fer ressò de la consulta sobre la independència a Arenys. Diverses televisions van ser a Arenys de Munt per tal de seguir d'aprop l'esdeveniment. Hores després de tancades les urnes, la notícia començava a córrer arreu del món i es va publicar a desenes de diaris estrangers, com ara The New York Times (EUA): "Catalan Town Votes For Independence"; Le Monde (França): "La Catalogne se mobilise pour défendre son statut d'autonomie élargie" o n-TV (Alemanya): "Katalanischer Ort gegen Spanien", entre molts d'altres.

A l'esquerra, bandera 10-A en un balcó de Barcelona; a la dreta, full informatiu -també del 10-A a Barcelona-

Els eurodiputats del Partit Gal·lès, el Partit Nacional Escocès, la Nova Aliança Flamenca, el Partit de la Nació Corsa, Pels Drets Humans en una Letònia Unida i el Sinn Féin van donar suport a les consultes sobre la independència de Catalunya. També els partits Corsica Libera i Indipendència Repùbrica de Sardigna van mostrar el seu suport a les consultes. El 25 de novembre del 2011, l'eurodiputada del Plaid Cymru gal·lès, Jill Evans, va fer arribar les consultes al Parlament Europeu preguntant-los a Durão Barroso i a Van Rompuy com tenia previst respondre la Unió Europea al procés de consultes independentistes catalanes.

Les diferents onades de consultes

Un cop es va fer la primera consulta a Arenys de Munt –on el Sí va guanyar amb un 96,2%, enfront del 2,3% en contra i de l'1,1% en blanc-, d'altres municipis d'arreu de Catalunya van voler celebrar també una consulta per saber la opinió dels seus ciutadans.

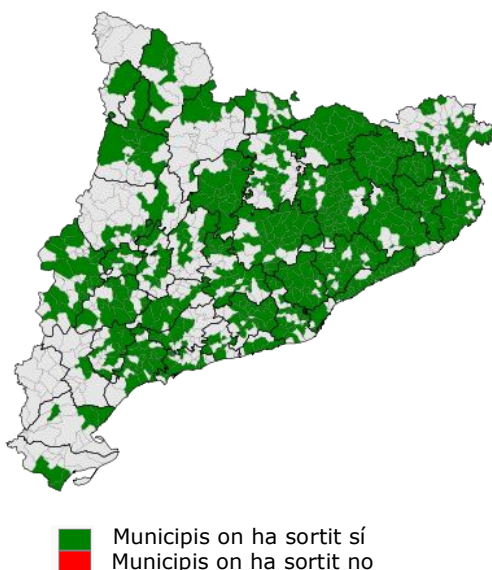
Es van fer cinc onades –que es van dur a terme entre el 2009 i el 2011- i que va tancar Barcelona l'abril del 2011. A la tercera i a la quarta onada, es van incloure consultes als Països Baixos, Irlanda, Quebec, Suïssa, Hamburg i Estats Units.

Finalment, un total de **518 municipis** van preguntar a prop de tres milions de ciutadans si "Està d'acord que la nació catalana esdevingui un estat de dret independent, democràtic i social, integrat en la Unió Europea".

En general, el nivell participació va ser proporcional a les dimensions demogràfiques de cada municipi, però també va estar condicionat per la diversa composició sociològica i, molt especialment, per la capacitat organitzativa de cada plataforma local.

Així, tan sols va ser inferior al 10 % del padró a Gavà, a Tarragona, a Sant Boi de Llobregat, a Esplugues de Llobregat, a Blanes, a Mollet del Vallès, a Montcada i Reixac, a Sant Feliu de Llobregat, a Rubí, al Vendrell, a Martorelles i a la Canonja.

Inversament, **en 70 municipis es va superar el 50 % de participació** sobre el padró, la immensa majoria dels quals (llevat de Taradell, Calldetenes, Sant Julià de Vilatorrada, Sant Pere de Torelló, Santa Eugènia de Berga i Santa Maria de Corcó, tots d'Osona) de menys de 1.000 habitants.

Entre les ciutats de més de 50.000 habitants, tan sols Girona, Sant Cugat del Vallès, Mataró i Manresa superaren el 20% de participació sobre el padró; a Barcelona hi va haver una participació del 18%.

La proporció de vots negatius (6 % de mitjana sobre el padró conjunt) també oscil·là en funció de les dimensions demogràfiques de cada municipi. De fet, tan sols 16 municipis superaren el 10 % de vot negatiu, entre els quals Cornellà de Llobregat, Cerdanyola del Vallès, Esplugues de Llobregat i Vila-seca.

Resultats

Els resultats del conjunt de les consultes sobre la independència de Catalunya foren els següents:

Nombre de municipis	549 (dels 947 que integren la comunitat autònoma de Catalunya)
Participació	881.564(18,8 % del padró conjunt dels 549 municipis; 20,5 % del cens electoral conjunt dels 549 municipis)
Vots afirmatius	812.934 (92,2 %)
Vots negatius	53.170 (6 %)
Vots en blanc	13.016 (1,5 %)
Vots nuls	2.444 (0,3 %)

Dades extretes de la Gran Enciclopèdia Catalana.

➤ **Assemblea Nacional Catalana (ANC)**

Crec que caldria fer un petit esment a aquesta Assemblea, que ha estat –i continua sent– un dels principals col·lectius socials que han empès aquest moviment i que tenen un compromís ferm amb la societat catalana.

L'ANC és una plataforma impulsada des de la societat civil que va néixer el 10 de març del 2012 amb l'objectiu de treballar per la sobirania plena de Catalunya. Pren com a referència el caràcter unitari de l'Assemblea de Catalunya del 1971.

The logo consists of the text "assemblea.cat" in a white, lowercase, sans-serif font, centered within a solid black rounded rectangular background.

Per altra banda, aquesta entitat va néixer arran de la consulta d'Arenys de Munt, on una desena de persones van decidir impulsar un moviment per estudiar què s'havia de fer un cop s'acabessin tots aquells referèndums. El grup es va anar fent més gran i van redactar uns textos fundacionals i un full de ruta.

El seu objectiu és convocar un referèndum oficial l'any 2014 per l'autodeterminació, és a dir, per la independència de Catalunya.

A diferència d'altres entitats cíviqes independentistes, com la mateixa Crida o la difunta Plataforma pel Dret a Decidir, l'ANC s'autofinança a través dels seus militants, i no rep subvencions directes o indirectes de les institucions.

Finalment, dir que l'ANC va fixar el 17 d'octubre d'aquest any, l'11-S del 2014 com a data límit per a la declaració d'independència si l'Estat veta la consulta.

De moment, l'Assemblea ha anunciat que posa la directa per pressionar el Govern perquè convoqui la consulta abans del 31 de maig del 2014, tal com figura al seu full de ruta aprovat a la primavera d'enguany. Ho faran amb l'acceleració de la campanya "Signa un vot per la independència", basada en el dret fonamental de petició, per expressar als poders polítics del país el suport social a una eventual proclamació unilateral d'independència

Concert per la Llibertat

El Concert per la Llibertat va ser un concert celebrat al Camp Nou, a Barcelona, el 29 de juny del 2013, organitzat per Òmnium Cultural juntament amb altres entitats de la societat civil, com l'Assemblea Nacional Catalana o la Plataforma ProSeleccions Esportives Catalanes amb l'objectiu de reclamar, mitjançant el llenguatge universal de la música, el dret del poble català i de tots els pobles del món a poder decidir lliurement i democràticament el propi futur.

El concert va escenificar una altra gran mobilització social a favor de la independència, on **hi van assistir 90.000 espectadors**. A més, cal tenir en compte que d'arreu de Catalunya van venir 525 autocars que van portar gent al concert.

Hi **van actuar 450 artistes**, com Lluís Llach, Sopa de Cabra, Miquel Gil, Pastora, Joana Serrat, Jofre Bardagí, Jordi Batiste, Lídia Pujol, Maria del Mar Bonet, Marina Rossell, Mercedes Peón, Nena Venetsanou, l'Orfeó Català, Paco Ibáñez, Pascal Comelade, Pep Sala, Pere Jou de Quart Primera, Peret, Projecte Mut, Sabor de Gràcia Ferran Piqué, Joan Enric Barceló i Eduard Costa d'Els Amics de les Arts i Brams, entre d'altres. Els directors artístics van ser Gerard Quintana i Lluís Danés, que es va encarregar de l'escenografia, amb diverses escales a dalt de l'escenari que simbolitzaven el camí cap a la llibertat.

Vista general del Camp Nou quan el mosaic "Freedom Catalonia 2014" va ser estès

Hi va haver moltes **entitats** que van donar suport al concert, algunes de les quals són: l'Assemblea Nacional Catalana, l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC), l'Associació Catalana de Professionals (ACP), l'Associació d'Amics de La Bressola, l'Associació de Municipis per la Independència (AMI), Comissions Obreres de Catalunya (CCOO), Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya, Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC), la Federació Catalana Escoltisme i Guiatge, la Federació d'Organitzacions per la llengua catalana, la Fundació Catalunya Estat, la Fundació Privada d'Empresaris (FEMCAT), el Futbol Club Barcelona (FCB), l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), o la Xarxa d'Entitats Cíviques i Culturals dels Països Catalans.

També van estar presents al Camp Nou nou consellers del govern català i membres destacats de la majoria dels partits polítics catalans, els quals donen suport al dret a decidir dels catalans.

Muriel Casals, presidenta d'Òmnium Cultural, es va dirigir al públic afirmant que "la causa de la independència de Catalunya no és contra res ni contra ningú" i demanant a la classe política que el camí cap a la consulta "no pot ajornar-se".

Abans i durant del concert

Abans del concert, es va organitzar una fira d'entitats als afores del Camp Nou, i el Banc d'Aliments va establir punts de recollida de menjar pels més necessitats, amb un total de 25 tones d'aliments recaptades.

L'acte es va dividir en dues parts. A la primera meitat, diversos artistes van interpretar cançons relacionades amb la llibertat i temes catalans de l'imaginari popular, com "L'emigrant", amb Peret; "Què volen aquesta gent?", amb Maria del Mar Bonet i la Companyia Elèctrica Dharma, i "Camins", de Sopa de Cabra.

A més, també hi va haver lectures de textos intercalades entre cançons a càrrec de figures destacades de la cultura, com ara Màrius Serra, Roger Coma, Joel Joan o Jordi Díaz.

Castell de 3 de 9 amb folre, una de les actuacions realitzades durant el concert

Entre les dues parts del concert, Muriel Casals va llegir el manifest oficial de l'acte i seguidament l'Orfeó Català va interpretar "Els Segadors" mentre el públic va formar un mosaic gegant que deia «**Freedom Catalonia 2014**». Aquest lema va ser una actualització d'aquell fundacional "Freedom for Catalonia" que ens els Jocs Olímpics de Barcelona, ara fa 21 anys, va concretar, amb l'igualment popular "Catalonia is not Spain", la vocació del catalanisme polític d'escampar el seu missatge fronteres enllà.

A continuació, els Castelliers de Vilafranca van realitzar un 3 de 9 amb folre, que va representar el primer castell de nou descarregat al Camp Nou i un dels castells presenciat en directe per més gent.

La segona meitat va estar formada per cançons de Lluís Llach, cantades tant per ell com altres artistes com l'Orfeó Català, Gossos, Ramoncín, Pastora i Miquel Gil, per retre homenatge al concert de Llach al Camp Nou de 1985, recordat com un clam en defensa dels drets nacionals de Catalunya.

Quim Morales, guionista català, en el seu article a l'ARA titulat Concert per la intel·ligència, deia que "experiències catàrtiques com el concert són essencials per revifar esperits, recuperar objectius i deixar clar qui mana aquí".^[52]

[52] Quim Morales: "Concert per la intel·ligència". 30 de juny del 2013 al diari ARA.

Reaccions de la premsa:

Espanyola

- L'èxit del Concert de la Llibertat va generar que, poques hores després, la premsa espanyola se'n fes ressò. Així, **La Razón** fa una peculiar crònica de l'acte titulada "Independentismo demodé", on hi trobem un comentari editorial on es comparava el concert amb els actes de "coros y danzas" amb que s'obsequiava a Franco. La Razón, a més, a l'edició de paper titula "Desconcierto independentista en el Camp Nou" per l'absència de Mas i Duran.

- **El Mundo** també expressava el seu nerviosisme amb un significatiu titular de la seva edició impresa: "Delirio independentista". Segons aquest rotatiu, els assistents fluctuaven entre la nostàlgia i l'exaltació. En l'edició digital signa una crònica més neutra que porta per títol "Multitudinario canto a la independència".

Portada del diari El Mundo, l'endemà del concert, 30 de juny del 2013

- El diari **El País** també portava a l'edició impresa una gran fotografia de l'acte en la que destaca una pancarta amb el lema "Adéu Espanya". En la seva edició digital afirma que l'acte és una demostració de força de l'independentisme en una crònica on destacava el suport dels mitjans públics i dels "privats subvencionats" a la iniciativa.

- L'**ABC** insistia amb el tema i donava veu a Ciutadans i PP que preguntaven quants diners havia gastat TV3 en la retransmissió del concert. En la seva web RTVE ha penjat un vídeo de l'acte i titula que el Camp Nou es va omplir en favor del procés sobiranista.

- **Intereconomía** qualificava el concert d'aquellarre, en una crònica en la qual destacava que hi havia seients buits darrere l'escenari, sense explicar que eren els que no tenien cap visibilitat.

Internacional

El Concert per la Llibertat va despertar l'interès d'uns quants mitjans de comunicació internacionals, vint dels quals estaven acreditats al Camp Nou; hi van ser presents agències de notícies (com Reuters i Associated Press) i diferents diaris, televisions i ràdios de França, Alemanya, Itàlia, Polònia, Holanda, Portugal, etc. Una de les imatges més comentades va ser la del mosaic que es va desplegar a les grades del camp mentre sonava l'himne dels Segadors.

Titular digital d'un diari de Grècia que es feia ressò del concert.

Via Catalana per la Independència

La Via Catalana és, sens dubte, l'esdeveniment més important pel que fa a mobilització i organització social de la història de Catalunya.

La Via Catalana cap a la Independència, més coneguda com a Via Catalana, va ser una cadena humana d'uns 400 quilòmetres a Catalunya proposada per l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) per l'Onze de Setembre del 2013 amb l'objectiu de reivindicar la independència de Catalunya.

Va comptar amb el suport de les 14 entitats no governamentals que van col·laborar a la iniciativa ElClauer.cat, i també va comptar amb l'ajuda de 30.000 voluntaris arreu del Principat.

En total, **1.600.000 manifestants van participar en la Via Catalana**, 500.000 dels quals van ocupar els carrers de la ciutat de Barcelona, segons el Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya.

La cadena humana **va començar a les 17:14 hores** -data simbòlica- del dimecres 11 de setembre amb un repicament de campanes, i després hi va haver un acte polític simultàniament en diverses localitats catalanes fins a les 18:00h, quan es va cantar Els Segadors.

L'espectacular èxit de la Via Catalana, va certificar que el moviment en favor de la independència articula avui un sector central, actiu i cada cop més gran i més divers de la societat catalana. Ha aconseguit que aquest projecte polític sigui l'únic que desperta la il·lusió entre una ciutadania cansada de les rutines dels partits i les avaries del sistema forjat durant la Transició.

La via té una causa que aplega tres objectius: sobirania dels catalans, defensa del benestar col·lectiu i aposta per la regeneració democràtica.

Adolescents participant a la Via Catalana.

Recorregut de la cadena humana

La Via va seguir el traçat de l'antiga Via Augusta, **des del Pertús (Vallespir) fins a Alcanar (Montsià)**, passant per **86 municipis**. Segons Carme Forcadell, presidenta de l'ANC, va ser "un símbol, el símbol de la unitat del poble català per assolir la sobirania nacional".

En el global dels 86 municipis que va travessar la Via -on hi viu més del 45% de la població, és a dir, vora tres milions de persones-, el suport al sobiranisme era d'un 53% de mitjana. A més, la Via va passar també per zones on el sobiranisme té un suport més escàs.

L'assemblea territorial de l'ANC a la Catalunya Nord es va mobilitzar per allargar la Via Catalana des del Pertús fins al Voló: "Conscients de la dificultat deguda al fet que l'Onze de Setembre serà dia feiner a la Catalunya Nord, conscients que serà un dia històric i conscients que molts catalans volem escriure la història i poder dir un dia "Jo també hi era", allargarem la Via Catalana com més al nord millor, per a evidenciar la solidaritat i la unitat del poble català".

Recorregut de la Via Catalana

Diverses organitzacions cíviques i polítiques valencianes, coordinades per Acció Cultural del País Valencià, també van organitzar-se per continuar la Via Catalana des de Vinaròs i fer una cadena a Guardamar del Segura. Tot i que van rebre la prohibició de les subdelegacions del govern espanyol a Castelló i Alacant, finalment la justícia va permetre la celebració de la "Cadena humana valenciana" fins a Alcanar (Montsià).

10 capítols clau de la construcció de la cadena

1. INSPIRACIÓ: Via Bàltica

La Via Catalana va estar inspirada en la **Via Bàltica** que Estònia, Letònia i Lituània van fer realitat el 23 d'agost del 1989, mesos abans d'obtenir la independència.

L'ANC va estar en tot moment en contacte amb representants bàltics i tres d'ells van ser a Catalunya per explicar la seva experiència. Val subratllar que l'escenari polític que van viure ells era molt diferent del que viuen els catalans, ja que l'any 1989 l'URSS estava en procés de descomposició i Rússia volia sortir-ne, mentre que aquí Espanya no vol ni tan sols que se celebri un referèndum.

Via Bàltica del 1989

Tot i això, van destacar el context pacífic que fins ara ha estat acompanyant el procés i van esperonar els catalanes a perseverar en el seu objectiu.

2. LEMA: debat per la crida

El lema de cadena humana va ser explícit: "Via Catalana cap a la Independència". Malgrat això, no es va escapar del debat polític. Unió, per exemple, va enviar una carta a l'ANC per demanar-los un reenfortament cap al dret a decidir i la defensa de la consulta, però l'organització no va variar la crida principal.

Tot i així, Carme Forcadell, presidenta de l'ANC, va explicar al diari ARA que una de les demandes de la cadena seria "Volem votar", una referència explícita a la consulta.

3. VOLUNTARIAT: mobilització massiva

Si la Via Catalana va ser un èxit, va ser degut, sobretot, per la col·laboració ciutadana que va consolidar l'ANC arreu del territori. Fins a 30.000 voluntaris van posar el seu gra de sorra per bastir la complexa logística de la cadena, i durant tota la jornada, al voltant de 5.000 voluntaris van tenir la responsabilitat directa en el control del dispositiu al llarg dels 400 quilòmetres de la Via.

4. PROMOCIÓ: anuncis i famosos

- Per tal d'aconseguir una màxima mobilització en la Via Catalana, l'ANC va treballar intensament en vídeos a la xarxa, per tal de difondre el seu projecte. Són diversos espots que l'Assemblea fa anar difonent per la xarxa: Facebook, Twitter, Youtube.

Els espots es van rodar amb rapidesa (1 o 2 dies), buscant una cosa senzilla i efectiva. Fins i tot, l'ANC va demanar voluntaris per rodar algun spot.

- Per altra banda, per tal d'estar ben informats, tant la web oficial de la Via Catalana (<http://via.assemblea.cat/ca/>) com d'altres diaris (el Punt Avui, l'ARA o La Vanguardia), van publicar guies, preguntes, telèfons de contacte, etc., per tal que la ciutadania sabés exactament en què consistia la Via, i d'altres preguntes freqüents com ara si hi hauria serveis de WC, com arribar al teu tram, a quina hora era o quin tipus de calçat calia dur, entre molts d'altres dubtes.

A més a més, com que l'ANC i la Via Catalana no reben cap tipus de subvenció per part de les institucions, es va fer tot un seguit de merchandising –un lot de samarreta, banderola i adhesiu de la Via–, tot groc, per tal d'ajudar a finançar la cadena humana. Tant va ser així, que la llarga Via era una línia groga, entre estelades, senyeres i samarretes grogues; es van vendre més de 500.000 samarretes oficials de l'ANC per la Via.

5. CRIDA A L'EBRE: el tram més difícil

Garantir la cobertura de 400km ja va suposar un repte prou titànic. Però encara ho era més si s'havien d'omplir trams amb una baixa densitat de població. Va ser el cas de les Terres de l'Ebre.

La recta final de l'organització va estar destinada a fer entendre als ciutadans de l'àrea metropolitana que, si bé l'any passat la gent d'arreu del territori es va abocar a participar a la manifestació a Barcelona, ara havien de ser els catalans de la capital catalana els que havien d'omplir el territori i, en concret, el sud.

La resposta a la crida va tenir grans resultats, i una setmana abans de la Diada la cadena estava pràcticament plena del tot. Molts catalans van decidir canviar de tram i, per la Via, van sortir autobusos d'arreu de Catalunya per fer els quilòmetres que calguessin per arribar a l'Ebre.

Un dels tram de la Via, amb estelades esteses a la carretera i nens jugant pel voltant.

6. PAPER DE L'ESGLÉSIA: repic de campanes

Un dels punts forts de la Via Catalana va ser que les esglésies dels pobles per on passava, farien sonar les seves campanes just a les 17.14, hora d'inici de la cadena. La iniciativa, però, **no va rebre els suport de tres bisbats** –Solsona, Tortosa i Sant Feliu de Llobregat-, que van enviar cartes a les parròquies en què recomanaven evitar el repic de campanes.

Aquesta fredor amb la Via no es va traslladar a la consulta sobiranista, que els bisbes catalanes prefereixen pactada amb l'Estat.

7. PARTITS I INSTITUCIONS: implicació desigual

El missatge principal que van voler donar el president Artur Mas i els seus consellers, és que a la Via Catalana tot el protagonisme havia de ser pels ciutadans i pels organitzadors. Mas va refusar ser-hi, com en la manifestació de l'any passat, i la representació del Govern va estar encapçalada per la vicepresidenta, Joan Ortega, i pel conseller de la Presidència, Francesc Homs. Hi van assistir també 6 consellers més, com la Irene Rigau o Andreu Mas-Colell. Tot i així, Ramon Espadaler (Interior), no hi va acudir perquè estava coordinant la seguretat.

CDC, ERC i CUP es van bolcar en la marxa, el PSC no en volia sentir a parlar, i Unió se'n va desmarcar. De fet, els dirigents democristians hi van anar a títol personal.

Pel que fa a **ICV, va preferir donar suport explícit al Procés Constituent** de Teresa Forcades i Arcadi Oliveres a l'hora d'encerclar l'edifici barceloní de La Caixa. Un acte de més de 3.000 inscrits.

Cartell "Fem Via" per promocionar la Via Catalana

8. ALTERNATIVES: una marxa espanyolista que no es va celebrar finalment

El moviment espanyolista 12-O tenia la intenció de manifestar-se a la Sagrada Família per "trençar", literalment, la Via Catalana cap a la Independència. El 12-O és la plataforma que va organitzar la concentració a la plaça Catalunya del 12 d'octubre, que va tenir el suport explícit del PP i la presència de la seva líder a Catalunya, Alícia Sánchez-Camacho.

La conselleria d'Interior va recomanar canviar-la de lloc i els promotors van cridar a "resar" en massa al temple.

9. EXTERIORS: suma internacional

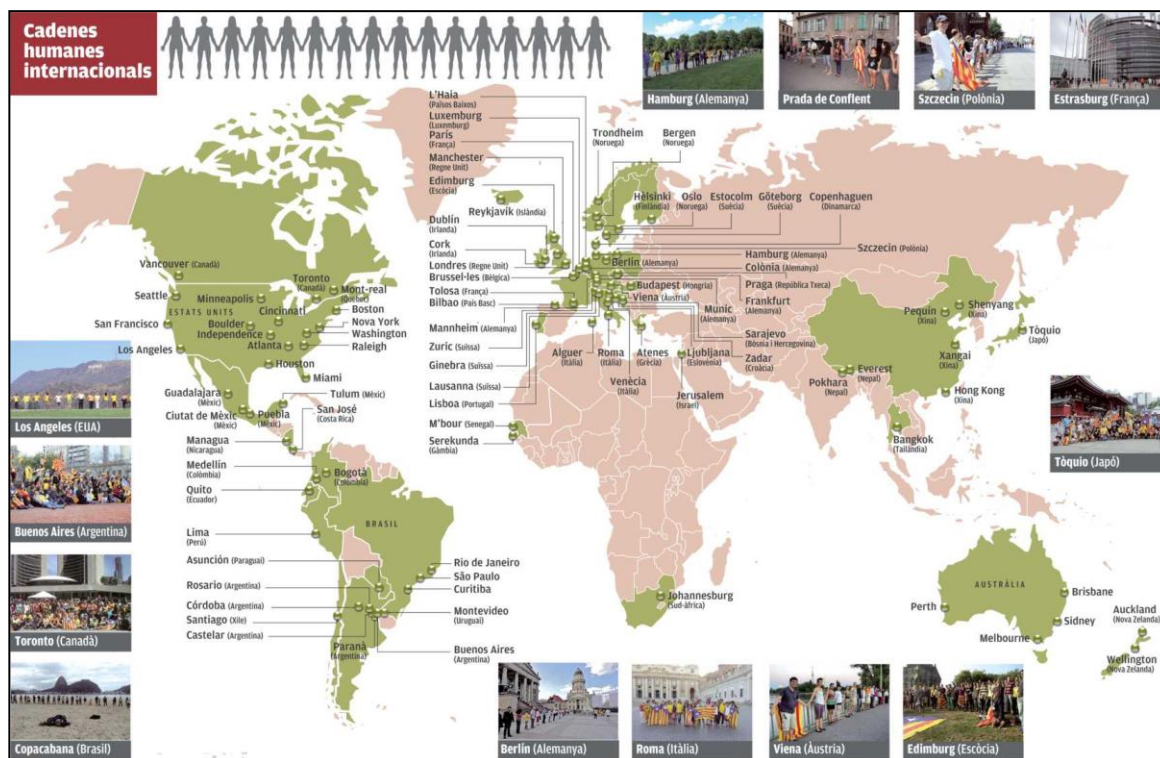
La Via Catalana va estar precedida per **113 cadenes de suport a l'exterior, i més d'un centenar d'assajos en diferents municipis catalans.**

Tot i estar, en alguns casos, a milers de quilòmetres de la seva terra, centenars de catalans que viuen en altres països també van organitzar cadenes a tots cinc continents, des de Sydney fins a Bangkok, des de Dubai fins a Miami o Lima.

A més, durant els dies previs, o coincidint amb l'acte principal, es van organitzar diverses cadenes humanes en suport a la Via Catalana arreu dels Països Catalans:

- Al cap de Barbaria, Formentera el 27 d'agost.
- A Eivissa el 8 de setembre.
- A Andorra, Palma i Maó el 10 de setembre.
- A l'Alguer el mateix dia.

I, per altra banda, els assajos als municipis catalans van tenir un doble objectiu: detectar problemes, acabar de polir l'organització i animar a participar.

Cadenes que s'han fet arreu del món a favor de la independència de Catalunya

10. TRANSPORT: tot mobilitzat

En total, l'organització va mobilitzar **1.500 autocars** –tots pagats per l'ANC i els mateixos ciutadans que els faran servir- per tal de garantir que tothom pogués ser a lloc a l'hora.

Gent d'algun punt de Catalunya que marxa en autocar cap al tram 123

Van contractar més de **vint mitjans aeris** per documentar l'acte i **més de 800 fotògrafs voluntaris** van immortalitzar l'acte. I, a més, l'ANC va acreditar més d'un **miler de periodistes**, un centenar dels quals mitjans estrangers, sense comptar nombrosos periodistes de mitjans espanyols.

Reaccions per part de:

La premsa espanyola

Tots els diaris, sense excepció, van situar la cadena humana de la Diada a les seves portades. Tot ells van recollir les repercussions de la Via Catalana però cadascú des d'un punt de vista diferents; en relació als diaris més destacats amb seu a Madrid, aquests van mostrar-se en contra de la Via.

Per l'editorial d'El Mundo va ser un "gran acte d'exaltació d'un nacionalisme fanàtic" que "recorre a mètodes del totalitarisme", i El País va reclamar a Artur Mas que no cometés l'error de "confondre el caràcter massiu de l'assistència amb una majoria o la totalitat de la ciutadania catalana". L'ABC va titular en portada que "se'ls en va de les mans" i per La Razón es va tractar d'una "Via Catalana cap enlloc".

Portades dels diaris espanyols (incloent-hi Catalunya) l'endemà de la Via Catalana.

La premsa internacional

Pel que fa als mitjans internacionals, The Wall Street Journal, Agence France-Press, Reuters, Associated Press i diverses publicacions de diferents països europeus van fer-se ressò de la Via Catalana abans que es produís. "Els independentistes catalans volen revitalitzar el moviment amb una protesta molt més cridanera que la manifestació massiva de fa un any", afirmava el rotatiu estatunidenc, mentre que Reuters destacava que "marcarà" la Diada amb "crides renovades al trencament amb Espanya" encara que "els líders dels dos bàndols estan indicant que preferien la negociació a la confrontació".

El 10 de setembre el president del Govern, Artur Mas, va publicar un article a les pàgines d'opinió del "The New York Times" reclamant "llibertat per a votar". El mateix dia, el portaveu del Govern, Francesc Homs, en publicava un altre a "The Guardian" explicant que Espanya tracta als catalans "com a súbdits, no com a socis" i assegurant que "el procés ha de ser, i serà, escrupolosament democràtic i aprovat per la majoria de la gent".

Dues portades de diàries estrangers (el de l'esquerra de França, el de la dreta americana), on tracten, en portada, la Via Catalana.

El dia 12 de setembre, l'endemà de la multitudinària Via Catalana, **87 mitjans de comunicació de 30 països diferents van fer reportatges sobre la Via Catalana**. També, la Comissió Europea va dir que "era conscient de la importància de l'esdeveniment", pel qual sentia un "gran respecte".

A més, France 3 –el tercer canal de televisió pública francesa- va dedicar en el seu programa "Viure al país català" (íntegrament en llengua catalana), una edició especial sobre la viabilitat de la independència de Catalunya titulat: Realitat o utopia?

Caràtula del programa "Viure al país català", de France 3.

3.2.3 Opinió sobre aquest procés per part de:

"És un prodigi –diu el català-. Sense disposar d'un estat propi, amb tot el que hem patit, amb tanta pressió en contra, encara hi som. És gairebé un miracle.

- Allò que és inexplicable... –respon l'estranger- és que, amb tot el que teniu, no sigueu un país normal.

- I què vol dir ser un país normal?

- Home –conclou el foraster-: entre altres coses, vol dir no fer-se aquesta pregunta."

Fragment del llibre "Catalans" d'Alfred Bosch i Noemí Ibáñez

* * *

Per tal de saber la opinió que té la gent d'aquest procés, he trobat necessari fer-ho des de tres punts de vista: des del punt de vista dels estrangers, des dels mateixos catalans i des dels espanyols.

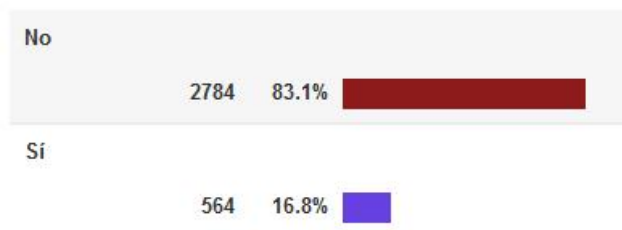
Pel que fa a la opinió d'aquest procés pels mateixos catalans, em refereixo a aquells que se senten catalans, en independència dels seus orígens, llengua, creença religiosa,... És a dir, en aquest apartat inclouré també opinions de gent de família estrangera, o inclús gent que ha nascut fora, però que se senten catalans i, per tant, són catalans d'adopció.

I, per altra banda, quan parlo d'espanyols em refereixo a aquells que viuen a Espanya, fora de Catalunya. Aquí també hi inclouré la opinió d'un basc, tot i que la societat basca tampoc es considera espanyola.

Per concloure aquesta introducció, m'agradaria mostrar una enquesta interessant feta entre els dies 11 i 13 d'octubre d'aquest any, en la qual es preguntava als lectors si "Catalunya i Espanya es podran entendre algun dia?". Dels 3349 votants, **el 83,1% va votar que no creu possible ja una entesa entre el govern espanyol i Catalunya.**

Catalunya i Espanya es podran entendre algun dia?

Nombre de votants : 3349
Primer vot : Divendres, 11 d'octubre del 2013 22:18
Darrer vot : Diumenge, 13 d'octubre del 2013 00:26

A continuació, faré un breu recull de les opinions més destacades que he trobat:

Estrangers

Sovint els ulls de l'estranger ajuden a veure millor l'espectacle d'un mateix, com amb un mirall que corregeix els defectes propis. De lluny, aquella berruga que tant ens obsessiona, o aquell nas una mica desviat, poden ser detalls sense importància, que sovint ni tan sols es veuen. Mentre que una mirada externa es fixa més en la fesomia sencera i potser es perden alguns matisos, hi guanya la visió global, i sovint aquell got mig buit s'acaba entenent com un got mig ple.

Per tant, des de fora de Catalunya i de l'Estat espanyol, es té una concepció del procés sobiranista de Catalunya més objectiva i parcial. És important, també, saber què en pensen les potències europees i els països veïns perquè per ser un Estat cal que els altres països t'hi reconeixin com a tal; Catalunya, per tant, ha de buscar aliats a fora si vol tenir reconeixement i assolir la sobirania plena.

Com que no em vull estendre massa, només inclouré la opinió dels països que considero més rellevants, com ara les recents preses de posició pel que fa a Lituània i Letònia, França (país veí), Regne Unit (tenen un cas similar: Escòcia i Gal·les) o EUA (una gran potència mundial).

Les cauteles diplomàtiques, les pressions de Madrid i els interessos nacionals que defensa cada govern, han aconseguit imposar una mena de llei del silenci a les capitals europees, que eviten mullar-se sobre un afer "intern" espanyol tan delicat com aquest. Tot i així, Lituània i Letònia van suposar el primer pronunciament de respecte i comprensió d'un estat membre de la Unió Europea cap al procés sobiranista engegat a Catalunya.

LITUÀNIA I LETÒNIA

El primer ministre de Lituània, **Algirdas Butkevicius**, va defensar en una entrevista a l'Agència Catalana de Notícies que cada país "ha de trobar el seu propi camí" i que té "dret a l'autodeterminació". Butkevicius va demanar, però, que la independència es construeixi sobre una "base legal" d'acord amb "la legislació internacional".

Primer ministre de Lituània, Algirdas Butkevicius

A més, el socialista també va admetre que "estic molt content que l'exemple lituà inspire" els catalans, referint-se a la Via Bàltica del 1989. La UE, però, no és l'URSS, va matisar. Amb la cadena humana de 600 quilòmetres entre Vílnius, Riga i

Tallinn, "Lituània es va alliberar d'un règim comunista de què era víctima des del final de la Segona Guerra Mundial", mentre que la situació de Catalunya "és completament diferent" perquè "la UE és una unió democràtica d'estats que respecta els drets polítics i es basa en la voluntat lliure".

Abans d'aquestes declaracions, el també primer ministre de Letònia, **Valdis Dombrovskis**, va deixar entreveure que estaria disposat a reconèixer una Catalunya independent si se segueix un procés "legítim". "Si és un procés legítim, per què no?", va admetre el conservador Dombrovski, també a l'ACN. "Una declaració unilateral podria ser més complicada en aquest aspecte", va admetre, sense excloure que acabi sent reconeguda.

A més, també va assegurar que la Via Catalana és un "missatge poderós" i que Brussel·les i Madrid "haurien de prestar-hi atenció", començant per permetre el referèndum.

Malgrat això, el govern espanyol va respondre ràpid a aquestes declaracions, i per prevenir pronunciaments semblants d'altres països, José Manuel García-Margallo, Ministre d'Afers Estrangers, va convocar immediatament l'ambaixador de Letònia a Espanya, Janis Eichmanis, per presentar-li una protesta formal i demanar-li explicacions sobre les declaracions del seu primer ministre.

ALEMANYA

"Correspon als catalans decidir". Així de contundent es mostrava el vicepresident i ministre de Finances i Economia de Baden-Württemberg, **Nils Schmid**. Schmid defensa que correspon als catalans decidir si se senten millor en el marc d'Espanya o sols: "Els incumbeix a ells decidir-ho". En una entrevista a l'Agència Catalana de Notícies (ANC), el també líder dels socialdemòcrates alemanys assegura que les empreses del seu país amb seu a Catalunya "no estan preocupades per l'actual situació de tensió amb el Govern de Madrid, però avisa que "odien la incertesa" i que per poder invertir necessiten "un marc legal molt estable i clar".

El vice-president i ministre de Finances i Economia de Baden-Württemberg, Nils Schmid

Schmid va recordar que també Baden-Württemberg o Baviera pateixen un dèficit fiscal "injust" amb relació a la resta dels länders alemanys, però admet que a Catalunya "és una història diferent i també una qüestió de cultura i de llengua" que no es produeix a Alemanya.

Precisament l'SPD vol canviar la legislació alemanya per poder convocar no només referèndums locals i regionals, sinó també sobre "qüestions nacionals".

SUÏSSA

Bardo Fassbender, catedràtic de dret institucional de la Universitat de Sankt Gallen (Suïssa) i opinador habitual dels mitjans de comunicació alemanys, creu que "la UE haurà de trobar, tard o d'hora, una posició comuna sobre el conflicte [Espanya-Catalunya].[...] però segurament organitzacions internacionals com ara les Nacions Unides o d'altres esperaran a veure què resol la UE abans de definir-se".^[53]

Pel que fa a què haurien de fer els independentistes catalans per forçar un pronunciament de la UE, Fassbender ho té clar: "*No seran capaços de forçar cap presa de posició. Ni tan sols un estat membre ho pot forçar per si mateix. La UE és massa fort ai inaccessible. Només es podria intentar guanyar suports, a poc a poc, país a país. [...] El conflicte és legal, però també polític.*"

A la pregunta sobre si Catalunya podria quedar fora de la UE un cop fos independent, Fassbender respon que "no hi ha cap regle específica sobre el cas de la secessió d'un país que abans ja pertanyia a la UE".

Això sí, el catedràtic creu que "el problema que pot tenir Catalunya és que per ingressar a la UE necessita unanimitat: l'aprovació de tots els membres i, per tant, d'Espanya. És una pregunta oberta al debat si un sol país, que estigui involucrat en la qüestió com ho està Espanya en el cas català, té dret a dir "sí" o "no" a un futur membre".

Finalment, sobre quina podria ser la posició d'Alemanya, aquesta està "menys interessada en el cas català que altres països europeus perquè no la confronta amb problemes interns de moviments independentistes." Recorda que "França en té, Itàlia en té, Bèlgica en té,... però Alemanya, no." Per tant, "Alemanya és més neutral, però depèn del que faci França".

QUEBEC, GAL·LES I VALL D'AOSTA

En motiu de la manifestació de la Diada de Catalunya al 2010, **Hywel Williams**, diputat del Plaid Cymru (Partit Gal·lès) al Parlament britànic, va presentar a la Cambra dels Comuns de Westminster una moció de suport a Catalunya en la defensa dels drets nacionals. La moció assegurava que "Catalunya és una nació", i expressava la "preocupació dels diputats perquè la voluntat democràtica de Catalunya ha estat sobrepassada" per un tribunal de Madrid. "La moció expressa el nostre suport i solidaritat amb la gent de Catalunya", va explicar Williams.

En el text presentat, Williams, va destacar que a Barcelona es van manifestar "un milió de persones" en defensa d'unes "competències dignes" per a Catalunya. Amb la posterior adhesió de la diputada anglesa del Partit Verd d'Anglaterra i Gal·les, **Carolina Lucas**, finalment van ser nou els diputats que van donar suport a la moció.

Per altra banda, la cap de l'oposició del Quebec, Pauline Marois, del sobiranista Partit Quebequès, va enviar la setmana següent a la manifestació una carta als aleshores president de la Generalitat, José Montilla, al president d'ERC, Joan Puigcercós, al president de CiU, Artur Mas, i al líder de Reagrupament, Joan Carretero, defensant el dret a decidir de la "nació catalana".

^[53] Entrevista a Bardo Fassbender a El Punt Avui el 5 d'octubre del 2013.

Marois afirmava en l'escrit que la manifestació del 10 de juliol va il·lustrar la "vitalitat extraordinària i el compromís" dels catalans a "portar les regnes del seu destí" i afirmava que malgrat la decisió del Tribunal Constitucional, "Catalunya té el dret a protegir i promoure la seva llengua, la seva cultura i institucions".

A més, el **Consell Regional de la Vall d'Aosta** (CRVDA) va aprovar una resolució en la qual expressava "solidaritat i suport a les accions que la societat i les institucions catalanes estan portant a terme en el camí d'una major autonomia, i el dret de decidir lliurement el seu propi futur". La iniciativa va ser presentada pel grup Alpe.

Manifestació independentista al Quebec. Al 1995 i 1995, al referèndum per la independència del Québec es va aconseguir el 49,42% dels vots a favor

Alberto Bertin, redactor de la resolució i primer signant del text, va recordar que la Vall d'Aosta té "un lligam estret" amb Catalunya, doncs sempre han estat una font d'inspiració pels seus valors de llibertat, autonomia i autodeterminació. A la resolució es felicita els catalans pel "caràcter unitari, pacífic i democràtic" de la manifestació per defensar "la dignitat de Catalunya".

FRANÇA

"França és absolutament contrària a la independència de Catalunya, la qual cosa d'altra banda és normal. És contra el seu model d'Estat que nosaltres lluitem des de fa tres-cents anys". Així ho va dir el president Jordi Pujol a París durant la segona setmana de setembre sobre l'escassa simpatia que els objectius secessionistes catalans poden trobar a l'altre costat del Pirineu.

A més, a la portada de l'ABC del passat 9 d'octubre hi trobem el següent titular: "França adverteix que mai no permetrà a les seves regions consultes independentistes".

"El tema és a França políticament tabú, un afer intern d'Espanya en el qual París no vol entrar. Encara que en privat, i sota jurament de respectar l'anonimat, hi ha qui jutja que la disgregació i el debilitament d'Espanya, un aliat incondicional de França a Europa, seria molt mala notícia". Així ho deia Lluís Urià, enviat especial a França, en un article el 15 de setembre a La Vanguardia.

*"Els francesos observen el que està passant amb sorpresa, però per la seva història estan espontàniament del costat de l'Estat", afirmava el politòleg **Stéphane Rozès**, president de la societat Conseil, Analyse et Perspective (CAP).*

Segons l'opinió de Rozès, "la situació és molt complicada, molt més complicada del que sembla, tant per a Espanya com per a Catalunya". El politòleg està convençut que si se celebrés ara un referèndum, l'opció de la independència sortiria guanyant i això conduiria al "desmantellament d'Espanya". "El Govern espanyol hauria de provar de trobar una solució de compromís raonable", afirma, a fi d'evitar la ruptura. Però no es mostra optimista: "La Història demostra que la raó no venç sempre", diu Rozès.

REGNE UNIT

"La cobertura per part de la premsa és un factor important per internacionalitzar el conflicte entre Catalunya i Espanya" -va recalcar Josep Suárez, delegat de la Generalitat a la Gran Bretanya-. "Els parlaments britànics, el Foreign Office i les institucions públiques guarden un exquisit equilibri i no es manifesten ni a favor ni en contra. Però escolten. Entenen. Saben valorar aquestes mobilitzacions ciutadanes sense incidents i de participació transversal", va continuar.

Segons Suárez, "saben valorar aquestes mobilitzacions ciutadanes sense incidents i de participació transversal. I comprenen la reacció catalana davant un govern central tancat en banda i sense donar aparences de voler negociar una consulta legal."

*"Qualsevol britànic que pensi, es pregunta perquè Madrid no permet el referèndum -diu **Geoff Cowling**, cònsol britànic a Barcelona entre el 2002 i el 2005-. Catalunya està reconeguda com a nació, i l'ONU estableix el dret a l'autodeterminació de les nacions. A Escòcia el moviment sobiranista és de dalt cap a baix, impulsat pel Govern. [...] Els governants no haurien de tenir por a la democràcia."*

EUA

Les dues últimes Diades han col·locat les tensions entre Catalunya i Espanya al mapa de les elits dels Estats Units. Però el conflicte encara queda llunyà. Segons Marc Bassets, en el seu article "El desprestigi espanyol ajuda la causa" a La Vanguardia el 15 de setembre passat, "es veu com un afer intern espanyol i, com a màxim, europeu. Els EUA es fixen a l'estranger quan els seus interessos estan en joc. No és el cas. L'independentisme, tanmateix, ha guanyat a Madrid la batalla de la visibilitat en els mitjans, i treballa amb intel·ligència en l'acadèmia, on la causa s'observa amb simpatia creixent". Bassets conclou: "El desprestigi de la marca d'Espanya el beneficia"

"La meva impressió [...] és que no hi ha cap hostilitat entre el públic americà i el projecte d'assolir la independència catalana, que desperta una simpatia considerable, a causa de la percepció que Espanya és disfuncional, almenys des d'un punt de vista econòmic i fiscal", deia Allen Buchanan, professor a la Universitat de Duke i teòric de referència de les secessions. "Admiro el compromís dels qui són actius en el moviment d'independència catalana per aconseguir ser un Estat a través d'un procés pacífic, democràtic", diu Buchanan.

Nicholas Siegel, de la Transatlantic Academy, una institució d'investigació amb seu a Washington, constata que la manifestació massiva del 2012 a Barcelona "va obrir els ulls a molts al món. "Ara -afegeix- la gent començarà a prendre's la qüestió catalana més seriosament, especialment perquè cada vegada se la compararà més amb el cas escocès, que és més conegut als EUA". No s'ha d'esperar ara per ara cap paper del Govern dels EUA, explica Siegel, encara que "no hi ha dubte que molts en el Govern ara observen el tema amb atenció".

MACEDÒNIA

El secretari general de la Internacional Liberal, el macedoni **Emil Kirjas**, va considerar la manifestació del 2012 com "l'expressió més gran pel dret a l'autodeterminació d'Europa dels darrers 20 anys".

ARGENTINA

El premi Nobel de la Pau, **Adolfo Pérez Esquivel**, referint-se a la manifestació de l'any passat, va defensar el dret d'autodeterminació i va afirmar que "els pobles han deixat de ser espectadors i són ara els protagonistes i els constructors de la seva pròpia història; això no es pot desconèixer. Que un milió de persones surtin al carrer és per alguna cosa".

PERIODISTES DE DIFERENTS DIARIS D'ARREU DEL MÓN

<p>Com ens veuen al món Les entrevistes d'avui</p>	<p>EL NACIONAL (Veneçuela)</p> <p>Miguel H. Otero "Els catalans pensen que no té sentit continuar a Espanya si són ells els que han de finançar la crisi"</p>
<p>Il Messaggero (Itàlia)</p> <p>Virman Cusenza "L'error de Rajoy ha estat dir que no al referèndum que Catalunya demana"</p>	<p>CORRIERE DELLA SERA (Itàlia)</p> <p>Ferruccio de Bortoli "Em fascina el projecte català, però hi veig dificultats històriques"</p>
<p>Clarín (Argentina)</p> <p>Marcelo Cantelmi "És evident que, tenint en compte el que aporta, Catalunya hauria de rebre més"</p>	<p>VALEURS (Estat francès)</p> <p>Frédéric Pons "Europa només acceptarà una sortida pactada amb Espanya"</p>
<p>Dela (País Basc)</p> <p>Humberto Unzueta "Les pressions no frenaran el full de ruta de Catalunya"</p>	<p>RIANOVOSTI (Rússia)</p> <p>Vadim Dubnov "Catalunya i Espanya són perfectament conscients que els canvis ja són inevitables"</p>
<p>vrt (Flandes)</p> <p>Bart Verhulst "És una opció real; depèn de si es passa de les paraules als fets"</p>	<p>Newcastle University (Gran Bretanya)</p> <p>Alistair Clark "Si la situació no es resol, hi podria una mena de frustració nacional"</p>
<p>GARA (País Basc)</p> <p>Iñaki Soto "Crec sincerament que la independència de Catalunya és qüestió de temps"</p>	<p>Het Nieuwsblad (Flandes)</p> <p>Liesbeth van Impe "Dels bascos no hem après res; dels catalans, sí"</p>
<p>THE SCOTSMAN (Escòcia)</p> <p>David Maddox "Si hi ha prou impuls, s'haurà de trobar una solució"</p>	<p>LE FIGARO (Estat francès)</p> <p>Philippe Goulliaud "L'única possibilitat per a una Catalunya independent és que Europa tuteli el procés"</p>

Foto estreta d'un article d' El Punt Avui, del 22 de setembre del 2013

Catalans

SALVADOR CARDÚS, sociòleg, periodista i escriptor, doctor en Ciències Econòmiques

Cardús opina que "la independència, per definició, és una aspiració que no cal anar a demanar a ningú. La independència es pren, no es demana. La pregunta sobre si Espanya ens donaria la independència és absurda."^[54] Cardús creu que fer-ho seria com implorar als pares que et deixin emancipar, o com anar a preguntar als sogres si et donen permís per divorciar-te.

Certament, és millor marxar de casa sense cops de porta o, en cas de divorci, donar una explicació satisfactòria als sogres.

El periodista creu que "malament aniria que la independència s'aconseguís com a resultat d'un acte de condescendència de qui et té subjecte. Aquesta decisió només es pot expressar des de la més gran radicalitat democràtica: la de la voluntat d'una majoria notable de catalans. No necessita res més."

MURIEL CASALS, presidenta d'Òmnium Cultural

Muriel Casals assegura que "s'han acabat aquells intents de trobar un espai dins del conjunt de l'estat espanyol per poder seguir vivint com a catalans".^[55] Afegeix que, al seu parer, la "millor relació" que els catalans poden tenir amb la resta d'habitants de l'Estat és de veïnatge.

Muriel Casals, presidenta d'Òmnium Cultural.

ANDREU BUENAFUENTE, humorista, presentador, periodista, locutor i productor de televisió

"Catalunya serà el que hagi de ser, trigui el que trigui i li pesi a qui li pesi. No serà el que "li deixin" ser. Les voluntats, històricament, sempre han vençut a les possibilitats". Així de contundent es mostrava Buenafuente en un article anomenat "Catalunya" a *Interviú*, el passat 10 de setembre.

[54] Salvador Cardús: *El camí de la independència*. Barcelona, La Campana, 2010.

[55] Entrevista a Muriel Casals pel portal Vilaweb, el 23 de gener del 2013.

XAVIER NOVELL, bisbe de Solsona

"El dret de les nacions és superior al bé moral de la unitat de l'Estat". Així es va expressar el bisbe de Solsona, Xavier Novell, en una entrevista a "El matí de Catalunya Ràdio" el 18 de setembre, després de rebre fortes crítiques per la seva petició als rectors de la diòcesis de no fer repicar les campanes coincidint amb la Via Catalana de la Diada.

Tot i defensar el dret a decidir, Novell rebutja que l'Església es posicioni, i evita dir si votaria a favor de la independència de Catalunya. De totes maneres, Novell ha reconegut que, "a títol personal", no tindria cap inconvenient a adherir-se al Pacte Nacional pel Dret a Decidir.

TONI ALBÀ, actor i autor teatral

"L'angoixa de Hamlet que pateix de ser o no ser, sempre m'ha fet pensar en els catalans", deia l'actor en una entrevista el 8 de setembre passat a El Punt Avui, degut a la promoció del seu nou llibre "Ser o no ser catalans".

Albà creu que tothom té dret a sentir-se d'on vulgui, "però si us plau, siguem pràctic i capaços de decidir d'una vegada per tots què volem ser". A més, creu que "és fonamental tenir en compte tots els catalans que no van néixer aquí i que se senten dels dos llocs".

També va expressar que "en ple segle XXI, i per sort, la voluntat popular ja no es pot aturar de cap manera".

Toni Albà, actor i autor teatral

EDUARDO REYES, president de Súmate

Espanyol d'origen, presideix l'entitat de castellanoparlants que lluiten per la independència de Catalunya.

Quan és preguntat el perquè una persona d'origen espanyol s'embarca a lluitar per la independència de Catalunya, Reyes respon que Catalunya li ha ofert "l'oportunitat de guanyar-me la vida, sense que això signifiqui perdre els meus orígens. Les meves arrels són andaluses, però el meu tronc i les meves branques són catalans". Assenyala que ell el que vol és "lluitar perquè els meus néts tinguin una vida digna aquí".^[56]

Reyes opina que "ja fa anys que aquesta situació dura. Però hi ha molts castellanoparlants que no ens informàvem de la política i del que està passant. I quan ho fas t'adones que la situació és insostenible. La Generalitat, en el fons, l'única cosa que fa és administrar els pocs recursos que ens tornen d'Espanya".

^[56] Entrevista a Eduardo Reyes, a la revista Presència el 27 d'octubre del 2013.

També té clara una cosa, i és que "s'ha d'agrair al PP que, amb les seves polítiques, l'única cosa que fa és que hi hagi cada cop més independentistes".

Eduardo Reyes, en una entrevista a Tv3

EUDALD CARBONELL, arqueòleg

"És molt senzill, el dret de l'autodeterminació és un dret humà i sobre això no hi hauria d'haver cap discussió. Tothom hauria de fer costat a aquesta declaració de sobirania, independentistes i no independentistes, perquè el dret d'expressar-se lliurement forma part de l'evolució humana. En termes d'evolució, la construcció social és molt més forta i important que no cap constitució ni cap llei. Això és així i serà així sempre. Ara mateix ens trobem en un cas com aquest, un cas d'exemple evolutiu de la humanitat."^[57]

JAUME CABRÉ, filòleg i escriptor

"És un pas necessari i d'una immensa transcendència històrica i política."^[58]

KILIAN JORNET, esquiador i corredor de muntanya

"Crec que és important de tenir present que en democràcia, al final, els vots són la veu del poble. Es tracta de fer tot allò que calgui perquè al final la veu de la gent arribi a la política. I tant se val que la posició sigui sí o no en el referèndum, el fet important és que es pugui fer, si la majoria de la societat catalana ho vol. Més que no allò que digui un partit o un altre, cal que el que vulgui la gent, malgrat tots els filtres, acabi arribant a la política.

A les eleccions es va veure que hi havia una majoria sobiranista, i cal que els polítics vagin alhora amb la societat. Fan pactes i tenen els seus maldecaps, però en el fons els diputats representen la gent que els ha votats.

Si la declaració de sobirania marca un abans i un després? No crec que els canvis es facin en un sol dia. Els canvis importants són la suma de petits passos. I aquest és un pas important."

[57] Entrevista a Eudald Carbonell pel portal Vilaweb, el 23 de gener del 2013.

[58] Entrevista a Jaume Cabré pel portal Vilaweb, el 23 de gener del 2013.

[59] Entrevista a Kilian Jornet pel portal Vilaweb, el 23 de gener del 2013.

PATRÍCIA GABANCHO, periodista i escriptora argentina

"Serà transcendent si la declaració manté la definició de Catalunya com a "subjecte polític i jurídic" i, per tant, capaç de decidir. Això és la primera cosa que nega la constitució espanyola. La declaració planteja obertament el conflicte conceptual: existim. Això és nou. La comunitat internacional recomana de reivindicar aquesta existència –"si us creieu que sou una nació, sou una nació, amb drets nacionals"– per tal d'iniciar el procés cap a la independència. Si, per contra, començàvem vacil·lant, no obriríem un camí nou, sinó que trepitjaríem la potineria de sempre, allò de voler i dordre, que equival a perdre davant l'estat."

MIQUEL CALÇADA, periodista i empresari de la comunicació

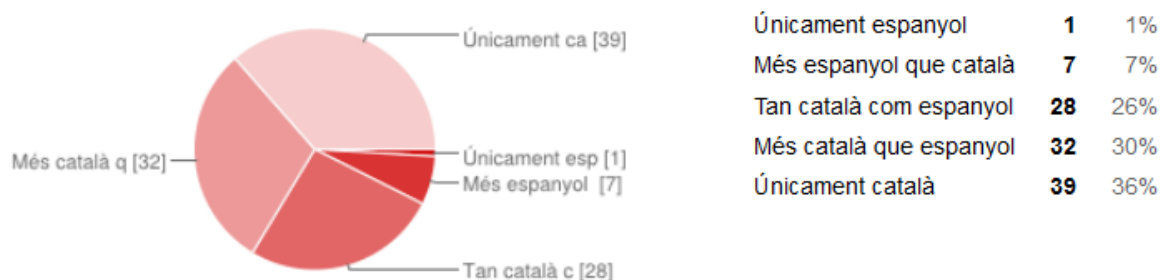
"Per primera vegada es farà explícit que Catalunya és subjecte polític i jurídic i s'iniciarà el procés per a fer efectiu l'exercici d'aquest dret. És a dir, no és tan sols un recordatori, com havien estat les altres declaracions del parlament, sinó que en aquest cas la declaració és el tret de sortida del procés polític. El procés ampli de transició nacional cap a la creació d'un nou estat ja fa temps que ha començat. Espero que, aquesta vegada sí, tots els diputats votin en consciència allò que íntimament creuen."

✓ Treball de camp: enquestes realitzades

El meu treball de camp ha consistit en fer enquestes als catalans per saber la opinió que tenen sobre el desig de Catalunya d'esdevenir un nou Estat.

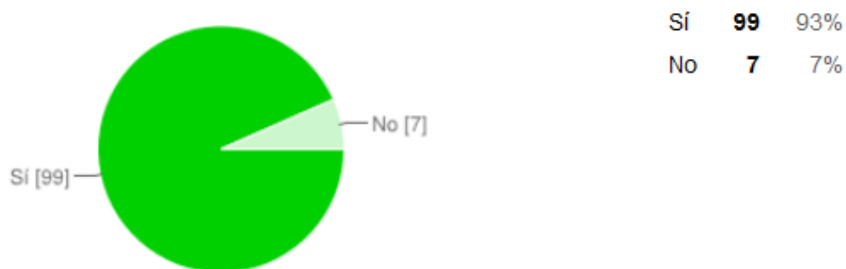
Els enquestats comprenen entre els 16 i els 55 anys, tot i que la majoria dels enquestats tenien entre 17 i 22 anys.

- Dels 107 enquestats (23 homes i 84 dones), **el 39% deia que se sentia únicament català**, enfront a un 1% d'enquestats que es consideraven únicament espanyols.

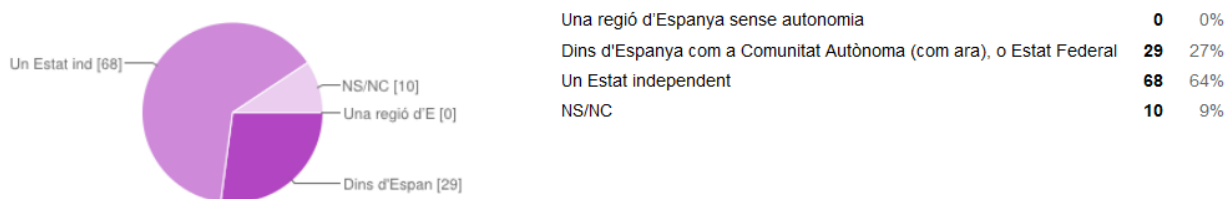

Sorprèn el **nombre de gent que se sent únicament catalana o més catalana que espanyola (un 66% del total entre les dues opcions)**, quan el 43% afirmen parlar a casa el castellà, enfront a un 53% el català. Se'n podria extreure la conclusió, per tant, que l'idioma matern no implica necessàriament el sentiment d'identitat envers l'idioma que es parla.

- Pel que fa al dret de Catalunya a decidir sobre el seu futur, el 93% opina que sí que en té, respecte a un 7% que creu que no.

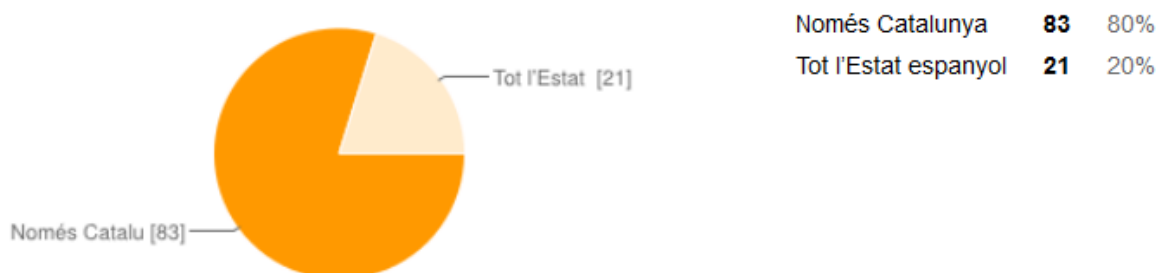
- A la pregunta "Què voldries que fos Catalunya?", **la majoria està d'acord en què hauria de ser un Estat independent (64%)**. El 27% considera que hauria de mantenir-se com fins ara (dins d'Espanya com a Comunitat Autònoma, o bé esdevenir un Estat federal, que vindria a ser el mateix que ser una Comunitat però amb un altre nom). I l'altre 10% no sap o no contesta. Per tant, no hi ha ningú que sigui partidari que Catalunya sigui una regió d'Espanya sense autonomia.

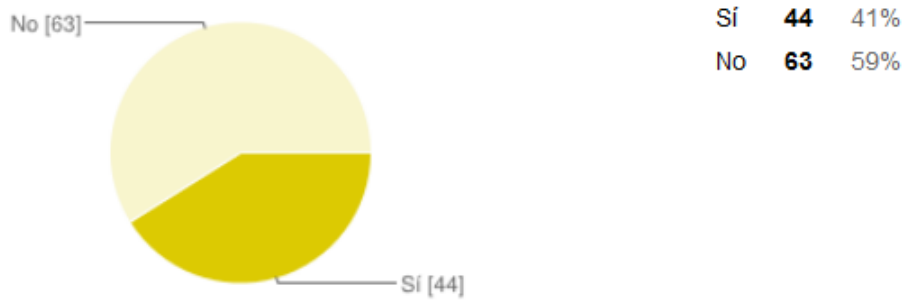
- Tot i així, quan se'ls hi pregunta sobre què votarien si demà mateix hi hagués un referèndum per la independència de Catalunya, aquell 64% de persones partidàries d'un Estat independent de l'enquesta anterior, aquí es transforma en **un 66% que votarien a favor d'un Estat Català**, enfront a un 18% en contra d'un Estat Català. Si aquestes fossin unes eleccions, els partidaris de la independència haguessin guanyat amb un 77% dels vots (66% a favor + 11% en blanc).

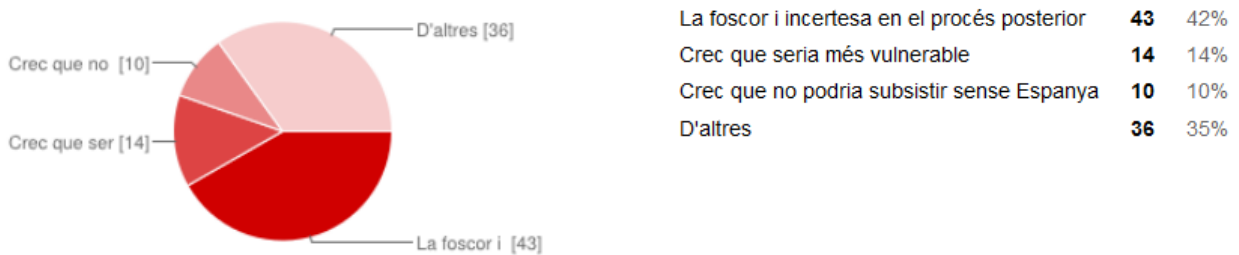
- Sobre qui hauria de votar en un referèndum per la independència de Catalunya, la majoria d'enquestats, **un 80%, creu que només Catalunya hauria de votar**, enfront a un 20% que creu que tot l'Estat espanyol.

- Pel què fa quanta gent ha participat en moviments de caire independentista (ja sigui manifestacions, cadenes,...) o si estan associats a algun centre que treballa per la independència de Catalunya, tot i que més d'un 65% estaria a favor de la independència, el tant per cent baixa a un **59% quan es tracta de participar en manifestacions o a estar associat a centres que treballen per la independència.**

- Finalment, sobre què és el que els hi fa més por sobre una Catalunya independent, les respostes es divideixen força entre **"la foscor i incertesa en el procés posterior" (42%) i "d'altres" (35%)**. Només un 10% creu que Catalunya no podria subsistir sense Espanya.

Espanyols

El procés sobiranista català està provocant una recentralització de l'estat fins i tot en el pensament dels ciutadans espanyols. Ho acredita el baròmetre del CIS publicat el passat 7 d'octubre en base a l'enquesta elaborada entre el 3 i el 12 de setembre, que calcula que **només un 9% dels espanyols admetria la possibilitat de reconèixer a les comunitats autònomes convertir-se en estats**.

Així mateix, l'enquesta mostra que ha baixat el percentatge d'espanyols que apostarien per un Estat en el qual les comunitats autònomes tinguin més autonomia. Ara només l'11,8% estaria a favor d'aquesta mesura davant del 12,2 de l'últim baròmetre.

Ara bé també s'afegeix aquestes baixades el percentatge de ciutadans espanyols favorables a un Estat amb un únic govern sense autonomies. Una xifra que passat del 23,3% del mes de juliol al 20,5% del baròmetre de setembre.

Per altra banda, els ciutadans que aposten per mantenir l'actual estatu quo territorial se situa en el 33,3% i els favorables a menys poder per a les autonomies es mantindria pràcticament invariable al percentatge de fa tres mesos, una xifra del 13,3 al 13,2 per cent.

"Només 1 de cada 10 espanyols reconeix el dret a la independència"

Per altra banda, l'unionisme feixista (extrema dreta) rebutja el procés sobiranista i no té cap intenció de deixar perdre una part del que consideren el seu territori. Tot i així, només el 2,8% dels ciutadans a Espanya es declaren afins a aquesta ideologia.

TENDÈNCIA

Vuit de cada deu
ciutadans
considerats
d'extrema dreta
voten el Partit
Popular

MIGUEL GONZÁLEZ, periodista de Política Exterior y Defensa de EL PAÍS

"Catalunya se'n va. El procés de separació de Catalunya de la resta d'Espanya pot ser més o menys llarg, civilitzat o traumàtic, però sembla, desgraciadament, irreversible", va expressar González el 15 d'agost d'aquest any a la secció d'opinió del seu diari, El País. A l'article, González llista els perills que creu que es pot trobar Catalunya com a Estat i culpa a Espanya de no haver sabut integrar la pluralitat.

El periodista revela amb nostàlgia que va viure a Catalunya més d'una dècada, entre 1976 i 1987. Anys més tard, hi ha tornat i ha trobat "que les persones amb els que vaig córrer davant dels grisos demanant llibertat, amb qui vaig cantar les cançons de Raimon o Lluís Llach, avui defensen la independència del seu país".

Creu González que segurament és massa tard, ja que exemplifica que "per casar-se cal que dues vulguin, però per divorciar n'hi ha prou amb que un tiri la tovallola".

L'articulista admet que "no és possible" dissuadir amb arguments racionals un "desamor" com aquest. González troba que, tot i que són molts els que volen a Catalunya des l'altre costat de l'Ebre, "hem deixat que monopolitzin el discurs dels que identifiquen Espanya amb ells mateixos, intolerants i excloents".

Tot i que comprèn la situació "irreversible" que viu Catalunya, González no li pronostica un bon camí a curt termini. "Em sorprèn que creguin que desfent-se de Madrid viuran millor", adverteix. En aquesta línia, diu que durant una o dues generacions Catalunya serà més pobre; es quedarà fora de la Unió Europea; els seus productes tindran menys avantatges que els del Marroc o Centre Amèrica; necessitarà el passaport per viatjar per Europa; haurà de canviar de moneda per sortir del país, i també haurà de renunciar al poc que els quedi de sanitat, educació o pensions públiques", ha llistat. Tot i així, González, com demostraré en l'apartat de "Viabilitat" està equivocacat pel que fa als seus avançaments.

JOSÉ UTRERA MOLINA, exministre durant el Franquisme

El 20 de setembre passat, en unes declaracions al diari La Gaceta, Utrera - conegut també per ser el sogre del ministre de Justícia, Alberto Ruiz-Gallardón- va amenaçar els independentistes catalans amb la legió. *"Estic segur que, si alguna vegada algú pretengués trencar la unitat d'Espanya, l'esperit de la legió estarà sempre contra la tribu i mantindrà ben alt el somni d'una Espanya unida i digna, i que oferirà, amb la seva suor, la seva voluntat i el seu sacrifici, l'entrega que Espanya exigeix i que l'honor demanda"*,^[60] va dir en un article d'aquest diari.

José Utrera, exministre durant el Franquisme

Tot i que Utrera no cita Catalunya, se sobreentén pel context polític i la referència a la voluntat dels que aspirin a "trencar" l'Estat espanyol.

El ministre de Franco, assegura que el dictador –a qui ell nomena "caudillo de España"- va proclamar que, "en els moments més greus de les crisis que va tenir Espanya", la legió hi va ser sempre. Per això, Utrera, que n'és caporal d'honor, assegura que va entendre i retenir el missatge i, per això, deixa entendre que també avui la força militar s manté vigilant: *"La legió ara està en guàrdia"*.

[60] Article de José Utrera Molina, a La Gaceta: *La legión ahora está en guardia*. 20 de setembre del 2013.

JOSÉ MANUEL LARA, president de Planeta

"Crec que la independència és impossible i ho saben tots". Així de clar es mostrava Lara a la roda de premsa prèvia a l'entrega del premi Planeta del passat 14 d'octubre, tot i no explicar per què.

Lara va afirmar que "passi el que passi ja ningú ens estalvia un fraccionament de la societat catalana". "Això genera enfrontament. Hi ha famílies que no es reuneixen per això", va dir. "Se solucioni com se solucioni, Catalunya en sortirà malament. Una societat dividida mai serà una societat potent".

Lara també va afirmar que no entén la situació: "Si el 2030 acabarem sent els Estats Units d'Europa, ¿per això pegar-nos i dividir-nos amb els nostres germans? Em preocupa molt". També va assegurar que "es juga amb els sentiments i no les ideologies, i això és perillosíssim; les guerres han sigut per això", va apuntar.

D'altra banda, Lara va repetir, igual com va fer l'any passat, que creu que hi ha una àmplia majoria que se sent catalana i espanyola, que ha xifrat en el 70-75%. *"No hi ha el caldo de cultiu idoni per a la separació"*. També va afirmar que "això no es pot discutir a través dels mitjans" i que "ni els uns ni els altres han volgut mantenir converses de forma discreta".

José Manuel Lara, president de Planeta

Tot i així, hi ha opinions per tot, i tot i que en general se n'extreu la conclusió que a l'Estat espanyol, en general, no està gaire ben vist aquest procés, també és veritat que hi ha espanyols que sí que estan d'acord amb una hipotètica Catalunya independent, i no tenen cap problema en admetre-ho:

ANA PRADO, estudiant

En una carta a El Periódico el 30 d'octubre passat, aquesta estudiant corunyesa - que va venir a Barcelona fa poc més d'un mes- explica que la imatge de Catalunya que fan arribar a Espanya està molt lluny de la realitat.

Article "Hospitalidad catalana" de El Periódico

José Ramón Julio Martínez Márquez (RAMONCÍN), cantant de rock, actor i presentador espanyol nascut a Madrid

"Cualquier ciudadano del Estado español que cree en la democracia y la libertad, no encontraría ningún argumento razonable para decir que los ciudadanos catalanes no pueden ser consultados por su futuro. Es decir, no hay ningún argumento porque hay pocas cosas menos democráticas que impedir a la gente decir lo que piensa. Por lo tanto, si no se pregunta a esos 2 millones doscientos mil catalanes qué quieren, estaremos siempre en un camino que no acaba de empezar."^[61]

^[61] Entrevista amb el cantant madrileny Ramoncín a Vilaweb l'1 de febrer del 2013.

JUAN DIEGO, Valdemoro (Madrid)

Un madrileny va enviar una carta a La Vanguardia el 13 d'octubre passat, titulada "Independentista", on ens explica perquè ha arribat a la conclusió que la única sortida que li queda a Catalunya per sobreviure és la independència, i el perquè s'ha tornat independentista. "Como madrileño he llegado a la conclusión de que soy independentista catalán." Així obria la carta aquest madrileny el mes passat.

"No se le puede decir a un pueblo que no use su idioma para educar a sus hijos. No pretendas que se queden inmóviles amenazándoles con qué les pasará si nos abandonan", exclamava Diego. "Al motor de España durante décadas se le cuida y se le mantiene, se invierte para que siga siendo competitivo. No se le gripa una y otra vez esperando que dé el 300% para que otras comunidades que nunca han funcionado o que tienen un concierto económico especial se permitan dar ayudas y subvenciones que Catalunya ya no puede."

Diego acaba així la carta: "No soy catalán, soy madrileño, y me entristece decir que les entiendo, que para seguir así, es mejor que sigan solos. Yo tampoco quiero estar donde no se me aprecia."

RAMÓN COTARELO, catedràtic en Ciència Política i de la Administració a Madrid

"Una de las características de España es lo mal avenida que está consigo misma",^[62] afirmava Cotarelo en una entrevista a La Tuerka, una televisió de Madrid.

"Estoy convencido que las naciones que forman España –la catalana y la vasca– tienen que están voluntariamente". Cotarelo creu que "no es una nación un grupo de gente que obliga a otra a aceptarla como su nación cuando no lo es. La cuestión es que sea la nación que sea, [la nación] no es un concepto, es un sentimiento. Y no hay manera de obligar a la gente a tener sentimientos distintos de los que tienen".

Cotarelo afegia també que "Voltaire, en el siglo de Luis XIV, dijo: "Catalunya puede prescindir del mundo, pero el mundo no puede prescindir de Catalunya". Eso es una realidad", conclou el catedràtic.

A més, Cotarelo va sorprendre dient que "si yo fuera catalán, sería independentista". Va afegir que "en Europa los estados aparecen i desaparecen como los caramelos a la puerta de un colegio."

"Ojalá a los catalanes les salga bien lo que pretenden, entre otras cosas porque ya empieza a estar claro a principios del siglo XXI que la vieja historia de la conllevancia de los españoles es mentira." I sentenciava: "Les deseo la mayor suerte".

[62] Entrevista a Ramon Cotarelo a La Tuerka sobre la independència de Catalunya, el 19 de novembre del 2012.

ARNALDO OTEGI, dirigent de l'esquerra independentista basca empresonat a Logronyo

Otegi, al ser preguntat sobre la posició del govern espanyol en relació a Euskal Herria i Catalunya, respon: "Espanya, com a estat, què té per oferir-nos? Només repressió, pobresa i incultura. Per això no vol consultes".^[63]

Explica, a més, que "no volem [Catalunya i País Basc] construir estat excloents, volem ser nacions obertes i solidàries", i creu que "el que està passant a Catalunya hauria de ser, des de fa temps, exemple per a Euskal Herria".

Arnaldo Otegi, polític basc

Pel que fa a quin model hauria de seguir Catalunya, si una declaració unilateral d'independència, com Kosovo, o una consulta, com Escòcia, Otegi ho té clar: "*[...] l'estratègia no pot dependre de l'Estat. Així que oferta d'acord per a la consulta sí, però si hi ha vet, posada en marxa immediata de fórmules de caràcter unilateral.*"

^[63] Entrevista a Arnaldo Otegi a El Punt Avui, el 29 de setembre del 2013.

3.3.1 Econòmica

"Només amb un Estat propi Catalunya serà viable econòmicament"

Cercle Català de Negocis (CCN)

* * *

Actualment, Catalunya és un país poc competitiu, molt endeutat i amb un nombre excessiu d'aturats. La independència no resoldria tots aquests problemes de manera automàtica, però permetria disposar dels recursos i els instruments de política econòmica necessaris per a l'objectiu al qual ha d'aspirar el país: una societat cohesionada i pròspera.

Un dels arguments que més utilitzen els independentistes és, precisament, l'econòmic. I, com a conseqüència, molta gent es mostra partidària d'aquest procés degut als beneficis econòmics que se'n derivarien. Per tant, l'augment de l'independentisme ha vingut precisament per qüestions econòmiques. Quan s'està vivint una crisi econòmica tant forta com l'actual, la butxaca és important.

En els últims mesos doncs, –i coincidint amb l'acceleració del procés– aquesta situació s'ha vist accentuada fins al punt que la Generalitat es troba amb una asfíxia financera a causa, entre altres factors, de la negativa del govern central a pagar-li els deutes pendents. El 30 d'agost passat, en un article publicat a La Vanguardia, el conseller d'Economia de la Generalitat, Andreu Mas-Colell, va avisar que a la Generalitat el dèficit només li permet "sobreviure".

Per això mateix, han sorgit centenars de llibres relacionats amb la viabilitat econòmica d'una Catalunya independent d'Espanya. Tanmateix, la qüestió és saber quina opció és la més viable per Catalunya: si continuar dins de l'Estat espanyol, o per contra, sent un país independent.

Tot i així, tots aquests llibres que tracten la viabilitat econòmica de Catalunya, tot, –sense excepció– han arribat a la mateixa conclusió: Només amb un Estat propi es podran tenir estructures que donin suport a un model d'encaix global al món per a les empreses catalanes, i, per tant, un desenvolupament econòmic que portarà el nivell de benestar que mereix la manera de treballar i crear dels catalans.

D'altra banda, també hi ha qui pensa que Catalunya, fora d'Espanya, quedaria en la ruïna més absoluta i no es podria valdre per ella mateixa:

"Los catalanes tendrían fuera de España la renta de Chipre."

ABC (portada del 13-10-2012)

"Una Cataluña independiente perdería el 20% del PIB según el Gobierno."

El Mundo (portada del 5-11-2012)

"La incertidumbre sobre el futuro traerá pobreza a Catalunya."

José Manuel García-Margallo (19-12-2012)

"Fora d'Espanya, els catalans caurien en la misèria"

Alejo Vidal-Quadras, vicepresident del Parlament Europeu i exdirigent del PP de Catalunya (17-9-13)

"El mesianismo de Artur Mas no pagará las pensiones de los catalanes, no garantizará las pensiones de los 1.600.000 pensionistas catalanes. Una Cataluña independiente nos llevaría a un empobrecimiento de la sociedad catalana y de las personas mayores."

Alícia Sánchez-Camacho (15-11-2012)

Així doncs, per saber si un Estat català seria viable o no, començaré exposant l'argumentari que proposen els contraris a la secessió, i a continuació els que mostren un posicionament a favor de la independència. Tot i així, cal remarcar que per més que he buscat, no hi ha enlloc dades que recolzin els arguments dels contraris, els quals només aporten opinions, sense tenir el suport de dades, gràfics o explicacions.

Per tant, aquest apartat el destinaré a examinar quina és la opció més viable per a Catalunya; romandre unida a Espanya, o amb la seva independència formant un nou Estat.

➤ **Posicionament contrari a la independència**

Indiquen que les conseqüències d'una hipotètica separació per a l'economia catalana i les seves empreses serien "letals":

- L'aposta sobiranista d'alguns sectors resultaria letal per a les empreses: **El Producte Interior Brut cauria entre un 30% i un 50%**. No obstant, no he trobat dades numèriques que corroborin aquesta afirmació.

- **Economia espanyola i la catalana molt interrelacionades**: El model de negoci dels vaixells insígnia de les empreses catalanes-Gas Natural i La Caixa.

La gasista, la primera d'Espanya, compta amb 20 milions de clients a tot el món, dels quals nou es localitzen a Espanya i d'aquests, només dos a Catalunya. Mentrestant, Caixabank, la primera caixa espanyola, compta amb 5.330 sucursals i gairebé el 70% d'elles se situa fora de Catalunya. Darrerament aquesta situació s'ha ampliat fruit de la reestructuració bancària; Banc Sabadell i Caixabank han anat absorbint molts bancs espanyols (CAM, Banco Gallego, Urquijo, Atlàntic, Banc de València, Cajacívica,...) que fa que el seu mercat natural s'hagi ampliat cap a Espanya i per tant la majoria dels clients són actualment espanyols no catalans.

- Portaria a que els compradors no vegin igual de bé que abans el producte. I **afegeixen que hi hauria boicot als productes catalans**, com el desfermat per les declaracions, entre altres, del llavors líder d'ERC, Josep Carod Rovira, durant la negociació de l'Estatut.

- **Quedaria fora de l'Euro**: Són afirmacions que han fet diverses autoritats de la Comissió Europea, com la comissaria Reding, el comissari Almúnia o el President de la C.E. Durao Barroso. Amb tot, tots tres en una primera valoració després de la gran manifestació de l'11 de setembre de 2012 van indicar exactament el contrari. Les pressions diplomàtiques espanyoles han forçat a que es modifiquessin les opinions, inclús se'n generessin de contradictòries.

- La Fundació Progrés i Democràcia -dependent de UPyD- ha calculat quin seria el cost econòmic i polític d'una hipotètica independència de Catalunya i del País

Basc. Així, **el PIB català retrocediria un 10% si aquesta comunitat autònoma passés a ser independent**, segons aquesta fundació.

Tot i així, el PIB del conjunt d'Espanya també patiria un retrocés enorme. El país en el seu conjunt perdria un 3,3% de la seva riquesa.

El catedràtic d'Economia de la Universitat d'Edimburg que ha realitzat el càlcul econòmic, **José V. Rodríguez Mora**, opina que "la principal raó d'aquest empobriment seria la ruptura de l'actual mercat espanyol en dos, el que produiria una caiguda extraordinària dels intercanvis comercials mutus. [...] Els productes catalans tenen el seu principal mercat a la resta d'Espanya".^[64]

- **La importància del mercat espanyol.** Fins no fa gaires anys, el mercat més important per Catalunya era l'espanyol. No obstant, aquests darrers anys l'obertura de l'economia catalana ha estat determinant; el mercat internacional és el superior i especialment l'uropeu.

- **Encariment productes per aranzels i tipus d'interès.** La Unió Europea representa el 30% i l'autodeterminació de Catalunya implicaria, segons els contraris a la independència, la seva sortida immediata de la comunitat i de l'euro. El mercat s'estrenyeria i les exportacions s'encaririen.

El director general de l'Institut d'Estudis Econòmics (IEE), Juan Iranzo, Catalunya estaria obligada a "sotmetre a la tarifa exterior comuna-política aranzelària". I, afegeix, "hauria uns tipus d'interès més alts i la moneda s'afebliria".

- **L'opinió contrària de les multinacionals**, com Nissan, Sharp, Sara Lee o Honda, que compten amb plantes de producció a Barcelona, tenen present quan es decideixen a instal·lar en un mercat és l'amplitud del mateix, el primer que perdrien les empreses catalanes amb la independència de Catalunya seria això, perquè la resta d'Espanya ja no seria el seu mercat nacional de 40 milions de persones sinó un de 7,5 milions, a banda que, com a membre de la UE, podria posar aranzels a les seves exportacions.

- L'escassetat de mercat afirmen que és un perill que pot portar a la deslocalització de factories, que marxin allà on puguin vendre més. Un exemple, la contracció del mercat de les motocicletes ja ha provocat que la japonesa Honda prengués la decisió de deixar de produir a la planta de Barcelona i traslladar producció a Itàlia. Alguns dels experts contraris a la independència adverteixen que per evitar aquesta deslocalització l'estat català podria estar disposat a oferir ajuts amb el que es crearia una economia proteccionista.

- Atenent que el teixit industrial català és format bàsicament per PIMES, aquestes afirmen que -en cas que Catalunya sigui independent- veuen perills en la seva continuïtat per les conseqüències econòmiques i socials, i un període d'inseguretat i desconegut posterior a la independència. Així, empreses i marques com Maggi, Avecrem, Gallina Blanca, Apis, Matutano, Freixenet, Codorniu, Casademont, Casa Tarradellas, Argal, Artiach, camí, Frigo, Chupa Chups, Bimbo, Panrico, Donuts, Bollycao, Fontvella, Vichy Català, Caprabo, Mistol, Calgonit, Gas Natural, La Caixa, Caixa Catalunya o multinacionals amb seu a Catalunya com Nestle, La lechera, Danone, Buitoni o Knorr, veurien perillar la seva permanència, el seu model de negoci i, fins i tot, la seva supervivència.

^[64] Article de José V. Rodríguez Mora: "El alto coste de la independencia". Publicat a El Mundo el 6 de novembre del 2013.

- "Catalunya seria un Estat fallit com Somalilàndia".^[65] Aquestes són declaracions de **Francesc Granell**, catedràtic de la Organització Econòmica Internacional de la Universitat de Barcelona i director general honorari de la Comissió Europea.

El catedràtic creu que Catalunya podria arribar a ser un Estat però "no amb vida internacional norma".

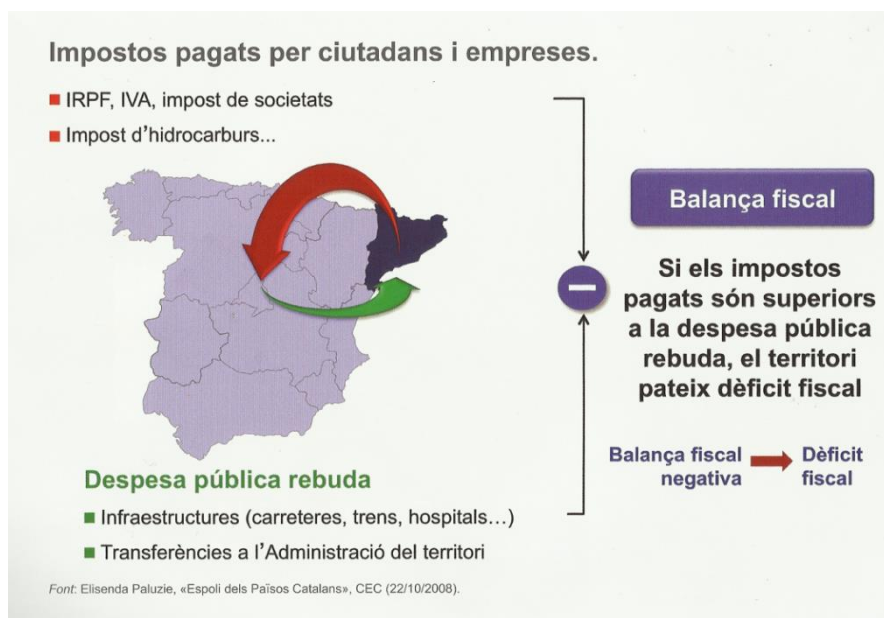
Totes aquestes raons també es podrien perfectament aplicar als països de la mateixa dimensió, com ara Àustria, Dinamarca, Holanda, Bèlgica,... i no sembla que la seva dimensió de mercat hagi resultat un inconvenient sinó tot el contrari; demostren tenir prou grandària per assumir reptes i la seva petita dimensió els ha permès més agilitat d'adaptació als canvis. Per aconseguir dimensió han fet els oportuns acords aranzelaris, inclús han optat en alguns casos com Holanda o Bèlgica per entrar al mercat únic europeu.

D'altra banda, algunes de les afirmacions exposades les rebatrè més endavant – a l'apartat de "L'endemà", mitjançant dades i explicacions.

➤ Posicionament favorable a la independència

1. ESPANYA I LES CAUSES DE LA DECADÈNCIA ECONÒMICA

La **balança fiscal** entre Catalunya i l'Administració central espanyola és la diferència entre els diners que aquesta obté a Catalunya i els diners que retorna a Catalunya en forma de despesa pública o transferències. Si el saldo de la balança fiscal és negatiu (és a dir, si l'administració central obté més recursos de Catalunya que no pas retorna) es diu que Catalunya manté un dèficit de la balança fiscal. En cas contrari es diu que hi ha un superàvit.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

[65] Article de Francesc Granell: "Cataluña sería un Estado fallido como Somalilandia". Publicat a El País el 28 de setembre del 2013.

Tenen com a objectiu el veure com un estat redistribueix els diners dels impostos entre els ciutadans dels diferents territoris.

Les **despeses** de l'Estat -que és el càlcul dels diners que el govern central retorna a Catalunya- es calculen amb diferents mètodes, ja que els diners poden "retornar" de maneres diferents:

- O bé una forma seria que retornessin en "forma de diners". És a dir, que els diners es gastin a Catalunya, per la qual cosa hi generin negoci.
- O bé una altra manera de retornar és en forma de serveis que "beneficien" els catalans. Per exemple, les pensions pagades als jubilats catalans són, alhora, despeses fetes a Catalunya i despeses que beneficien els catalans.

Però hi ha d'altres despeses, com els salaris dels funcionaris de Madrid, el manteniment de la casa Real o el Museo del Prado, que representen serveis que beneficien molt indirectament als catalans perquè no representen diners que es gasten a Catalunya ja que s'inverteixen a la capital. I aquests diners, que per exemple són sots a funcionaris de l'Estat a Madrid, gastaran les seves compres a Madrid i donaran negoci únicament a Madrid. A on s'assignen aquestes despeses? Doncs bé, quan es fa d'aquesta manera es diu que la despesa s'assigna segons el **mètode del flux monetari** perquè el flux de diners va a Madrid i no pas a Catalunya.

Per contra, si per "retornar a Catalunya" entenem que els diners es gasten en serveis que "beneficien els catalans" encara que es gastin a Madrid, aleshores el salari dels funcionaris i de la casa Real s'ha d'assignar el salari de tota aquesta gent a tots els ciutadans que es beneficien de les seves activitats. En aquest cas, es divideixen aquestes despeses entre tots els espanyols (els catalans representen el 16% de la població espanyola). Si es calcula d'aquesta manera, es diu que la despesa es fa segons el **mètode del benefici**.

Fer-ho d'una manera o una altra donarà lloc a una mesura de balança fiscal o una altra. És important assenyalar que no hi ha un mètode que sigui millor que l'altre ja que les dues metodologies **mesuren coses diferents**. El que és important és saber què es busca per saber quin mètode s'ha de fer servir: si el que es busca és saber l'impacte macroeconòmic de la redistribució fiscal, el que cal fer és usar el mètode del flux monetari; si el que es vol és saber què és el que li pertocaria pagar a les regions que es beneficien d'un determinat sistema, s'ha d'emprar el mètode del benefici.

Per tant, si es deixés de formar part d'Espanya, aquests diners que es destinen a inversions a la resta d'autonomies, passarien a invertir-se a la mateixa Catalunya.

→ **DÈFICIT FISCAL estimat de la Balança Fiscal Catalana**

Però, a més dels **mètodes de càlcul** que s'utilitzen per saber la balança fiscal, hi ha altres variables a tenir en compte que poden distorsionar el resultat del saldo fiscal de Catalunya amb Espanya: La diferència del que paguen via impostos els catalans i el que retorna l'Estat en forma de despesa.

A continuació incloc un quadre explicatiu:

Saldo fiscal de Catalunya (2006-2009)								
Flux monetari								
	A	B	C	D=A+C	E = B-D	F = E/D		
Milions euros	Impostos Detrets de Catalunya	Despeses Rebudes a Catalunya	Assignació Dèficit Central a Catalunya	Pagaments Totals de Catalunya	Saldo Balança Fiscal (milions Euros)	Saldo com a % dels pagaments	Saldo com a % del PIB	Euros per Habitant
2006	52,271	33,293	-4,485	47,786	-14,493	-30.33%	-7.90%	-2204
2007	57,072	35,910	-5,249	51,823	-15,913	-30.71%	-8.10%	-2288
2008	51,778	40,203	5,625	57,403	-17,200	-29.96%	-8.50%	-2380
2009	46,195	45,403	15,617	61,812	-16,409	-26.55%	-8.40%	-2251

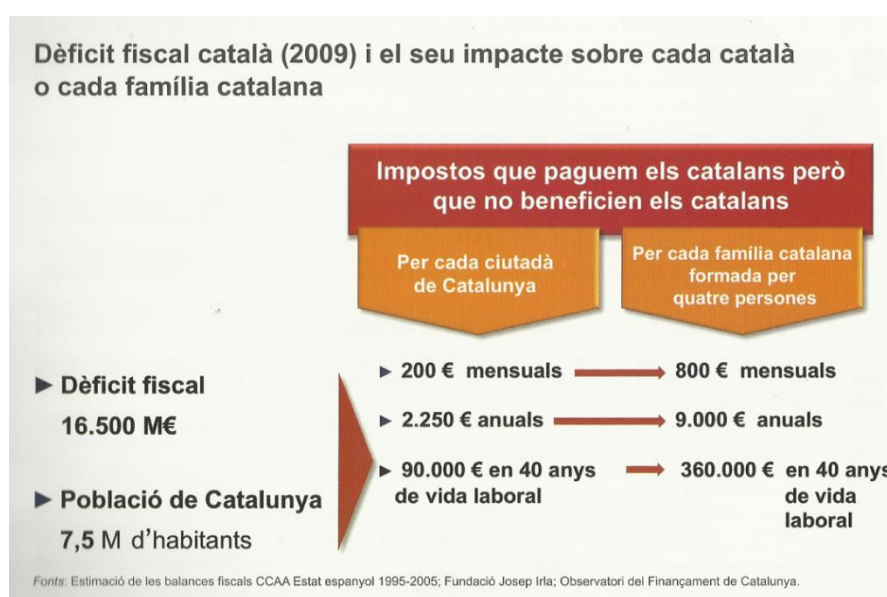
Gràfic del Cercle Català de Negocis (CCN)

A la Columna A es mostra l'evolució dels tributs que l'administració central de l'estat obté a Catalunya entre 2006 i 2009 (Font: Conselleria d'Economia (2012)). Al 2009, per exemple, els diners obtinguts per l'Administració central a Catalunya en concepte d'impostos van sumar 46.195 d'euros.

Seguint amb el mateix quadre, la Columna E mostra la diferència entre el què l'Estat obté de Catalunya (Columna D) i el que l'estat retorna a Catalunya (Columna B). El saldo o diferència entre aquestes dues magnituds és el **dèficit de la balança fiscal**, o el que popularment s'anomena "espoli fiscal" per la seva gran magnitud.

Entre el 2006 i el 2009 (estimacions fetes per la Conselleria d'Economia el 2012), **aquest saldo ha estat deficitari cada any i la magnitud del dèficit ha fluctuat entre 14.493 i 17.200 milions d'euros**; per exemple, el 2008 la diferència va ser de 17.200 M€ (8,5% del PIB); el 2007, de 15.913 M€ (87,1%), i el 2006, de 14.493 M€ (7,9%).

Per entendre-ho millor, aquest dèficit **és el 29,4% dels impostos que paguen els catalans**. Prop d'**un de cada tres euros pagats** pels ciutadans de Catalunya **van cap a Madrid i no tornen mai més**. Això representa el **8,2% del PIB**. És a dir, el 8,2% del que guanyen els catalans de mitjana, es perd en concepte de redistribució.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Per tant, **el dèficit fiscal, valorat en 16.500 M€ anuals de mitjana**, amb una població de 7,5 milions de ciutadans, és equivalent a uns 2.250€ per català i any.

Fàcilment es pot estimar què pot representar aquest dèficit per a una família. En el cas d'una família de tres membres, són aproximadament 7.000€ anuals; per a una de quatre membres, 9.000€ anuals.

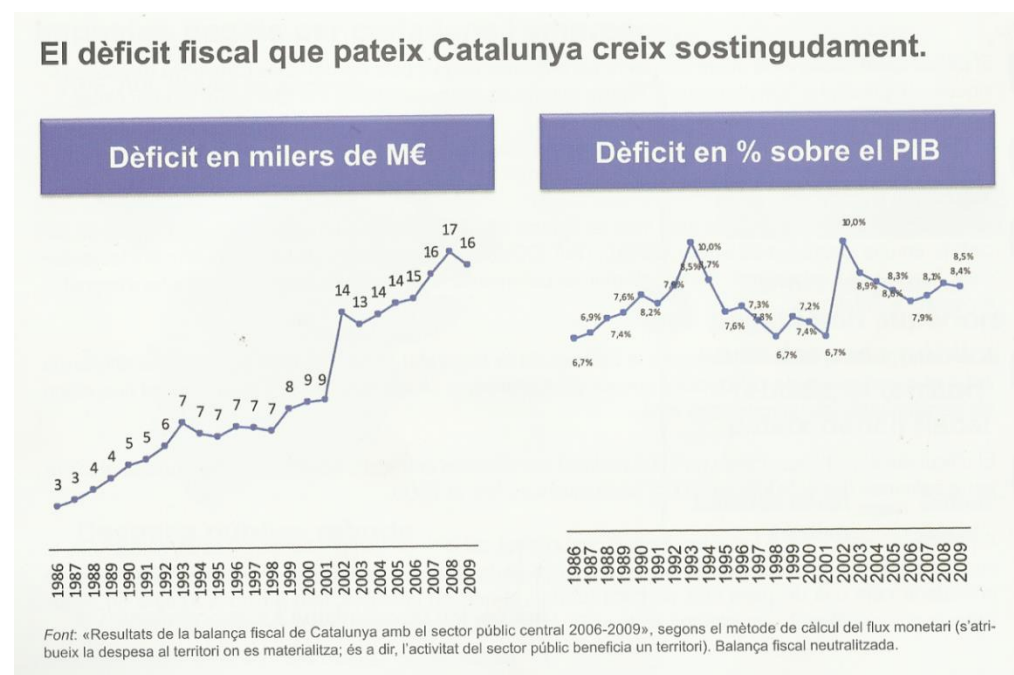
En una generació s'ha passat de la família estalviadora a la família endeudadora.

Aquests 16.500 milions d'euros suposen 45 M€ al dia, 1,8 M€ cada hora, 31.219€ cada minut. I en el temps que es triga a llegir aquests ratlles, uns 20 segons, 10.400€ s'han evaporat de Catalunya a raó de 520€ per segon.

D'altra banda, el 2008 la diferència (dèficit fiscal) va ser de 17.200 M€ (8,5% del PIB); el 2007, de 15.913 M€ (87,1%), i el 2006, de 14.493 M€ (7,9%). Per tant, aquest llast sobre l'economia catalana es manté en aquest 8% de manera regular i continuada en els últims 30 anys. I, com es pot comprovar, cada any augmenta una mica més el dèficit fiscal.

Al llarg d'una vida doncs, aquest espoli es multiplica enormement, cosa que permet entendre per què el poder adquisitiu dels catalans és tan baix comparat, fins i tot, amb el d'altres comunitats espanyoles, tenint en compte que el PIB per càpita dels catalans és un dels més alts d'Europa.

Segons Xavier Sala i Martín, "**avui dia Catalunya té una renda per càpita un 70% per sota del seu potencial simplement perquè forma part d'Espanya**".

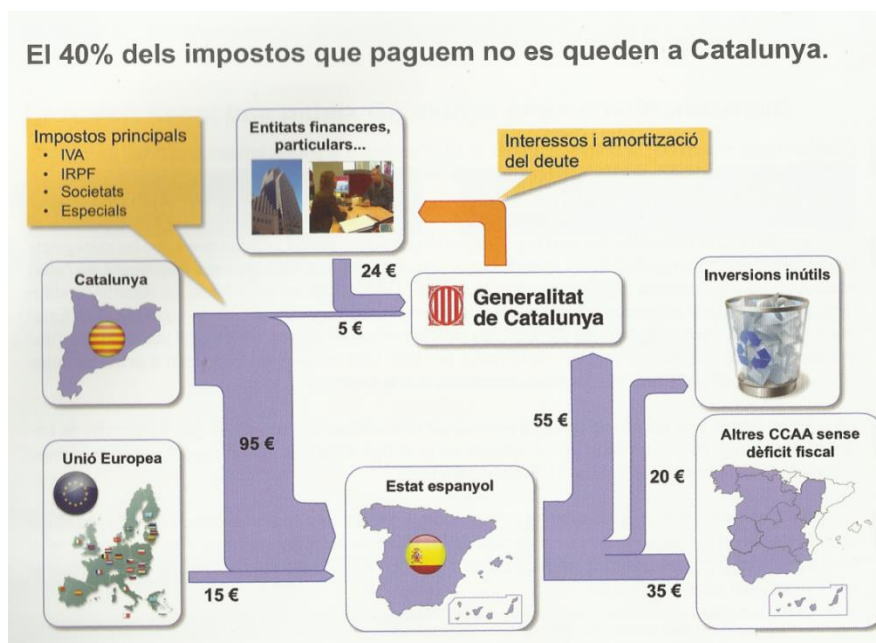
Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

D'altra banda, Santiago Niño Becerra, catedràtic d'Estructura Econòmica de l'Institut Químic de Sarrià (pertanyent a la UPF), opina que "una Catalunya independent seria viable però el problema és recuperar els nostres diners".

Entre 2002-2009 (amb les dades de les balances fiscals de la Generalitat), **Catalunya ha aportat el 19,55%** dels ingressos de l'administració central i la seguretat social, **i ha rebut el 13,5%** de la despesa que fan administració central i

seguretat social. Si exclouem la seguretat social, Catalunya ha aportat el 19,7% dels ingressos de l'administració central i ha rebut el 10,31% de la despesa que aquesta mateixa administració.

Així doncs, **per cada euro recaptat a Catalunya, només se n'hi inverteixen 52 cèntims aproximadament i 48 es queden a Espanya**. En poques paraules: la Generalitat podria comptar cada any amb un 40% aproximadament d'ingressos més, dels quals ara no pot disposar.

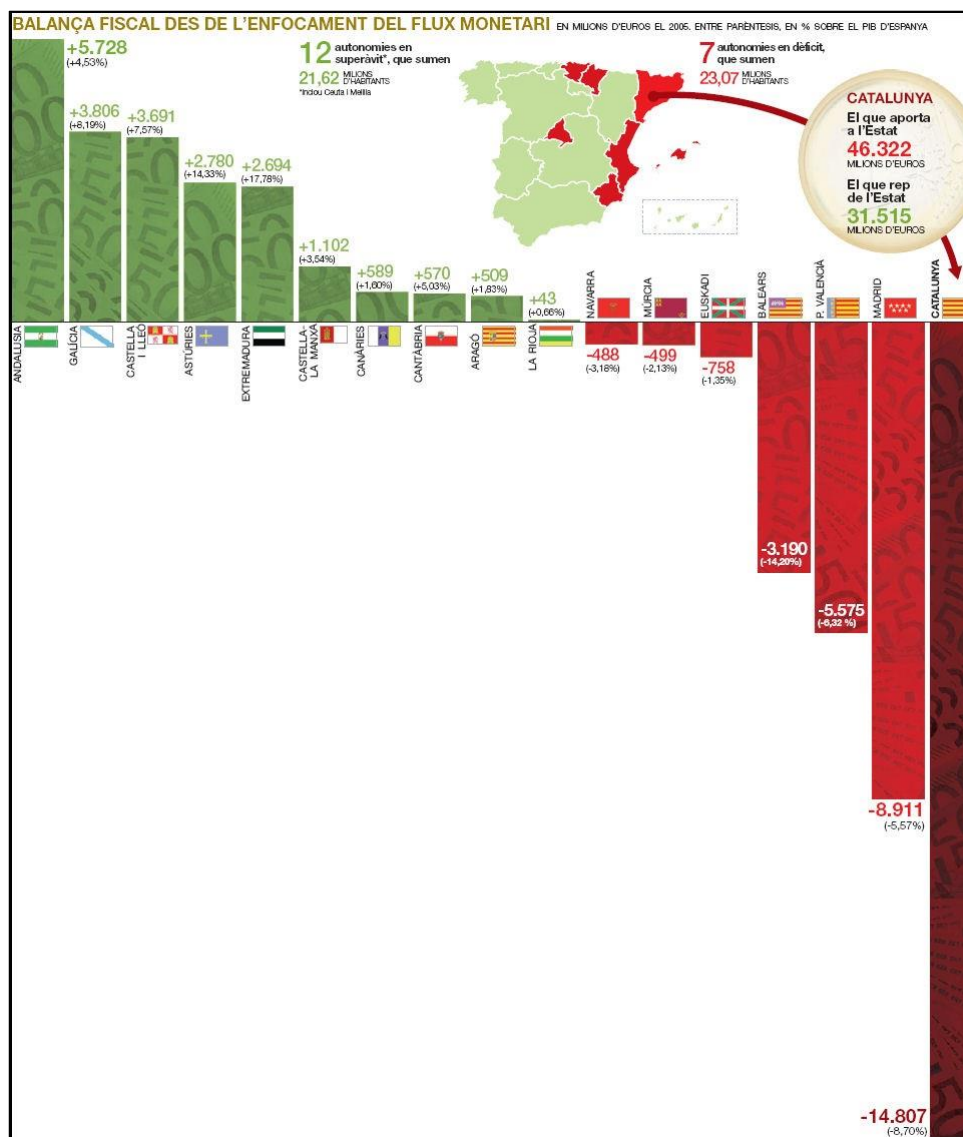
Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Per cada 100€ que paguen els catalans en impostos:

- Espanya torna 55€ a la Generalitat per fer front al pressupost.
- La Generalitat s'ha d'endeutar en 24€ per fer front a les despeses corrents.
- Espanya rep de fons socials europeus 15€ més.
- Espanya es queda amb els 40€ d'excedents de Catalunya, més 15€ d'Europa, i els utilitza per a un millor nivell de vida de les altres Comunitats Autònomes (35€) i per a inversions no rendibles (20€), com ara els aeroports sense viatges, trens d'alta velocitat (AVE) amb un nombre de passatgers insuficients, les autovies sense prou cotxes, les subvencions del Plan de Empleo Rural (PER), funcionaris de ministeris sense competències, etc.
- En el gràfic anterior, s'entén que, per fer un tancament de caixes, cal que la Generalitat recapti tots els impostos i que, per tant, faci una llei inconstitucional, que generaria un desconcert en empreses i ciutadans. Així doncs, el CCN opina que "posats a fer, millor anar directament per la vida de l'Estat propi. Aleshores ningú no discutirà on ha de pagar els impostos".

D'altra banda, des de 1986 fins el 2009 (estimacions fetes per Castells i altres (2000), Grup de Treball (2005) i Grup de Treball (2008) i Conselleria d'Economia (2012)), el dèficit de la balança fiscal acumulat ha estat de prop de 300.000 milions d'euros. És a dir, si **Catalunya hagués estat independent des de 1986, un total de 300.000 milions d'euros dels impostos pagats pels Catalans (43.000 euros per persona) i que han marxat cap a Espanya, s'haguessin quedat a Catalunya**. És el 150% del PIB anual de Catalunya.

Per a tenir una idea de la magnitud d'aquests 300.000 milions euros, cal recordar el deute que té ara mateix la Generalitat de Catalunya que obliga a fer retallades: és de 43.954 milions d'euros (8 vegades menys del dèficit de la balança fiscal acumulat des de 1986). Si comparem amb altres territoris internacionalment, veiem que Catalunya té un dèficit fiscal que duplica en molts casos el que pateixen habitualment les regions més riques.

Balances fiscals de les Comunitats Autònomes (CCAA) el 2008

Segons els experts, però, calcular la magnitud del dèficit fiscal català no és fàcil. I no ho és per dues raons: la primera, és que el govern de Madrid no publica les dades fiscals, malgrat una resolució del "Congreso de los Diputados" que l'insta a publicar-les; i la segona dificultat és de caràcter tècnic ja que una part de la despesa que "beneficia" els catalans no es fa directament a Catalunya sinó a Madrid, cosa que complica enormement els càlculs de la despesa territorial que correspon a Catalunya. Madrid també es considera així part dels catalans i el que rep com a capital de l'Estat, en una part, és com si es donés als catalans.

D'altra banda, aquest dèficit, aquests diners que no torna Espanya, són els que li calen a Catalunya per implementar projectes necessaris. No es tracta de diners excedents (a la llarg sí, quan les necessitats quedessin cobertes), sinó que haurien

de servir per dotar de recursos la població que genera aquesta riquesa i que mereix que sigui, en una part important, reinvertida en el seu benestar.

Per exemple, es pot parlar de quants dies de dèficit podria dedicar Catalunya a moltes actuacions que necessiten els catalans i que no poden posar en marxa per manca, justament, d'aquests diners:

La magnitud del dèficit fiscal català s'entén millor quan es compara amb el cost de grans infraestructures.

Infraestructura	Cost	Dies en què es podria pagar amb els diners del dèficit fiscal
▶ Eix transversal ferroviari Lleida-Girona 	▶ 7.000 M€	▶ 155 dies
▶ Eliminar els barracons de les escoles 	▶ 2000 M€	▶ 44 dies
▶ Nou hospital de Rubí 	▶ 70 M€	▶ 1,5 dies

Fonts: El Punt (21/9/2009); El Periòdic de Catalunya (20/12/2008); Avui (20/12/2008); Avui (20/7/2009); Viquipèdia; Observatori del Finançament de Catalunya.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

En el pressupost del 2011, la Generalitat va haver d'incloure un gran nombre de retallades per poder reduir el dèficit públic a nivells exigits pel Govern de l'Estat. Així doncs, també es pot calcular quants dies d'espoli representa cada retallada:

Les retallades per la crisi no existirien si no patíssim l'espoli fiscal.

Retallades	Estalvi	Valoració espoliòmetre
▶ Paralització de les inversions al port de Barcelona 	▶ 473 M€	▶ 11 dies
▶ Retallades en sanitat 	▶ 621 M€	▶ 14 dies
▶ Retallades en universitats 	▶ 144 M€	▶ 3 dies
▶ Deute acumulat de la Generalitat 	▶ 38.500 M€	▶ 2,3 anys

Fonts: La Vanguardia (14/6/2009); Generalitat de Catalunya (5/1/2009); Avui (25/7/2008); Xavier Sala i Martin (1997).

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

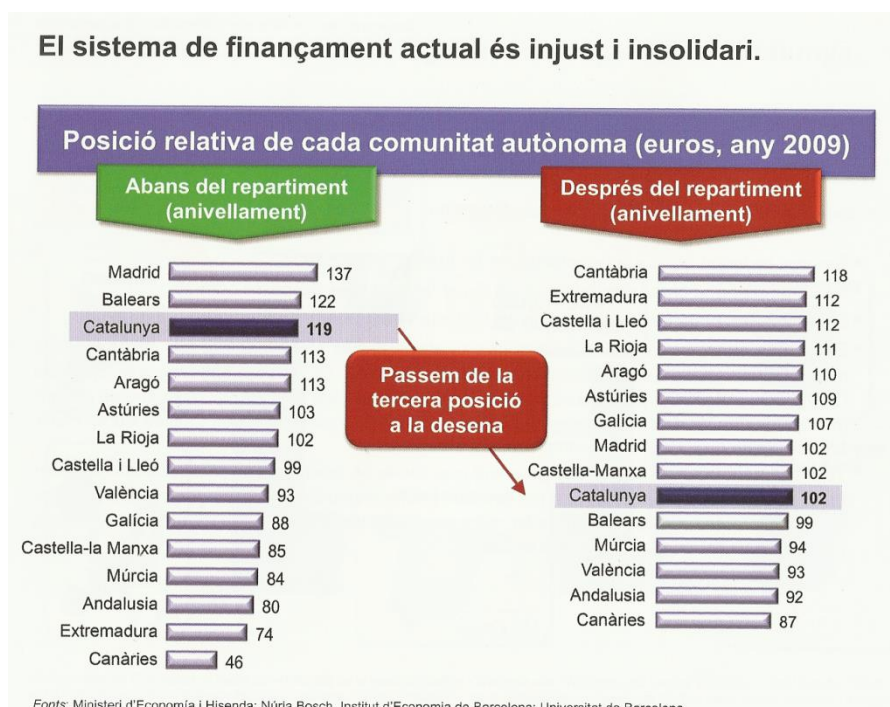
A més, el Govern català és qui ha dut a terme un nombre de retallades molt més important que la major part de les CCAA: **dels 16.400 M€ d'ajust econòmic, 4.900 M€ corresponen a Catalunya**. Això correspon a un **29,9% de l'esforç total**, per a un PIB del 20% i una població del 16%.

En una Catalunya Estat, sense el dèficit fiscal que pateix per part de l'Estat espanyol, no hauria calgut fer cap retallada, i els catalans fins i tot gaudirien d'un coixí per dinamitzar l'economia amb ajudes als ciutadans més necessitats i als sectors capaços de dinamitzar l'economia i generar llocs de treball.

→ El sistema de finançament actual és injust i insolidari?

En un estat modern és normal que els impostos es paguin de forma progressiva (els ciutadans més rics paguen uns impostos proporcionalment més elevats) i les despeses es facin més o menys de manera proporcional (tothom té el mateix dret a tenir carreteres públiques i, de fet, els territoris amb més activitat econòmica tenen més necessitats de tenir carreteres ja que tenen més camions).

Així, els territoris rics com Catalunya, Euskadi, Madrid o Balears aporten al sistema fiscal més que no pas reben (tenen dèficit de la balança fiscal v/ gràfic) i Andalusia, Galícia o Extremadura, reben més que no pas aporten (és a dir, tenen un superàvit de la balança fiscal). Aquesta redistribució de recursos que van de territoris rics cap els pobres és el que s'anomena "solidaritat interterritorial".

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

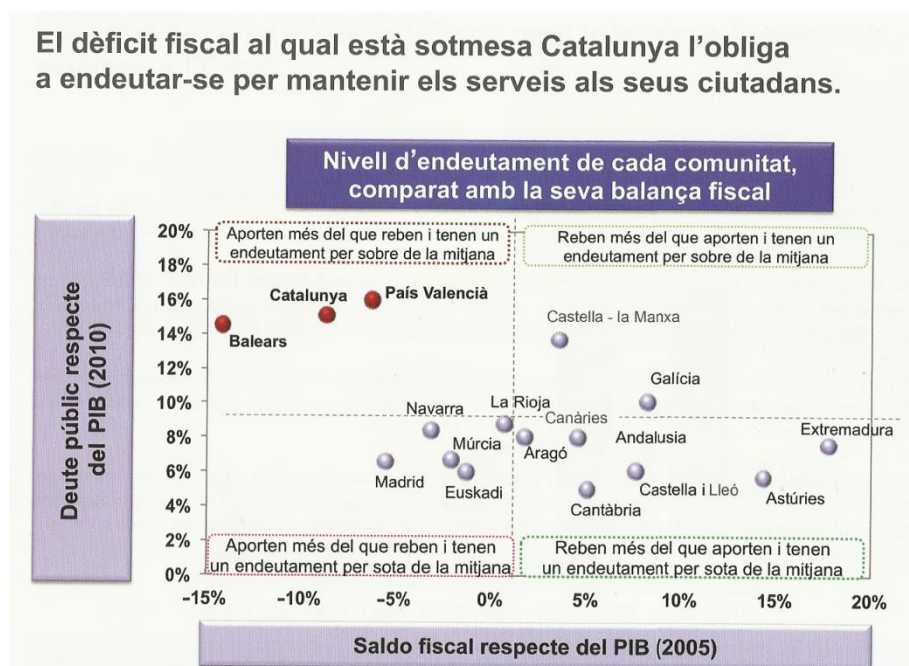
Però la solidaritat, ben entesa, implica ajudar els més pobres de manera voluntària, durant un període definit i en una quantitat fixada per tal que aquests puguin fer plans per esdevenir algun dia menys pobres.

En el cas català, no només suposa una pèrdua, sinó que baixa ser posicions. En canvi, comunitats com Extremadura, que es troba en la penúltima posició abans de l'anivellament, passa a la segona posició; és a dir, **les comunitats més riques**

paguen el benestar de les comunitats pobres. A més, el resultat final és que **gaudeixen de més recursos per habitants el que menys en generen.**

El problema és que, a més, les comunitats més solidàries (que ajuden les "pobres) són justament les més endeutades. És a dir, que per pagar les necessitats de la pròpia comunitat, han d'endeutar-se, i, en canvi, els polítics permeten que el superàvit d'aquelles comunitats més riques vagin a fons perdut per a les comunitats menys generadores de riquesa.

En el següent gràfic s'observa que les comunitats dels Països Catalans són les que tenen el deute més elevat (% sobre el PIB) i a la vegada són les que pateixen un dèficit fiscal més elevat.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Com ja he explicat anteriorment, el dèficit públic català s'ha disparat en els darrers anys. El 2011 ja va arribar als 48.000 M€. Aquesta situació es va fer insostenible, fins al punt que a final d'any la Generalitat no tenia diners per pagar les nòmines dels treballadors.

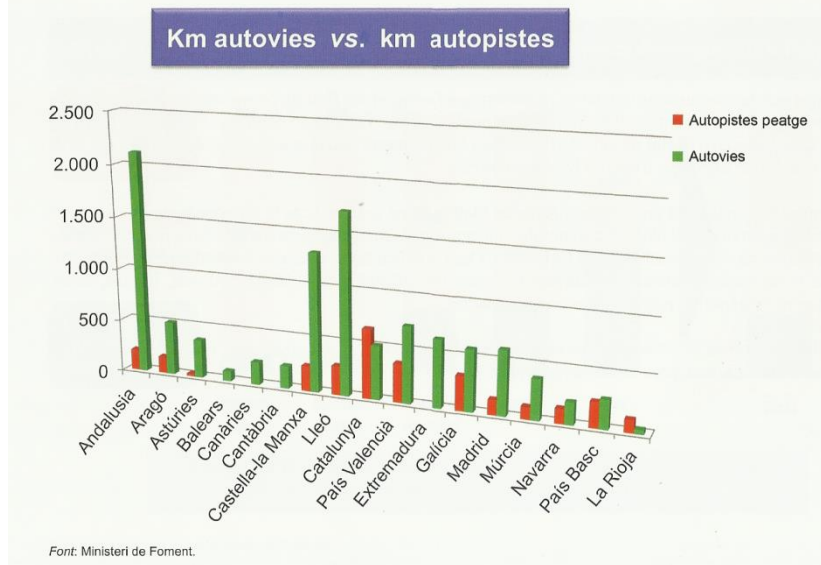
→ **Xarxes viàries**

Catalunya produeix el 19% del PIB espanyol i només va rebre el 10% de les inversions en xarxa viària entre el 2004 i el 2008. Catalunya només té 5% de quilòmetres d'autovia i 22% d'autopista. És l'única comunitat, a part de la Rioja, que pateix aquesta situació.

A més, l'Estat espanyol s'ha gastat 35.000 M€ en cinc anys en xarxa viària majoritàriament en Comunitats Autònomes (CCAA) de baix volum de trànsit, equivalent al dèficit fiscal català de 21 mesos.

Hi ha comunitats que no tenen ni un quilòmetre d'autopista (que són de pagament), com ara Extremadura. Això afecta clarament la butxaca dels catalans, que al cap de l'any tenen una despesa significativa en la partida de peatges que no tenen altres ciutadans de la major part de comunitats.

Catalunya i la Rioja, úniques comunitats autònomes amb més quilòmetres d'autopista que d'autovia.

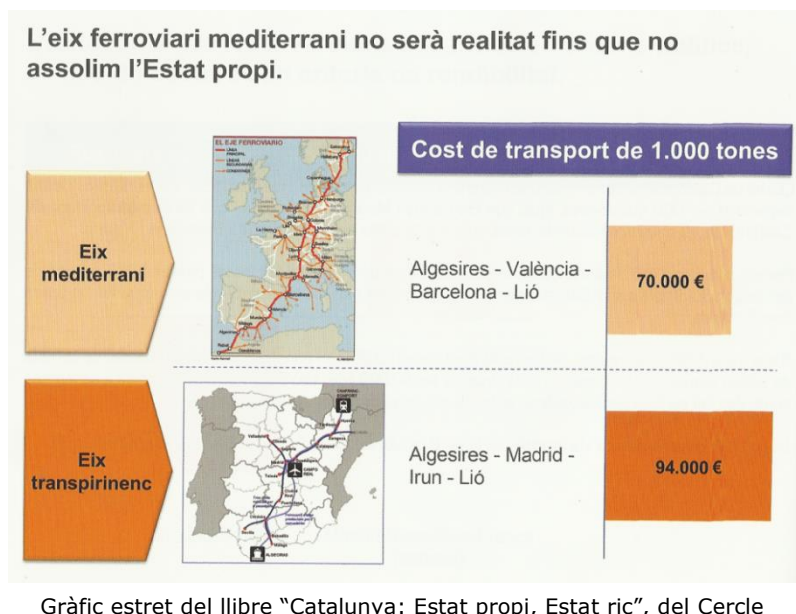

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

D'altra banda, perquè una línia d'AVE financiï, com a mínim, els costos de manteniment, ha de passar dels 6 milions de passatgers. La línia Madrid-Barcelona en suma 5,5 milions i la línia Madrid-Sevilla amb prou feines passa dels 3 milions.

Espanya té 1.800 quilòmetres de línia d'AVE en servei i -fins el 2012- 2.200 en construcció, molt per davant de la resta de països europeus, i ha tingut un cost superior als 50.000 M€. L'AVE, doncs, és una inversió política sense cap sentit des del punt de vista econòmic pels volums de passatgers de l'Estat espanyol.

Segons els experts, l'única via rendible és la de Barcelona-Lió-París, i des de Catalunya ja fa molts anys que reclamen el tren de gran velocitat (TGV), o anomenat també "corredor mediterrani".

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

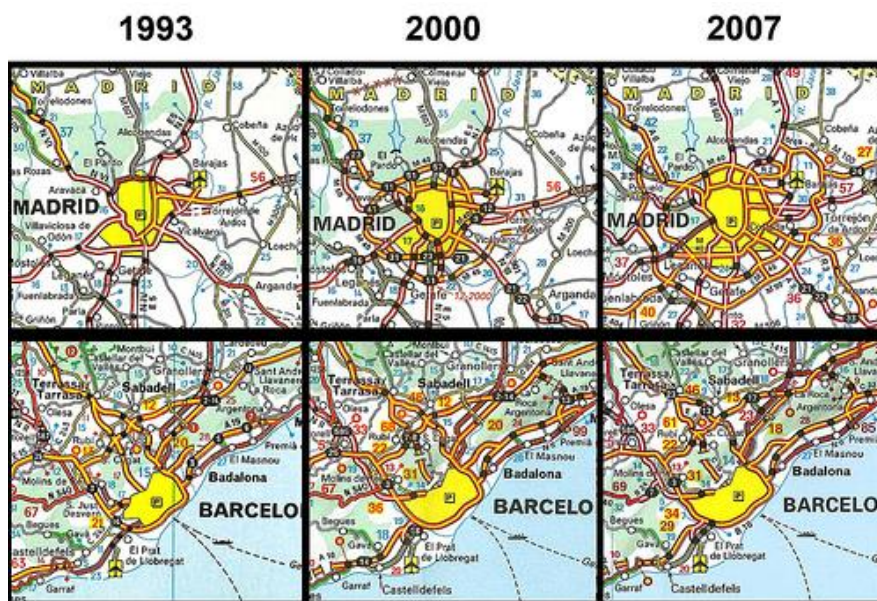
Fins ara, el Govern espanyol s'ha negat rotundament a fer-lo. En canvi, demanen fer la travessia central dels Pirineus (TCP), passant per Osca, Canfranc, fins a França, fins i tot després que la UE l'hagi descartat en el seu pla d'eixos estratègics.

En canvi, una de les grans apostes que es defensa des de Catalunya és fer l'eix ferroviari pel Mediterrani fins a Lió, i utilitzar els ports de València, Tarragona, Barcelona i Palamós per descarregar les matèries, transformar-les dins les indústries de valor afegit i expedir-les cap a tot Europa. Aquesta és la megaregió anomenada "Eurosunbelt" (el cinturó del sol europeu), considerada l'onzena en importància de tot el món.

L'ús d'aquest eix pel Mediterrani ajudaria a reduir temps i contaminació dels 10.000 camions que circulen cada dia per l'AP-7, a través de la Jonquera.

Els costos de transport de les empreses catalanes es reduirien substancialment amb aquest eix, perquè per carretera representen 88€ per cada 1.000 tones i quilòmetre, en lloc dels 18€ del tren.

Si Catalunya fos independent, es podria dur a terme aquest projecte, mentre que dins d'Espanya, l'Estat espanyol és probable que sempre trobi excuses per endarrerir-lo.

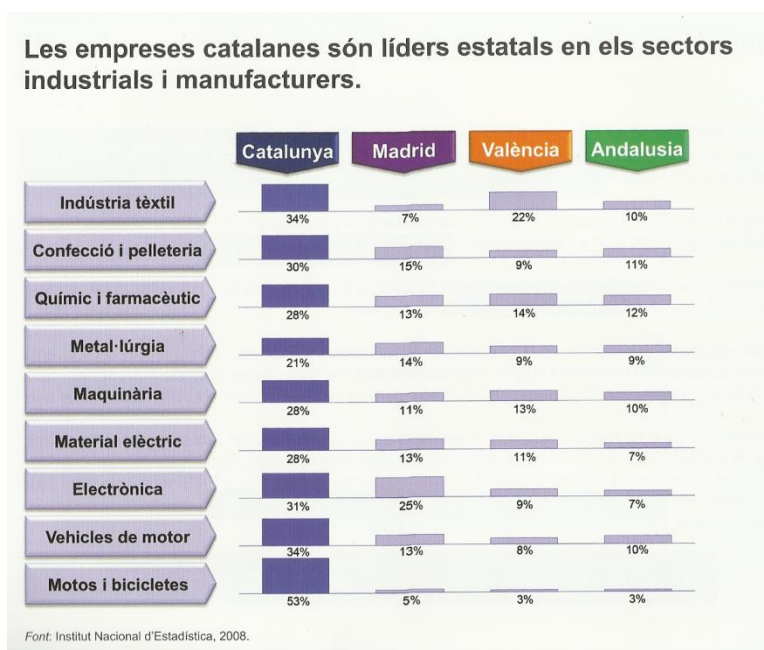
Creixement de la xarxa viària en els mapes de Madrid i Barcelona els anys 1993, 2000 i 2007

→ Empreses catalanes líders estatals

En tots els sectors industrials a l'Estat espanyol, Catalunya lidera el nombre d'empreses que els formen. Això provés de la tradició catalana empresarial, que s'estén al llarg de diversos segles i generacions.

Catalunya va ser l'única regió econòmica que va fer la Revolució Industrial quan tocava, als segles XVIII i XIX, tot aprofitant la creativitat i desenvolupant una tecnologia energètica que utilitzava l'energia de l'aigua dels rius, ja que no disposava de carbó de bona qualitat.

En la darrera dècada, però, el pes en tots aquests sectors s'ha reduït, amb l'únic excepció del sector motocicletes.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Tot i que algunes comunitats, com ara Madrid i Andalusia, s'han anat industrialitzant en la darrera dècada, el seu potencial, en condicions normals, és molt inferior al de Catalunya, amb segles d'experiència.

"Mentre Catalunya continuï a l'Estat espanyol, la tendència continuarà sent la de desindustrialitzar Catalunya i afavorir altres comunitats",^[66] segons els empresaris del Cercle Català de Negocis (CCN).

→ **Pobresa a Catalunya i reducció del nivell de vida**

Com es pot parlar de solidaritat amb les regions més pobres si a casa nostra tenim més d'un milió de pobres?

Els darrers tres anys, el nivell d'atenció en centres d'acollida s'està disparant molt per sobre del que ha estat normal sempre. Com es pot permetre això i continuar regalant diners a altres comunitats? La qüestió, però, és que no depèn de la Generalitat, sinó del Govern central. Mentre Catalunya continuï formant part d'Espanya, no estarà a les seves mans dedicar el % de diners que vulgui a lluitar contra la pobresa aquí.

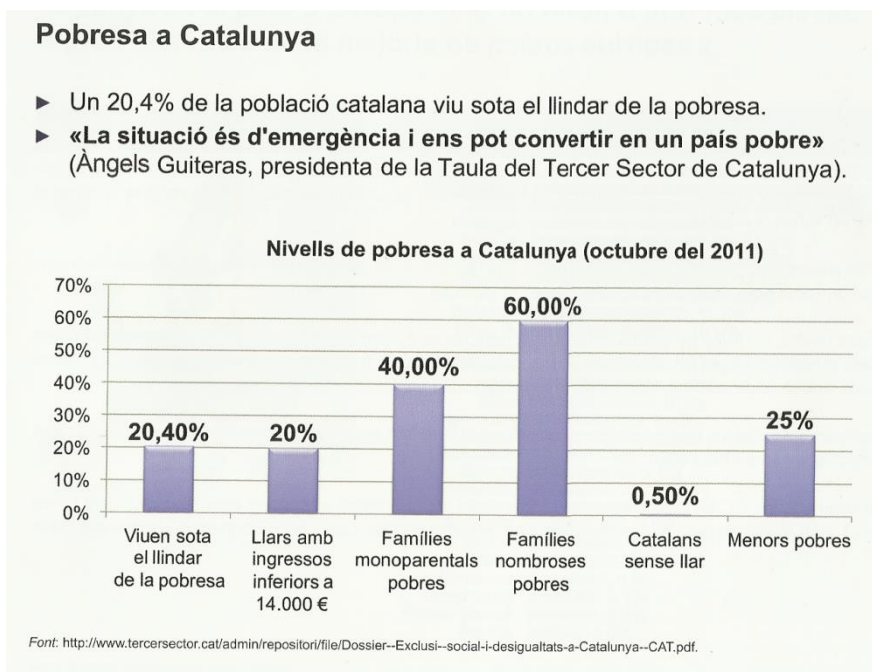
D'altra banda, **del 2000 al 2008 el nivell de vida dels catalans s'ha reduït un 7,5% en relació amb la mitjana espanyola.**

L'evolució economicoempresarial de Catalunya es pot mesurar amb diferents indicadors públics en períodes representativament llargs. És el cas de l'índex de renda regional (IRR), mesurat en poder de compra.

[66] Joan Canadell i Albert Macià: *Catalunya: estat propi, estat ric*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

Tenint en compte que la mitjana de l'Estat espanyol és de 100, Catalunya es trobava el 2000 en un 118; és a dir, en un 18% per sobre de la mitjana de totes les CCAA.

El 2008, aquest indicador va baixar al 109%; és a dir, que el poder de compra dels catalans va caure entorn del 9% en vuit anys, en comparació amb d'altres CCAA. Dit d'una altra manera, que les altres CCAA han millorat i Catalunya hi ha perdut.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Des de fa vint anys, Catalunya perd posicions en tots els indicadors econòmics internacionals, i no és perquè no continuï sent una societat competitiva, sinó perquè des de l'Estat es dificulta el seu desenvolupament.

Per exemple, segons el Global Information Technology Report -que mesura l'activitat innovadora de la UE-, **ens els últims 10 anys, Catalunya ha passat de la segona posició a la quarta**, darrere de Madrid -la comunitat on el Govern ha abocat més recursos- i darrere d'Euskadi i Navarra, les dures comunitats que disposen de concert econòmic.

2. ESTAT PROPI, ESTAT PRÒSPER

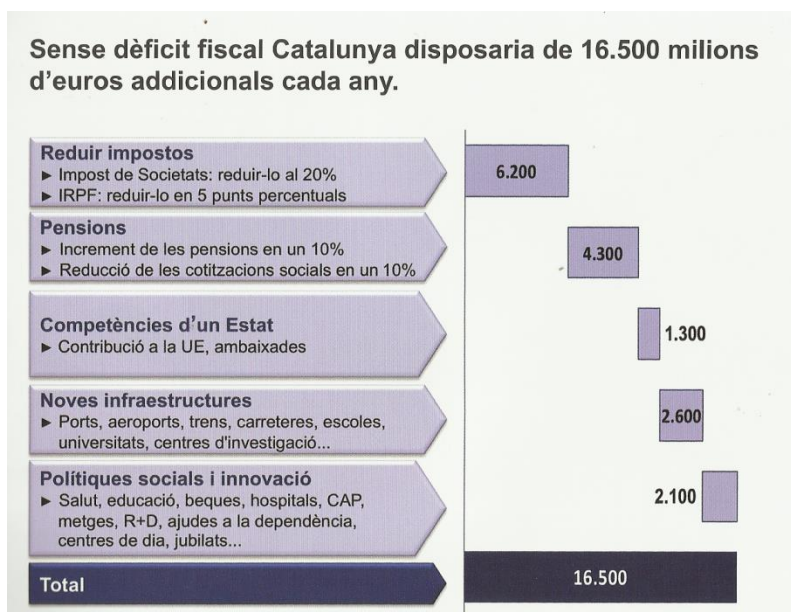
→ Catalunya disposaria de 16.500 M€/any

Com que Catalunya, fins ara, forma part d'Espanya, està obligada a aportar els diners de la "solidaritat interterritorial" que he indicat abans, marcat pel govern espanyol. Per tant, manté un dèficit de la balança fiscal amb Espanya.

Però si Catalunya passés a ser independent, lògicament deixaria d'aportar aquests diners a Espanya que passarien a quedar-se a Catalunya. Per tant, si Catalunya passés a ser independent, el dèficit de la balança fiscal passaria a ser zero, i Catalunya disposaria de 16.500 milions d'euros addicionals cada any.

Mentrestant, el CCN ha creat una proposta econòmica per visualitzar en què es podrien reinvertir els diners de l'espòli fiscal d'Espanya. Tot i així, només és possible si Catalunya té un Estat propi.

El CCN proposa distribuir els 16.500 M€ de l'espòli fiscal en cinc partides.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Felip Puig, conseller d'Empresa i Ocupació, va afirmar el 2 de setembre passat al programa "Migdia", de 8tv, que la Catalunya independent tindria "menys impostos i una taxa d'atur entre el 12 i el 15 %".

I enllaçant amb això, el mateix model matemàtic de regressió múltiple utilitzat per estimar l'atur, permet calcular quin podria ser el salari mínim interprofessional dins d'una Catalunya Estat. El resultat seria un 28% superior a l'actual d'Espanya i arribaria a 955€, molt similar a Àustria, Alemanya, Finlàndia, Noruega, Suècia o Suïssa. Però encara quedaria lluny d'altres països com ara els Països Baixos o França, on el salari mínim supera els 1.200€.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

D'altra banda, en un article de Marc Colomer publicat el 28 de març del 2011 al diari El Punt Avui ("Estat propi sense retallades"), s'explica què es podria fer amb els diners del dèficit fiscal d'un any si Catalunya fos independent.

Gràfic del llibre que acaba d'editar la Plataforma Sobirania i Justícia (SiJ), titulat "Informe sobre la viabilitat econòmica de la independència de Catalunya

→ Increment de pensions i cotitzacions més baixes

Amb l'Estat propi podríem incrementar pensions i alhora abaixar cotitzacions d'empreses i de treballadors.

1. Incrementar les pensions de jubilats un 10%
175 € cada mes, 2.450 € cada any.
2. Abaixar les cotitzacions d'empreses i treballadors un **10%** mantenint les pensions actuals.
3. Nodrir un fons de reserva per cobrir les pensions futures.

Font: Alfons López Tena, «Escanyar els pensionistes», Avui, Diàleg (28/6/2009).

Dades estretes del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Els catalans, quan arriba el moment de la jubilació, en la major part dels casos, fa més de quaranta anys que porten a terme un treball real i de contribució a la riquesa i al desenvolupament del país.

Per això, el CCN ha fet una proposta que inclou una millora important pels pensionistes: **s'incrementarien les pensions un 10%, que al cap de l'any correspondria aproximadament a una paga més.**

Fins i tot, en els anys de bonança econòmica es podria haver creat un fons de reserva de pensions corresponent a l'1% del PIB, per tal d'assegurar que en les properes dècades no hi hagués problemes per continuar pagant pensions.

Cada set anys, aquest fons se suposa que generaria el corresponent a un any sencer de pensions.

→ Catalunya se situaria entre els països més rics d'Europa

No només ho afirmen els empresaris i economistes catalans, que podrien ser acusats d'escombrar cap a casa, sinó que també personalitats estrangeres s'han pronunciat pel que fa a un hipotètic Estat català:

- **Keneth Rogoff**, execonomista en cap del Fons Monetari Internacional: "Catalunya seria un dels països més rics del món".^[67]

- **Amadeu Altafaj**, cap adjunt del gabinet del vicepresident econòmic de la Comissió Europea: "La viabilitat d'una Catalunya independent no és una qüestió gaire discutible".^[68]

- **James Mackintosh**, editor de la secció Inversions del "Financial Times": "L'Estat català tindria un PIB per càpita superior al d'Itàlia".^[69]

En un vídeo de quatre minuts al web de l'FT, Mackintosh exposa que "el PIB per càpita de Catalunya el 2011 va ser de 27.430 euros, superior al d'Itàlia, mentre que la resta d'Espanya, amb 22.284 euros, era més a prop de Grècia que la mitjana de l'Eurozona.

Així doncs, una Espanya sense Catalunya, pronostica el directiu del "Financial Times", "quedaria amb un PIB per càpita molt similar al de Grècia".

Són xifres, per tant, que queden molt lluny dels 22.000 euros per persona que augurava Mikel Buesa en la comparativa amb Xipre.^[70] Segons les dades de l'Eurostat del PIB del 2011, però, el rànquing de riquesa dels 27 estats membres de la UE l'encapçala Luxemburg. Espanya ocupa el lloc número 13, i la tan injuriada Xipre està just a sota, al lloc número 14.

→ Enquesta sobre l'evolució de la situació econòmica com a Estat independent

La majoria de la població percep que un Estat propi per a Catalunya implicaria una millora de la situació econòmica. De fet, només un 14% pensen que empitjoraria la situació.

La voluntat creixent d'esdevenir Estat per part dels catalans s'explica principalment pels motius econòmics. La majoria entén que ser a l'Estat espanyol no aporta una millora econòmica. Al contrari, cada cop més, en la societat civil es coneix la magnitud del dèficit fiscal i les altres limitacions derivades de ser a l'Estat espanyol.

"La limitació per no fer el pas -opinen Joan Canadell i Albert Macià, empresaris catalans- correspon a raons polítiques i no econòmiques".

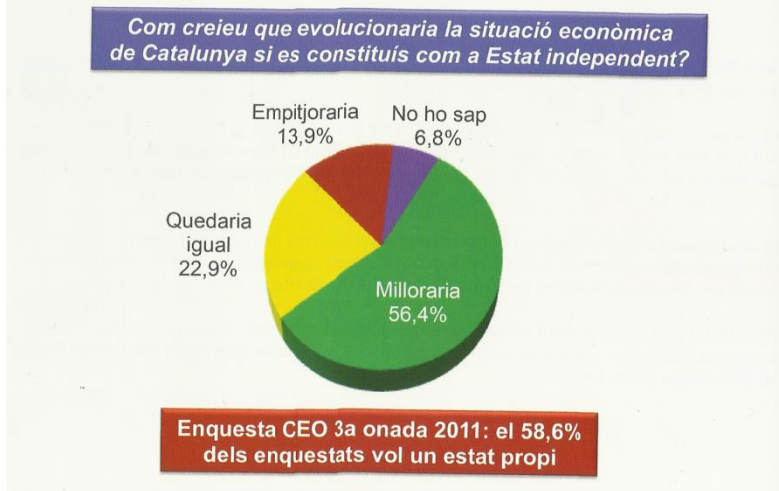
^[67] Entrevista a Keneth Rogoff al diari "Expansión", el 4 d'abril del 2012.

^[68] Entrevista a Amadeu Altafaj al "El món a RAC1" el 13 de desembre del 2012.

^[69] Article "Catalunya independent seria més rica que Espanya, assegura el "Financial" el 21 de novembre del 2012.

^[70] Article "¿Una Cataluña independiente?" de Mikel Buesa, publicat a la "Actualidad Económica".

La majoria dels catalans creu que la seva situació econòmica milloraria si Catalunya fos un Estat independent.

Gràfic extret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

3. UN ESTAT RIC A EUROPA

→ Dades econòmiques

Catalunya a Europa té una extensió i població similar a les d'altres estats mitjans i un PIB per càpita dels més alts. Així doncs, no sembla que hi hagi cap raó per argumentar que Catalunya no tingui prou entitat per ser un nou estat de la UE.

Dades econòmiques de Catalunya el 2011.

- ▶ Extensió: 31.895 km².
- ▶ Població: 7,539 milions d'habitants.
- ▶ Llars: 2,78 milions.
- ▶ PIB: 209.727 M€, 2010 a preus corrents.
- ▶ PIB per habitant: 27.918 €.
- ▶ Exportacions: un 30% del PIB fora d'Espanya (un 60% fora de Catalunya).
 - ▶ L'any 1990 hi havia 5.000 empreses exportadores i, en canvi, l'any 2011 ja n'hi ha més de 40.000.
- ▶ Total d'empreses catalanes: 611.751.
 - ▶ Indústria 42.584
 - ▶ Construcció 91.087
 - ▶ Serveis 478.080

Font: Idescat.

Dades estretes del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Pel que fa a la internacionalització econòmica, el CCN creu que "les empreses catalanes han entès que cada vegada el mercat espanyol és més limitat", ja que representa només el 0,2% del mercat mundial –a part que és un mercat que trigarà anys a recuperar-se-, "mentre que al món hi ha moltes zones en creixement sostingut", afirmen.

Una altra dada significativa és que Catalunya, amb 7 milions i mig d'habitants, té més de 600.000 empreses. La distribució d'aquestes empreses per sectors mostra una economia moderna, amb un pes important del sector industrial i ben orientada al sector dels serveis.

Catalunya és, doncs, una àrea econòmica molt dinàmica i està molt per sobre de la mitjana europea.

→ Exportacions

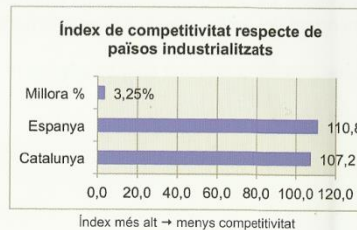
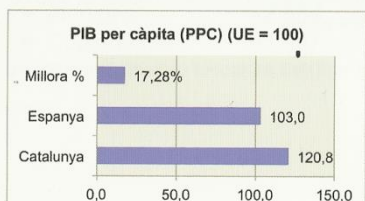
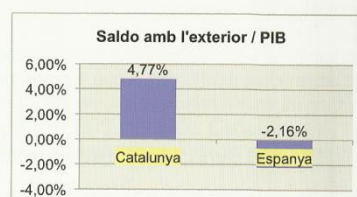
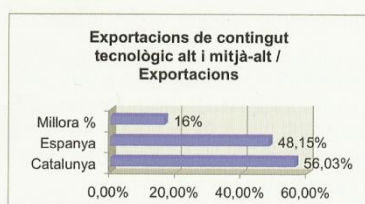
Les empreses catalanes, en global, són molt competitives, i una prova d'això és el fet que aquestes exporten fora de Catalunya el 60% del que produeixen.

Al 2010, les exportacions catalanes van suposar prop del 30% del PIB, i la tendència ha anat creixent.

El CCN creu que un cop Catalunya sigui un Estat i no hagi de suportar el dèficit fiscal actual, Catalunya com a país serà molt més competitiva.^[71]

La competitivitat de Catalunya permet un alt nivell d'exportació.

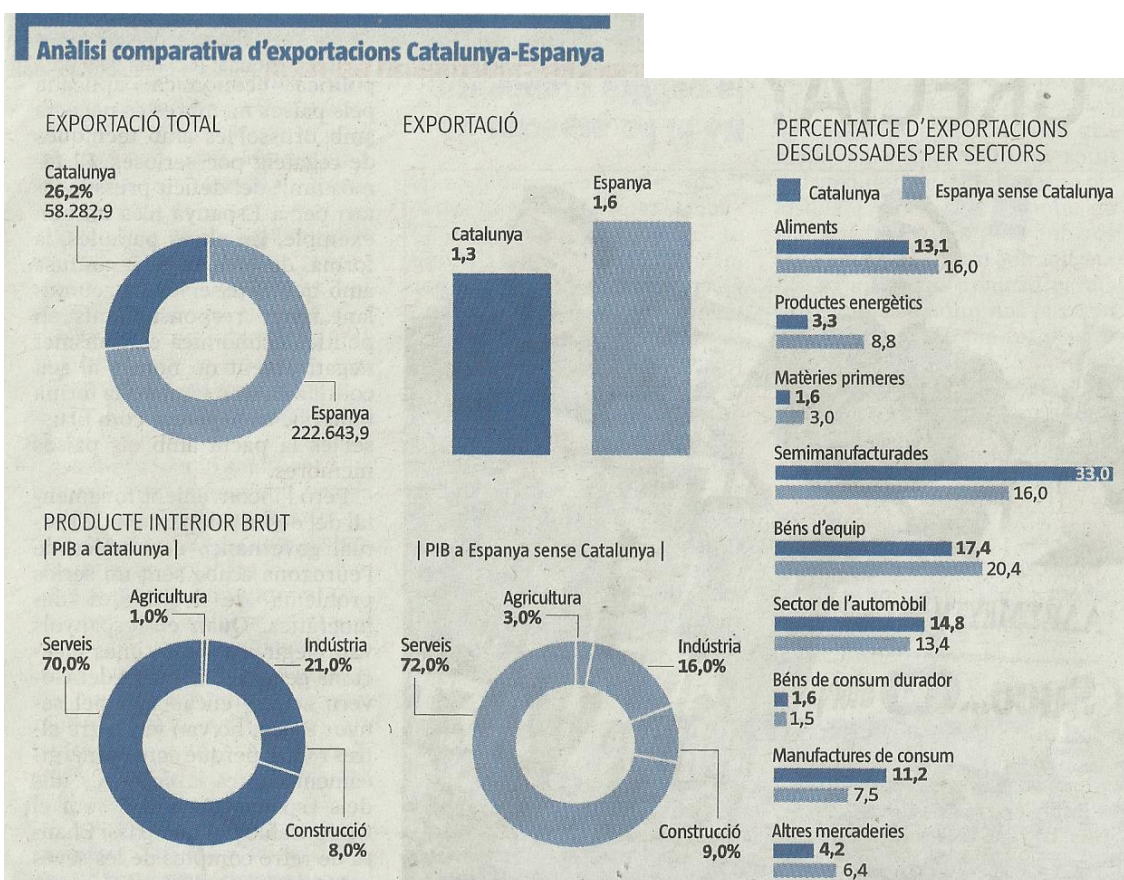
- ▶ Catalunya exporta una gran quantitat de productes d'alta tecnologia (més de la meitat de les seves exportacions), gràcies a un elevat nivell de competitivitat.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

^[71] Joan Canadell i Albert Macià: *Catalunya: estat propi, estat ric*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

Hi trobem també una anàlisi comparativa entre les exportacions de Catalunya i Espanya:

Gràfics extrets de La Vanguardia el 30 de juny del 2013

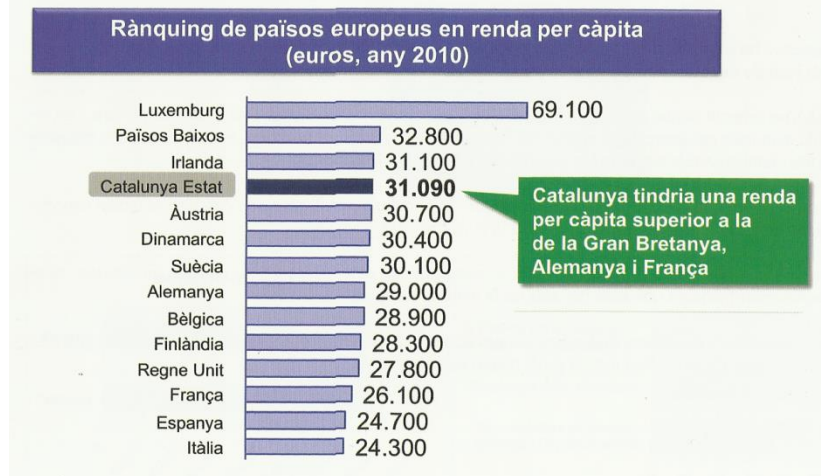
→ **Catalunya seria el quart país en renda per càpita a la UE**

El PIB de Catalunya com a Comunitat Autònoma és un 17% superior al de la mitjana espanyola, tot i que el seu pes relatiu ha anat disminuint en els darrers anys.

Segons estudis del CCN, després d'assolir la independència, Catalunya esdevindria el quart Estat d'Europa en renda per càpita, i, per tant, seria un dels més dinàmics d'Europa, només per darrere de Luxemburg, dels Països Baixos i d'Irlanda. **A mitjà termini, quan Catalunya trobés el seu encaix en l'economia global, podria arribar a ser el segon país d'Europa.**

En el moment en què Catalunya esdevingués Estat, l'actual dèficit fiscal que ara es queda la resta de l'Estat espanyol, es quedaria al Principat. Serviria per millorar les infraestructures, les polítiques socials i per reduir els impostos, i, per tant, per incrementar el consum intern.

Catalunya Estat esdevindria el quart país en renda per càpita de la Unió Europea.

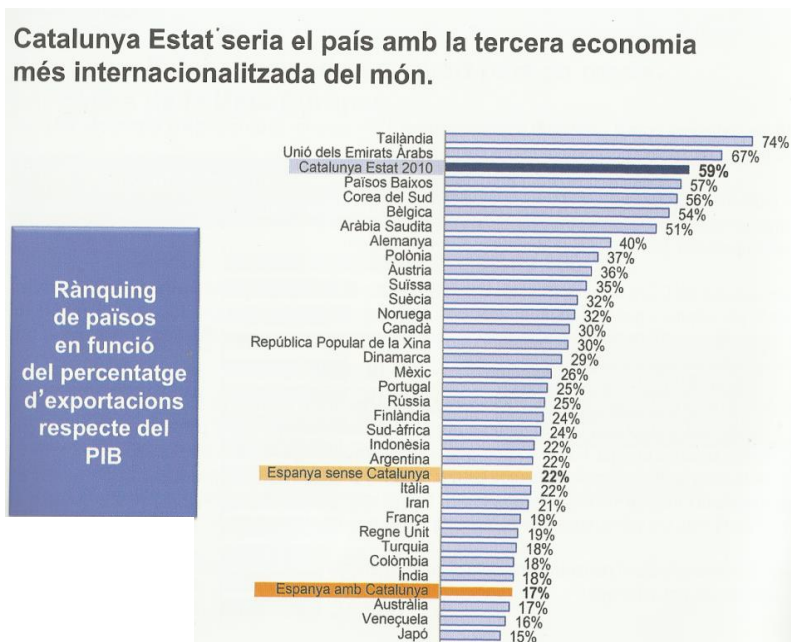

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

→ Catalunya independent seria el país amb la tercera economia més internacionalitzada del món

Catalunya té un gran potencial exportador i és un motor econòmic, i, a més, gràcies a la crisi les empreses que volen sobreviure han entès que han d'exportar.

En aquest estudi que posaré a continuació realitzat el 2012, Catalunya, avui per avui, ocuparia el tercer lloc en el rànquing "mundial" d'estats més exportadors. Si es compta tot el que Catalunya ven fora de la seva comunitat (en ser Estat, tot passaria a ser exportació), arribaria gairebé al 60%, només per sota de Tailàndia, un país petit que exporta teixits i altres productes intensius en mà d'obra arreu del món, i els Emirats Àrabs, que exporten bàsicament productes energètics.

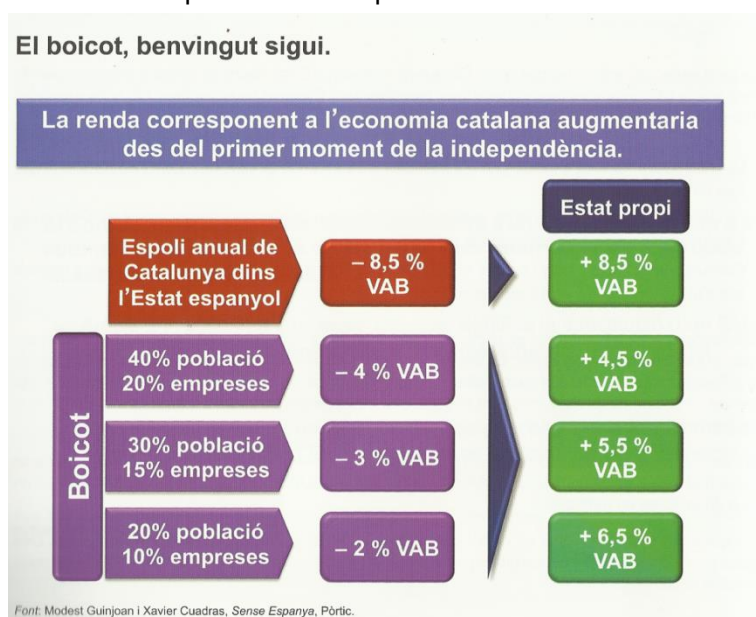
Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Així doncs, la primera economia occidental exportadora seria Catalunya, seguida dels Països Baixos, i molt per sobre el conjunt de l'Estat espanyol, en vint-i-quatre posició.

Boicot per part d'Espanya?

És evident que si Catalunya esdevé un Estat, perdria part de les exportacions cap a la resta d'Espanya, a causa d'un cert boicot internacional. Segons l'estudi de **Guinjoan i Cuadras**, exposat al llibre "Sense Espanya", aquest boicot seria limitat i no perdurable en el temps.

Tot i així, si es volgués ser molt pessimista, assumint nivells de boicot alts del 20%, 30% o 40% (en el cava el boicot del 2005 va ser només del 6%), Catalunya continuaria sent un dels set països més exportadors del món.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

A part d'això, caldria veure com reaccionarien les empreses que pateixen un eventual boicot. El més probable és que busquessin mercats alternatius, com va passar justament amb el sector del cava. En aquest sector, les vendes globals es van incrementar gràcies a l'augment de les exportacions, la qual cosa va contrarestar els efectes del boicot.

A més, un any després del boicot, van recuperar pràcticament tot el mercat espanyol i van continuar creixent en l'exportació. Avui doncs, molts empresaris cavistes reconeixen que el boicot els va anar molt bé per adonar-se de la necessitat d'exportar, i així van trobar mercats que valoren més el seu cava.

→ Catalunya, país petit

Pels autors de "Com Àustria o Dinamarca. La Catalunya possible", per arribar a la independència, el model espanyol no és viable. Així doncs, la referència lògica que diuen que cal mirar ve del nord. Vuit països europeus de dimensions comparables a Catalunya -Àustria, Bèlgica, Dinamarca, Finlàndia, Noruega, els Països Baixos, Suècia i Suïssa- són dels més avançats del món, tant socialment com econòmicament.

Catalunya, amb poc més de 7,5 milions d'habitants, te les dimensions similars a molts d'aquests països que es troben a la part alta del gràfic de dalt, com ara Suïssa, Suècia, Finlàndia, Dinamarca o Noruega.

A la UE hi ha 14 estats amb menys població que Catalunya, i recentment s'hi ha incorporat un altre de més petit, Croàcia. Per tant, la grandària no és un requisit per entrar a formar part dels 27.

Catalunya té també una població semblant a la d'alguns dels països europeus més competitius.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

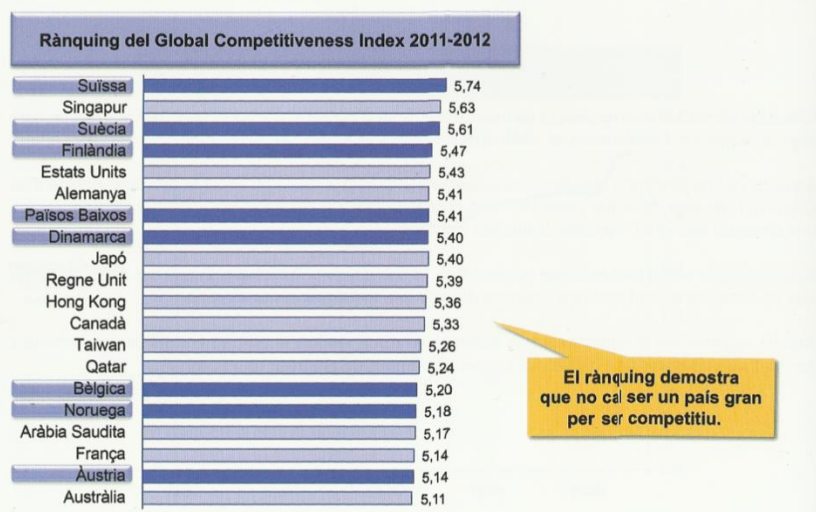
D'altra banda, el líder mundial al rànquing de competitivitat és un estat petit com Catalunya: Suïssa.

Segons el "Global Competitiveness Index 2011-2012" i el "World Competitiveness Scoreboard 2011", **8 dels estats més petits d'Europa es troben dins els 20 més competitius del món.**

Els criteris que s'utilitzen per valorar la competitivitat dels estats són el que s'anomena els "12 pilars de la competitivitat":

- Institucions
- Infraestructures
- Entorn macroeconòmic
- Salut i educació primària
- Educació i formació superior
- Eficiència dels mercats de béns
- Eficiència del mercat laboral
- Desenvolupament del mercat financer
- Situació tecnològica
- Mida del mercat
- Sofisticació del negoci
- Innovació

Vuit dels 20 estats amb més competitivitat del món són estats europeus petits.

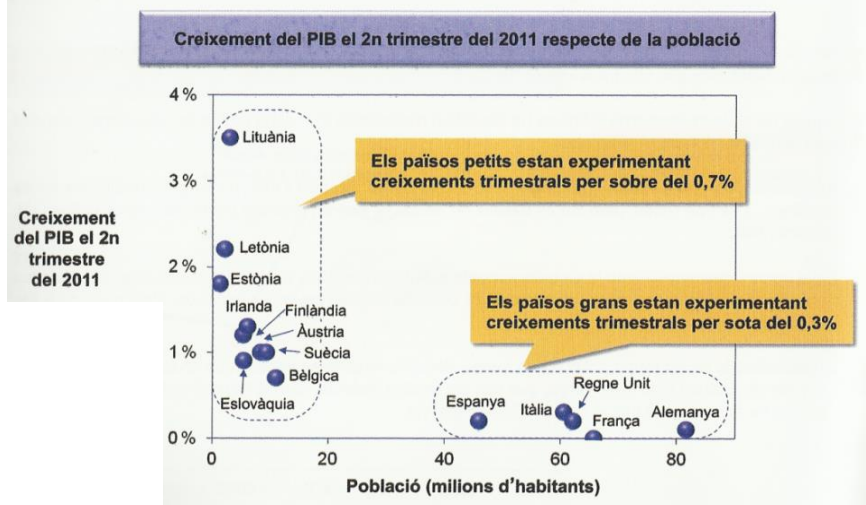
Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

També són, precisament, els estats més petits els que surten més aviat de la crisi: durant el 2012, en què alguns països de la UE van començar a sortir de la crisi, es veu com els més petits ho fan amb creixements molt positius, entre el 2% i el 3%, però es tracta d'estats petits de recent incorporació a la UE.

En un segon esglaió, hi ha els estats petits tradicionals de la UE, amb creixements també interessants, entre l'1% i el 2%.

I finalment hi ha els estats grans, que amb prou feines arriben al 0,5% de creixement.

Els països més petits de la Unió Europea són també els que estan sortint més aviat de la crisi.

Gràfic estret del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

4. NEGOCACIONS ENTRE UN ESTAT CATALÀ I ESPANYA

Negociació hipotètica amb Espanya

● Com es repartirien les infraestructures (en milions d'euros)

● Com es repartirien els actius financers (en milions d'euros)

● Com es repartiria el deute (en milions d'euros)

● Quin deute addicional net assumiria Catalunya (deute espanyol - actius financers, en milions d'euros)

● Deute inicial de l'estat català

(amb repartiment segons el PIB, el pitjor dels casos; en milions d'euros)

● Deute actual de la Generalitat: 42.239 ● Deute actual dels governs locals catalans: 5.639
 ● Deute addicional que assumiria d'Espanya: 42.992

* Deute equivalent al 43% del PIB català, moderat i assumible, amb dades del 2011

Font: "Anàlisi econòmica del procés d'independència de Catalunya", de Núria Bosch per a la Fundació Josep Irla / Gràfic: X. Laborda

Gràfic del diari ARA el 7 de novembre del 2013

En l'hipotètic cas que Catalunya assolís la seva emancipació i, per tant, tingués un Estat propi, caldria que Espanya i Catalunya fessin una negociació per dividir el deute públic, infraestructures diverses, etc.

3.3.2 Política

"Quan el curs dels esdeveniments fan necessari per a un poble dissoldre els vincles polítics que l'han lligat a un altre [..], les lleis de la naturalesa els donen dret per exigir que declari les causes que els impulsen a la legítima separació."

Thomas Jefferson (1743-1826), 3r president dels EEUU.

* * *

Durant els darrers temps, com ja he mencionat anteriorment, trobem a Catalunya un canvi en les aspiracions polítiques de la societat: diversos senyals ens fan conscients de l'increment de partidaris d'una Catalunya independent.

Cal començar doncs, a fer plantejaments més operatius. Ara no és tan rellevant el què, ni el perquè, sinó el com. L'horitzó d'ambició nacional i social es torna cada cop més unívoc en un marc estatal que impossibilita, i exhaureix, tota via de reconeixement i encaix de la nació catalana en el plantejament polític estructural de l'Estat espanyol.

Segons Allen Buchanan, catedràtic de la Universitat de Duke, **"un grup té dret a la secessió si pateix una greu injustícia per part de l'Estat i han fracassat els intents raonables per reparar-la"**.^[72] La secessió no és, segons el punt de vista de Buchanan, el resultat d'un dret fonamental, sinó que sorgeix com a remei davant la vulneració d'altres drets.

Cada procés d'independència, doncs, és exclusiu. No hi ha dos processos d'independència iguals, ni pel que fa als seus fonaments jurídics, ni al seu procés polític.

En el cas de Catalunya, o es recupera la legitimitat històrica, o bé es crea un nou Estat.

Per altra banda, durant **els últims vint anys, dinou països d'Europa s'han convertit en estat**. D'aquests dinou estats nous, sis -Estònia, Letònia, Lituània, Eslovàquia, la República Txeca i Eslovènia- ja formen part de la Unió Europea. Croàcia va ser l'últim a ingressar-hi, el passat 1 de juliol.

Es podria arribar a convertir en un nou estat d'Europa, Catalunya?

* * *

^[72] Allen Buchanan: *Secesión. Causas y consecuencias del divorcio político*. Ariel, 2013.

Primer de tot, m'agradaria aclarir un fet, i és que el procés de Catalunya per esdevenir un nou Estat no només té tres vies contades. No. En té més de les que en un principi m'havia pogut imaginar. Per no allargar-me massa doncs, nombraré les vies d'accés a la independència que crec que són les més rellevants, com també el procés que està fent la Generalitat i el Parlament de Catalunya per tal de portar en l'àmbit polític aquestes aspiracions de la societat catalana.

Actuació de la Generalitat

Aplicar les lleis espanyoles

1. El primer pas seria **esgotar les vies que permetrien un possible referèndum legal, dins del marc del constitucional espanyol.**

Per tant, primer de tot caldria proposar al president del Govern -única institució que pot legalment convocar un referèndum- que convoqués un referèndum, amb una pregunta clara, a favor o en contra de la constitució d'un nou estat per part de Catalunya. Això previsiblement no passarà, tenint en compte les experiències prèvies i les declaracions del Govern central aquests darreres mesos.

2. El segon pas seria que el Parlament de Catalunya elaborés una **lleï de consultes** sense l'autorització del president del Govern. Això previsiblement també seria revocat i suspès per part del Govern central al Tribunal Constitucional.

El procés seria "carregar-se de raons" per tal que les institucions europees, i no europees, s'adonin que a través de les vies constitucionals i legals no ha resultat possible avançar en el procés de preguntar democràticament als ciutadans de Catalunya quina és la decisió que volen prendre sobre el seu futur. Per tant, la qüestió és està més legitimat per buscar un emparament dins dels marcs legals internacionals, i no dins del marc legal espanyol que, segons Requejo, és impossible que permeti mai una Catalunya independent ja que "la Constitució espanyola no reconeix el pluralisme nacional que conforma la societat espanyola".

Per això mateix, actualment la Generalitat de Catalunya està duent a terme el següent:

2013: preparatius

Consulta

Els darrers mesos d'aquest any estan permetent ultimar els preparatius de la consulta que els partits polítics CiU i ERC, en el seu acord de legislatura, es van comprometre a convocar el 2014. Artur Mas va formalitzar per carta a Mariano Rajoy el seu oferiment a negociar els termes en què els catalans han de ser convocats a les urnes, explicant-li la situació per la qual està passant Catalunya, entre d'altres. Mas va justificar aquesta carta per carregar-se de raons. "*D'aquesta manera, va dir, la comunitat internacional veurà així l'intent de diàleg*", en declaracions a un acte a Vila-seca el juliol passat.

Però Rajoy, mesos més tard, li va respondre la carta sense fer referència a la consulta i oferint "enfortir llaços" entre Catalunya i Espanya. Oferia, també, un "diàleg sense data de caducitat", que encara ara no sembla que hagi donat resultat.

A més, el Govern espanyol va posar també com a línia vermella que aquest diàleg s'emmarqui dins de la legalitat i els límits que marca la Constitució.

Miquel Roca, ponent de la Constitució espanyola, considera que “no hi ha cap constitució democràtica al món que prevegi la independència. I això no ha impedit que hi hagi molts països que hagin accedit a la independència amb una constitució que no en parlava.”^[73] Roca afirma també que “la constitució regula un moment, una situació, i després els ciutadans fan la seva via i les coses canvien. [...] No estem davant d’un problema constitucional, sinó polític.”

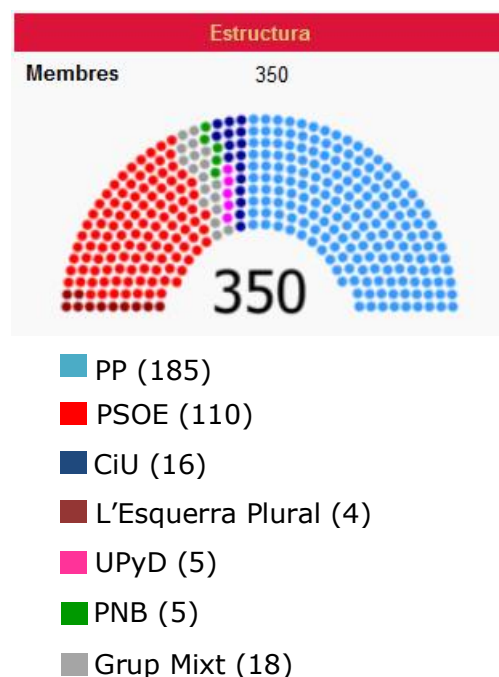
D’altra banda, **segons un informe del CATN hi ha fins a cinc maneres diferents d’encaixar una eventual consulta dins l’ordenament jurídic vigent** i que, per tant, es tracta sobretot d’una qüestió de voluntat política: dues de les opcions s’emparen en la legislació catalana (la llei de consultes per via de referèndum i la futura llei de consultes) i tres en l’estatal (demandar a l’Estat que convoqui un referèndum, canviar la llei perquè una autonomia en pugui fer o reformar la Constitució perquè inclogui aquesta competència).

El president del Consell Assessor per a la Transició Nacional (CATN), Carles Viver Pi-Sunyer, va recomanar en el Parlament, davant la comissió d’estudi del dret a decidir, intentar primer una consulta amb la llei catalana, tolerada per l’Estat, i després provar la via estatal. No es va mostrar gaire confiat de poder aconseguir un pacte, però va advertir que “no seguir les vies jurídiques legals pot tenir costos polítics”, i va insistir que **és clau mostrar a escala internacional que la Generalitat ha buscat l’acord**.

Tot i així, el 5 de gener passat, la portaveu i vicepresidenta del Govern espanyol, **Soraya Sáenz de Santamaría**, va advertir que, si l’executiu d’Artur Mas convoca una consulta, la convocatòria seria anul·lada pel Tribunal Constitucional a instància del Govern espanyol.

D’altra banda, Santamaría afirma també que l’únic camí pel qual Catalunya pot ser independent és a través d’una reforma de la Constitució que ha d’aprovar els dos terços de les Corts Generals i ser sotmès després a un referèndum de tot l’Estat espanyol. Si se seguís aquest procés, Catalunya no podria ser mai independent: d’una banda, la majoria d’espanyols, com mostren les enquestes, no estan a favor d’una possible independència de Catalunya; i, per l’altra, les Corts Generals (que vindria a ser el Congrés dels Diputats), està format per 350 diputats, dels quals 185 són del PP, 110 del PSOE, 18 del Grup Mixt, 16 de CiU, entre d’altres.

Tant per les declaracions del PP com del PSOE, se n’extreu la conclusió que votarien en contra d’una eventual Catalunya independent. Sumarien, doncs 295 vots en contra si donem per fer que tots els diputats d’un i l’altre votarien que no.

^[73] Miquel Roca en una entrevista al programa “Independència, pas a pas” de TV3 del novembre 2012.

Encara que alguns del PSOE votessin a favor –posem pel cas 50 a molt estirar-, els resultats continuarien sent decebedors pels partidaris d'un Estat Català: 245 vots en contra. Tot i que la resta de partits votessin "a favor" –que no seria mai el cas, ja que entre els quals hi trobem UPyD i el Grup Mixt- podrien arribar, com a màxim, a un total de 55 vots a favor.

Carles Boix, catedràtic de la Universitat de Princeton, considera que "negar la consulta es converteix en l'única sortida d'un estat presoner de la imatge gairebé sagrada de la unitat d'Espanya".^[74]

El president Mas, per la seva part, en el debat de política general del setembre passat va apuntar que "després de tres segles, les urnes són la solució i no el problema".

Hi ha, però, discrepàncies sobre com dur a terme aquesta consulta: pel que fa a Mas, insisteix en una consulta pactada o tolerada per l'Estat. És a dir, vol que sigui mitjançant instruments legals per tal que no sigui presa com una consulta "de pa sucat amb oli". I, per altra banda, Joan Herrera, líder del partit polític ICV, exigeix a Mas la consulta amb acord o sense, com també ERC i les CUP.

Per altra banda, durant aquests mesos també s'ha estat aprovant la **lleï de consultes**, i l'acord sobre la **pregunta i la data de la consulta** seran aprovades a finals d'any. Cap a finals d'any, a més, el CATN haurà lliurat ja al Govern el gruix dels seus **19 informes sobre un futur estat propi per a Catalunya**.

CiU i ERC pacten una consulta d'independència en 2 anys

També el parlament ha decidit sol·licitar a les Corts espanyoles -a través de l'article 150 de la Constitució- la competència per convocar referèndums. Aquesta possibilitat sembla que serà rebutjada per les Corts i així ho ha anunciat ja la vicepresidenta Sáenz de Santamaría.

^[74] Article del catedràtic Carles Boix a l'ARA el 24 de setembre del 2013.

En qualsevol cas, la Generalitat està carregant-se de raons perquè en cap cas pugui ser acusada de no haver fet servir totes les diverses possibilitats que permet la llei espanyola. Això serà important quan la Generalitat es plantegi recórrer al Dret Internacional, que naturalment voldrà dir que haurà de vulnerar necessàriament la llei espanyola.

Internacionalització del procés

El Parlament, durant el debat de política general del setembre passat, va aprovar tot un seguit de resolucions, entre les quals es troba l'aposta per "internacionalitzar el dret a decidir del poble de Catalunya" i insta específicament el Govern a desenvolupar una estratègia comunicativa per informar "els principals governs i organismes internacionals" de la voluntat de Catalunya de preguntar els seus ciutadans. A favor d'aquesta resolució es van mostrar CiU i ERC.

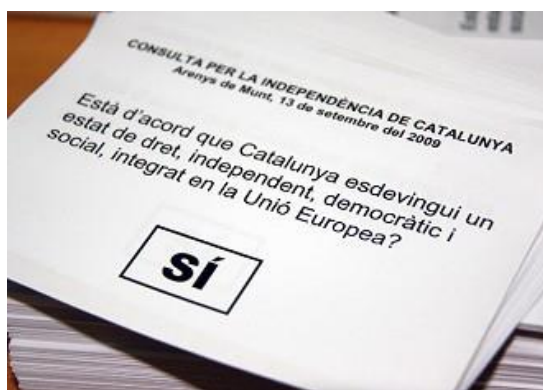
Un exemple va ser la visita del president Mas el passat 13 de novembre, per enfortir-hi llaços i buscar recolzament internacional.

2014: l'any de la consulta

Els experts del CATN aconsellen triar una **pregunta clara, neutra i directa** sobre si Catalunya ha d'esdevenir un estat independent. Pel que fa a la data, suggereix la **segona meitat del 2014**, a suficient distància de les eleccions europees del maig però no més enllà del referèndum sobiranista a Escòcia, el 18 de setembre.

El Govern estudiaria habilitar dos dies per optimitzar recursos. Però ERC manté que el referèndum s'ha de plantejar com una votació normal, d'un sol dia.

Per altra banda, per dur a terme la consulta, la Generalitat calcula que es necessitaran unes **2.400 urnes**. Actualment, en tenen 300 i, per tant, se n'haurien de comprar unes 2.100. La despesa total seria d'uns 84.000€.

Pregunta de la consulta per la independència d'Arenys de Munt el 2009

A més, per tal de facilitar la participació dels catalans a l'exterior, el govern es planteja habilitar una votació electrònica prèvia a la consulta que duraria 7 dies.

En paral·lel a les discussions sobre la consulta, el Govern vol tenir a punt un bon nombre d'estructures d'estat bàsiques, començant per la Hisenda pròpia, que hauria d'estar bastida cap a mitjans del proper any.

Però els més que possibles recursos de l'Estat contra les eines legals que vulgui fer servir el govern d'Artur Mas poden dinamitzar els plans de CiU i ERC de convertir l'any del tricentenari de l'Onze de Setembre en l'estació clau en el camí del dret a decidir.

2016: el pla B

En principi, el Govern té intenció de celebrar la consulta l'any vinent si hi ha acord amb l'Estat. En cas que l'Estat acceptés, es duria a terme aquesta consulta durant el 2014. En cas que es negués, **l'alternativa a no poder fer la consulta són unes eleccions plebiscitàries.**

El propòsit de Mas és exhaurir el mandat. No depèn només d'ell, també d'ERC i fins i tot el seu soci de federació, Unió, hi tindran molt a dir en funció de com evolucioni el procés. Però si la legislatura s'estira fins al 2016 sense que Madrid hagi autoritzat la consulta, serà el moment de jugar la carta de les plebiscitàries.

Segons l'informe del CATN, els arguments jurídics per oposar-s'hi són "febles", però l'Estat podria intentar-ho, fins i tot dissolent el Parlament o suspent l'autonomia.

En efecte, **l'Estat espanyol pot fer servir el Codi Penal per evitar les consultes**, mitjançant vies com ara l'article 155 que pot autoritzar qualsevol tipus de mesures. Tot i que no està previst –i, per tant, no estan concretades–, el Senat pot decretar des d'una suspensió de l'Autonomia, una intervenció o qualsevol altre tipus de mesura necessària per retornar a la legalitat espanyola.

➤ **Dos anys per negociar com separar-se d'Espanya**

Els experts avalen una **declaració unilateral d'independència** posterior a unes plebiscitàries amb victòria dels partidaris del sí. S'obriria, aleshores, un període de negociació de la ruptura amb l'Estat que, segons Salvador Cardús, sociòleg i membre del CATN, podria prolongar-se dos anys: "Per la complexitat de l'empresa, difícilment podria ser menys temps. Però Europa tampoc permetria allargar massa més el focus d'inestabilitat", raona Cardús.

Les institucions internacionals no volen que hi hagi un problema permanent sense solucionar de caràcter estructural en un dels països més forts i rellevants –el 4t país dins de la UE– com seria Espanya.

Requejo coincideix en la durada de la fase de transició i recorda que a Escòcia la negociació amb Londres es calcula que quedaria enllestida "en 12 o 18 mesos" perquè s'entén que hi hauria "voluntat política" de resoldre el contenciós per part britànica.

La feina a fer fins a assolir l'estat propi és ingent i els cinc anys que vénen seran claus, tot i que, com avisen Cardús i Requejo, hi ha massa variables a l'aire per poder concretar quin any podria cristal·litzar. **Ülo Laanoja**, històric diputat del primer Parlament de l'Estònia independent, de visita a Barcelona al mes de juny passat, convidat per l'ANC, va mostrar-se'n convençut: **"Els pròxims cinc anys seran els idonis perquè Catalunya assoleixi la independència"**.

Aplicar el Dret Internacional

Quan un estat, que en principi ha d'emparar els drets per fer consultes, referèndums o qualsevol altre tipus de mesura en cas de necessitar-la, quan la legalitat falla, s'ha de buscar la via de la legitimitat fora del teu estat.

Si dins del marc espanyol no se soluciona el conflicte, la Generalitat passaria a buscar solucions en l'àmbit internacional.

3. El tercer i últim pas, doncs, seria **buscar l'empara del Dret Internacional**.

Cal tenir present un fet, i és que a Europa no hi ha precedents sobre cap independència d'un territori pertanyent a un dels països membres de la Unió Europea (UE). En principi, doncs, els estats de la UE no preveuen cap tipus de secessió interna. Per tant, tot el que es digui referent a una possible secessió de Catalunya són elucubracions.

Aquesta és, per tant, una **situació anòmia**, és a dir, una situació que cap llei regula. Per tant, segons **Antoni Abat**, professor de Dret Constitucional a ESADE, "en dret, quan hi ha una situació d'aquest tipus, el que es fa és aplicar-se altres tipus de fonts que no són estrictament la llei, per tal de donar resposta a aquesta situació".^[75]

Tot i així, sobre el cas de Kosovo, el Tribunal de l'Haia va demostrar que el dret internacional no és contrari al fet que un territori d'un estat pertanyent a la UE s'independitzi de forma unilateral, mitjançant procediments legítims i democràtics. Textualment, l'opinió del **Tribunal Internacional de Justícia de l'Haia** va ser: "**La declaració unilateral d'independència (de Kosovo) no contradiu cap norma del Dret Internacional general**". Per tant, és legal.

Òbviament tota declaració unilateral d'independència seria il·legal des del punt de vista de l'ordre constitucional intern de la majoria d'Estats, però això no és motiu perquè no fructifiqui i no pugui ser legal des d'un punt de vista del Dret Internacional.

Segons **Albert Pont**, empresari i escriptor català, especialitzat en dret internacional i relacions internacionals, "el Dret Internacional proscriu la violació de la sobirania dels Estats, la dominació estrangera, les guerres d'agressió i l'establiment de règims segregacionistes per motius culturals o identitaris." En el seu llibre "Delenda est Hispania", afirma que "aquests han de ser els fonaments jurídics de la restitució de la sobirania nacional catalana".^[76]

En qualsevol cas, l'aplicació del Dret Internacional dependrà de la voluntat dels Estats.

a) Principi d'autodeterminació

L'anomenat "dret a decidir" s'utilitza com a substitut del "dret a l'autodeterminació" quan aquest dret, des de la creació de les Nacions Unides, s'ha aplicat a països subjectes a dominació colonial. En un Estat de ple dret, però, el dret d'autodeterminació regeix en la seva accepció de principi democràtic.

En poques paraules, **es basa en el dret dels pobles a decidir lliurement la seva organització política**, així com garantir el desenvolupament econòmic, social, i cultural amb plenitud i llibertat, dins del marc constitucional de l'Estat.

^[75] Antoni Abat en una entrevista al programa "Independència, pas a pas" de TV3 del novembre 2012.

Aquest és el principi que ha inspirat l'acord d'Edimburg entre David Cameron i el ministre principal d'Escòcia, Alex Salmond, pel qual el Parlament de Westminster cedeix temporalment al de Holyrood la facultat de convocar un referèndum.

Stéphane Dion, que va participar en el procés dels referèndums del Quebec (1980 i 1995), alerta sobre el risc de banalitzar la secessió: *"L'ideal democràtic encoratja tots els ciutadans d'un país a ser lleials entre si, més enllà de les consideracions en llengua, raça, religió o pertinença regional. Una filosofia de la democràcia basada en la lògica de la secessió no podria funcionar, ja que incitaria els grups a separar-se en comptes d'entendre's. Això no significa que un Estat democràtic hagi de rebutjar tota sol·licitud que es produeixi. Davant la voluntat clara de secessió, pot arribar a la conclusió que és la solució menys dolenta".*^[77]

Aquesta principi, però, no està relacionat amb la sobirania, sinó amb la preservació de la pròpia identitat. No implica únicament l'establiment d'un cert grau d'autonomia efectiva, sinó també la representació de les comunitats històriques en els òrgans de l'Estat a tots els nivells, sense discriminació per motius identitaris o nacionals.

Manifestació de l'Onze de setembre de 2012

La qüestió és determinar fins a quin punt la nació catalana pot exercir el dret a desenvolupar-se lliurement dins del marc constitucional espanyol. Si es permetés fer una interpretació flexible del dret a l'autodeterminació, es podria arribar a considerar que l'actual ordenament constitucional espanyol reconeix un "cert" exercici a la lliure determinació dels seus pobles, encara que implícit i extremament limitat.

Tot i que Espanya és a la Carta de l'ONE que dóna suport al dret a l'autodeterminació, els esdeveniments polítics, socials i econòmics dels darrers anys evidencien la impossibilitat d'exercir la manifestació interna d'aquest dret dins de l'actual ordenament constitucional.

Tanmateix, el Parlament ha fet diferents declaracions sobre el reconeixement del dret a l'autodeterminació, i per tant seria una declaració exercint un dret que ja té reconegut. Segons Antoni Abat, "el dret a l'autodeterminació com a tal és un dret internacional, un dret humà, però la Constitució espanyola no en parla. Per això hi ha qui diu que aquest dret és inconstitucional perquè no hi és present a la Constitució espanyola. [...] Tot i així, és un principi inherent del principi d'autonomia".^[78]

[76] i [77] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

[78] Antoni Abat en una entrevista al programa "Independència, pas a pas" de TV3 del novembre 2012.

b) Annexió injusta d'un territori sobirà

Hi ha diversos experts que avalen aquesta possibilitat. Per exemple, segons Buchanan, un dels quatre tipus d'injustícia que pot vulnerar el dret d'un poble –i per tant, que legitima la seva secessió– és precisament l'annexió injusta d'un territori sobirà. **Pobles que ja havien gaudit d'un passat com a Estat independent i han estat després objecte d'annexió forçosa per un altre Estat.**

Aquest és el cas de les Repúbliques Bàltiques que el 1940 van ser annexionades per Rússia, per la força i en contra de la seva voluntat.

Aquest supòsit és, també, perfectament aplicable al cas de Catalunya, així com a la resta de territoris que comprenien la Corona d'Aragó (tot i que aquests ara per ara no tenen una majoria de partidaris a favor de la independència del seu territori). Per Albert Pont “[de fet] no hi ha al món un cas que s'ajusti tan indiscutiblement a aquest supòsit com el cas català”.^[79]

Com he explicat anteriorment –i de forma àmplia en el primer apartat del treball–, Catalunya va ser, en poques paraules, annexada per part de Castella de forma violenta i forçosa, i no pas de forma voluntària al segle XVIII.

c) Vulneració per part de l'Estat de les obligacions del règim autonòmic o la negativa continuada a negociar una autonomia intraestatal adequada.

Un dels altres tipus d'injustícia segons Buchanan és aquest supòsit, que podria –segons ell– arribar a regir en el cas català si es constatés “que Espanya no ha demostrat bona fe a l'hora de respondre a les demandes de més autonomia intraestatal”.^[80]

D'altra banda, pel que fa a la negativa continuada a negociar una autonomia adequada, la Generalitat de Catalunya ha intentat diverses vegades negociar amb l'Estat espanyol, entre d'altres coses per poder aconseguir un encaix a Espanya. Però tot i els intents successius i el diàleg que s'ha volgut establir –no només ara, sinó també al llarg dels anys– no han donat resposta a les necessites actuals.

Es va intentar un Estatut d'Autonomia, que el Tribunal Constitucional (TC) va acabar retallant quatre anys més tard de la seva aparició, al 2010, poc dies abans de la manifestació del 10-J; es va intentar un pacte fiscal però també va ser negat; una millora de finançament tampoc va ser ben vista per l'Estat; Maragall va proposar també un Estat federal i també va ser rebutjat; i recentment s'ha intentat negociar una consulta per saber la voluntat dels catalans i tampoc s'ha permès al·ludint a la “unitat indissoluble d'Espanya”.

d) Redistribució discriminatòria continuada

“Seria possible afirmar la legalitat de la secessió quan un poble sigui objecte de discriminació respecte d'altres pobles de l'Estat i no estigui representat en el Govern del seu territori”, segons Alejandro Rodríguez Carrión, catedràtic de Dret Internacional Públic.^[81]

^[79] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

^[80] Allen Buchanan: *Secesión. Causas y consecuencias del divorcio político*. Ariel, 2013.

^[81] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

Tot i que la democràcia espanyola ha suposat l'establiment de l'Estat de Dret i l'Imperi de la Llei –i, per tant, s'entén Espanya com un país democràtic-, en el seu marc, el desenvolupament dels drets culturals i lingüístics de Catalunya, així com el seu dret al desenvolupament econòmic i social, no és equiparable als d'altres comunitats espanyoles.

A l'administració central de l'Estat –per exemple-, tant pel que fa a la funció pública exercida per funcionari de carrera com a càrrecs de designació política, hi trobem una "segregació" de la nació catalana en el si de les institucions de l'Estat.

- Només el 2% d'ambaixadors són d'origen català. Madrid, en canvi, aporta 128 ambaixadors; un 43% del total. D'això se'n desprèn que Catalunya aporta a l'Estat 2 ambaixadors per cada milió d'habitants.

- Els cossos de jutges i de notaris a l'Estat són els que compten amb una major presència de catalans; tot i això, amb prou feines arriba al 4% del total.

- Només un 3% del total dels ministres espanyols des de la fi del règim franquista fins al 2007 han estat catalans. En aquest cas, Catalunya ha aportat 4 ministres per cada milió d'habitants; mentre que, per exemple, Madrid n'ha aportat 21, i Castella i Lleó, 17.

La presència de catalans -considerada globalment-, doncs, tendeix a ser inapreciable.

e) Nacionalitat històrica

La consideració de Catalunya com a poble diferenciat, com a "nacionalitat històrica", segons la mateixa Constitució espanyola, o com a "nació" segons el preàmbul de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, obre una consideració específica per part del Dret Internacional.

El mer reconeixement de l'existència d'una identitat diferenciada és motiu suficient per atorgar-li certs drets en l'àmbit internacional. I, com he demostrat al primer apartat, Catalunya és una nació que té més de mil anys d'història.

És a dir, el fet que el reconeixement de Catalunya com a "nació" aprovat pel Parlament de Catalunya i referendat pel poble català i pel mateix Parlament espanyol no tingui valor jurídic dins de l'ordenament constitucional de l'Estat, no vol dir que no el tingui per al Dret Internacional.

Seguint el testimoni del pare Casaus, que sentenciava el dret de "todas las naciones a gobernarse por sí mismas", el president dels Estats Units, Woodrow Wilson, va desenvolupar el "principi de les nacionalitats", inclòs als seus cèlebres Catorze Punts (1918). Aquest principi va servir per legitimar la independència de Finlàndia i la convocatòria d'una dotzena de plebiscits populars que redefiniren el mapa europeu. Encara que al principi va tenir una aplicació molt limitada –pel fet que topava amb els interessos de les potències europees i el seu equilibri de poder– aquest principi va esdevenir un dels fonaments del dret a l'autodeterminació dels pobles.

Aquest principi de les nacionalitats doncs, persegueix el trencament de la unió dels antics imperis monàrquics europeus per garantir un nou equilibri de forces entre les potències regionals.

Tot i això, l'aplicació d'aquest principi es fonamenta en la manca de continuïtat identitària i en la preexistència de l'entitat històrica de les nacionalitats i en la seva voluntat d'autogovern (que Catalunya sí té des de fa centenars d'anys).

f) Vulneració del Tractat d'Utrecht

En el Tractat d'Utrecht establert el 1713, hi ha tot un **seguit d'articles que es van vulnerar, com ara l'article 13, el 45, 52 i el 60**; com també d'altres resolucions que permetrien a Catalunya restablir la seva sobirania. Cada un d'ells va interrelacionat amb l'anterior, i per explicar-ne la seva nul·litat caldria fer una menció al passat històric que ara allargaria en excés el treball.

En poques paraules, però, de les disposicions d'un d'aquests articles, el XIII, es desprèn la "voluntat" i, per tant, l'obligatorietat de respectar la sobirania territorial dels catalans, el seu autogovern i la seva personalitat jurídica dins de la Corona espanyola.

D'altra banda, hi trobem també l'**incompliment del jurament de Felip V davant les Corts Catalanes**, com també l'**incompliment de les disposicions del testament de Carles II** que condicionaven l'acceptació de la successió de la Corona espanyola al respecte a les constitucions i la sobirania de les entitats històriques que la integraven. De fet, per aquesta raó tota la producció jurídica de l'Estat espanyol des dels Decrets de Nova Planta (1716) fins a l'actualitat, pateixen un "greu vici d'anul·labilitat" -segons Albert Pont-, amb independència del seu valor i de la seva jerarquia dins l'ordenament jurídic de l'Estat espanyol.^[82]

Recolzament internacional

Una altra via seria que des d'Europa es forçés un referèndum, que només el fes la Generalitat però amb observadors internacionals, amb el recolzament de les institucions centrals europees. O bé, com a últim recurs, pactar amb les institucions internacionals que hi haurà una declaració unilateral d'independència per part del Parlament català. Caldria concretar com es fa i quan, i des de les instàncies europees que es pressioni al govern espanyol perquè no faci res antidemocràtic.

D'altra banda, un informe presentat el 28 de setembre d'aquest any, de **Kai-Olaf Lang**, cap de recerca de l'Institut Alemany de Política i Seguretat, un think-tank que assessora el govern de Berlín i la cancellera Angela Merkel.

L'informe traça un retrat molt pròxim a la realitat, força documentat, que inclou, en un dels seus apartats, "La UE i la qüestió catalana". Aquí Kai-Olaf Lang planteja més preguntes que respostes -fet habitual entre la majoria d'analistes mínimament seriosos-. Inclou, per exemple, el següent:

"En cas que Espanya arribés a un punt de no-retorn jurídic intern, en què es perfila la sortida de Catalunya de l'actual estructura estatal, la UE i els Estats membres haurien d'aclarir algunes qüestions: Qui reconeixeria el nou estat de Catalunya segons el dret internacional? [...]."

"Com que Catalunya com a Estat independent no seria declarada automàticament successora d'Espanya: De quina organització seria membre? Com caldria actuar en el cas que Catalunya hagués d'adherir-se a la UE com a nou membre que, tanmateix, seguiria implementant el cabal comunitari com fins ara i els ciutadans d'aquest Estat continuarien tenint, probablement, la ciutadania europea? [...]"

* * *

[82] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

L'efectivitat de la independència de Catalunya dependrà del seu reconeixement internacional. Cal aclarir, però, que la Comunitat Internacional difícilment acceptarà que els arguments de la legitimitat de l'emancipació de Catalunya es puguin aplicar a gaires territoris més amb aspiracions semblants. El Dret Internacional es vesteix de mecanismes que intenten evitar l'atomització de la comunitat d'Estats. Albert Pont opina que "hem d'evitar que la independència de Catalunya pugui ser percebuda com una amenaça per a l'actual ordre internacional. Per això mateix, hem de considerar que la nostra legitimitat és tan excepcional com ho és el nostre cas".^[83]

Allen Buchanan fa dues advertències a les parts implicades [Catalunya i Espanya]. Primera: "*Si Espanya no està disposada a comprometre's realment amb una negociació, incrementarà els arguments a favor d'un dret a la secessió no consensuada*". Segona: "*Des del bàndol català, la bona fe hauria d'incloure un compromís ferm amb l'Estat de benestar d'Espanya, cosa que vol dir reconèixer que qualsevol acord hauria de ser compatible amb el fet que Catalunya aporti la part que li correspongui al sosteniment del benestar de tots*".^[84]

[83] Albert Pont: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.

[84] Allen Buchanan: "Secesión. Causas y consecuencias del divorcio político". Ariel, 2013.

4. L'ENDEMÀ

"Ens mantindrem fidels per sempre més al servei d'aquest poble."

Salvador Espriu, poeta, dramaturg i novel·lista català

* * *

L'independentisme és tant un procés com un objectiu. Aquest procés està donant vida i il·lusió a milers de catalanes i catalanes, que si Catalunya esdevés independent, hauran de buscar una manera de substituir aquest estímul, aquesta mena d'estupefaent. Lluitar per alguna cosa sovint és millor que tenir-la; tot i ser normalíssim, és inevitable.

D'altra banda, la independència no arribarà un dia per l'altre. Serà un procés gradual, amb anades i vingudes amb estira-i-arronses. Toni Soler creu que "fan malament els que porten preparant-se per al gran dia, l'hora zero de la llibertat".^[85] "Has d'esperar que el camí sigui llarg",^[86] diu en Lluís Llach. "Se hace camino al andar",^[87] deia Antonio Machado.

Si Catalunya assoleix la independència, començarà l'hora de deixar les reivindicacions festives i les estelades, per centrar-se en la política, potser menys apassionant comparat amb un concert al Camp Nou o la Via Catalana. Però mentre calgui fer un estat, caldrà que el govern defineixi polítiques d'energia, investigació, fiscalitat, etc.

En aquest apartat doncs, m'agradaria fer una síntesi, mitjançant preguntes i respostes breus, sobre quin efecte tindria un hipotètic Estat català.

Ningú sap què passarà l'endemà d'una hipotètica Catalunya independent, però sí que cal tenir algunes coses clares i tenir un full de ruta marcat per no anar perduts.

Així doncs, què passaria un cop Catalunya assolís l'Estat propi, o, per contra, continués formant part d'Espanya?

* * *

[85] Toni Soler, "Per ser feliços" a l'ARA el 6 d'octubre del 2013.

[86] Poema "Viatge a Ítaca", de Lluís Llach (1948).

[87] Poema "Caminante no hay camino" d'Antonio Machado (1875-1939).

4.1 Assolit l'Estat català

Imaginem que Catalunya assoleix la independència –ja sigui per mitjà d'una consulta, referèndum, dret d'autodeterminació, declaració unilateral,...-. És aleshores quan sorgeixen tot un seguit de dubtes que poden assaltar a la ciutadania, i que caldria respondre –si més no de forma aproximada- per tal de tenir una idea sobre què passaria l'endemà de la independència.

Tot i que hi ha centenars de preguntes que, donat el moment, caldrà resoldre, aquí només recolliré les que considero més importants i d'interès, dins de diferents àmbits.

Institucions de Govern

1. Quins instruments d'Estat bàsics necessita una Catalunya independent?

Cada Estat està dotat d'una sèrie d'estructures i d'instruments, sense els quals la seva viabilitat és impossible. Constituir-se en un nou Estat europeu comportarà dotar-se de les estructures i els instruments que el facin viable, amb l'avantatge que es farà de nou, en un moment de crisi que demana innovacions adaptades als temps. D'entrada, són necessaris: una agència tributària, un banc estatal, un ens supervisor del mercat de valors i un altre del mercat de telecomunicacions, una autoritat de defensa de la competència, un administrador d'infraestructures ferroviàries, una agència de salut pública, un ens gestor de ports i aeroports, una administració de Justícia, un cos diplomàtic i unes forces de seguretat. Són àmbits en què Catalunya assumirà immediatament les competències i en els quals cal garantir de forma rigorosa el servei durant tot el procés de transició. L'òrgan prioritari és l'agència tributària, que serà l'encarregada de gestionar els impostos catalans.

2. El model d'Estat d'una Catalunya independent es basarà en un sistema republicà o monàrquic?

Una República és l'opció més transversal i compartida entre el catalanisme polític. A més, la mala relació històrica entre el país i la monarquia espanyola d'ençà del 1714, fa gairebé definitiva l'opció republicana. Un possible model seria el d'un president de la República amb poc pes executiu i un Govern amb un primer ministre fort, i un altre model és el de tipus presidencialista, com França o els Estats Units, amb diverses solucions intermèdies. En tot cas, caldrà decidir-ho democràticament en el marc de la Constitució catalana, debatuda al Parlament i referendada a les urnes.

3. Una Catalunya independent necessitarà un exèrcit propi?

És una decisió que haurà de prendre el futur Parlament del país. Una dotzena d'Estats al món no tenen força militar pròpia, però són difícilment identificables amb Catalunya perquè són notablement més petits i menys rellevants a nivell internacional. S'hi troben Samoa, Kiribati, Micronèsia i Costa Rica, entre d'altres. En canvi, d'altres països occidentals, com Suïssa o Luxemburg, sí que en tenen. Fa anys que es parla de la creació d'un exèrcit comunitari de la Unió Europea del qual

Catalunya en formaria part, mentre que hi ha qui no considera necessari un exèrcit convencional i també hi ha veus que defensen que no s'ha de vincular la seguretat a la creació d'unes forces armades convencionals.

4. Quines seran les relacions amb l'Església Catòlica en una Catalunya independent?

Malgrat la seva pèrdua de poder gradual els últims anys, l'Església catòlica continua sent una institució rellevant dins la societat. Com a tal, també s'hauria d'adaptar al nou marc polític. Arribats a aquest punt, es podria crear una Conferència Episcopal Catalana, com ja va suggerir el bisbe Antoni Deig a principis dels anys 90. Això regularitzaria a nivell internacional l'Església catalana –que no ha anat sempre unida a l'espanyola en els seus plantejaments– i permetria la secessió de la conferència episcopal de l'Estat, que està obertament en contra del procés sobiranista català. La futura Constitució catalana, que haurà d'aprovar el Parlament, s'encarregarà de definir un estat aconfessional que pugui establir un marc adequat per a totes les religions que conviuen al nostre país.

Catalunya al món

5. Una Catalunya independent formarà part de la Unió Europea?

"La parte segregada no es miembro de la UE".

Joaquín Almunia, vicepresident de la CE y comissari de Competència (16-09-13)

Catalunya forma part de la Unió Europea (UE) des del 1986. És a dir: des del moment en què hi va entrar Espanya. Per tant, Catalunya forma part de la UE des de fa 25 anys, i compleix amb tots els criteris per accedir a la UE en cas que hagués de fer un reingrés.

L'establiment d'un nou Estat significa un nou estatus, perquè la UE no disposa de cap norma específica que reguli la secessió interna. Això no vol dir, en cap cas, que Catalunya quedés immediatament fora de les institucions comunitàries en esdevenir un Estat. La Convenció de Viena estableix el principi de continuïtat, i aquesta continuïtat suposa el manteniment dels drets i les obligacions dels nous estats. A més, cal tenir en compte que la ciutadania europea és un dret individual adquirit per tots els catalans que no es pot eliminar: **"Si els catalans ja han estat europeus (per la seva pertinença a Europa), aquests ciutadans tenen dret a no deixar de ser-ho." Art. 20 de la UE.**

La majoria d'experts assenyalen que la permanència de Catalunya dins la UE dependrà d'una decisió "essencialment política" dels caps d'Estat i de Govern dels països europeus que es prendrà expressament per aquest cas.

Germà Capdevila, periodista català, en el seu article "L'alternativa espanyola" del 21 de setembre passat, va posar de manifest que "tal com va explicar Vicent Partal al diari ARA, en tots els casos d'independència de països europeus en les darreres dècades (i n'hi ha hagut un bon grapat), invariablement han manifestat

prèviament que Europa tancaria les portes per sempre més als nous estats, per incorporar-los poc després com a membres de ple dret”.

Segons el Conveni de Viena del 1978, Catalunya Estat seria automàticament membre de la Unió Europea.

- ▶ El Conveni estableix que els estats successors d'un Estat previ **passen a ser automàticament membres de les instàncies internacionals** a les quals estava adscrit l'Estat escindit.
 - ▶ Article 2 (1) (b): «La successió d'Estats significa la substitució d'un Estat per un altre en la responsabilitat de les relacions internacionals del territori».
 - ▶ Article 34: «Tot tractat en vigor en data de successió dels Estats respecte del territori complet de l'Estat predecessor continua en vigor respecte a cada Estat successor que es formi».

Font: «Catalunya independent en el si de la Unió Europea», Dr. Antoni Abat i Ninet, professor visitant a la Law School de la Universitat de Stanford, Califòrnia.

Dades estretes del llibre "Catalunya: Estat propi, Estat ric", del Cercle Català de Negocis (CCN)

Tot i així, jurídicament no se sap. La Unió Europea no té precedents, ni els tractats de la UE especifiquen clarament aquest supòsit, i la interpretació jurídica dels textos normatius és, a hores d'ara, desconeguda. Els tribunals europeus tant podrien decidir que Catalunya forma part automàticament de la Unió Europea, com que ha de complir una sèrie de formalitats menors, o que en queda exclosa.

D'altra banda, tot i haver-hi discrepàncies sobre si Catalunya hauria de tornar a ingressar a la UE o no caldria perquè actualment ja en forma part, **Ireneusz Pawel Karolewski**, professor de ciències polítiques a les universitats de Wroclaw i Potsdam, opina que "Europa és molt pragmàtica, arribat el cas acceptaria un nou estat català".^[88] Afirma també que "una Catalunya independent no implicaria nous controls fronterers ni cap adaptació a la normativa de la UE. No li caldria cap transició, perquè ja n'és membre".

A més, tot i que Espanya o qualsevol altre país vetés l'entrada de Catalunya a la UE, cal tenir present que, per exemple, la UE està negociant amb Kosovo malgrat que cinc estats membres ni tan sols reconeixen el nou país.

Tot i així, diversos experts -entre els quals Pawel- afirmen que a Espanya li convindria que l'eventual estat català formés part de la UE.

→ I si no en fos membre?

Pawel creu que no es vetarà l'adhesió catalana a la UE. "*Catalunya ja en forma part i per expulsar-la és possible que calgués fins i tot la unanimitat de tots els estats membres*", opina.

Tot i que algun país pertanyent a la UE vetés l'entrada a Catalunya, l'assessor de la Cancelleria alemanya, Kai-Olaf Lang, ha posposat una transició europea per a un estat català que hagués de negociar l'adhesió a la UE. Es tractaria d'acordar que tota la legislació europea segueixi vigent en territori català mentre el nou estat negocia la plena adhesió a les institucions comunitàries. Així, el procés es produiria

^[88] Entrevista a Ireneusz Pawel Karolewski pel diari ARA el dia 14 de setembre del 2013.

El 18 de novembre del 2012, un grup d'economistes va publicar un article a "La Vanguardia" on coincidien a afirmar que "els països independents poden decidir, de manera estrictament unilateral, que la seva moneda oficial sigui una moneda emesa per un altre país".

Si, per contra, Brussel·les posés impediments (tot i que la Comissió Europea, en referència a Catalunya, va recordar que hi ha països que estan fora de la UE però que tenen l'euro), Catalunya podria crear una moneda pròpia amb un tipus de canvi que anés sempre lligat a l'euro, com han fet molts països de Sud-Amèrica i Centre-Amèrica amb el dòlar dels Estats Units les últimes dècades. En aquest sentit, cal apuntar que aquesta equiparació no sempre ha tingut conseqüències positives, com va evidenciar el corralito a l'Argentina. Tot i així, un informe de la UE indica que, dels països meridionals, **només el nord d'Itàlia i Catalunya estarien qualificats per la moneda única.**

D'altra banda, **Esteve Vilanova**, polític català que va estudiar també Direcció d'Empresa a ESADE, creu que "l'Espanya actual, sense Catalunya, no és viable econòmicament. [...] Espanya sense Catalunya fins i tot tindria dificultats per estar a la zona euro, llevat que fos intervinguda. Catalunya sense Espanya podria tenir dificultats inicials, però no tindria cap problema irresoluble".

Tot i això, és interessant la dada que ens diu que "dels 10 països amb més benestar dels seus ciutadans, només un és a la zona euro".

7. A quines institucions internacionals caldrà demanar formalment l'adhesió per garantir el reconeixement de Catalunya com a país independent?

Seria imprescindible formar part d'organitzacions com l'**ONU** (Organització de les Nacions Unides, de la qual Catalunya en seria el membre número 194), l'**OMC** (Organització Mundial del Comerç), l'**OCDE** (Organització per a la Cooperació i Desenvolupament Econòmic i formada pels països capdavaners del món) i l'**UNESCO**, clau en qüestions culturals i a la qual Catalunya ja ha volgut entrar com a autonomia.

8. Quins aliats tindrà una Catalunya independent?

Si Catalunya passa a ser un nou Estat dins de la Unió Europea, és altament probable que també gaudirà del recolzament dels Estats Units d'Amèrica. Els EUA van donar suport als processos d'autodeterminació en el període posterior al desmembrament de l'antiga URSS i de l'antiga Iugoslàvia. No s'han d'obviar tampoc les bones relacions del Govern de Catalunya amb el Japó, Argentina i Marroc.

Diferent serà la posició de països com Rússia o Xina, que podrien vetar l'entrada de Catalunya a l'ONU pels seus propis problemes interns, vinculats a demandes de nacions sense Estat i minories ètniques.

En cas de quedar-se fora de la UE, la clau per establir aliats és mantenir una estratègia internacional ambiciosa que presenti el nou Estat al món com un país obert a l'exterior, amb oportunitats econòmiques sòlides –Catalunya com el nord del sud d'Europa– i projecció potent cap a l'exterior.

[89] "Independència, euro i Unió Europea". Article publicat a La Vanguardia, i escrit per Àlicia Adserà, Oriol Amat, Enriqueta Aragonès, Germà Bel, Núria Bosch, Ramon Caminal, Xavier Cuadras, Marta Espasa, Francesc Granell, Modest Guinjoan, Elisenda Paluzie, Alfredo Pastor, Clara Ponsatí, Miquel Puig i Jacint Ros.

Drets i ciutadania

9. Quin model de Constitució tindrà una Catalunya independent?

Una de les parts més importants del procés cap a l'Estat propi és la redacció d'una Constitució per al poble de Catalunya. El corpus jurídic català ja té una base on edificar-se: l'Estatut del 2006, que va ser escapat pel Tribunal Constitucional (TC) l'any 2010, però que suposa un punt de partida fonamental en matèria d'autogovern. La Constitució catalana hauria de sortir del Parlament i, per tal de guanyar legitimitat internacional i per una qüestió de radicalitat democràtica, caldria que l'aprovés la ciutadania en referèndum.

10. Què passarà amb les propietats catalanes que es tinguin a Espanya quan es creï un Estat català?

Un dels dubtes que planteja l'Estat propi és si els catalans que tinguin propietats fora de Catalunya les perdran a causa del procés. El sector notarial considera que la independència no ha de tenir cap efecte sobre aquesta qüestió perquè la regula el dret privat i no el públic. Per tant, ningú perdria les seves propietats sempre que es respectin els contractes signats prèviament.

11. Un cop Catalunya esdevingui un estat independent, podrà reclamar la nacionalitat catalana un català de naixement estigui empadronat en una ciutat espanyola?

Serà una llei catalana la que haurà d'establir, després del seu corresponent tràmit al Parlament, les condicions per adquirir d'una manera derivada la nacionalitat dins dels estàndards reconeguts pel dret internacional. Dins d'aquests estàndards hi ha el dret de sang (fills de catalans) i el dret de territori (persones que neixen a Catalunya), que normalment es combinen. D'aquesta manera, la nacionalitat catalana estaria garantida per a aquells qui, havent nascut a Catalunya, estiguin empadronats en algun municipi espanyol.

Graffiti dels Països Catalans i l'estelada

12. El carnet de conduir i d'altres documents seran vàlids en una Catalunya independent?

Per tal de garantir una correcta transició, durant força temps després de la constitució de l'Estat català, s'hauran de continuar aplicant les lleis espanyoles vigents en aquell moment que afectin a l'àmbit civil, mercantil, laborals o processals, així com a l'expedició de documents oficials, com pot ser el carnet de conduir. De fet, ja s'està implantant el carnet de conduir europeu, la qual cosa evitarà molt problemes a la llarga.

13. Quins ciutadans tindrien dret a votar en la consulta sobre la independència de Catalunya?

Una de les tasques més importants que té encomanades el Parlament durant aquesta legislatura és la d'aprovar la llei de consultes. Aquesta norma definirà les regles de joc d'una de les vies possibles de la consulta sobiranista. En principi, i a l'espera de la legislació que surti de la cambra catalana, tot indica que en aquest referèndum hi podran participar els majors de 16 anys i que la consulta es farà a través del padró municipal i no en base al cens electoral, que és de competència exclusiva espanyola.

Diners públics

14. Serà viable un Estat independent de reduïdes dimensions com ho és Catalunya?

Catalunya té una població (7,5 milions de persones) similar a la de Suècia, Dinamarca o Finlàndia, tres dels països més pròspers d'Europa. A més, la renda per càpita de cada català estaria per sobre de la mitjana de la Unió Europea, amb 28.200 euros per persona, en front els 25.986 euros d'Europa i els 24.282 d'euros de cada habitant d'Espanya sense Catalunya, segons l'Eurostat amb dades de 2009. És a dir, que Catalunya se situaria com un dels països més rics del continent.

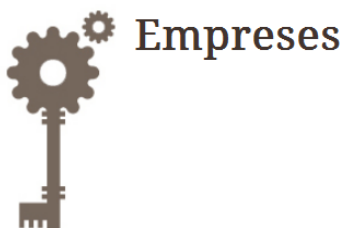
En una intervenció de **Carod Rovira** -polític català que ha estat vicepresident del Govern de la Generalitat de Catalunya de 2006 a 2010 i conseller en cap de 2003 a 2004-, el 19 de gener del 2008 en una convocatòria de nacions sense estat a Escòcia, va dir que "els petits estats són més capaços d'adaptar-se al món globalitzat, i tenen més cohesió social i agilitat. Actualment estar orgullós per la mida o la dimensió d'un país és anacrònic".

Dels 27 estats membres de la UE, 12 tenen menys de 7 milions d'habitants. L'últim a entrar, Croàcia, en té 4,5 milions. Catalunya seria el 16è.

15. La independència suposarà la fi de l'espoli fiscal que pateix Catalunya per part de l'Estat espanyol?

Sí. L'estat propi donaria pas a la creació d'una Hisenda amb la qual Catalunya recaptaria, gestionaria i modificaria quan fos necessari tots els seus tributs. La conselleria d'Economia detalla que l'espoli fiscal ha oscil·lat entre els 10.000 milions i els 16.000 milions d'euros anuals en els darrers anys. Això significa que, entre 1986 i 2010, l'Estat espanyol s'ha quedat amb 213.933 milions en impostos

generats a Catalunya que després no han tornat. Aquest import és equivalent al PIB (Producte Interior Brut) català i multiplica gairebé per cinc el deute actual de la Generalitat i dels seus organismes.

Empreses

16. Hi haurà fuga de multinacionals quan Catalunya sigui un Estat independent o, en canvi, serà més atractiva per als inversors?

Multinacionals com les químiques Basf i Dow Chemical han assegurat que continuarien a Tarragona passi el que passi, i les enquestes de Cecot, Pimec i la Cambra de Comerç de Barcelona evidencien un suport notable a l'Estat propi pel gruix del teixit productiu català. És a dir, que no s'hauria de produir cap terrabastall, sempre i quan es garantís la seguretat jurídica de les empreses, una fiscalitat competitiva i unes infraestructures capdavanteres per facilitar el transport de mercaderies. Segons una consultora especialitzada, **Barcelona és la sisena ciutat europea més atractiva per fer negocis**, només superada per Londres, París, Frankfurt, Amsterdam i Berlín.

A més, s'ha de tenir en compte que, per una empresa d'aquestes característiques, el mercat és el conjunt de la Península Ibèrica. Moure la seu no li faria guanyar ni perdre eficàcia. Ara mateix, per exemple, Iberdrola va anunciar l'any passat fortes inversions a Escòcia, territori que es vol separar del Regne Unit.

D'altra banda, més recentment, **Joan Tarradellas i Espuny**, conseller delegat de l'Agència de Suport a la Innovació i la Internacionalització (Acció), el passat 22 de novembre, en declaracions a l'Econòmic –suplement de La Vanguardia–, “cap multinacional instal·lada aquí ha mostrat dubtes per seguir-hi invertint ja que el seu mercat no és Espanya, sinó l'uropeu o sud del Mediterrani”.

17. Les exportacions catalanes seran suficients per esquivar un hipotètic boicot del mercat espanyol a una Catalunya independent?

L'any 2012 Catalunya va exportar mercaderies a l'estranger per un valor de 58.282,9 milions d'euros, un 5% més que l'any anterior. El 2011, per primera vegada a la història, les vendes a l'exterior (53%) van superar les realitzades al conjunt de l'Estat espanyol (47%). Fa deu anys, aquests percentatges eren a la inversa, però el pes de les exportacions continuarà incrementant-se en la mesura que l'economia espanyola no surti de la recessió.

Segons un estudi sobre aquest camp, el grau d'obertura de l'economia catalana (equivalent al 52,2% del seu PIB) és similar al de països com Dinamarca, amb unes exportacions del 52,22% del seu PIB, i Suècia, amb un 51,87%. És a dir, que **un hipotètic boicot afectaria a menys de la meitat de l'economia catalana**.

Per altra banda, en un acte anomenat “Estatuir Catalunya” a la Cambra de Comerç de Girona el juliol passat, es van reunir una vintena de les principals empreses de la demarcació gironina i de les tres cambres de comerç. Allà, s'hi va plantejar un manual o guia per a la construcció d'un nou estat. Pel que fa als interrogants d'un temut boicot, segons va poder saber l'ARA, un empresari va voler

tranquil·litzar els altres explicant-los que la seva empresa ja n'havia patit un: "Al final tothom acaba comprant el que necessita, no us penseu que de la resta de l'Estat ara us compren per fer-vos cap favor".^[90]

Estat del benestar

18. L'Estat català disposarà d'una Seguretat Social pròpia i viable que pagui pensions i prestacions d'atur?

"Las pensiones de una Cataluña independiente caerán 700€."

El Mundo (22-11-2012)

PP: "L'Estat català no podria pagar ni subsidis ni pensions"

María Dolores de Cospedal, secretària general i número 2 del Partit Popular (30-9-13)

Catalunya seria capaç de fer front a les pensions i les prestacions d'atur amb un Estat propi, segons els càlculs de la pròpia conselleria d'Economia. **Si el país hagués gaudit d'una Seguretat Social pròpia, entre 1995 i el 2010 hauria acumulat un excedent de 24.774 milions d'euros**, si no fos perquè Catalunya aporta el 19,2% de les cotitzacions socials de l'Estat espanyol i només rep el 17,3% de les prestacions.

El Col·lectiu Wilson^[91] pronostica que els avis catalans no només mantindran les pensions, sinó que en una Catalunya independent, cobrarien una mica més.

A més, tant el dret a l'atur com a la pensió són drets adquirits a títol personal, així que totes les persones tindrien garantit el respecte a la seva vida laboral, que és la que determina la quantitat d'aquestes prestacions.

D'altra banda, cal tenir present que quedar-se a l'Estat espanyol no és cap garantia de continuar cobrant la pensió. És més, l'única garantia és que la pensió serà menor.

19. Espanya farà treure els tancs?

No és probable. Catalunya forma part, ara com ara, de la UE, i les autoritats de Brussel·les no permetran una agressió contra ciutadans europeus.

D'altra banda, Espanya no pot aspirar a ser present en els organismes internacionals com ara el G-20 o el G-8 (del que no és membre, però abans de la crisi hi aspirava), i alhora muntar una operació de repressió contra els seus ciutadans. Les imatges donarien la volta al món en pocs segons. Seria una maniobra violenta contra una aspiració democràtica de llibertat.

^[90] Reportatge del diari ARA el 13 de juliol del 2013.

^[91] El Col·lectiu Wilson està format per acadèmics (de l'àmbit de l'economia i de la ciència política), amb l'objectiu de posar a l'abast de tothom els seus coneixements i opinions, expressades de forma col·lectiva o individual, sobre els diferents debats que s'estan produint al voltant d'aquest procés.

Una resposta d'aquest tipus suposaria l'estigmatització internacional d'Espanya i, a mitjà termini, l'expulsió de la Unió Europea. Espanya ha de decidir si vol ser com qualsevol país europeu o bé com la Turquia que nega els drets elementals als kurds i altres minories, i per això està fora de la Unió Europea.

Costos econòmics

Els costos d'una intervenció militar són superiors als de mantenir la situació actual.

Borsa de Madrid

Els diners marxarien immediatament i en pocs dies s'ensorraria la borsa. Les accions del Banc de Santander i del BBVA caurien en picat a les Borses mundials.

Multinacionals

Què hi tindrien a dir les empreses franceses, alemanyes, angleses, americanes, japoneses,... establertes a Catalunya i a Espanya?

20. Hi haurà fractura social a Catalunya?

La independència no és una aspiració unànime a Catalunya, ni ho serà mai. En democràcia, el que compta són les majories demostrades mitjançant les urnes. En aquest moment, segons les enquestes, més de la meitat de la societat catalana està a favor de la independència. El tant per cert restant el formen aquells que estan en contra, els que votarien en blanc, i aquells que no saben del tema o no prefereixen no contestar.

La bona convivència, tot i així, mai no ha estat en perill. La societat catalana és pacífica, i així ho ha demostrat reiteradament al llarg dels anys.

Aquells que no volen la independència segurament es quedaran a l'expectativa a veure com els afecta la nova situació i què canvia en les seves vides. Com que no seran víctimes de cap agressió ni es vulnerarien els seus drets com a ciutadans, acabarien acceptant la independència.

Llengua i cultura

21. Podrà el català ser oficial a Europa?

Ho serà automàticament quan Catalunya sigui un Estat membre de la Unió Europea.

Actualment, el català podria tenir un estatus singular, com el té el gaèlic, en virtut del seu caràcter oficial en una part d'Espanya. Però tant els eurodiputats del PP com els del PSOE s'han negat sempre a oferir aquesta possibilitats, votant-hi en contra. El PSC no fa això, però sol impedir que determinades propostes arribin al Parlament Europeu, frenant-les abans.

22. El castellà serà cooficial a les institucions d'una Catalunya independent?

L'ordenament lingüístic és una qüestió de gran importància que afecta els drets i els deures de tots i cadascun dels ciutadans. En una Catalunya independent, i en un marc de creixent multilingüisme, el català tindria l'oportunitat de ser llengua d'Estat a tots els efectes, i sobretot d'esdevenir la llengua comuna en l'espai públic. Per primer cop, el català podria disposar d'un reconeixement i d'un estatus com a llengua nacional, pròpia i oficial.

Tanmateix, el paper del castellà a Catalunya és important. Pel fet de ser la primera llengua d'un nombre molt important de catalans, i pel seu paper en la història recent del país i la seva contribució a la cultura que es crea a Catalunya, el castellà haurà de tenir un estatus de reconeixement especial a l'Estat català, si els legisladors així ho consideren.

23. Els museus d'una Catalunya independent perdran obres o n'assumiran de noves procedents de museus espanyols?

Els recursos catalans han servit per finançar múltiples infraestructures i equipaments d'Espanya sense que l'Estat espanyol hagi invertit la quantitat que pertoca –tenint en compte el percentatge d'aportació a la riquesa espanyola– a Catalunya. Només així s'explica que la Generalitat pateixi un dèficit fiscal de 16.000 milions d'euros anuals de mitjana des de fa més de vint anys. Això inclou instal·lacions com el Museu del Prado de Madrid, segons recorda la conselleria d'Economia. Catalunya, per tant, es veuria legitimada per recuperar part de la inversió feta en instal·lacions com aquesta.

Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) a Barcelona

24. Serà independent Catalunya o els Països Catalans?

Els catalans del Principat han de treballar culturalment per l'enfortiment dels lligams amb la resta dels Països Catalans. És obvi que avui el nivell de consciència és diferent en cada un dels països de cultura catalana. Seria inútil esperar que el conjunt assolís una força equivalent abans de fer qualsevol pas.

De totes maneres, una Catalunya independent seria un estímul per als processos de separació de la resta dels Països Catalans, si es produeixen. I, sens dubte, hi tindria un paper rellevant en l'enfortiment i el nou prestigi de la cultura catalana.

Ensenyament i universitats

25. Els títols universitaris tindran validesa en una Catalunya independent?

"Els títols universitaris en una Catalunya independent deixarien de tenir validesa."

José Antonio Coto, diputat del PP (16-10-2012)

La validesa dels títols universitaris que ja s'han obtingut està assegurada, ja que continuarien sent llicenciatures, diplomatures o màsters que han estat aprovats pel ministeri d'Educació espanyol. A més, els títols universitaris a Catalunya tenen validesa a tot l'espai europeu previst a Bolonya. Per tant, no se'ls pot anul·lar la seva legalitat de manera retroactiva.

En quant als títols que atorguin les universitats catalanes en un Estat independent, les nostres institucions ja han demostrat que apliquen els tractats de Bolonya i compleixen tots els requisits, de manera que no hi haurien motius per vetar la seva adhesió a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), on hi participen tant els estats de la UE com d'altres països que no en són part.

26. Una Catalunya independent podrà augmentar la partida destinada a finançar les universitats públiques?

El Govern ha augmentat les taxes universitàries fins a un 65% en l'últim any per intentar pal·liar la reducció dels recursos que hi aboca anualment al sistema universitari. En un Estat independent, es disposaria de més recursos econòmics per invertir en aquestes institucions. Això no vol dir, però, que no s'hagin d'explorar noves vies de finançament.

27. Una Catalunya independent disposarà de més eines per combatre el fracàs escolar?

Catalunya presenta unes xifres de fracàs escolar per sobre de la mitjana europea, malgrat que s'ha millorat en pocs anys. **Un 21,8% dels alumnes no acaba l'ESO, i un 26% dels qui l'acaben no segueixen amb els seus estudis**, segons l'anuari 2011 sobre l'estat de l'educació a Catalunya que promou la Fundació Bofill.

Per tant, aquest és un problema de primer ordre que ha de constar entre les prioritats del Govern que dirigeixi l'Estat català. Totes les veus coincideixen en assegurar que, en plena crisi econòmica, és bàsic incrementar els recursos en educació perquè constitueixen una inversió de cara al futur.

Infraestructures

28. Es reactivaran les obres que s'han paralitzat per la crisi en una Catalunya independent?

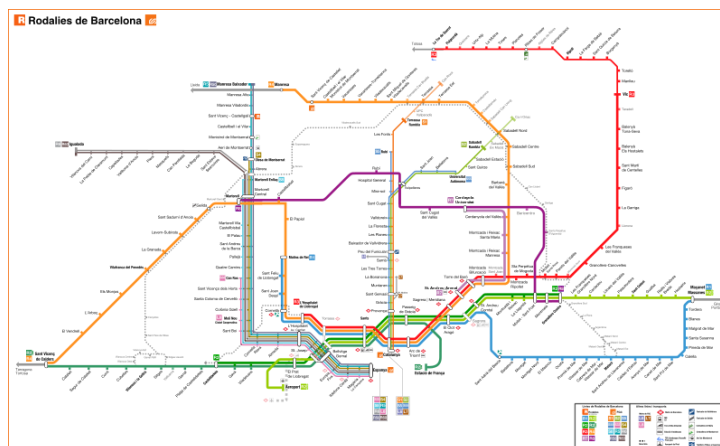
Dependrà de les prioritats pressupostàries del Govern al qual correspongui dirigir el país. La conselleria de Territori i Sostenibilitat va destinar el 40% del seu pressupost pel 2012 a pagar obres ja fetes, un percentatge que aquest 2013 s'incrementarà fins al 60% dels recursos disponibles d'aquesta conselleria. El 2008, els compromisos de despesa adquirits amb càrrec a futur ascendien a 40.000 milions d'euros (quasi la mateixa que tot el pressupost de la Generalitat), i **hi ha obres que no s'hauran acabat de pagar fins més enllà del 2041.**

29. L'Estat català acceleraria el procés de creació del Corredor Mediterrani per estar més integrats a Europa?

L'acceleració d'aquest projecte aniria en funció de les disponibilitats pressupostàries del Govern català. Ara bé, per primer cop, Catalunya podria decidir la seva política d'infraestructures i quines inversions prioritza. El Govern va xifrar en 5.803 milions d'euros el cost del Corredor Mediterrani a Catalunya: 1.112 milions fins a 2015; 2.788 fins a 2020, gairebé la meitat de la inversió, i 1.903 milions més per a obres a executar amb l'horitzó 2030.

30. El Govern d'una Catalunya independent podrà millorar la gestió del servei ferroviari de Rodalies?

En la negociació de repartiment d'actius i passius entre Catalunya i Espanya, el Govern català hauria d'exigir la propietat de les vies (actualment són de l'empresa pública Adif) i descomptar dels deutes els més de 3.000 milions d'euros que el Govern espanyol deu en concepte d'inversions en la xarxa ferroviària a Catalunya.

Xarxa de rodalies de Renfe i FGC

A més, per fi es podria buscar un nou operador que sigui més eficient del que ho ha estat Renfe fins el moment, en què ha pogut perpetuar-se en la gestió per un nou incompliment de Madrid: la modificació de la llei ferroviària.

Immigració

31. Pot atreure una Catalunya independent nous immigrants al país?

Catalunya podria estimular l'arribada d'una immigració més qualificada que la dels últims anys. L'aposta per l'Estat propi també és econòmica i social, i s'explica per la voluntat d'internacionalitzar encara més l'economia catalana, que figura entre les més competitives d'Europa. Sectors com la recerca i la innovació, les universitats i altres activitats de valor afegit tindran un pes cabdal al futur Estat català i poden servir com a base per a l'atracció de talent estranger ben format. I això podria comportar l'arribada de més immigració.

32. Com s'organitzarà l'arribada d'immigrants en una Catalunya independent?

Sembla raonable que els requisits que actualment imposa Espanya es facin extensius en un Estat propi per a Catalunya, fins que el Parlament redacti la seva pròpia llei. La població immigrant serà necessària per incrementar la producció del país, la qual cosa podria fomentar que els nous arribats arribin a Catalunya amb un contracte de feina sota el braç gràcies a la contractació en origen, en línia amb el que promulguen els països desenvolupats.

En tot cas, es tracta de qüestions polítiques que, per primera vegada, podrà decidir el Parlament, que haurà d'elaborar una legislació en aquest camp.

33. Què passarà amb els ciutadans que ja tenen doble nacionalitat quan Catalunya sigui un país independent?

El fenomen de la immigració és un dels que més han sacsejat Catalunya –i per extensió Espanya– els últims anys. El boom de la construcció que va alimentar un creixement econòmic sense precedents també va comportar una arribada notable de ciutadans estrangers que, al cap d'un temps de residència, van aconseguir la doble nacionalitat: espanyola i la del seu país d'origen.

Seria possible la triple nacionalitat? La figura jurídica existeix, però depèn de les normes existents a cada país i dels tractats establerts entre estats.

34. Què passarà en una Catalunya independent amb les persones immigrades sense papers que no hagin pogut regularitzar la seva situació?

Es calcula que a Catalunya hi ha, comptant-hi els menors d'edat, uns 200.000 estrangers en situació oficialment irregular. Els paràmetres necessaris per obtenir la nacionalitat catalana s'haurien d'establir en una futura llei catalana aprovada pel Parlament. Fins que aquesta norma no s'aprovi, sembla probable que es podria continuar aplicant de manera provisional la llei espanyola, que demana als nous arribats que tinguin una feina estable o estiguin en condicions de reagrupar la família al país d'acollida per tal d'obtenir la nacionalitat.

Relacions amb Espanya

35. Quina relació tindran Catalunya i Espanya després de la constitució d'un Estat català independent?

La relació amb Espanya serà veïnal, la mateixa que tindrà amb França. Els partits sobiranistes defensen l'Estat propi amb un argument senzill: per la necessitat d'estar en igualtat de condicions amb Espanya. Sostenen que, després de 30 anys intentant reformar l'Estat espanyol per convertir-lo en un ens amable amb les aspiracions catalanes, ha arribat l'hora de fer camí.

La relació veïnal consistiria en què Catalunya i Espanya serien dos estats diferents en el marc de la Unió Europea, de la qual en formarien part en pla d'igualtat.

36. Hi haurà fronteres entre Espanya i una Catalunya independent?

Catalunya formarà part de l'espai Schengen si continua a la Unió Europea, ja que es regiria per les mateixes lleis i acords que la resta de països que en formen part. De no fer-ho, hauria de pactar la seva adhesió a l'espai europeu de lliure circulació de persones i béns sense pertànyer al club dels 27. És a dir, que la decisió final de l'aixecament o no de fronteres dependrà de la resta de països que formen part de la UE, que mai no ha estat partidària d'aixecar murs amb països democràtics i de caire occidental.

Per tant, es podria dir que d'entrada no sembla possible que hi hagi d'haver murs en una Europa del segle XXI.

37. Com serà el procés de repartiment d'actius i passius entre Espanya i l'Estat català?

A hores d'ara, no se sap quins serien els acords que regirien el repartiment de propietats i deutes entre Catalunya i Espanya. Els experts assenyalen que una manera simple seria que Catalunya assumís el 20% dels actius i dels passius, pel seu pes en el Producte Interior Brut (PIB) de l'Estat espanyol.

També s'hauria de clarificar si hi hauria alguna mena de compensació per l'espoli fiscal que ha sofert Catalunya en les darreres dècades.

38. Com serà el procés de repartiment d'actius i passius entre Espanya i l'Estat català?

A hores d'ara, no se sap quins serien els acords que regirien el repartiment de propietats i deutes entre Catalunya i Espanya. Els experts assenyalen que una manera simple seria que Catalunya assumís el 20% dels actius i dels passius, pel seu pes en el Producte Interior Brut (PIB) de l'Estat espanyol.

També s'hauria de clarificar si hi hauria alguna mena de compensació per l'espoli fiscal que ha sofert Catalunya en les darreres dècades.

39. Es podrà disposar de la doble nacionalitat un cop Catalunya sigui un Estat independent?

Els processos d'independència més recents atorguen la nacionalitat de l'Estat nou a tots els ciutadans de l'Estat originari residents al territori que s'independitza. Així doncs, serien catalans tots els ciutadans que el dia de la independència fossin espanyols i tinguessin veïnatge administratiu a Catalunya, inclosos els originaris d'altres països (l'Equador, Colòmbia i el Marroc, per exemple) que han obtingut la nacionalitat espanyola en els darrers anys.

També ho serien els espanyols residents a l'estranger que van tenir a Catalunya el seu darrer veïnatge administratiu. Tot plegat formaria part de la negociació amb Espanya en el moment de separar-nos.

40. En quina situació quedarien els funcionaris de l'Estat espanyol que treballen a Catalunya en un futur estat català?

Aquesta és una de les qüestions que seran objecte de negociació entre el nou estat independent català i l'Estat espanyol un cop aconseguida la independència. En el procés constituent caldrà aclarir el traspàs dels funcionaris que depenen de l'administració espanyola a la catalana, que també pot incloure baixes i altes personals voluntàries.

Pot servir com a exemple la manera com es van incorporar agents de cossos policials espanyols a l'estructura dels Mossos d'Esquadra quan es va crear la policia catalana.

Esports

41. Catalunya podrà competir als Jocs Olímpics quan sigui un Estat independent?

Sí. A partir del moment en què Catalunya esdevingui un Estat independent i obtingui el reconeixement de la comunitat internacional, segons la Carta Olímpica, el seu Comitè Olímpic Nacional podrà ser reconegut i els seus atletes podran competir als següents Jocs Olímpics sense haver d'esperar cap període més de temps.

Si durant el 2013 o el 2014 Catalunya esdevé un nou Estat, podrà sens dubte participar als Jocs Olímpics de Rio de Janeiro del 2016, ja que els comitès olímpics nacionals són convidats a participar just un any abans de l'inici de la competició.

42. Una Catalunya independent podrà participar al mundial de futbol?

De la mateixa manera que una Catalunya independent podrà competir en uns Jocs Olímpics en representació del nou Estat, també podrà participar als següent Mundial i a la següent Eurocopa, d'acord amb les normes de la UEFA i la FIFA.

Durant molts anys s'ha intentat que Catalunya, tot i formar part de l'Estat espanyol, pogués aconseguir el reconeixement oficial de les federacions catalanes

per competir internacionalment, també en el cas del futbol. Amb l'obtenció de la independència, Catalunya s'igualaria a la resta d'estats del món en aquest àmbit.

43. Els jugadors que ja hagin competit amb Espanya podran fer-ho en la selecció d'una Catalunya independent?

Existeixen casos de referència com els de la desapareguda Unió Soviètica i de l'antiga Iugoslàvia, que van donar peu a una bona quantitat d'estats en el marc europeu. La resposta és senzilla: tots els esportistes tenen el dret d'escollir si volen quedar-se amb la nacionalitat que tenen actualment o si, en canvi, volen adoptar la nova, la de l'Estat de recent creació. L'elecció es fa una sola vegada.

Selecció Catalana de Futbol

44. En quina lliga jugaran el Barça i l'Espanyol en una Catalunya independent?

"La independència de Catalunya deixaria el Barça fora de la Liga."

ABC (15-9-2012)

Jurídicament és simple perquè les lligues són creades per associacions privades. Per tant, **els dos equips catalans podrien seguir jugant a la Lliga de Futbol Professional (LFP)**, nom que rep la competició de clubs espanyola, sense que cap mena d'inconvenient legal ho impedis. Pel mateix raonament, també podrien jugar a altres lligues europees si ho volen i si hi són convidats.

4.2 Continuació sota la sobirania espanyola

S'ha de tenir present que no necessàriament aquest procés pot conduir a la independència. Ja sigui perquè el referèndum no es permet pel govern central i la declaració unilateral d'independència no s'arribés a fer, o fent-la no fos reconeguda per cap estat, que el referèndum no hagués assolit el nombre de vots establert, o bé per qualsevol altra raó, la qüestió és que cal assumir que una possibilitat és que l'Estat català no s'assoleixi. I, per tant, voldria dir que Catalunya continuaria dins del marc espanyol actual.

En aquest cas, no se sap tampoc què pot passar. Tot són hipòtesis. Tot i així, el fet que Catalunya continuï formant part de l'Estat espanyol no repercutirà de forma neutra al Principat.

Tenint en compte les declaracions d'aquests darrers anys de polítics i intel·lectuals espanyols, es podria plantejar el futur dins d'Espanya de la següent manera:

- **Autonomia disminuïda: recentralització generalitzada**
- **Autonomia sense grans variacions a la situació actual**, tot i que no sembla possible atenent al procés de recentralització ja iniciat.
- **Autonomia amb reconeixement de la diferència, via l'indefinit federalisme o tercera via del PSC o UDC, o de qualsevol altra manera.**

Aquesta opció no sembla tampoc gaire probable atenent a la ferma oposició del PP i a la més que segura oposició de l'opinió pública de la resta d'Espanya que és molt probable que mai no acceptés diferències amb Catalunya que serien sempre interpretades com a privilegis.

D'aquesta manera, doncs, el caràcter diferencial de Catalunya, si no prosperés la via independentista, molt probablement seria progressivament aigualit i derivaria en una lenta i progressiva dilució dintre de la única entitat reconeguda oficialment; l'espanyola.

5. CONCLUSIONS

Com deia Salvador Cardús en el seu llibre "El camí de la independència": *"El dret a la independència, un poble se'l guanya en la mesura que hagi fet els mèrits necessaris per aconseguir-la."*

Com he anat comprovant al llarg del treball, la relació Catalunya-Espanya ha estat sempre, històricament, una relació complexa. Tant per una part com per l'altra, han estat –i continuen sent- dues concepcions diferents del món que s'han hagut de relacionar a causa de la geografia.

La seva relació, de primeres, va ser de mútues aliances de veïns per fer front a diversos adversaris estrangers. Més endavant, van passar a ser dues corones però d'una mateixa dinastia, on es van començar a manifestar ja dues visions separades sobre els mateixos temes. El pas següent, però, ja va tancar més el cercle: una sola corona que regia dos pobles diferents i, a la vegada, antagònics.

Les desavinences doncs, es van incrementar, potser també perquè el món havia canviat. Un món on les Espanyes –com així es deia- n'eren les protagonistes. Un protagonisme, però, que el rei va fer recaure en un dels dos pobles, Castella.

El conflicte, doncs, estava servit.

Tota la Corona d'Aragó –cadascun dels països confederats- van passar a un segon terme; decisions reials que responien a uns altres codis i interessos van xocar frontalment, especialment a Catalunya. El veïnatge d'aquells segles va ser complicat, malgrat el reconeixement internacional i estatal de les lleis de cadascú.

El cercle es va tancar amb l'entrada de la nova dinastia, la borbònica, i l'aplicació d'unes soles lleis, usos i costums –els de Castella-, que van fer desaparèixer jurídicament la Corona d'Aragó, i el caràcter de cada un dels països i territoris que la formaven. Aquesta unificació no fa ser fruit del pacte i l'acord, sinó que es va executar de forma forçada. Posteriorment, el rei va decidir aplicar la legislació d'un veí, Castella, a tot el territori de la Corona, com una empresa que n'absorbeix una altra de més petita, amb la seva posterior desaparició. I aquesta mateixa unificació és la que encara ara tenim, tot i que amb matisos.

Des d'aleshores fins ara, els enfrontaments i diferències entre Espanya (Castella) i Catalunya no han fet més que augmentar, i han persistit al llarg dels anys generant un desgast social important.

Un s'hagués pogut imaginar que amb tres-cents anys de convivència la relació milloraria. Però no ha estat així; la història compartida d'ambdues nacions es podria definir de molt convulsa, amb petits espais de descans, durant els quals es va intentar bastir un país democràtic que, malauradament, no va donar resultat.

Fa poc més de trenta anys, es va elaborar una nova Constitució –la del 1978-, que posava fi a l'última de les dictadures, i que havia de constituir una esperança per poder construir un país del qual tots els seus ciutadans se'n poguessin sentir orgullosos; on el respecte regnés als diversos territoris –les anomenades Comunitats Autònomes-.

Però això, tampoc, no va solucionar la mala convivència existent.

L'any 2010, dotze magistrats del Tribunal Constitucional van decidir modificar el significat de les paraules més importants del nou Estatut de Catalunya -que durant set anys havien consensuat les forces del Parlament i que havia estat aprovat per les Corts Espanyoles, Congrés i Senat, i posteriorment aprovat en referèndum pels ciutadans de Catalunya-.

Des d'aleshores fins ara, la societat catalana ha experimentat una evolució pel que fa al seu sentiment de col·lectivitat i identitat; en molt pocs anys, l'independentisme ha passat de ser un pensament residual, a prendre un protagonisme central en el conjunt de la societat catalana i de manera molt transversal, com ho demostren les constants manifestacions reivindicatives de cada Onze de setembre.

I és que les darreres tres grans manifestacions -la del juliol del 2010, la de la diada del 2012, i la recent Via Catalana- han alterat completament l'agenda política nacional i internacional. Tot un poble demana, de forma pacífica, ser respectat i consultat per decidir sobre el seu futur; busca decidir quin és el camí que vol emprendre després de l'història de fracassos de les diverses solucions per fer possible la convivència de Catalunya dintre d'Espanya.

Així doncs, estem assistint -sense que els catalans s'ho haguessin proposat- a un fet que farà història. El moviment de base popular, pacífic i transversal, s'ha organitzat a banda de l'establishment dels diferents partits polítics, i està empenyent amb força des de baix d'una manera inclusiva. Ha mostrat la voluntat de fer participar obertament a tothom sense cap mena de condició, i ha fet un pas enrere perquè siguin els estaments elegits qui liderin el procés cap a decidir quin és el camí de convivència que faci possible solucionar, definitivament, aquest història de lluites fratricides.

D'altra banda, el procés ha generat una gran expectació internacional, precisament per la magnitud i la civilització que demostra, que, fins i tot, pot resultar un bon referent de resolució de conflictes internacionals posteriors. Recordem que fins ara el naixement de nous països per la via de la secessió malauradament ve acompanyat d'episodis violents.

El meu Treball de Recerca s'ha proposat analitzar les arrels de les desavinences entre Catalunya i Espanya, i formula una pregunta clara: "*Quina és la opció més viable: la independència de Catalunya o continuar formant part d'Espanya?*". Aquesta viabilitat, però, no només fa referència a la viabilitat econòmica, social i cultural, sinó també al projecte més viable per fer possible una convivència satisfactòria. I és que cal tenir present que la geografia, com he dit abans, marca un entorn de relacions que sempre tindrem per la nostra condició de veïns. La qüestió és si aquest veïnatge seria més òptim compartint la mateixa casa o amb dues cases diferents.

La conclusió a la qual he arribat és que Catalunya seria més viable amb un Estat propi que continuant sota la sobirania espanyola. Com molt bé diu Xavier Rupert de Ventós, "per abraçar-se cal ser dos".^[92] Per això mateix, crec sincerament que si cadascú gaudís d'un Estat propi, la convivència entre totes dues realitats milloraria considerablement perquè, en qualsevol cas, sent com som veïns, estem obligats a entendre'ns.

^[92] Entrevista a Xavier Rubert de Ventós. *Papers: Revista de Sociologia*, 1982, núm. 17, p. 87.

L'objectiu que hauríem de tenir tots és el de maldar per arribar a fer possible una convivència respectuosa, on les relacions econòmiques i personals creixin i enriqueixin als dos veïns; on realment poguéssim estalviar tota l'energia que fins ara s'ha dilapidat en lluites fratricides per aplicar-la a compartir oportunitats mútues.

A més, un altre factor important és el correlatiu reconeixement i definitiva defensa que rebria el català si Catalunya fos un Estat independent. Ara com ara, tot i tenir més de deu milions de parlants, no pot gaudir del recolzament necessari per sobreviure en un entorn globalitzat, com sí que té la llengua maltesa, per exemple, que només compta amb tres-cents mil parlants.

Finalment, l'estudi m'ha dut a considerar que Catalunya és viable econòmicament: la qualitat de vida i benestar de la societat catalana milloraria considerablement, sens perjudici que lògicament hi hauria uns primers temps més complicats pel canvi d'estructura. Per contra, la continuació de la situació actual ens conduiria a repetir els errors històrics que no han afavorit a cap de les dues parts i a la desaparició mateixa com a poble. De la història sempre he sentit dir -i crec que és un bon ensenyament- que se n'ha d'extreure la lliçó perquè sinó estem condemnats a repetir-la. I ja veiem on ens ha portat.

Errors n'han comès tots; com en un matrimoni, la culpa està repartida i la solució és la que correspongui a cada cas, sense posar-hi cap més barrera que la que ens orienti cap a la mútua convivència sana i en pau.

Una frase que crec que resumeix molt bé aquell objectiu desitjat de convivència, ens l'ofereixen les paraules que va dir Antoine de Saint Exupéry, escriptor i aviador francès del segle XX: *"Perquè dues persones es puguin estimar no s'han de mirar l'una a l'altra; cal que totes dues mirin en la mateixa direcció"*.

6. GLOSSARI

Centralitat

Referit a un espai polític dintre de l'eix social dretes/esquerres i, per tant, concepte sociopolític que vol expressar l'equidistància entre els extrems, ni dreta ni esquerra on normalment es troba la part majoritària de l'electorat i per extensió de la població.

Tradicionalment era patrimoni de PSC i CiU. El procés actual ha provocat la irrupció de nous partits polítics (Ciutadans (C's) i la CUP), i que les forces unionistes (PP i C's) se situïn a si mateixes en aquest espai en contraposició a la radicalitat que ells hi situen a totes les forces polítiques partidàries de fer un referèndum i, per extensió, també les favorables a la independència.

Consulta

Els sobiranistes prefereixen aquest terme al de referèndum per treure-li la càrrega legal i obrir un ventall de possibilitats per consultar la ciutadania. El terme s'ha popularitzat i constitueix una victòria semàntica del sobiranisme, ja que és difícil d'oposar-se democràticament a una consulta al poble.

Dret a decidir

Doctrina política que defensa la intervenció del poble en el govern i en l'elecció dels governants.

Dret a decidir

La popularització de l'expressió "dret a decidir" és també un dels gran triomfs dels sobiranistes perquè situa el debat en termes de drets democràtics i li treu la càrrega política del més clàssic dret a l'autodeterminació. Aquest últim podria haver tingut més entrebancs, atès que, ja ha estat aplicat especialment a territoris colonials i hagués pogut resultar un argument definitiu i hagués barrat el camí per a les aspiracions sobiranistes. Catalunya no és -strictu sensu- una colònia com s'entén internacionalment. En conseqüència, es negaria aquest dret i, aleshores, quin dret s'hagués conculcat?

És molt més difícil estar en contra del dret a decidir com a principi democràtic per anar en contra de la independència. Les enquestes de la població catalana indiquen que més del 80% del catalans estan a favor del dret a decidir.

Quin és el problema, doncs? La Constitució del 78 malgrat donar forma jurídica al que s'anomenen "Comunitats Autònomes", no reconeix cap poble que no sigui el poble espanyol. O, dit d'una altra manera, només existeix una sola nació, l'espanyola. Per tant, no existeixen jurídicament els catalans com a nació, sinó com a una mena de regió dintre d'un estat amb un grau més o menys descentralitzat de gestió. En conseqüència, no existint cap nació catalana, tampoc no existiria cap sobirania catalana i, per tant, cap dret a decidir res respecte a la sobirania del territori català.

Un referèndum que es preguntés sobre la independència d'una part d'Espanya, hauria –jurídicament– de ser consultada a tots els espanyols, o per mitjà de l'article 150 punt 2 de la mateixa Constitució, el govern central podria delegar aquest dret perquè la Generalitat el pogués exercir, altrament amb la llei espanyola és il·legal.

Tanmateix, aquest procés actual permetrà aclarir molts dilemes, i definirà més clarament el públic objectiu de cada partit polític.

Si, al final, fos negativa la solució, haurem de preguntar-nos si al segle XXI és assumible que una majoria de persones d'un territori –que es consideren a si mateixes una nació o poble– se'ls negui el dret democràtic a decidir qui són, què i com volen ser, aplicant-los-hi una llei que no veuen com a pròpia o contrària als seus interessos. És legítim que un col·lectiu humà s'autoconsideri nació i vulgui ser reconegut internacionalment com a tal? Aquesta és la qüestió. La importància del tema rau en que l'objectiu últim de tot col·lectiu humà és la convivència en pau. Quina és la fórmula més idònia perquè s'arribi a una convivència pacífica? Negar una realitat solucionarà el problema o en crearà un de més gros?

Emancipació

Alliberament d'una nació, d'un poble o d'una comunitat subjecta a una dominació externa.

Estat propi

Per a alguns, equival a la independència en termes clàssics. Per a d'altres, és un ens autònom que podria formar part d'un estat federat (una mena de comunitat autònoma amb un altre nom) o confederal.

El President Mas fa servir aquesta fórmula per evitar la paraula independència que considera poc exacta en l'Europa actual integrada i interdependent.

Estructures d'Estat

El programa electoral de CiU parla de crear estructures d'estat per garantir el benestar dels catalans. Un bon exemple seria la hisenda pròpia.

Fractura social

Expressió que fa servir el bloc espanyolista per carregar contra la consulta. "El referèndum divideix, Espanya ens uneix", sostenen. José Maria Aznar, per exemple, va advertir que abans de trencar-se Espanya es trencarà Catalunya.

Les formacions sobiranistes insisteixen que l'Estat propi ha de servir per arribar a nivells més alts de cohesió social i afirmen que, en tot cas, la fractura ja hi és pel veto a la consulta i la situació politicosocial que estem vivint.

Parlar de divisió o fractura social és en si mateix absurd, atès que, en qualsevol col·lectiu humà, llevat de les dictadures que fan actuar al dictat i amb un ideari únic i absolut, sempre hi ha diversitat ideològica, i la democràcia el que afirma és

que -reconeixent aquesta diversitat humana- ha de guanyar l'opció majoritària socialment i també respectar les minories. I les minories han de respectar la voluntat majoritària. Per tant, interpretar la diversitat social de fractura social o de divisió social en termes negatius, és criminalitzar la riquesa que aporta la diversitat.

Els unionistes només adverteixen de la divisió quan podrien perdre el seu status quo, mentre que la realitat social amb el moviment sobiranista confirma un malestar social per l'estructura oficial legal que se'ls imposa.

Independència

El clàssic "independència" (oposat a "dependència") ha estat el clam majoritari a les mobilitzacions sobiranistes dels últims anys i és una fórmula inequívoca de cara a la comunitat internacional. El President Mas, però, -com he comentat més amunt- prefereix parlar d'"Estat Propi" o "estructures d'estat" en un món interdependent.

Espanyolisme

Espanyolista seria el que defensa la unitat d'Espanya, però en l'imaginari col·lectiu s'associa al franquisme i a l'extrema dreta, de manera que ni el PP ni C's se senten còmodes amb l'etiqueta.

Minoria sigil·losa

Són les elits que, a banda i banda del pont aeri, maniobren per crear un clima d'entesa entre el President Mas i Rajoy. La formen l'alt empresariat i membres d'UDC i del PP. La discreció presideix els seus moviments a favor del "diàleg" i d'aconseguir una sortida al procés aliena a la "trencadissa".

Majoria silenciosa

Davant la magnitud de les darreres manifestacions sobiranistes dels onzes de setembre -tant la manifestació del 2012 com la Via Catalana del 2013-, el PP i C's invoquen aquesta majoria com a arma per minimitzar-les. Tot i així, no sembla que sigui un pensament democràtic homologable internacionalment.

També és un arma de doble tall si considerem el mateix sil·logisme quan es manifesten els 12 d'octubre; aquí encara resultaria més evident la minoria de catalans partidaris d'una Catalunya dins d'Espanya.

Nació

En el fons del debat ideològic hi ha el concepte de "nació". Al Parlament de Catalunya, només el PP i C's creuen que Catalunya no és una nació, i que, per tant, no té dret a decidir el seu futur. Aquesta postura és àmpliament compartida per l'arc polític espanyol, en què només una minoria defensa altres posicions com la d'Espanya com a "nació de nacions".

Deixant això de banda, la paraula nació al diccionari té diversos significat molt semblants:

- Comunitat de persones que participen d'un sentiment d'identitat col·lectiva singular, a partir d'una sèrie de característiques compartides en el camp cultural, jurídic, lingüístic o altre.
 - Organització política d'una comunitat amb identitat nacional.
 - Conjunt d'habitants d'un país regits per un mateix govern.
 - Conjunt de persones que tenen consciència de comunitat basada en la unitat territorial, en l'origen, la història, la cultura, els costums i, sovint, la llengua, i que tenen voluntat d'organització i d'independència política. Exemple: la nació jueva.
- SINÒNIM: poble.

Referèndum

És el procediment jurídic pel qual se sotmet a votació popular una llei o un acte administratiu perquè sigui ratificat. La seva convocatòria està regulada en la Constitució i és una competència estatal. Per això, al Parlament de Catalunya està en tràmit una llei de consultes que permetria esquivar el vistiplau de l'Estat.

Secessió

Parlar de secessió, tot i ser semànticament exacte, té un component negatiu, i per això el camp sobiranista el sol evitar i prefereix parlar de termes positius com "emancipació" i "independència".

La secessió pròpiament dita és l'acció de separar-se d'una agrupació, especialment d'una nació una part del seu poble o territori.

Separatisme

És un terme sovint utilitzat per la premsa de Madrid en to despectiu (Franco parlava de "rojos y separatistes").

El separatisme constitueix la voluntat de trencar Espanya, de separar societats, i per tant té un profund significat negatiu.

Sobiranisme

El "sobiranisme" és un terme polisèmic que pot assimilar-se a l'independentisme pur i dur, als partidaris d'un estat confederal o fins i tot només als favorables al dret a decidir.

La declaració de sobirania del Parlament va ser votada per CiU, ERC, ICV i la CUP (amb reserves). El PSC afirma que és partidari del dret a decidir (i forma part de la comissió parlamentària d'aquest nom que negocia els termes de la consulta i ho va votar al Congrés i al Parlament), però no creu que Catalunya sigui un subjecte polític sobirà.

Tercera via

Camí del mig entre l'estatu quo i la independència popularitzat a partir d'un article de Durant i Lleida a La Vanguardia el 23 de setembre passat. Va des de l'opció confederal de Duran (pacte fiscal i blindatge lingüístic) a la federal de Pere Navarro i el finançament singular de Alícia Sánchez Camacho.

Transició nacional

Terme encunyat per Artur Mas al debat d'investidura del 2010. És un camí que tenia la primera etapa en el pacte fiscal, despertat pel president del Govern espanyol, Mariano Rajoy. Inclou els conceptes "dret a decidir", "consulta" i, al final de tot, la consecució d'un Estat propi català.

Unionisme

L'Unionisme és un terme que apliquen els sobiranistes als partits que defensen la unitat d'Espanya i estan contra la consulta.

Al diccionari, "unionisme" significa "tendència a la unió de dos o més estats, partits, etc.".

AGRAÏMENTS

M'agradaria fer un especial agraïment a la meva tutora del Treball de Recerca i professora de Literatura Catalana, Roser Armengol, per la paciència que m'ha demostrat sempre amb atentes correccions i aportacions al treball, que m'han ajudat a elaborar la meva investigació amb el rigor que correspon al mètode científic i evitar que elements subjectius desvirtuessin la correcta elaboració.

I, també, agrair a la meva família que m'hagin donat suport quan estava angoixada, i en especial al meu pare, per tot el suport que m'ha donat sempre, per les hores que ha dedicat a la lectura del meu treball i a afegir-hi les aportacions adients.

BIBLIOGRAFIA

- Articles de diaris diversos (l'Ara, el Punt Avui, La Vanguardia, el Periódico, El Mundo, El País).
- Articles de la revista suplement "Presència" del Punt Avui.
- AINAUD DE LASARTE, Josep M.: *El llibre negre de Catalunya*. Barcelona, Edicions La Campana, 1995.
- ALEXANDRE, Víctor i JOAN, Joel: *Despullats*. Capellades (Barcelona), Proa, 2003.
- BARÓ, Santi: *Tres en ratlla. Avui és el dia de la independència de Catalunya*. Barcelona, Rosa dels Vents, 2000.
- BOSCH, Alfred i IBÁÑEZ, Noemí: *Catalans*. Barcelona, Edicions 62, 2006.
- CANADELLES, Joan i MACIÀ, Albert: *Catalunya: Estat propi, Estat ric*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.
- CARDÚS, Salvador: *El camí de la independència*. Barcelona, La Campana, 2010.
- ILLA, Oriol: *Independentisme català. Entre el símbol i la institució*. Barcelona, Angle Editorial, 2010.
- LLOMBART, Jofre: *Desmuntant la caverna*. Barcelona, Angle Editorial, 2013.
- LLORENTE, Ignasi: *A la recerca del benestar. Independentisme racional versus nacionalisme emocional*. Barcelona, Angle Editorial, 2012.
- MESTRE I GODES, Jesús: *Breu història de Catalunya*. Barcelona, Edicions 62, 1998.
- PALLACH, Antònia: *La identitat catalana*. Capellades (Barcelona), Proa, 2000.
- PONT, Albert: *Delenda est Hispania*. Barcelona, Viena Edicions, 2012.
- VICENS VIVES, Jaume: *Notícia de Catalunya*. Barcelona, Editorial Àncora, 1961.
- EL PERIÓDICO: *Història de Catalunya*. Barcelona, Grupo Z, 1992.

<http://www.laketania.com/fets/almoqavers/>

<http://sem.blog.cat/2007/1/27/batalla-de-montju-c/>

<http://entendercatalunya.tripod.com/prologo.html>

<http://www.tv3.cat/historiesdecatalunya/cronologia/cron103453014.htm>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Ramon_Muntaner

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/etiqueta/felip-ii/>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Bernat_Desclot

<http://www.devolucio.cat/constitucions/19.html>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Venjan%C3%A7a_catalana

<http://mediterrania.blog.cat/2010/7/19/el-comprom-s-de-casp-un-comprom-s-que-no-ho-fou/>

<http://webs.racocatala.cat/cat1714/salvatge.htm>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Dinastia_dels_Habsburg

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/etiqueta/corona-darago/>

http://biblioteca.tortosa.cat/cristofordespuig/Personatgesdiversos/felip_ii.htm

http://ca.wikipedia.org/wiki/Ramon_Llull

<http://www.laketania.com/fets/corpusdesang/index.php>

<http://www20.gencat.cat/portal/site/culturacatalana/menuitem.be2bc4cc4c5aec88f94a9710b0c0e1a0/?vgnextoid=970d5c43da896210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=970d5c43da896210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall2&contentid=9f1e3c084ded7210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>

<http://www.tv3.cat/historiesdecatalunya/cronologia/cron103448394.htm>

<http://www20.gencat.cat/portal/site/culturacatalana/menuitem.be2bc4cc4c5aec88f94a9710b0c0e1a0/?vgnextoid=970d5c43da896210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=970d5c43da896210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall2&contentid=226e3c084ded7210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>

https://ca.wikipedia.org/wiki/Guerra_de_Successi%C3%B3_Espanyola

<http://www.guerradesuccessio.cat/00inici.html>

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/etiqueta/decret-de-nova-planta/>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Batalla_de_Montju%C3%A7a_%281641%29

<http://www.devolucio.cat/constitucions/11.html>

<http://www.buxaweb.com/historia/temes/escat/catalanisme.htm>

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Renaixen%C3%A7a>

<http://www.tv3.cat/historiesdecatalunya/cronologia/cron103191654.htm>

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2010/09/11/el-compromis-de-casp-de-1412/>

https://ca.wikipedia.org/wiki/Tractat_d%27Utrecht

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/categoria/historia/6-historia-contemporania/2-lespanya-del-segle-xix/10-la-dictadura-de-primode-rivera/>

<http://webs.xadica.cat/esteladaanimada/c10.htm>

<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/3-politica/17-politica/626422-140-anys-de-la-proclamacio-de-lestat-catala.html>

https://ca.wikipedia.org/wiki/Decrets_de_Nova_Planta

<http://www.xtec.cat/~agui1/socials/proclamaciorepublica.htm>

<http://webs.racocatala.cat/cat1714/d/desp02.pdf>

<http://blogspersonals.ara.cat/desdelmontgri/2013/02/21/referendum-independencia-entre-un-67-i-un-73-de-si/>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Rep%C3%BAblica_Catalana#1931_-_Proclamaci.C3.B3_de_Maci.C3.A0

<http://webs.xadica.cat/esteladaanimada/c12.htm>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Hist%C3%B2ria_de_Catalunya

<http://www.devolucio.cat/constitucions/18.html>

<http://nouestatdeuropa.blogspot.com/2013/09/homs-al-guardian-espanya-ha-decebut.html>

http://ca.wikipedia.org/wiki/El_Camp_de_Mirra

<http://webs.racocatala.cat/cat1714/independencia3.htm>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Rep%C3%BAblica_Catalana

<http://www.vilaweb.tv/la-manipulacio-de-la-historia-catalana>

http://serve.3ezy.com/intercat.gencat.es/docs/pistes_ca.pdf

<http://www.elspatriotes.cat/3/post/2013/07/catalans-o-espanyols-sacabat-el-broquil.html>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Guerra_Civil_Espanyola

<http://homenatgecala.wordpress.com/2013/08/15/soyez-propres-parlez-francais-sigueu-nets-parleu-frances/>

<http://webs.xadica.cat/esteladaanimada/c10.htm>

<http://www.visat.cat/traduccion-literatura-catalana/cat/fragments/54/19/0/3/0/joan-maragall.html>

<http://www.tv3.cat/30minuts/reportatges/1858/>

<http://ca.wikipedia.org/wiki/Almog%C3%A0ver>

<http://www.tv3.cat/adeuespanya>

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/opinio/catalunya-mereix-aquest-drama-2651852>

<http://araomai.cat/algunes-de-les-perles-de-recuperar-espana-un-estudi-que-vol-reformar-la-constitucio-negant-el-genocidi-catala/>

<http://www.freewebs.com/nacioncatalana/03.htm>

<http://webs.racocatala.cat/cat1714/d/desp02.pdf>

<http://www.naciodigital.cat/noticia/59751/abc/ja/especula/sera/primer/dia/estat/catala>

http://www.ara.cat/politica/dret-decidir-sobiranisme-independencia-frankfurter_0_947905458.html#rllabs=1

<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/10/10/espana/1349858437.html>

http://www.ara.cat/politica/economista-Princep-dAsturies-bombardejar-Catalunya_0_995300754.html

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/politica/detinguts-extrema-dreta-acusacions-anteriors-2653230>

http://www.ara.cat/politica/Madrid-marxa-campanya-internacional-pel_0_997700306.html

<http://www.dialogolibre.com/noticias/2013-09-18/Espana-tiene-que-bombardear-periodicamente-Cataluna-3019#.UIXGTFNM9n2>

http://www.ara.cat/politica/Felipe_Gonzalez-PSOE-dret_a_decidir-independencia_0_998300328.html

<http://www.naciodigital.cat/noticia/59758/rajoy/moltissims/espanyols/treballaran/contra/proc>

<http://www.naciodigital.cat/noticia/59439/vidal-quadras/fora/espanya/catalans/caurien/miseria>

<http://www.naciodigital.cat/opinio/6825/insult/facil>

<http://www.naciodigital.cat/noticia/59359/diputat/upyd/suggereix/proc/sobiranista/pot/acabar/amb/guerra/civil>

<http://www.naciodigital.cat/noticia/60162/jutge/demana/il/legalitzar/separatistes/recuperar/mili>

<http://www.naciodigital.cat/noticia/60227/nom/cada/10/espanyols/reconeix/dret/independencia>

<http://www.naciodigital.cat/opinio/6749/impossible/marxa/enrere>

<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/3-politica/17-politica/579211-per-que-mas-no-diu-independencia.html>

<http://www.vilaweb.cat/noticia/4146194/20130926/mas-diu-obertament-independencia.html>

<http://www.racocatala.cat/forums/fil/178379/enquesta-ser-sobiranisme-continuant>

[http://www.elsingulardigital.cat/cat/notices/2013/06/el ceo el suport a la indepe-ndencia i la politica 94783.php](http://www.elsingulardigital.cat/cat/notices/2013/06/el_ceo_el_suport_a_la_indepe-ndencia_i_la_politica_94783.php)

<http://www.vilaweb.cat/noticia/4142911/20130910/homs-guardian-espanya-decebut-catalunya-lha-deixar-anar.html>

http://www.ara.cat/politica/nazisme-apologia-franquisme-sobiranisme-banalitzacio-feixisme_0_1008499370.html

http://www.ara.cat/politica/Alianza_Nacional-Montjuic-violencia_0_1009699260.html#rlabs=2

http://www.ara.cat/politica/feixisme-enaltiment-llanos-luna-division-azul_0_1008499378.html

http://www.ara.cat/politica/faes-sobiranisme-independencia_0_1009099319.html

http://www.ara.cat/politica/companys-bosch-erc_0_1011499060.html#rlabs=7

http://www.ara.cat/politica/No-havia-persones-placa-Catalunya_0_1011499061.html#rlabs=6

<http://www.324.cat/noticia/2190533/politica/Mas-torna-a-demanar-una-consulta-despres-del-12-doctubre-Es-mes-facil-comptar-vots-que-comptar-manifestants>

http://www.ara.cat/politica/Neonazis-manifestacio-12_d-octubre-Barcelona_0_1009699262.html

http://ca.wikipedia.org/wiki/Identitat_personal

http://www.ara.cat/politica/Democracia_nacional-ultres-feixistes-Espana_en_Marcha-Pedro_Chaparro_0_1009699242.html

<http://www.naciodigital.cat/noticia/60368/comparacio/sobiranisme/amb/nazisme/ca/mi/dels/tribunals>

<http://www.naciodigital.cat/noticia/59963/belloch/es/reafirma/seva/comparativa/entre/eta/psc>

<https://twitter.com/ramontremosa/status/389644026036887552/photo/1>

<http://webs.racocatala.cat/cat1714/lilibres.htm>

<http://www.deumil.cat/LaMoscaVironera/2013/03/31/jamll/el-llibre-obert-de-la-independencia/>

<http://www.elmundo.es/elmundo/2013/03/14/barcelona/1363284265.html>

http://www.economiadigital.es/es/notices/2013/03/jordi_pujol_y_alfredo_pastor_p_olemizan_con_expertos_madrilenos_sobre_la_independencia_39218.php

<http://www.comanegra.com/en/catalog/item/231-claus-sobre-la-independencia-de-catalunya>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Manifestaci%C3%B3_per_l'27Estatut_de_1977

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1977/09/13/pagina-3/33745038/pdf.html>

<http://blogs.lavanguardia.com/hemeroteca/la-mitica-manifestacion-del-estatut-de-1977>

http://www.telenoticies.cat/especials/Franquisme_Transicio/esdeveniments.htm

http://ca.wikipedia.org/wiki/Manifestaci%C3%B3_%22Som_una_naci%C3%B3._No_saltres_decidim%22

<http://www.lluisllach.cat/espanol/somniem.htm>

www.tribuna.cat

<http://www.municipisindependencia.cat/>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Manifestaci%C3%B3_%22Catalunya,_nou_estat_d%27_Europa%22

<http://www.somunanacio.cat/www/somunanacio/ca/manifestacio/adhesions/institucions.html>

www.e-criteri.cat

<https://www.facebook.com/pages/Catalanes-castellanoparlantes-a-favor-de-la-Independencia-de-Catalu%C3%B1a/472267589460554>

http://www.ara.cat/politica/ANC-declaracio_d-independencia-Estat-consulta_0_1012698943.html

http://ca.wikipedia.org/wiki/Consultes_per_la_independ%C3%A8ncia_de_Catalunya

http://ca.wikipedia.org/wiki/Consulta_sobre_la_independ%C3%A8ncia_de_Catalunya_a_Arenys_de_Munt

<http://www.enciclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/gran-enciclop%C3%A8dia-catalana/EC-GEC-0520790.xml>

<http://www.concertperlalibertat.cat/>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Concert_per_la_Llibertat

<http://www.vilaweb.cat/noticia/4130490/20130630/premsa-espanyola-nerviosa-lexit-concert-independentista.html>

<http://www.vilaweb.cat/noticia/4130835/20130701/imatge-concert-llibertat-mitjans-internacionals.html>

http://www.diada2013.cat/noticies_diada2013.php?id=25

http://www.ara.cat/viacatalanamon/via_catalana-dret_a_decidir_0_972502909.html

http://ca.wikipedia.org/wiki/Via_Catalana#Recorregut

<http://www.lavanquardia.com/comunicacion/20130912/54381322912/via-catalana-une-portadas-diarios.html>

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/politica/televisio-publica-francesa-programa-independencia-catalunya-2726179>

http://www.ara.cat/viacatalana/inspirada-Baltica-escalfen-Via-Catalana_0_990501186.html

http://www.ara.cat/politica/Bisbe_de_Solsona-Xavier_Novell-dret_a_decidir-Via_Catalana-autodeterminacio_0_995300643.html

<http://www.vilaweb.cat/noticia/4076453/20130123/quinze-veus-societat-civil-declaracio-sobirania.html>

http://www.elsingulardigital.cat/cat/notices/2013/08/_catalunya_se_n_va_es_irreversible_95523.php

http://www.ara.cat/politica/Jose-Manuel-Lara-Crec-independencia_0_1010899075.html#rIabs=2

<http://www.naciodigital.cat/noticia/58846/madrileny/exposa/motius/participar/via-catalana>

<http://www.elpuntavui.cat/serveis/enquestes/1/1881-catalunya-i-espanya-es-podran-entendre-algun-dia.html>

<http://www.vozbcn.com/2013/01/24/137541/ocho-declaraciones-ninguna-consulta/>

<http://www.tv3.cat/videos/4359070/Independencia-pas-a-pas-Javier-Perez-Royo-catedratic-Dret-Constitucional-Universitat-de-Sevilla>

<http://www.tribuna.cat/cronica/seguretad/la-seguretad-internacional-de-la-catalunya-independent-22-10-2013.html>

<http://www.elclauer.cat/index.php?pg=home>

http://ccaa.elpais.com/ccaa/2013/09/28/catalunya/1380391005_982094.html

<http://mirdig.wordpress.com/2011/02/28/mikel-buesa-sobre-la-independencia-de-cataluna/>

http://www.elsingulardigital.cat/cat/notices/2013/09/govern_una_catalunya_independent_tindria_menys_impostos_i_un_atur_del_12_95743.php

Escolta, Espanya, – la veu d'un fill
que et parla en llengua – no castellana:
parlo en la llengua – que m'ha donat
la terra aspra:
en'questa llengua – pocs t'han parlat;
en l'altra, massa.

T'han parlat massa – dels saguntins
i dels que per la pàtria moren:
les teves glòries – i els teus records,
records i glòries – només de morts:
has viscut trista.

Jo vull parlar-te – molt altrament.
Per què vessar la sang inútil?
Dins de les venes – vida és la sang,
vida pels d'ara – i pels que vindran:
vessada és morta.

Massa pensaves – en ton honor
i massa poc en el teu viure:
tràgica duies – a morts els fills,
te satisfeties – d'honres mortals,
i eren tes festes – els funerals,
oh trista Espanya!

Jo he vist els barcos – marxar replets
dels fills que duies – a que morissin:
sombriets marxaven – cap a l'atzar;
i tu cantaves – vora del mar
com una folla.

On són els barcos. – On són els fills?
Pregunta-ho al Ponent i a l'ona brava:
tot ho perderes, – no tens ningú.
Espanya, Espanya, – retorna en tu,
arrenca el plor de mare!

Salva't, oh!, salva't – de tant de mal;
que el plo' et torni feconda, alegre i viva;
pensa en la vida que tens entorn:
aixeca el front,
somriu als set colors que hi ha en els núvols.

On ets, Espanya? – no et veig enlloc.
No sents la meua veu atronadora?
No entens aquesta llengua – que et parla entre perills?
Has desaparegut d'entendre an els teus fills?
Adéu, Espanya!

1898

Joan MARAGALL, “Oda a Espanya”

